

JOH. COMBACHII
Theologia & Philosophia Pro-
fessoris ordinarij in Academia
Cassellana,

DE COMMU-
NICATIONE
IDIOMATUM

LIBER,

Cui accessit eiusdem Confessio orthodo-
xa, de Persona & Officio
Christi,

Quam pro licentia Doctoratus in Theologia
impetranda proposuit in Academia Marpur-
genſi Anno Chr. 1618.

Cum-Indice rerum & verborum
utili.

CASSELLIS

Excudebat Iohannes VVesselius
Anno MDCXXXIX.

[The main body of the page contains extremely faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side. The text is arranged in several horizontal lines across the page.]

[The right edge of the page shows the binding and the start of the following page. Visible text includes:]

I
H

in
P
L
Z
m
D
ti
9
9

*Illustrissimo & Celsissimo Prin-
cipi ac Domino,*

Dn. WILHELM O,
Hassia Landgravio, Comiti in
Catzenelnbogen, Dietz, Zie-
genhain & Nidda, &c

Domino suo Clementissimo.

ILLustrissime & Celsissime
Princeps ac Domine, Domine Cle-
mentissime, Quamto nobis attulit
majorem luctum & mœrorem mors
intempestiva & immatura Illustrissimi quondam
Principis ac Domini, Domini V Vilhelmi, Hassia
Landgravii, Comitis in Catzenelnbogen, Dietz,
Ziegenhain & Nidda, &c. Herois illius magna-
nimi, & Ecclesie defensoris fortissimi, Patris tui,
Domini nostri Clementissimi: tantò majorem la-
titiam & gaudium concitavit in animis nostris,
quodd divinâ benignitate ex tam felici arbore ali-
quis sit relictus surculus, qui succresceret in spem

PRÆFATIO.

Imperij, & pari felicitate & fortitudine suorum
tutelam & defensionem aliquando in se susciperet,
& Ecclesia ac patria miserè admodum pressa cu-
ram gereret & succurreret. Nam cum in eo jam
esset Princeps felicissimus, ut post tot tamq̃ nobi-
les victorias ad patria tranquillitatem & quie-
tem respiceret, nihilq̃ magis in votis haberet,
quàm ut pacem, quantum in ipso erat, patria
redderet, diversisq̃ legationibus hinc inde misis
eam urgeret maximè, & spes jam esset impetratu-
rum eum, quod optaverat tantoperè: infausto
planè atq̃ nolis infelici fato præter omnium spem
& opinionem tempore maximè importuno is
Princeps, in quem omnium oculi erant conversi,
quemq̃ autoritate & prudentissimis consiliis
sperabamus effecturum, quod conceptis votis & ar-
dentib. precibus ac gemitibus desiderabamus vnicè,
pacem & concordiam, è medio nostri abripitur.
Immatura verò mors erat ea. In ipso ætatis flore,
quum virtus & prudentia maturuisse prope vide-
bantur, ac dulcissimos ex se fructus progignere co-
pissent: concidit ecce magnum hoc orbis terra-
rum decus & ornamentum Princeps noster: qui
fortitudine æmulabatur proavum Philippum,
sapientiâ VVilhelmum avum, curâ in Ecclesiam
& Rempublicam Patrem Mauritium: Iamq̃ ani-
mi magnitudine testabatur, quantus erat fu-
turus, nisi terris invidissent eum superi, &
imma-

PRÆFATIO.

immaturâ nimis morte nobis eripuissent.

De eo verò gloriamur, gratulamurq; nobis meritò, quòd è tam nobili radice relictus sis, nobis Princeps Illustrissime, tanquam germen & sarculus aliquis, qui à stirpe tam illustri non degeneret, sed amplam spem faciat Ecclesie & patrie, fore, ut paternarum virtutum haeres & amulus ejus vestigiis insistat fortiter, & magnâ suicum laude & gloria Hassiam regat & gubernet.

Virtutes verò quæ Principem ornant potissimum sunt: Pietas, Prudentia, Fortitudo, Temperantia, Iustitia & Magnificentia. Pietas reliquarum fundamentum & basis est, ut quando hæc primùm radices firmas egerit in animo pectoris heroici, reliquæ subsequantur facile. Cum contrà, ea ubi defuerit, spes equi & honesti nulla possit esse reliqua. Quid enim equi boniq; expectandum fuerit ab eo, qui nullâ curâ divinæ legis & voluntatis habitâ, suæ sese mancipaverit libidini, excusso omni religionis diviniq; timoris jugo? Dixit de eo Principum genere magnus ille Rex & Propheta in Spiritu olim (Psalm. 2.) Quare fremuerunt gentes & populi meditati sunt inania. Astiterunt reges terræ, & Principes convenerunt in unum adversus Dominum & adversum Christum ejus: distrumpamus vincula eorum, & proficiamus

PRÆFATIO.

à nobis iugum ipsorum. Sed in vanum laborant homines ejusmodi, irridente & subsannante eos Domino, qui habitat in cœlis. Tandemq; Pharaonis exemplo, Mosi respondentis & Aaroni: Quis est dominus, ut audiam vocem ejus, & dimittam? nescio dominum, & Israël non dimittam: submersi peribunt & interibunt. Tu verò mi Princeps, audi Dominum Deum tuum, per os Mosi loquentem, & precipientem Regi: (Deut. 17. 18.) Postquam sederit in solio regni sui, describet sibi Deuteronomium legis hujus in volumine; accipiens exemplar à sacerdotibus Levitica tribus, & habebit secum, legesq; omnibus diebus vitæ suæ, ut discat timere Dominum Deum suum, & custodire verba & ceremonias ejus, quæ in lege præcepta sunt. Ita namque benè erit tibi Princeps, & benedictus eris à Deo bonis temporalibus & spiritualibus, docente Apostolo (1. Tim. 4. 8.) Pietas ad omnia utilis est, promissionem habens vitæ quæ nunc est, & futura: Ingenorat animo Pietas eam curam & amorem Religionis, & puram atque orthodoxam Confessionem: quâ nihil fuit antiquius majoribus tuis, Princeps Illustrissime. Hanc atavus Philippus ille Magnanimus in Comitibus Augustanis fortiter tuendam defendendamq; suscepit: Vilhelmus Sapiens proavus, pace Religionis concessâ, puram illibatamq; conservavit: Literatissimus

PRÆFATIO.

tiſſimus Princeps Mauritius magnâ curâ & conſtantiâ in his terris propagavit: & Pater tuus VVilhelmus beros fortiffimus pro Eccleſia defendenda laborabat unice, & in pace tractanda nihil magis ſpectabat, quàm ut de religionis ſecuritate cautum nobis eſſet. Horum exemplum ſi imitaberis Princeps, & eris magnus in terris, & glorioſus aliquando, poſtquam hinc exceſſeris, in cœlis.

Prudentia virtus altera eſt, quâ carere Princeps non poterit: tanti habita à Salomone, (3. Reg. 3.) ut eam prætulit diebus multis, divitiis & gloria: Deo & ipſo hoc votum tam clementer approbante, ut hæc quoq; addere voluerit Salomoni, ſapientiam & prudentiam petenti. Nam hæc ſine fieri nequit, ut poſſit Princeps iudicare populum, & diſcernere inter bonum & malum. Dei donum ea eſt, quod ardentibus precibus impetrandum à Deo. Tria tamen ſimul ſunt neceſſaria: ut cum ſapientibus frequenter converſeris, hiftoriarum monumenta & prudentium ſcripta ſedulo legas & examines, & actiones omnes ad eorum præſcriptum & conſilium inſtinas, uſque dum ætatis progreſſu, crescente ſimul experienciâ de præteritis de præſentibus & futuris diſcas ſtatuerè & iudicare. Primum dixit Iofe filius Ioëzer (in Capitulis Patrum libello apud Hebræos elegantiffimo:)

P R A E F A T I O.

Sit domus tua domus Conciliabuli pro sapientibus, & esto pulverisans te in pulvere pedum eorum, atque bibe cum siti verba eorum. Et R. Eliezer dixit: Esto calefaciens te ad ignem sapientum. Atque hinc factum, ut Alexander M. perpetuo in manibus habuerit Homerum scriptorem sapientissimum, & noctu sub pulvinari etiam reposuerit, ne quando vir tantus ab eo abesset longius. - Et de proavo tuo VVilhelmo sapiente referri memini, habuisse eum in manu sedulo libros Regum Biblicos, hinc ut prudentiam disceret & sapientiam, & ex his formaret consilia, & sanctorum ac piorum Regum exempla imitaretur; fugeret vero atq; evitaret impiorum mores, scelera & peccata. Sed satis non est otiosè hæc tractare: manus admovenda rebus agendis sunt, ut, quod in arte quacunque alia videmus, frequenter agendo ut avtem, ita prudentiam acquiramus & comparemus nobis. Hac effecit, ut fuerit Salomon admirationi non suis tantum, sed & exteris, & Regina Austri à finibus terra venerit ad audendam sapientiam Salomonis, ut ex ejus historia notum, Christo etiam id approbante (Matth. 12. 42.) Et Hassia nostra ex eo celebris est, quod plures legationes ad nos accesserint, hinc ut peterent Consilia, rebusq; suis prospicerent. Haec virtus felicem reddit Principem siue domi sit.

PRÆFATIO.

sive foris, sive belli fuerint tempora, sive pacis: ad utrumque enim summopere requiritur prudentia.

Ea namq; Fortitudinem etiam ceterasq; virtutes regit & moderatur, ut absque hac simulachra virtutum ea sint potius, quàm virtutes. Fortitudine verò opus profectò est & animi magnitudine, ut quod deliberatum est prudenter, fortè animo perficiatur: nec obstant pericula & difficultates, quæ à salute Reipubl. promovenda videntur abstertere Principem, quo minùs prosequatur susceptum institutum feliciter: usq; terrori sit hostibus atque inimicis, qui Reipubl. quietem & tranquillitatem turbare cōhantur.

Accedit Temperantia maximum hominis, Principis inprimis ornamentum: quæ ubi exulat, bestiam, sive Vlyssis socios, si ita malis, in porcos conversos referet nobis societas ea, quæ ingluviei, comessationibus, ebrietati frequenter indulserit. Hic perit ingenium, periclitatur valetudo, tempus absimitur, rebus necessariis & utilibus tractandis datum & concessum, mores corrumpuntur, gravitas Principis decus, ad auctoritatem apud subditos pariter & externos conciliandam, non negligendam abit in contemptum, & ut uno verbo dicam, sordent omnia, ubi locus Temperantia non est. Quare

P R A E F A T I O .

temperanter vivendum Principi est, qui non potest in tanta rerum negotiorumque multitudine abundare tempore, & cui perpetuò vigilandum est, ne qua elabatur occasio de Republ. bene merendi, siquidem Pater patria esse voluerit, quem Principis titulum quibuscunq; aliis acclamationibus præferebat magnus ille Cæsar & Imperator Augustus.

Porro Iustitiam Coryphæus ille Philosophorum Aristoteles ita commendavit nobis, ut dixerit: sæpè videri esse eam virtutum omnium præstantissimam, ac neq; Luciferum, neque Hesperum esse aequè admirabilem, atq; hac ipsa virtus sit, & abijisse in proverbium:

Iustitia in sese virtutes continet omnes.

Hæc duce & comite jus & aequū poteris discernere, justum iudicium ferre, lites tollere, intemperantes & legum transgressores punire, castigare & cohibere, suum cuiq; tribuere, & ut sit firmum ac solidum solium regni imperiūq; tui efficere. Hæc amorem pariter & terrorem generat in subditorum animis: Pius de Principis iustitia plurimum sibi gratulantibus, impiis ab ea sibi metuētib;.

Magnificētia denique Principis authoritati atque majestati splendorem addit maximum. Ea verò sita in eo non est, ut in res vanas & ludi-

PRÆFATIO.

cras graves sumptus impendantur: quæ stulta multorum opinio est. Sed ut ante omnia consulatur pauperibus: & alantur & educantur in scholis & Academiis viri graves & sapientes, qui informare possint alios scientiâ & sapientiâ, eorumq; mores regere, ut adolescant in spem Reipubl. Quibus & ipsis prospiciendum de victu & amictu, ne egestate & inopiâ coacti in ipso studiorum cursu deficere ac resiliire cogantur. Nisi enim fuerint seminaria ejusmodi, exhaurientur brevi examina & alvearia, ac carebit Respublica viris, qui grave illud onus Principis sublevare possint, ne oneri planè succumbat. Adde & hoc: ut viri de Ecclesia & Reipubl. benè meriti debitis premiis afficiantur, eorumq; exemplo excitentur alii, ut & ipsi excubare velint, pro bono & salute Reipublica. Ita namque fiet, ut Columna & lumina perpetuè futura sint, quibus cura sit Ecclesia & Reipublica salus & decus. Id verò omne cedit & vergit ad Principis splendorem & gloriam.

Haec præcipuæ virtutes sunt, Princeps Illustrissime, ad quas acquirendas si fueris institutus, easq; animo firmiter impresseris, dubium non est, esse te agnituros omnes pro germine & surculo ab illustri illa stirpe & stemmate
Hassia-

P R A E F A T I O.

Hæsiaco prognatum, & concepturos esse subditos amplam de te spem & expectationem, fore aliquando, ut magnâ tuâ gloriâ, & patria fructu succedas in hereditatem avitam & paternam. Has enim virtutes comitabuntur facile, quotquot sunt præter has alia.

Et quia præclara virtutum semina in te jam relucet, Princeps optime, repullulatura & eruptura brevi, curâ illustrissimâ Principis matris, Domina nostræ clementissimæ, & eorum, qui studiis moribusq; tuis regendis præsunt, operâ & industriâ, in amplam & uberem segetem ac messem: mei esse officii existimavi, de præclaris illis animi dotibus submisit tibi gratulari, ut laudata ea spes sese & erigeret magis magisque, & in virtutes eas præclaras accresceret.

Id visum est facere, cum sub initium hujus anni ederem in publicum libellum de Communicatione Idiomatum, quo volui aliquantulum ex parte consulere gravi illi schismati, quod Ecclesiis nostris grave admodum vulnus inflixit à multo jam tempore, nec adhuc mali finis est, statum Controversiæ clarius & dilucidius aliquantulum ante oculos ponendo, & ad eum argumenta revocando, quem non satis esse cognitum multis, animadverto sapius inter disputandum, & res ipsa docet, quam turpiter in eo hallucinentur multoties adversarii. Hæc verò doctrina Augustana Confessioni

con-

PRÆFATIO.

cōformis est, & ab ea approbata, quæq; sonat in nostris Ecclesiis hodie. In ea ut probè ab ipsa adolescentia instituari necesse est, ut juvenili pectore mature impressa hac Confessio, eadem constantiâ, quâ ab Illustrissimo patre fuit defensa hæctenus, à te quoq; defendatur, nec in Ecclesias nostras admittatur heterodoxia huic contraria & adversa. Simulq; T. Cels. me meaq; studia tempore hoc difficili volui commendare, ut ea recipias in tutelam & patrocinium tuum: id enim omni curâ & studio ago, attestante mihi conscientia, ut feliciter progrediatur pium opus à Patre tuo sanctè institutum in hac Academia, & in ea Iuventus in bonis artibus, literis & pietate probè instituatur. Serenâ itaque fronte respice Princeps Illustrissime, exiguum hoc munusculum, quod boni ominis gratiâ sub initium anni huius offero, & clementer commendatum me habe, meaq; studia. Ita fiet, ut magnâ tui gloriâ & celebritate tuis auspiciis felicius apud nos tractentur studia, exulet barbaries, & te Patronum suum agnoscant artes & scientia liberales. Quod superest, Deum Opt. Max. precor supplex, ut Illustriss. T. Cels. cum Illustrissima Principe matre, & universa familia Illustri sospitem & incolumen conservet diutissime, & ipsa crescat cum ætate sapientia, & gratia apud Deum & homines, & sub alta pace regat
subdi-

P R A E F A T I O.

subditos suos ad Dei gloriam, Ecclesiae incrementum, & Reipubl. salutem. Faxit Deus, benedictus & gloriosus in secula, à cuius nutu pendent omnia. Cassellis Calend. Ianuarii Anno à nato Christo M DC XXXIX.

Illustriss. T. Cels.

Humilimus

Joh. Combachius.

JOH.

IOH. COMBACHII
Theologiæ & Philosophiæ
Professoris in Academiâ
Cassellana

DE COMMUNICATIONE
Idiomatum Liber.

Præfatio.

DOctrinæ de persona Christi ab ipso incarnationis Christi Salvatoris & mediatoris nostri tempore variis modis adversatus est Satan, jam ejus humanitatem oppugnando, jam divinitatem in dubium vocando, jam personam vel dividendo, vel naturas confundendo, ut testantur historiæ Ecclesiasticæ. Et quia fraudes ejus detectæ sunt omnibus sæculis, non jam apertè rem agit amplius, sed per cuniculos subvertere conatur opus, de quo evertendo desperat aliàs, si dolus deprehendatur & animadver-

A

tatur.

tatur. Indeque non jam impugnat expof-
fesso doctrinam vel de persona ipfa, vel
de utraque ejus natura: fed à posteriori
rem aggreditur per doctrinam de comuni-
catione idiomatum: gravi ſchiſmate exci-
tato inter Evangelicos, de quo non immeri-
tò dolemus omnes. Magnis conatibus
res ea nunc agitata eſt à multis hinc annis,
non absq; gravi Eccleſiæ ſcandalo & detri-
mento: & quidem magno multorum ap-
plauſu, quòd ad eam obſcurandam addu-
cebantur inſignes Scripturæ loci, & Patrum
ſcripta ad conſenſum antiquitatis evincen-
dum: è philoſophiâ etiam proponebantur,
quæ rem videbantur reddere ſatis probabi-
lem, ut hinc in errorem fuerint abrepti gra-
ves etiam & docti viri. Necdum malo fi-
nis eſt, iis qui rem minus dextrè agunt, ho-
mines innocentes hæreſeos accuſantibus,
& ceu peſtem Eccleſiæ & Reipublicæ de-
teſtantibus. Itaque ut & ipſi lucis aliquid
inferamus in hanc doctrinam multis modis
obſcuratam, breviter eam tractandam ſul-
cipiemus. Et ut res fiat clarior: 1. Ter-
minos, qui in hac doctrina ſæpius occur-
runt, explicabimus. 2. Diſputationem de
Communicatione priorum, è Philoſo-
phicis in ſcenam productam, breviter in
genere perſtringemus. 3. Inde verò ad fun-
damen-

Cap. I. De Vocabulo Communicationis. 3

damentum ipsius communicationis idiomatum in persona Christi accedemus, & quæ de tribus ejus generibus disputantur, ordine examinabimus. Deus gratiâ & spiritu suo nos regat, ut omnia cedant ad ipsius gloriam, & nostram ac multorum salutem, Amen.

CAP. I.

De vocabulo κοινωνίας seu communicationis.

Kοινωνίας vox satis generalis est, & interpretantur eam pro subiectæ materiæ diversitate, jam per communionem, jam per communicationem, jam per participationem. Ita quod Hebr. 13, 16. dicitur κοινωνίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε, alii per modum communionis, ut vulgata, alii verò interpretes per modum communicationis explicant. Et per communionem sanctorum exponimus κοινωνίαν ἁγίων in symbolo Apostolico. Aliàs sæpius per communicationem vertitur. Act. 2, 42. 1. Cor. 10, 16. Consortium significat 2. Pet. 1, 4. ut per hæc efficeremini divinæ cōsortes naturæ: græcè
A. 2 habetur

4 **Cap. 1. De vocabulo Communicationis.**

habetur γέννησις θείας κοινωνίας φύσεως. Per societatem & communionem hoc vocabulum interpretantur 2. Cor 6, 14. quæ societas, alii, quæ communio luci cum tenebris. Per participationem effertur 1. Cor. 9, 23, omnia facio propter Evangelium, ut particeps ejus efficiar, græcè συκοινωνός. Et agnoscit hanc ambiguitatem Menzerus in *Anti Martinio* p. 446. nec, inquit, elabirur Sadeel ambigua significatione vocabuli communicandi: sic enim eo utimur, ut ipsa scriptura Hebr. 2, 1. Pet. 4, 1. Cor. 10, 2. Cor. 13, 2. Pet. 1. & orthodoxa antiquitas, non pro confusione, vel pro conversione, sed pro κοινωνία tali, quæ unioni respondeat, nempe (quando de Christo est sermo) personali. Et paulò post: illustrationis ergo hoc adjicio, communicationem naturarum vocari, quam veteres dixerunt περιχώρησιν. Vox ergo ambigua est, κοινωνία & communicatio. Et Hutterus in *Sadeele elenchom.* p. 394. distinguit in comunicabile κατὰ μέθεξιν & συνδυασιν.

2 Quæ res ut clarius intelligatur, explicemus vocabulum Communicationis. Communicatio ergo in genere vel extrinseca est, vel intrinseca: Extrinseca vel iutentionalis est, vel realis Illa per modum finis: hæc per modum causæ efficientis. Ita omne bonum dicitur esse sui communicativum, tum per

per modum finis, sui desiderium & amorem excitando: tum etiam aliquid sui communicando per modum causæ efficientis, quo modo omnis causa confert aliquid suo effecto. Intrinsicca etiam est, vel secundum rationem, seu communitatem rationis, vel est communicatio realis. Priori modo, superiora prædicata, genera v. g. & species dicuntur communicari suis inferioribus. Scholastici hoc modo dicunt esse aliquid communicabile ut Quod, quia superius se totum communicat suis inferioribus, ut conceptus essentialis in Quid dicatur de suis inferioribus, & quæ eum conceptum sequuntur: Unde communis est regula, Quod quicquid est in genere, id omne sit in singulis speciebus. Communicatio verò realis est vel per modum identitatis, vel per modum unionis tantum. Illo modo est communicatio in divinis, ubi una numero essentia eadem communicatur tribus personis realiter inter se distinctis. Communicatio verò ratione unionis, vel fit supernaturaliter: quomodo λόγος ita se communicavit humanæ naturæ, ut subsistat in λόγῳ. Vel fit naturaliter: qualis est communicatio unius rei respectu alterius per formalem unionem, vel conjunctionem aliquam, ut forma communicatur materiæ, & materia

formæ, pars suo toti, & sic de aliis. Hoc sensu apud Scholasticos dicitur, aliquid esse communicabile ut Quo. Vide Nicolaum de Orbellis in 1. sententiarum dist. 2. q. 4. & in 3. dist. 1. q. 1. art. 1. & Gabriel Biel in 3. dist. 1. q. 1. art. 1. notab. 1. Hos diversos modos communicationis eleganter exposuit & explicavit Franciscus Suarez. disp. metaph. 34. s. 5. n. 54. & seqq. quos propterea huc adducere volui, quia eorum usus insignis apparebit in seqq. & in multis docebit nos vocabuli ὁμωνυμίας rectè distinguere.

CAP. II.

Quæ dicantur Idiomata?

I Idiomatum tria genera ponit Chemnitius *De duabus naturis in Christo cap. 1.* ita ut sint idiomata vel essentialia, vel accidentalia, vel personalia. Et essentialia idiomata dicit alia esse οὐσιαστικά τῶν φύσεων, constitutiva naturæ, alia verò τὰ περὶ τὴν φύσιν, quæ sunt circa naturam, vel παρεπόμενα τῇ φύσει, quæ naturæ constitutionem, vel essentialiam constitutam consequuntur. Ad prius genus refert omnia essentialia idiomata, quæ non sunt aliquid distinctum aut diversum ab ipsa essentia divina. Posterius essen-

tialium

tialium idiomatum genus adducit ē *Damascono lib. 1. cap. 4. & 12.* & exempli loco ponit, quod humana natura naturali ratione sit visibilis, palpabilis, physica locatione circumscripta, &c. Accidentaliter idiomata nominat, tum infirmitates propter peccatum humanæ naturæ impositas, quas Christus non naturæ necessitate, sed volens absq; peccato assumeret: tam reliqua dona creata ac qualitates, sive præter naturales vires, quibus humana natura in Christo formaliter, habitualiter & subjectivè ornata est. Personaliter denique idiomata vocat, quæ personam τὸ λόγος ab aliis personis Trinitatis distinguunt: ut q̄ est Filius, λόγος, unigenitus ex patre, secunda persona Trinitatis, quæ personaliter humanæ naturæ est unita. Et in eandem sententiam *Menz. in AntiMartino pap. 115.* scribit: Cui tertium (erratum) accedit, idq; Theologicum, hoc est, longè gravissimum: quando enim humanæ naturæ Christi nihil tribuis, vel concedis, nisi essentiale & accidentarium: quod ergo referes Martini personalia? nam caro subsistit in τὸ λόγος persona non essentialiter, non etiam accidentaliter, sed personaliter.

In quibus, si ex æquo & bono agere velimus, multa desiderari possunt: 1. quod

dicit esse idiomata συστατικὰ τῶν φύσεων:
 exempli loco ponit idiomata essentialia in
 natura divina. Memini essentialē distingui
 in essentialē à priori, quod sit naturæ consti-
 tutivum, & essentialē à posteriori, quod na-
 turam concomitetur & consequatur. Sed
 esse in divinis aliquid naturæ divinæ consti-
 tutivum, non memini me legere apud pro-
 batos auctores. Quin imò Damasc. in locis,
 qui citantur à Chemnitio l. 1. c. 4. & 12. de divi-
 nis attributis, agit & docet esse ea περὶ τὴν
 φύσιν, & παρεπόμενα τῆς φύσεως. Quæ-
 cunq; inquit cap. 4. per Theologiam affirma-
 tivam de Deo dicimus, non naturam ejus,
 sed ea, quæ sunt circa naturam insinuant,
 & τὴν φύσιν, ἀλλὰ τὰ περὶ τὴν φύσιν δηλοῦ.
 Nam & si bonum, si justum, si sapiens, si
 quidvis aliud dixeris: non naturam dicis
 Dei, sed ea quæ circa naturam. Et cap. 12. de
 Deo loquitur ita: Bonum, justum, sanctum
 & id genus talium, naturam consequuntur,
 non autem substantiam ostendunt, παρέ-
 πονται τῇ φύσει, ἡκ αὐτὴν δὲ τὴν εἶσιν δηλοῦ.
 Ideoq; ea in re non loquitur è mente Da-
 masceni Chemnitius. Et inauditum est in
 Theologia, esse aliquid συστατικὸν τῆς θείας
 φύσεως, constitutivum naturæ divinæ. Iden-
 titatem attributorum divinorum cum es-
 sentia divina docent Theologi, non consti-
 tutionem:

tutionem: quæ in divinis locum non habet.
 2. Dicit esse idiomatica essentialia quædam
 συσταινὰ τῆς ὑσίας. At quod Græcis est
 ἰδιωμα, vel ἰδιότης, latinis est proprietas:
 proprietates verò non constituunt essen-
 tiam, sed essentiam consequuntur. Et ita
 Chemnitius in dicto libro de duabus naturis in
 Christo pag. 82. docet: non esse propriam i-
 diomatum communicationem in his: Deus
 est homo, homo est Deus: sed personalem
 unionem inter naturas. Et approbat senten-
 tiam tum aliorum, tum Philippi, qui po-
 nunt communicationem idiomaticam in
 proprietatum attributione & prædicatione.
 Ac Menzerus in Anti Mart. pag. 10. distinguit
 communicationem naturarum, à commu-
 nicatione idiomaticam. Communicatio, in-
 quit, est vel naturarum, vel idiomatica: &
 ponit loco exempli illius: Deus est homo,
 homo est Deus. Sed ita nullum poterit esse
 idioma συσταινὸν τῆς ὑσίας. Ideoq; improp-
 ria est locutio, esse idioma essentialia συστα-
 τικὸν τῆς ὑσίας.

Dicit idiomatica esse essentialia alia, alia
 accidentalia. Quod nisi comparativè intel-
 lectum, verum esse non potest: in quan-
 tum id quidem divinæ naturæ convenit, hoc
 verò humanæ. Ita crucifigi in se accidētale,

humanae naturae proprium dici potest, in quantum Domino gloriae mediatè tribuitur, non ratione naturae divinae, sed humanae, quae subjectum inhæSIONIS est crucifixionis, non ita divinitas : patitur enim Dominus gloriae, divinitate impassibili manente, *ut definitum in Concilio Chalcedonensi, & scriptum 1. Pet. 4, 1.* Aliàs idioma proprietatem propriè designat ab accidentalibus distinctam.

- 4 Quod verò ab essentialibus distinguunt idiomata personalia, & erratum Theologicum, hoc est, longè gravissimum, *ut describit Menz.* in eo esse statuunt, quod nihil nisi essentialia & accidentalium Christo tribuerit Martinius: nescio an in hoc quidem genere, quando agitur de communicatione idiomatum, sit erratum tam grave. Quando in divinis loquimur de unitate essentiali in tribus personis, rectè distinguimus notiones personales ab attributis essentialibus : & rectè ob distinctionem λόγῳ à persona Patris agnoscimus in λόγῳ notiones characteristicas eas personales. Concedimus & hoc, ratione unitatis suppositi & personae fieri, ut idiomata diversarum naturarū eidem Christo, vel ab utraq; vel ab altera natura denominato tribuantur. Sed longè aliud est quæri, an essentialium,

tialium, an verò personalium idiomatum
 sit communicatio: & aliud quærere de
 fundamento communicationis, quod est in
 unione hypostatica situm. Quæstio enim
 est de attributis essentialibus, cujusmodi
 sunt omnipotentia, ubiquitas, omniscien-
 tia, esse vivificum, adorari: tamen id dis-
 putetur, an ea communicatio naturæ ad na-
 turam fiat ratione unionis personalis, quod
 inter nos dubium. Et in genere, quando
 essentialia accidentalibus opponitur, tum per-
 sonale idioma & ipsum essentialia esse, ratio-
 ne connexionis immediatæ proprietatis ad
 suum suppositum, ut propterea error ille
 tam gravis non sit in præsentis negotio, atq;
 existimat Menzerus. Erratum verò Theolo-
 gicum certè est, hoc est gravissimum, do-
 cere: carnem subsistere in τῷ λόγῳ, esse
 idioma personale: & esse vivificum, si vel
 maximè carni tribuitur, esse idioma perso-
 nale: nam & falsum est λόγον subsistere in
 λόγῳ, & falsum convenire λόγῳ subsistere
 in alio: non ergo idioma personale λόγος
 esse potest: sed per se subsistere per mo-
 dum suppositi, genitum esse à patre ab æ-
 terno, id enim personale idioma est, quo-
 tum neutrum carni tribui potest. Et vivi-
 ficatio nunquam fit personale attributum
 vel idioma, si vel maximè ratione unionis
 perso-

personalis seu hypostaticæ carni tribuatür
vivificatio. Ideoq; inconsequens est: unio
personalis est fundamentum subsistentiæ
carnis in λόγῳ, & ut caro possit dici vivifica:
Ergo in doctrina de communicatione idio-
matum in considerationem venire debent
præter essentialia & accidentalia, idiomata
etiam personalia. Sed pallium tantum hoc
est, ad regendam & obscurandam falsitatē
cōmunicationis idiomatū naturæ, ad natu-
ram per ejusmodi κρισφύγεται, quando pro-
pterea personale attributum nominant,
quia unio personalis fundamentum est
communicationis ad suppositum hujus vel
illius idiomatis essentialis, ad inferendam
suam fictitiā communionem naturæ ad
naturam. Ita namq; non nisi personalia
idiomata essent in considerationem vocan-
da, quia unio hypostatica unum solum as
propriū fundamentum est communica-
tionis idiomatum, tum ejus quæ utrinq;e
conceditur, tum ejus, de qua nunc disputa-
mus. *Sed ea de re infra fusiùs: hoc loco tan-
tum attigisse sufficit.*

CAP. III.

De Abstracto & Concreto.

Abstractum est, quod habet simplicem significandi modum: seu, quod significat principaliter illud, quo rei convenit aliqua denominatio concretiva, ut humanitas, justitia, fortitudo: ita enim ab humanitate denominatur homo, & justus à justitia, à fortitudine fortis, *docente Gabriele Biel in prologo sententiarum quest. 3.* Dicitur v. habere simplicem significandi modum: quia dicit naturam præcisè, ut non implicet simul suppositum, vel proprium, vel alienum. Id v. non intelligendum est secundum existentiam, vel separationem realem: ita enim abstracta nunquam existunt extra suppositum, siue proprium, siue alienum: sed secundum mentis abstractionem, quæ distinctè considerat duo in eodem supposito, quæ secundum actum separata non sunt. Nunquam albedo existit separatim: est enim accidens, quod non potest existere extra suum subiectum, quod album esse denominatur: in albo tamen distinctè possum concipere, & albedinè, quæ est in genere qualitatis, & subiectum, quod album esse denominatur, quod potest esse substantia, ut lac. v. g. quod album esse denominatur. Ita humanitas distinctè consideratur, non quod

quòd extra suppositum hominis existat separatim unquam : sed quia abstrahit ab hoc & illo supposito ; h. e. non rectè possum dicere, Johannes vel Petrus est humanitas, præcisè enim consideratur natura & abstractè : sed concietivè rectè possum dicere, Johannes est homo, & Petrus est homo. Hic enim libenter utor verbis Reuchlini *Cabal. lib. 2. pag. 492.* faciã sedulò Philolaus ait, si prius te commonuero, ne cum rudib. Philosophastris erres, qui ea tantù sapiunt, quæ oculis cernunt, ut de Antisthene scripsit Ammonius Hermiæ, cum dixisset : hominem quidè video, humanitatè autè non video. Unde putabat, humanitatem nihil rerum esse nisi cogitationis figmentum : ταῦτα ἐκείνῳ ἔλεγε τῇ αἰσθήσει μόνῃ ζῶν, καὶ μὴ δυνάμεν τῷ λόγῳ εἰς μείζονα εὐρεῖν ἑαυτὸν ἀνεγκεῖν : interpretatur sic : Hæc ille dixit, sensualitate sola vivens, & non potentiatione ad maiorem inventionem seipsum extollere. Ita *Hermiades in Isagogis.*

- 2 Cum v. abstracta, secundùm descriptionem, abstrahant à supposito vel proprio, vel alieno : inde distinguuntur abstracta, ut abstractū aliud sit à subjecto, aliud à supposito, seu ab inferioribus : subjectū n. est suppositum alienū, quia accidens est essentia & substantia aliud à subjecto, cui inhæret : inferiora verò non sunt aliud à suis superiori-

bus, quia superiora se totis insunt inferioribus, & cum iis identificantur. Hinc abstractum abstractione subjecti est abstractum accidentale: accidens enim quod secundum actualem existentiam semper est in subjecto, mentis abstractione concipitur tanquam ab eo præcisum. Ita albedo existit non nisi concretivè, hoc est, albedo non potest videri separata unquam à subjecto: nusquam enim existit albedo separatim, sed quod existit album est: Definitivè tamen consideratur, ut abstracta à subjecto, quia subjectum non connotat in quo existit. Abstractum abstractione à supposito dicimus, quando natura præcisè consideratur, ut est, & non ut est in hoc vel illo singulari vel individuo: ut humanitas est abstractum hominis, homo enim dicit suppositum ad humanitatem, ut naturam. Hæc abstracta vocantur aliàs abstracta metaphysica, ad distinctionem illorum, quæ physica dicuntur. Ac de metaphysicis disputatio est, an abstracta generum, specierum & differentiarum possint verè inter se prædicari, *quæ videri potest apud Francisc. Suarez. disp. metaphys. 6. sectio. 10.* Nobis brevitatis studio in præsentis sufficit regula, *quam tradit Nicol. de Orbelli in primo sententiarum dist. 8. q. 4.* in creaturis non est vera prædicatio abstracti de abstracto.

abstracto. Ita falsa est hæc: animalitas est rationalitas, & contrà. Oppositum tamen est in Deo: quod oritur tum propter infinitatem, ut ille existimat, juxta quam termini supra se mutuo feruntur: tum, ut ego arbitror, propter summam simpliciratem, secundum quam termini sibi maxime identificantur: ita Deus est ipsa sua bonitas, sapientia, &c. Quod rectè de Deo annotavit *Scalig. Exerc. 365. s. 6.* quoniam, inquit, multa Deo attribuuntur, ut omnipotens, omnisciens, pius, justus, vindex, sanctus, fortis, immortalis, bonus, primum Ens: haud rectè extorsit usus, ut sic loqueremur. Si enim denominativè de eo quippiam predicaretur: abstractū esset tum aliud ab ipso, tum ipso pri⁹, q^d sanè impiū est. Quare neq; ens est, sed essentia: neq; bonus, sed bonitas; neq; sapiens, sed sapiētia: neq; omnipotens sed omnipotentia. Quæ ita in ipso sunt, ut sint ipsum: ita insunt, ut nihil antecedarit nihil subsequatur.

3. Concreterum est, quod habet compositum significandi modum. Hinc in concreto duo notari solent: materiale & formale. Formale designat principalem significationem per abstractum significatam: Materiale consignificat minus principaliter, vel subjectum, vel suppositum ad quod abstractum est ordinatum. Ita album significat,

& principaliter albedinem per modum formalis: & consignificat minùs principaliter subjectum, parietem v.g. cui inhæret. Ita homo præter humanitatem, quæ formale hominis est connotat seu consignificat sua inferiora, de quibus potest prædicari homo: non v. humanitas, hæc enim abstrahit à Petro, Paulo, Johanne. Nam & hic notatur concretum duplex: Concretum concretionem subjecti, quod est concretum accidentale, consignificans ordinem ad subjectum cui inhæret: & concretum concretionem suppositi, seu ad sua inferiora, quale est superius omne respectu suorum inferiorum, de quibus dici & prædicari potest.

Inde verò sequuntur hæc: 1. quòd concretum aliquando plus includat, quàm abstractum, saltem quoad nostrum concipiendi modum: nam præter principalem significationem per abstractum designatam, simul aliquid consignificat, quod abstractum præcisè non denotat. 2. Quòd concretum significet per modum totius: abstractum v. per modum partis. Ita humanitas significat per modum formæ, sed homo per modum totius: & in universum compositum respectu sui simplicis se habet ut totum, vel quasi totum ad partem, vel
B quasi

quasi partem. Abstractum verò habet simplicem significandi modum, concretum verò compositum in ordine ad suum abstractum.

5 Concretiva ejusdem suppositi vel subiecti possunt de se invicem prædicari, quia consignant idem suppositum vel subiectum. Non verò abstractum, etiam ejusdem suppositi, de abstracto. Ita hoc, quod est animatum est corporeum, quia idem animal & animâ & corpore constat: sed anima corpus non est. Et musicus potest dici architectus: tamen si musica architectura non sit, apud Aristotelem 5. metaph. c. 6. Et Averroës epit. metaph. l. 1. c. uno: dicimus, inquit, quod medicus & ædificator sunt unum & idem, cum contingit unum ædificatorem esse medicum. Sed abstracta, propter modum significandi præcisum, ejusmodi prædicationem non admittunt. Hinc Thomas 3. parte q. 16. art. 1. docet: suppositis distincta prædicari invicem non posse, nisi figurativè. Et prædicationem non esse abstracti de abstracto, sed concreti de concreto. Et in hunc ferè modum de concreto & abstracto disputare solent Philosophi & Scholastici: videamus nunc usum hujus doctrinæ in Theologia.

6 In doctrina de persona Christi nomina & voces,

& voces, quæ significant personam seu suppositum, dicuntur concretivæ: quæ designant naturas, vocantur abstractæ. Appellatur verò psona jam ab alterutra, jam ab utraq; natura: ipsæ v. naturæ semper sunt inter se distinctæ. Ita concreta sunt, & personam denotant: Deus, homo, Christus: abstracta verò sunt divinitas seu divina natura, & humanitas seu humana natura 2. Inde q; jam fit, ut in concreto dicatur & Deus esse homo, & homo Deus: eadem enim persona est, quæ subsistit in duabus naturis; sed nec divina natura potest dici humana: nec humana potest dici divina.

3. Inde q; sequitur; quòd de hac eadem 7
persona possint dici & prædicari in concreto, tam ea, quæ sunt divinæ, quàm quæ sunt humanæ naturæ, sive ab alterutra, sive ab utraq; natura denominata. Sed propria divinæ naturæ de humana, & humanæ naturæ propria de divina dici non possunt. Ideo q; Thomas 3. parte q. 16. art. 5. ea quæ sunt propria unius, non possunt verè de alio prædicari, nisi de eo, quod est idem illi: sicut risibile non competit, nisi ei, quod est homo. In mysterio autem incarnationis non est eadem natura divina & humana: sed eadem est *ὑπόστασις* utriusq; naturæ: & ideo ea, quæ sunt unius naturæ, non possunt de

de alia prædicari, secundum quod in abstracto significatur. Nomina verò concreta supponunt *ἑνὸς αὐτοῦ* naturæ: & ideo indifferenter prædicari possunt, ea, quæ ad utramque pertinent, de nominibus concretis, siue illud nomen, de quo dicuntur, dei intelligere utramque naturam, sicut hoc nomen Christus, in quo intelligitur unguens divinitas & humanitas uncta: siue solùm divinam naturam, sicut hoc nomen Deus, vel Filius Dei: siue solùm humanam, sicut hoc nomen, homo. Unde Leo Papa dicit in Epistola ad Palæstinos: non interest, ex qua Christus substantia nominetur, cùm inseparabiliter manente unitate personæ, idem sit & totus hominis filius propter carnem: & totus Dei Filius propter unam cum Patre Deitatem.

- 8 4. Et hoc totum fit, propter personæ seu suppositi unitatem. Quia enim non est alius Christus, qui sit Deus, & alius qui sit homo, sed idem Christus & Deus & homo: Hinc fit, ut de eodem Christo in concreto, quod personam seu suppositum denotat, dicatur divina & humana: quæ tamē in abstracto propter naturarū inter se diversitatem, ut naturæ ipsæ de se invicem dici & prædicari non possunt, ita nec alterutrius naturæ proprietates de natura altera ab hac diversa dici & prædicari possint. Ideoq; di-

vina attributa seu idiomata nō possunt dici de natura humana; nec idiomata humana de natura divina. Est n. in Christo non alius & alius, sed aliud & aliud: h. e. duæ naturæ essentialiter inter se diversæ, sed nō alia atq; alia persona, sed unus idemq; Christus subsistens in duab. naturis à se invicem diversis. 9

5. Et hinc averſamur tam Nestorij, quàm Eutycheris hæresin, illius personam à se invicem divellentis: hujus naturas inter se confundentis. Hic enim libenter utimur verbis Concilij Ephesini: non duplex est, unus Christus & solus, quamvis ex duabus diversisq; rebus ad unitatem cognoscatur individuum coisse: & libenter Mariam verè esse Dei genitricem profitemur: nec dicimus hominem vel coadorandum cum altero, vel connuncupandum Deum, ne dividamus in duos Christos eum, qui unus est, hominem seorsum in parte, & Deum similiter in parte constituentes. Nec tamen audeamus passibilem deitatem unigeniti dicere: sed cum Chalcedonensi Concilio agnoscimus, unum eundemque Christum in duabus naturis inconfusè, immutabiliter, indivisè, inseparabiliter, nusquam sublata essentia naturarum per unionem, magisque salvâ proprietate utriusq; naturæ, in unam personam atq; existentiam concurrentem.

non in duas personas partitum, neq; divi-
sum neq; disjunctum.

- 10 6. Et hinc negamus, Deum & hominem
in persona Christi sese habere per modum
disparatorum: cum enim unus idemque
Christus sit & Deus & homo: & Deus non
sit alius ab homine, fieri nequit, ut idem sibi
ipsi sit disparatum. Quod si v. naturas ipsas
non separatas, sed disparatas, hoc est, sub-
stantiâ & essentiâ inter se diversas dicere
quis velit, non repugnabimus.
- 12 7. Non etiam rejicimus, communem Scho-
lasticorum distinctionem inter totum
Christum, & totum Christi. Id enim vult,
quod totus Christus denotet suppositum
in concreto, seu in persona consideratum:
totum verò Christi denotet utramque na-
turam. Ita Magister sententiarum in 3. dist. 22.
dicit: Christus totus est, ubicunq; est, sed
non totum. Idq; explicat Bellar. de Christo l. 3.
c. 19. Magister cum ait: totus Christus est u-
biq; sed non totum: seipsum ibidem ex-
plicat, sic dicens: totum ad naturam refer-
tur, totus ad *personam*. Itaq; totus Chri-
stus est ubiq; , quia persona tota est ubiq; :
at non totum Christi est ubiq; , quia alte-
ra naturarum ejus non est ubiq; .
- 13 8. Hic tamen observandum, sæpè com-
mutari vocabula concreta & abstracta, ut
quæ

- 12 7. Non etiam rejicimus, communem Scho-
lasticorum distinctionem inter totum
Christum, & totum Christi. Id enim vult,
quod totus Christus denotet suppositum
in concreto, seu in persona consideratum:
totum verò Christi denotet utramque na-
turam. Ita Magister sententiarum in 3. dist. 22.
dicit: Christus totus est, ubicunq; est, sed
non totum. Idq; explicat Bellar. de Christo l. 3.
c. 19. Magister cum ait: totus Christus est u-
biq; sed non totum: seipsum ibidem ex-
plicat, sic dicens: totum ad naturam refer-
tur, totus ad *hōs* & *iv*. Itaq; totus Chri-
stus est ubiq; , quia persona tota est ubiq; :
at non totum Christi est ubiq; , quia alte-
ra naturarum ejus non est ubiq; .

8. Hic tamen observandum, sæpè com-
mutari vocabula concreta & abstracta, ut
quæ

quæ sua natura abstractum quid significant, pro concreto accipiantur, & contra concreta pro abstractis ponantur. Caro v. g. propriè denotat naturam humanam: pro homine tamen usurpari videmus, non tantum sæpè aliàs, quod notum, sed & in mysterio incarnationis: & homo vocabulum concretum est, sæpè tamen pro humanitate ponitur. Ita *Ioh. 1, 14.* Verbum caro factum est: carnem hîc synecdochicè accipi pro homine annoſarunt Theologi. Ita *Aug. contra sermonem Arrianorum t. 9.* & *iisdem penè verbis l. 1. contra Maximinum Arrianorum Episcopum pag. 682. edit: Basil. Anno 69.* Verbum, inquit, caro factum est, nec illic anima nominata est: intelligant carnem pro homine positū, significantē locutionis modo, sicuti est, ad te omnis caro veniet, *Psal. 64.* item ex operib. legis non justificabitur omnis caro, *Rō. 3.* q̄ apert⁹ alio loco dixit: Ex lege nemo justificabitur *Gal. 3.* itēq; alio: nō justificabitur homo ex operib. legis. Ita ergo dixit: omnis caro, ac si diceret, ōnis homo. Sic itaq; dictum: Verbum caro factum est: ac si diceret, verbum homo factum est. Homo dicitur *1. Tim. 2.* mediator Dei & hominum, homo Christus Jesus. Ita *Cyrillus Alexandr. hom. 2.* audi rursus dicentem: & verbum caro, i. e. homo factum est. Est autem unigenitum Dei verbum homo factum, non

abjecto quod Deus erat, sed assumptâ carne manens q̄ erat. Et de incarnatione unigeniti c. 24. Quoties audimus carnem factum esse verbum, hominem intelligamus ex anima & corpore factum. Et ita accipi per synecdochen, carnem pro toto homine, docet *Clichthoreus in supplemento Cyrilli in Iohannem l. 7. c. 7.*

- 14 Contra sæpè homo pro natura humana seu humanitate usurpatur. Ita *Chrys. hom. 11. in Marcum*: quicquid magnum est refer ad Filium Dei, quicquid parvum est refer ad filium hominis, & tamen unus Filius Dei est. Hic unitas suppositum seu personam denotat, quando dicitur unus filius Dei est: Distinctio verò naturas spectat, quia pro naturarum distinctione & diversitate distinctio & diversitas attributorum est secundum magnum & parvum: & tamen concretis vocabulis exprimitur & exponitur ea distinctio naturarum. Et in hunc modum interpretamur locutiones Augustini, quando dicit, λόγον assumxisse hominem, per hominem intelligendo non personam, sed naturam. Id docuit *Lombardus in 3. sentent. dist. 6.* Augustinus, inquit, in expositione symboli sub anathemate tradit, dicens: si quis dixerit atque crediderit, hominem Jesum Christum à filio Dei assum-
- rum

tum non fuisse, anathema sit. Qui etiam in pluribus scripturæ locis hujusmodi utitur locutionibus: ille homo à verbo Dei est assumptus. Docet verò præmissas locutiones explicandas esse, ut ad hominis naturam, non ad personam respicias. Ideoque quando dicitur assumptus homo, ita dicit esse determinandum: si de hominis persona quæris, respondeo non; si de hominis natura, dico est. Monuit id ipsum, pluribus exemplis è Patribus adductis eleganter Chemnit. de duab. nat. in Christo cap. 15. sub finem. Et hæc de terminis quoad præsentem controversiam dicere voluimus. Nunc in genere, primùm de communicatione propriorum: inde in specie de communicatione idiomatum in persona Christi agemus.

CAP. IV.

*In quo disputatur in genere
de communicatione pro-
priorum.*

Occasione doctrinæ de communica-
tione idiomatum disputari cœptum
de communicatione propriorum : de qua
hoc loco in genere, sed breviter agemus, ad
intelligendum rectius statum controver-
siæ, & explicanda exempla, quæ ad eam af-
ferendam & confirmandam adduci so-
lent.

i. Ergo non est disputatio, an propria
generis vel superiorum possint communi-
cari suis speciebus, vel inferioribus. Quan-
do enim proprium secundum Porphyrium
illud dicitur, quod convenit omni, soli &
semper, manifestum inde est, quòd quando
soli dicitur convenire proprium, ut tamen
simul omni tribuatur, non excludi subor-
dinata seu inferiora. Sensus enim is est:
propria v. g. animalis ita convenire generi,
ut convenient interim omnibus speciebus
& individuis sub hoc genere contentis.

Quia

Quia enim genus totam suam essentiam communicat suis inferioribus, fieri nequit, quin simul cum essentia hominis communicetur propria, quæ generis essentiam immediate consequuntur, & ab ea separari nequeunt. Is verò modus communicationis sequitur identitatem essentiae & naturae: quia n. genus non est aliud à suis speciebus, & species non est alia à suis individuis: inde communicatio priorum non est ut ad rem aliam à se diversam, sed ut eandem secundum naturam & essentiam. In eo tamen differentia est, quòd propria ejusmodi generis primò & immediate conveniunt generi, speciebus & individuis, non nisi mediatè: dicuntur enim de genere quatenus ipsum, & recipiuntur cum genere: speciebus verò conveniunt quidem per se, sed non secundum quatenus ipsum. Animal enim in quantum animal habet facultatem sensitivam, adeoq; cum animali ea primò & per se recipitur & convertitur, sed homo habet eandem sentiendi facultatem, non quatenus ipsum, seu in quantum homo, sed in quantum animal est.

2. Nec est disputatio de communicatione extrinseca, secundum quam aliud agit in aliud, producendo aliquid, quod sit ejusdem speciei. Ita calor ignis habet naturam
quan-

quandam multiplicativam sui, secundum quam actione materiali afficit suum subiectum habile, ut calorem similem in eo generet & efficiat: quando enim focus instruitur, aer ab igne incalescit, ut inde totum conclave calefiat, & quicumque sunt in eo conclavi. Sed hæc non est communicatio ejusdem proprii, sed productio similis secundum speciem. Sunt n. qualitates activæ, iisque; mediantibus agit & operatur substantia cujusque; speciei. At quia otiosæ non sunt, multiplicant etiam seipsas in subiecto, & afficiunt.

3

3. Nec est quaestio, an formæ formalem quandam effectum causentur, vel in materia, vel in composito, & an ab ea forma nascantur facultates & operationes, tanquam à sua causa efficiente. Hic n. locum habet regula *Scaligeri Exerc. 7*: Dans formā, dat etiam ea, quæ formam consequuntur. Sequuntur verò formæ tria: esse, distingui & operari. Non ergo pertinet ad disputationem propriorum, quando forma dicitur vel actus formalis largiri esse specificum composito, & materiae, ut sit hoc aliquid per formam, & sub forma, ut loquitur *idem exerc. 9. & 102. f. 3*. Nam & hūc actus ille formalis non est subiectivè in forma, ut ita communicetur per solā intimam unionem, vel materiae, vel composito: sed est influxus causalis, per quā forma esse confert ei, ad quod per

per naturam est ordinata forma, ut ita actus ille formalis sit à forma & per formam, non p̄existens formaliter & subiectivè in forma.

Ab eadem v. formâ resultant etiam, & emanant tum facultates, tum operationes speciei cuiq̃; propriæ tanquam à causa efficiente, quæ & ipsæ sunt à forma tanquam causa, non in forma.

4. Sed nec dubiū, partes, ut ipsæ concurrunt ad constitutionem sui totius, ita & denominare totum, & conferre toti quicquid habent vel viriū vel operationum. Ita oculus pars hominis est: inde homo & dicitur esse oculus, & habere vim & facultatem videndi & videre actu. Negamus verò contra, quod quicquid toti tribuitur, idem tribuatur partibus singulis: cum enim in toto multæ partes sint, hæ singulæ quicquid habent conferunt suo toti: habet ergo totum, quicquid habent partes singulæ. Sed quod toti tribuitur, non propterea singulis convenit: Sunt enim inter se aliæ atq̃; aliæ, distinctæ formis partialibus, facultatibus & functionibus, atq̃; hinc quod totum habet, ratione alterius atque alterius partis habet: ac propterea quod toti competit, vel tribuitur ut toti, adeoq̃; propriè nulli partiū: vel ratione partium, & ita alicui partiū, sed non omnib. convenire dicitur.

dicemus. Et negamus, tamen si partes uniuntur inter se & concurrunt ad constitutionem totius, propterea quod est proprium unius partis, communicari parti alteri, ab ea realiter diversæ. Sunt enim ejusdem compoliti partes plures eam ob causam, ut à singulis conferatur aliquid in usum totius: non v. ut pars una communicet vel accipiat, quod est alterius. Hic enim libenter utimur illo Scaligeri Exerc. 346. unius animæ multi fines mediū ad unum finem ultimum. Idcirco multæ actiones specie differentes: ut currere, intelligere. Differentes igitur etiam potestates, ergo & membra sive instrumenta.

- 5 Dicunt esse hoc loco quæstionem de communicatione non κατὰ μέθεξιν, sed κατὰ συνδυασιν. Communicationem κατὰ μέθεξιν esse volunt eam, qualis est inter genus & speciem, de qua superius diximus. Caro Christi ajunt est omnipotens, non κατὰ μέθεξιν: Ergo κατὰ συνδυασιν. Quot modis autem sumatur συνδυασις quid attinet operosius inquirere? sufficit enim nobis in hoc argumento, dicunt 1. delineatio Philosophi 1. de partibus animalium c. 2. & 3. proprium ignis calidum συνδυάζεται, i.e. copulatur seu conjungitur cum aqua & ferro. 2. Explanatio Damasceni per περιχάρησιν

ἐν ἀλήλοις ἀσύνχυντος 3. de orthod. fide cap. 5.
 3. adeoque maximum hujus περιχωρήσεως
 κατένεύσεως privilegium. Est enim singula-
 riter mirabilis & mirabiliter singularis
 Aug. de corrept. & gratiâ c. 11. Quod Sadeeli non
 displicet de veritate humana natura c. 1. ita illi.
 Non ergo hoc loco venit in controversiam,
 communicatio κατὰ μέθεξιν, sed κατὰ συν-
 δύασιν. Quæ qualis sit, & quomodo de-
 scribatur, videamus ordine: terminorum
 enim notitia erit hîc omnium maximè ne-
 cessaria, ne erremus in statu controversiæ
 assignando.

1. Est communicatio, inquit, per συνδύα-
 σιν. Lata nimis appellatio: nam apud
 Scapulam, si originem spectes, denotat
 conjunctionem, combinationem, copula-
 tionem, conversationem, consuetudinem,
 commercium, conjugalem etiam conjun-
 ctionem. Itaq; ex vi vocabuli nullam pro-
 priorum communicationem hinc proba-
 veris. Sed Aristoteles dixit: proprium
 ignis calidum συνδυάζεται, i. e. copulatur
 sive conjungitur cum aqua & ferro. Ubi? 1.
 de partibus animalium c. 2. & 3. Anne legisti?
 an verò aliunde transcripsisti? quod enim
 ad institutum faciat, non in primo de parti-
 bus animalium, sed in secundo libro habe-
 tur. Sed esto hoc vitium typographicum;
 dum-

dummodo citatio vel quoad verba, vel quoad sensum iusta sit. Proprium ignis calidum συνδυάζεται, i.e. copulatur seu coniungitur cum ferro: ita legunt illi. Sed non ita scriptum apud Aristotelem. Disputat c. 2. citati libri secundi de partibus animalium. quidnam dicatur calidius Aristoteles? Hic postquam distinctiones adduxit quasdam, tandem docet: ea quæ calida esse diximus, calorem aut externum continent, aut suum, hoc dicit esse calidum per se, & exempli loco ponit flammam: illius exemplum est aqua fervens, quam dicit esse calidam per accidens. Hinc subjungit: amplius urit, quod per se calidum est, ut flamma, quam aqua ardens: sed tactu amplius calefacit aqua fervens, quæ per accidens calida est. Ita quæ iudicium, utrumnam ex duobus calidius sit, non esse simplex, apertum est: quando fieri potest, ut hanc alterum, illam alterum ratione calidius sit: nonnulla enim ex iis ne dici quidem simpliciter calida, aut non calida possunt. Subiecto enim quod tandem sint non calida sunt: sed per associationem calida sunt: veluti si ferro calido, aut aquæ nomen impones: hoc enim modo sanguis est calidus, Græcè ita sonat: ὁ μὲν γὰρ πότε τυχάνει ὃν τὸ ὑποκείμενον, & θερμοὺν: συνδυαζόμενον δὲ θερμοὺν: αἴτιον ἔστι τῆς

τις δὲ το ὄνομα ὑδατι ἢ σιδήρῳ. Docet ergo Aristoteles, aquam & ferrum esse calidum per accidens ratione associationis cum eo, quod est calidum per se: non enim subiecto, hoc est, naturâ suâ esse ea calida, sed continere calorem externum.

Haftenus probavit συνδυασίη: sed non probavit id, quod erat probandum, quod proprium ignis, quod calidum est, συνδυάζεται seu unitur & conjungitur aquæ & ferro, ita ut non sit in ferro, vel aqua, subiectivè, habitualiter, formaliter: ejusmodi enim συνδυασίη posuerunt in præsentī negotio, ut natura humana sit omnipotens, ubique, omniscia per συνδυασίη, ita tamen ut ipsa has proprietates habeat, non subiectivè, non habitualiter, non formaliter.

Confundit verò 1. calorem, & calidum, proprietatem ipsam, & hoc quod calidum esse denominatur: hoc est abstractum cum concreto: non enim loquitur Aristoteles de proprietate, sed loquitur de calido, quod conjunctum cum aqua & ferro faciat, ut aqua fervens, & ferrum calidum dicatur: quale dicit esse ignem, fumum, carbonem. 2. Et docet Aristoteles, quod subiecto, hoc est, suâ naturâ calidum non est, fieri subiectum calidum per affectionem vel passionem. Sensus ergo Aristotelis is est,

est, quando ignis, vel exhalatio suâ naturâ calida conjungitur cum aqua & ferro, hinc affectione aliquam imprimere per se calida, his quæ per se calida non sunt, & hanc passionem in se recipere aquam & ferrum, ut propterea calida dicantur. Non ergo dicitur propria communicari sine effectu & affectione, sed denominationem largiri formalem seu intrinsecam: aqua enim & ferrum sunt formaliter, habitualiter, subjective calida, per actionem materiale, quam exercet in id, quod unitur & conjungitur. *Vide pluribus Aristotelem 2. de partibus animalium c. 3.* ubi hoc genus calidi confert cum albedine in albi hominis ratione: ut subjective & formaliter inesse intelligatur. Quod genus communicationis nunquam negavimus sed est id ipsum, quod superius secundo loco nominabamus communicationem extrinsecam, secundum quam agit aliquid in aliud, simile quid ejusdem speciei in eo producendo: quod ab hoc genere communicationis, de quo nunc agitur, aliud planè est & diversum. 3. Accedit huc, quòd calida per *συρδύασιν* dicuntur ab Aristotele calida per accidens. Valdè verò dubito, an humanam naturam velit dicere omnipotentem, ubique &c. per accidens, semper enim respondent, personaliter ita dici, quod longe

longè aliud est etiam secundùm ipsos, ab eo, quod est per accidens. Itaq; Aristotelis συνδυασις nihil planè facit ad rem præsentem.

2. Sed Damascenus descripsit hanc συνδυασιν per περιχώρησιν ἐν ἀλλήλοις ἀσυγχύτως. Sed quid inde infertur? Naturæ invicem sunt intimè unitæ, hæc enim est περιχώρησις seu immeatio & immanentia mutua naturarum inter se, quæ nihil facit ad communicationem proprietatum naturæ ad naturam. Hanc enim περιχώρησιν hoc cap. ponit in duplici mysterio: primò in mysterio personarum Trinitatis. 2. In mysterio incarnationis. De mysterio Trinitatis ita loquitur Damascenus: Differentiam ὑποστάσεως in solis tribus proprietatibus incausali & paterna, causali & filiali, & processiva agnoscimus, & easdem insecessibiles & indistantes ab invicem & unitas, & invicem inconfusè se immeantes scimus, ἐν ἀλλήλοις ἀσυγχύτως περιχωρήσας ἐπιστάμεθα. Sed subjungit: una, quæquæ secundùm seipsam subsistit, i.e. perfecta est ὑπόστασις, & suam proprietatem, i.e. existentiz modum differentem possidet. Audis περιχώρησιν ἐν ἀλλήλοις: sed & audis, negari proprietatum inter personas unitas quidem, sed inter se distinctas communica-

tionem. De mysterio incarnationis ita scribit: Eodem quoq; modo & Christi naturæ, tamen si uniuntur, inconfusè tamen uniuntur: & tamen si in se invicem commeanit, immanentque, ἐν ἀλλήλαις περιχωρεῖσιν, in invicem tamen versionem & transmutationem non admittunt. Servat enim utraq; sui ipsius naturalem incommutatam proprietatem. Audis esse mutuam περιχώρησιν: sed communicationis idiomatum naturæ ad naturam mentionem fieri non audis. Et quod περιχώρησις non inferat hoc genus communicationis, saltem de quo quæstio est, inde manifestum: Est enim περιχώρησις mutua, περιχωρεῖσιν ἐν ἀλλήλαις, dicit Damascenus: at verò, tertium hoc fictitium communicationis genus mutuum non est. Ita enim Mentz. in *AntiMartinio* pag. 13: Hoc genus κοινωνίας verè esse distinctum ab illis superioribus pater: quia non est, ut illa reciproca. *Damasc. l. 4. c. 19.* Non ergo mutua ea περιχώρησις vel designare, vel efficere nobis poterit, non mutuum illud communicationis genus. Nos itaque περιχωρεῖσιν ἐν ἀλλήλαις, intimam naturarum immeationem admittimus libentissimè: negamus verò illud communicationis genus inferri inde

inde posse: quòd elenchum consequentis appellant Logici.

3. Philosophamur hactenus: ad speciale 10
privilegium nunc accedimus. Subjungit
enim: Adeoque maximum hujus *περιχω-
ρήσεως καὶ ἐνωσεως* privilegium. Est enim
singulariter mirabilis, & mirabiliter sin-
gularis *August. de corrept. & gratia cap. 11.*
Quid tu nobis illudis? Privilegium Chri-
sti quærendo apud Aristotelem: at privi-
legium Christi speciale nunquam ex Aristo-
tele petendum, sed ex tabulis specialibus
scripturæ sacræ. Hinc proba nobis par-
ticulare & speciale hoc privilegium: hu-
manam Christi naturam esse omnipoten-
tem, esse ubique, & si quæ sunt aliæ ejus
generis proprietates, & valeat Aristote-
les cum philosophia omni, hæ tabulæ no-
bis suffecerint in privilegio illo particulari &
speciali maximo. Et apparet in illis tabulis
nusquam, quod ille nobis refert privile-
gium: hactenus de communicatione idio-
marum tertii generis.

Aliàs libentissimè agnoscimus, quod 11
prædicat *August. de corrept. & gratiâ cap. 11.*
hoc verò his verbis ex sacris literis trans-
scripsit; Deus naturam nostram, id est,
animam rationalem carnemque hominis

36 *Cap. 4. De Communicat. prior.*

Christus suscepit, susceptione singulariter mirabili, vel mirabiliter singulari, ut nullis iustitiæ suæ præcedentibus meritis, filius Dei sic esset ab initio, quo esse homo coepisset, ut ipse & verbum, quod sine initio est, una persona esset. Et hoc privilegium, & quæ inde sequuntur plurima alia, de quibus inferius, & ipsi cum Sadeele agnoscimus libentissimè: sed fictitium illud in nullis tabulis relictum descriptumve, Sadeel semper, & cum ipso, rejicimus nos. Hanc doctrinam de Communicatione priorum fusius disputavi *Anti-*

dori mei lib. 1. cap. 15. & seqq.

CAP.

CAP. V.

*Quodnam sit fundamentum
communicationis Idio-
matum in persona
Christi?*

Fundamentum communicationis idio-
matum omnium rectissime demonstra-
vit Lutherus Tom. 1. Ienensi latino in disp. de hac
re pag. 529. b. Fides, inquit, Catholica hæc
est, ut unum Dominum Christum confitea-
mur verum Deum & hominem. Ex hac
veritate geminæ substantiæ & unitate per-
sonæ, sequitur illa, quæ dicitur Communi-
catio idiomatum, ut ea quæ sunt hominis
rectè de Deo, & è contra, quæ Dei sunt, de
homine dicantur. Verè dicitur: Iste ho-
mo creavit mundum. Et Deus iste est
passus, mortuus, sepultus &c. non tamen
hæc rara sunt in abstractis (ut dicitur) hu-
manæ naturæ. Plura in eandem senten-
tiam allegat è diversis Lutheri locis Chemni-
tius de duabus naturis in Christo cap. 14. Hic
docet Luther, 1. Quæ propriè dicatur com-
municatio idiomatum, ea scil. quæ fit in

prædicationibus concretivis, non quæ fit in prædicationibus abstractivis. 2. Et quod ea sequatur è veritate geminæ naturæ, & unitate personæ. Quia enim duæ naturæ, in loquitur Concil. Chalced. concurrunt in unam personam: inde jam unitatem personæ & suppositi sequitur ea communicatio idiomatum, seu mutua prædicationio.

2. Id docet Capreolus Episcopus, Chartag. in Epistola ad Vitalem & Tonantium, & citatur apud Baroniū ad A. C. 431. n. 31. 32. quando ita scribit: Ecce & hic advertitis, quemadmodum propter unitatem Dei, hominisq; personæ, Filium hominis ubi erat prius, perhibet ascensurum, quem in utero virginis constat esse formatum, & ex eo humanae nativitatis sumsisse principium. Et Damasc. 3. de Orth. fide c. 4. De hypostasi, sive ex utraq; sive ex una naturarum eam nominamus, utriusq; naturarum propria illi adjicimus. Et paulò post: Et iste modus est alternationis alternatæq; attributionis utriusq; naturæ, alterutri propria vicissim reddentis propter hypostaseos idenditatem, & ipsarū in invicē immanentiam ac inesseionē: secundū hoc possumus dicere de Christo, hic Deus noster in terra visus est, & hominibus conversatus est. Ac clarius ejus Commentator Petrus Victorius ad hunc locum: propter hanc per-

permissionem alternationis proprietatum (quam idiomatum communicationem plerūq; nuncupant) quod solius Dei est proprium, plerūq; homini adscriptum comperimus propter quandam consequi necessitatem ex identitate personæ: ut filius hominis increatus est, & æternus. Et ita Doctores Scholastici fundamentum communicationis Idiomatum semper petunt ex unitate suppositi, ut videre est apud Thomam 1. parte quæst. 16. & Gabr. Biel. in 3. dist. 7. q. unicā.

Constans est etiam ea sententia Augustini. Ita in lib. contra sermonem Arrianorum c. 8. docet: Ac per hoc propter istam unitatem personæ in utraq; natura intelligendam, & filius hominis dicitur descendisse de cœlis, quamvis sit ex ea, quæ fuerat in terra virgine assumtus: Et filius Dei dicitur crucifixus, mortuus & sepultus, quamvis hæc non in divinitate ipsa, qua est unigenitus patri co-æternus; sed in naturæ humanæ sit infirmitate perpeffus. Et contra Maximinum lib. 3. c. 19. Nec te moveat, inquit, quomodo Christus secundum id, quod homo est, descendit de cœlo, eum de matre, quæ in terra erat factus sit homo. Hoc enim propter unitatem personæ dictum, quoniam una persona est Christus, Deus & homo.

Et paulò post: propter hanc ergo unitatem personæ, non solum filium hominis dixit descendisse de cœlo, sed esse dixit in cœlo, cum loqueretur in terra. Et postquam differuit Concilium Ephesinum, humanas divinasque voces, ab uno Christo dictas, de uno Christo intelligendas, tandem concludit: uni igitur personæ cuncta ejus in Evangelio ascribemus, uni substantia, verbi scilicet incarnati, quia unus est Dominus Jesus Christus, ut scriptum est. Est ergò constans & perpetua antiquitatis purioris sententia, communicationem idiomatum per se & immediatè sequi unitatem personæ & suppositi: ut quia utraque natura suas proprietates communicat eidem supposito: hinc propter suppositi unitatem indifferenter dicantur de eodem supposito duarum naturarum idiomata, à quacumq; earum illud denominetur.

- 4 Cæterum usitatus hodie loquendi modus is est, quòd Communicatio idiomatum sit consequens unionis personalis, seu hypostaticæ. Ita enim Wirtemberg. in Colloquio Mompelgart: th. 10. de persona Christi: nos credimus, quòd ex unionem personali sequatur talis proprietatum realis communicatio, qua Filius Dei communicet assumptæ humanæ naturæ suam
omni-

omnipotentiam, omniscientiam, omnipræsentiam & vim seu virtutem vivificandi. Et thes. 16: hanc majestatem omnipotentia, omniscientia, omnipræsentia & virtutem vivificandi habuit Christus quatenus homo (propter personalem unionem) etiam quum in utero matris esset: sed tum eam non exeruit aut usurpavit. Ita Mehtzerus in AntiMartinio pag. 10. Ex ista unione (hypostatica nimirum de qua dixerat) consequitur *κοινωνία* communicatio, quæ talis est, qualis est unio (ait Nazianzenus) nempe realis & personalis, non verbalis. Eam verò communicationem docet esse vel naturarum vel idiomatum: & hanc esse vel naturæ ad personam, vel naturæ ad naturam.

Et nos quidem à phrasi seu modo loquendi non abhorremus: à sensu tamen horum hominum absumus longissimè, qui negamus, esse communicationem idiomatum naturæ ad naturam: & negamus esse eam ipsam fictitiam communicationem consequens unionis personalis. Ac quia dissentimus in duobus: 1. in definitione unionis personalis: 2. in consequenti communicatione naturæ ad naturam: de utraq; et dicendum patet.

Ac unionis quidem modi sunt varii; est enim

enim vocabulum generale satis: quos refert Chemnitius de duabus naturis in Christo c. 7: ut est unio, 1. per corruptionem. 2. per conversionem. 3. per confusionem. 4. per coactionem. 5. per assistentiam. 6. secundum habitudinem & relationem: quod refert eam, quæ est ratione dignitatis, auctoritatis, potestatis, & ordinis ejusdem 7. secundum consensum. 8. secundum gratiam. 9. secundum apparentiam. 10. *συνικη*, non ea, de qua sermo est, personalis, sed quando persona personæ jungitur, ut quando Spiritus Sanctus habitat in Paulo, vel quando quis ex alterius persona loquitur. 11. substantialis. 12. carnalis. 13. spiritualis. 14. essentialis, & tandem. 15. ea de qua hic agitur, unio hypostatica.

- 7 Ac nos missis cæteris significationibus, de iis tantum agemus hoc loco, quæ in præsentis negotii considerationem veniunt. 1. Ergo Concilium Ephesinum removet modum unionis, eum, qui est per inhabitationem in sanctis. 2. eam, quæ est per commutationem, 3. eam, quæ est ratione dignitatis & auctoritatis, 4. ratione collationis & connexionis. 5. secundum participationis effectum. 6. conjunctionis etiam nomen evitat: nec enim existimat, hæc verba esse satis idonea, ad arcanum hujus unitatis expri-

exprimendum. Verba Concilii sunt: *Quam-*
vis verbum habitaverit in nobis, & dictum sit in
Christo habitare omnem plenitudinem Deitatis
corporaliter: tamen intelligimus eum, quod caro
factus, non sicut in sanctis habitare dicatur; nec ta-
lem in ipso habitationem factam definire tentavi-
mus: sed unitus juxta naturam, nec in carnem pe-
nitus commutatus, talem sibi fecit habitationem,
qualem & anima hominis habere creditur ad pro-
prium corpus. Vnus igitur est Christus filius &
Dominus, non velut conjunctionem quamlibet in
unitate dignitatis & authoritatis homo habens
ad Deum. Nec enim potest unire naturam sola di-
gnitatis aequalitas. Nec juxta collationem, vel con-
nexionem modum conjunctionis advertimus: Hoc
enim ad unitatem non sufficit. Nec secundum par-
ticipationis effectum: sic nos etiam adherentes
Domino, unus cum eo spiritus sumus. Imò potius
conjunctionis nomen evitamus: tanquam non ex-
istens idoneum, quod significet unitatis arcanum.
Concilium verò Chalcedonense describit
unionem hanc hypostaticam certis qui-
busdam particulis, quib. quoad fieri potest
modū ejus quadantenus exprimat: Confite-
mur, inquit, unū eundemq; Christum filium, Do-
minū unigenitū, in duab. naturis inconfusē, immu-
tabiliter, indivisē, inseparabiliter agnoscendū, nus-
quā sublatā essetia naturarū, ppter unionē, magisq;
salva pprietate utriusq; naturā, in unā personā atq;
existen-

existentiam concurrentem, non in duas personas partitum atq; divisum neq; disjunctum, sed unum & eundem Filium unigenitum, Deum verbum Iesum Christum. Et in hunc quidem modum sancta & purior antiquitas in Conciliis universalibus hypostaticam hanc unionem nobis descripsit: eamque secuti purioris Ecclesiæ Patres in universum omnes.

- 8 Videamus nunc, quomodo recentiores unionem personalem definiant. Brentius, & qui eum sequuntur ubiquitarii, differentiam specificam unionis hypostaticæ petunt ex communicatione attributorum seu proprietatum divinitatis facta humanæ Christi naturæ. Ita enim Brentius in recogniti, pag. 15: Sicut Christus constat ex duabus naturis, divina videlicet & humana, ita negari non potest, quin & alii homines constent suo quodam modo ex his duabus naturis, idq; inseparabiliter. Habes igitur in quovis homine utramq; naturam, divinam videlicet omnia implentem, & humanam à divina sustentatam & conservatam. Investigamus in præsentia verum ac proprium discrimen & specificam (ut dialectici loquuntur) differentiam inter Christum & alios homines. In hoc igitur proposito verè quidem dicitur, duas esse in Christo naturas, divinam & humanam: easq; esse inter se tum distinctas, tum indissolubili nexa unitas. Non autem satis dicitur. Sic enim in quovis

quovis homine sunt due distincta natura, quæ 2. usq; aded sunt conjuncta sibi & connexa, ut humana absq; divina ne momento quidem temporis constare possit. Pergamus igitur. In Christo enim divina & humana natura non sunt simplici & vulgari quodam modo, indissolubiliter unite, sicut in aliis hominibus, sed ita sunt unite, ut unam tantum personam constituent. Hic jam haberemus proprium discrimen & specificam differentiam inter Christum & alios homines: 3. Nisi, vanitate & depravata interpretatione Cinglianorum corrumpereetur. Sentiunt enim divinam naturam in Christo cum humana 4. in unitate persona ita unitam, ut tamen interea humanitas ejus, 5. non solum inanitione, verum etiam exaltatione & majestate suâ in uno tantum certo sit loco, sive in terra, sive in cœlo, sola autem divinitas cœlum & terram impleat. 6. Quid autem hoc aliud est, quàm ex Christo vulgarem facere hominem, & ex una persona duas? 7. Nam si natura divina in Christo non univit sibi humanam propius & conjunctius, quàm ut relinquat, eam majestate suâ, in uno certo loco, ipsâ interim totum universum implente, quid quæso Christus differt hac in parte à quovis alio homine? Siquidem & Petri humanitas in uno tantum loco est, divinitas autem 8. qua & impletur & 9. sustentatur, ubiq; sese diffundit: Et cum propter hanc causam Petrus & Deus, seu Filius Dei, qui est

est in Petro sint due distinctæ hypostases seu persona, quomodo non etiam 10. propter eandem causam filius Maria, & 11. Filius Dei qui est in filio Maria, dua fierent persona? Quod si ratio unitatis persona in Christo, non eò se extendit, ut 12. divinitas Christi ubiq; habeat sibi humanitatem, quam assumpsit conjunctam & indissolubili nexu copulatam, quid aliud sequeretur, quàm quod Christus in uno tantum loco 13. Deus esset, & homo, in omnibus autem aliis solummodo Deus? Annon est hoc clarè, apertè & manifestè. 14. dua facere personas? Tandem concludit pag. 20. Cum ergo dicitur 15. quod Deus seu Filius Dei assumerit hominem seu filium hominis personaliter, non id solum significatur, quod Deus substantia seu essentia sua existat in homine, & conferat aliqua sua dona in hominem: sed illud propriè significatur 16. quod Deus ita se jungat, & uniat cum homine, ut & in ipsum omnem suam majestèat conferat, nec cum uno tantum & altero, aut etià multis, sed infinitis, adeoq; omnib., omnibus (inquam) suis cœlestibus ac divinis donis ornet. Quod beneficium nulli alteri creatura, ac ne angelica quidem, sed soli semini Abraha, quod est Iesus Christus Dominus noster, contingit. Et hinc jam format statum controversiæ pag. 19. Hic jam versamur in proprio hujus controversiæ statu. Num incarnatio Christi, seu unio personalis eò se extendat, ut 17. Filius Dei 18. effuderit in filium

in filium hominis 19. omnem suam maiestatem: videlicet omnipotentiam, omniscientiam, omnifapientiam, omnijustitiam, & omnipresentiam & omnifelicitatem? Affirmo igitur personalem duarum naturarum unionem in Christo tam latè patere, ut divinitas non unam tantum & alteram partem 20. suae maiestatis, sed 21. omnem suam maiestatem in humanitatem Christi conferat: quod rectè 22. communicatio idiomatum, hoc est, proprietatum vocatur. Hæc omnia Brentius dicto loco fusè disputat: & egit de eadem re in tract. ad libellum Bullingeri, cui titulus est: Tractatio verborum Domini in domo Patris mei mansiones multe sunt:

Et ita in colloquio Maulbrunnensi actione 1. 9
 Jacobus Andreæ unionis hypostaticæ differentiam specificam ait esse, divinæ naturæ proprietatum realem cum humana communicationem, salva naturæ utriusque substantia, id est neutram in alteram converti: quia divinitas & spiritus sit, & ab æterno: neutrum horum homo.

Ethæc insignis est ea Philosophia Bren- 10
 tiana, tota aliena à Theologia, aliena nempe à sacris, in quibus ne apex quidem ejus extat, aliena à puriori antiquitate, à Theologis denique aliena. Quod ut fiat clarius, rem evolvemus pluribus aliquanto.

1. Sicut Christus, ait Brentius, constat ex 11
 D duabus

duabus naturis, divina videlicet & humana: ita negari non potest, quin & alii homines consent suo quodam modo, ex duabus naturis. Quæ hæc nova Manichæorum phrasis, inaudita in Ecclesia, hominem constare ex natura divina & humana? Præsentiam Dei, qua omnibus in universum adest creaturis, easque regit & gubernat; & inhabitationem specialem, quâ est in sanctis, uno ore asserimus omnes: sed qui propterea dixerit, creaturam vel hominem, vel sanctum constare, è divina natura, præter Manichæum dixerit nemo, qui partem Dei ita omnibus rebus, adeoq; cibis commixtam asserit, ut per cibos electorum suorum, ac per Solem & Lunam purgari asseveret. Itaque participationis effectum agnoscimus nos è Concilio Ephesino, quomodo nos ad hærentes Domino, unus cum eo spiritus sumus: sed constare è divina natura negamus. Quod enim Rom. 11, 36. scriptum: quoniam ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia, effectivè intelligendum, docente August. de natura boni adversus Manichæos cap. 27: ex ipso non hoc significat, quod de ipso. Quod enim de ipso est, potest dici ex ipso; non autem omne quod ex ipso est, rectè dicitur de ipso. Ex ipso enim cælum & terra, quia ipse fecit ea: non

autem

autem de iplo, quia non de substantia sua.

2. In quovis homine, inquit Brentius, sunt 12
 duæ distinctæ naturæ, quæ usq; adeo sunt
 conjunctæ & connexæ, ut humana absque
 divina, ne momento quidem temporis
 constare possit. Quis hic convenientiæ
 & unitatis modus, inter unionem divinæ &
 humanæ naturæ in Christo, & in quovis alio
 homine, totus consistens in ambiguo? Est
 enim inter Deum & hominem non nisi par-
 ticipatio effectus & influxus, seu depen-
 dentiæ & communicationis extrinsecæ: ut
 non possit esse & vivere homo, nisi à Deo
 conservetur in esse & vita. Quæ ratio longè
 alia est ab ea, qua Christus subsistit in dua-
 bus naturis concurrentibus, ut loquitur Con-
 cilium Ephesinum, in unam personam. Quod
 verò disputatur de connexione indissolubi-
 li, & hic lusus est in ambiguo: in Christo
 enim est indissolubilis unio, tum per
περιχώρησιν ἐν ἀλλήλοις, secundum quam
 quod semel assumpsit, deponet nunquam:
 at verò in homine vulgari non est mutua ea
περιχώρησις. Confert Deus, nihil confert
 homo: nec est unio indissolubilis: exieca-
 tum est scænum, & cecidit flos, quia spiritus
 Domini sufflavit in eo. *ies. 40, 7.* Tametsi
 enim homo non possit carere influxu di-

vinò: indissolubilis tamen unio nō est: potest enī mori homo, ut Deo nihil decedat. In Philosophicis separabili dicuntur accidentia: non quòd separari possint ipsa existere absq; subjecto: sed quia adesse & abesse possunt ipsa absq; subjecti corruptione. Itaq; non dicitur indissolubilis unio, nisi si mutua. In conjugio indissolubilis est vitæ conjunctio, quia consensus in eam et partis utriusque, non alterius tantum.

- 13 3. In eo verò scopum jam attingit, & verè docet, unionem hypostaticam in eo consistere, quòd duæ naturæ ita sunt unitæ, ut unam tantum personam constituent: & est hoc proprium ejus discrimen & differentiam specificam, à quocunq; alio unionis genere. Verè hactenus. Sed addit: Cinglianorum depravata interpretatione corrumpi hoc verè dictum. Ergone quod accidens est, tollit ipsam rei veritatem. Nec enim si verum est, & quidem proprium & specificum unionis hypostaticæ discrimen, potest corrumpi vitio alieno, eoq; extrinseco: non enim propterea verbum Dei est aliud à seipso, si vel maximè aliunde ab hæretico falsa interpretatio affingatur. Tu mi Brenti agnosce nobiscum, quos Cingianos appellas, id quod verum utrinq; agnoscimus: unionem hypostaticam in eo different

differre ab alia quacunq̃ue, quòd unus personâ Christus subsistat in duabus naturis: seu, quòd duæ naturæ concurrant in unitatem personæ. Et hæc hypothesis esto rara, utrinq̃ue: quicquid præter hanc veritatem concessum & conclusum est, de eo disputetur.

4. Id ergo in quæstionem nunc adduc- 14
tur, tanquam dubium utrinq̃ue, An sit ad unionem hypostaticam necessaria talis unio, ut quemadmodum divina natura, ita & humana impleat cælum & terram? Hoc namq̃ue non spectat ipsam differentiam specificam, sed est consequens: pertinet enim ad communicationem idiomatum, quæ unionis personalis consequens est, non ad ipsam unionem hypostaticam formaliter sumptam. Et specifica differentia non nisi una est, eaq̃; præcisa: de qua quia convenit utrinq̃; manifestum hinc est, disputationem jam non esse de unionem hypostaticâ ipsâ: sed de alio quodam, quod sit præter eam: id non potest formaliter designare specificum esse, quod in indivisibili est positum.

5. Malè verò distinguitur specifica diffe- 15
rentia unionis hypostaticæ ratione status diversi, inanitionis & exaltationis: unio enim illa non variatur pro ratione status,

sed una est tam exinanitionis, quam exaltationis tempore, indeq; ut in exinanitionis, ita nec in exaltationis statu humanam Christi naturam esse ubique, nec omnipresentem esse dicimus. Sed in terris illo quidem tempore fuisse, nunc in cœlis esse, indeque reditum ejus ad judicium expectare, non constanter asserimus, nec potest è scripturis doceri contrarium.

16 6. Nec propterea vulgarem hominem agnoscimus & facimus Christum; sed hominem, qui simul sit Deus, quod nulli aliorum hominum convenit unquam; nec unam personam in duas dividimus: hanc enim differentiam specificam credimus & confitemur & tuemur, coisse in Christum duas naturas in personæ unitatem.

17 7. Sed probat suam consequentiam: nec enim differet à quovis alio homine Christus, si divina natura ipsa implens totum universum, humanam relinquit certo quodam loco. Verum cum nascebatur Bethlehemi, jacebat in præsepio, ascendebat Hierusalem, erat in navi, gaudebat se non fuisse cum Lazaro, pendebat ex cruce, jacebat in sepulchro, & Angelus de eo respondebat, surrexit non est hîc: anne eo tempore nihil differebat à vulgari homine? unio certè hypostatica non tum primum
cepit,

cœpit, quando post ascensionem in cœlos sedebat ad dextram patris, sed ab ipso tempore conceptionis & incarnationis: quam primum verò humana natura in utero matris assumpta est in unitatem personæ, non jam erat amplius homo vulgaris, sed homo qui erat Deus: certo tamen fuisse loco scriptura docet secundum humanam naturam eum, qui cœlum simul & terram implebat divinitate. Utrumq; ergo simul potest consistere; & non esse hominem vulgarem Christum, & divinitatem esse omnibus locis præsentem, humana natura certo loco consistente.

8. Sed nihil differet à Petro: nam & Petri humanitas in uno tantum loco est, divinitas autem qua impletur & sustentatur, ubiq; se diffundit. Nihil ergo differt Christus à Petro. Quis ferat ita argumentantem in secunda figura, præmissâ utraq; affirmatâ, & negatâ cōclusionem. Homo est animal. Leo est animal. Nihil ergo differt ab homine Leo. Itane decet in re tanta ludificari, ut necè Theologia petatur sana loquēdi phrasis, nec è Philosophia saltem iusta petatur concludendi ratio.

9. Utitur vocabulo Sustentationis: & in modo sustentandi iudicat convenire humanam in Christo & in Petro naturam.

At verò infusum hunc loquendi modum appellat Lutherus in *diff. de communicatione idiomatum* Tom. 1. *Ienens. lat. pag. 530.* excusamen, si dextrè intelligatur. Mentzerus verò in *exeg. Aug. Confess. art. 3. s. 5. n. 1.* ubi agit de doctrina Papistarum de Christo, eum planè damnat & appellat Nestorianum. Nulli, inquit Lutherus, infusius loquuntur, quàm moderni, quos vocant, qui omnium volunt subtilissimè & propriissimè loqui videri. Hi dicunt humanam naturam sustentari, seu suppositari à divina natura, seu supposito divino. Hoc & portentosè dicitur, & cogit pene Deum vel portare vel gestare humanitatem. Sed omnes illi rectè & catholicè sapiunt, ideò condonanda est illis incommoda locutio quia rem ineffabilem volunt effari. In incommoda phrasin excusat Lutherus. Sed damnat planè Mentzerus: quàm longè, inquit, ab hac doctrina recedant, novi illi Monachi Lojolita, qui Jesuitarum nomen sibi imposuêre, paucis verbis dici non potest. Quos Nestorii errorem tueri certum est, quicquid prætexant. Nam unionis personalis definitionem proponunt ejusmodi, ut formæ loco habeant naturæ humanæ in filio Dei sustentationem.

29 19. Quia duæ hypostases propterea sunt

sunt in Petro, quia Petri humanitas in uno tantum loco est, divinitas verò ubiq; sese diffundit: propter eandem causam filius Mariæ, & filius Dei, qui est in filio Mariæ duæ fierent personæ. Hic 1. notamus phrasin, filius Dei est in filio Mariæ: non enim alius est & alius, quorum ille sit in hoc, sed ipse unus est & idem; ac propterea dicimus, filium Dei esse filium Mariæ. Quod nasceretur ex te sanctum, vocabitur filius Dei, dicit *Angelus Luc. 1, 35.* Ideoque inter Petrum & filium Mariæ in eo est differentia: De Petro rectè dicitur, quod Deus in Petro sit, tanquam in suo templo *1. Cor. 3, 16. 1. Cor. 6, 19. 2. Cor. 6, 16.* Sed Petrus Deus non est. At verò filius Dei est filius Mariæ: unde & Dei genitrix seu Θεοτόκος dicta in Concilio Ephesino. Et ea de causa *Ephesinum Concilium anathematismo octavo*, rejicit syllabam Con: ne alter & alter intelligatur, sed idem. Ideoque Nestoniana phrasis est: Filius Dei est in filio Mariæ, quasi ille alter sit ab hoc, & in hoc, cum sit idem ipse. Eaq; de causa inter improprias locutiones *Chemnitius de duabus naturis in Christo cap. 15. sub finem* ponit hanc: Christum univisse hominem Deo, filius Dei nostrum assumpsit hominem, &

D 5

limi-

similes à Patribus ferè ante Nestorium usurparas.

- 21 II. Inde verò secundo loco negamus consequentiam: tametsi enim & divinitas habitet in Petro, & habitet in humana Christi natura: modus tamen inhabitationis est longè alius atq; alius. Id eleganter nobis exposuit *August. Epistola 57. ad Dardanum*: Est enim ubique Deus per divinitatis præsentiam: sed non ubique per inhabitationis gratiam: hinc enim gratia dilectionis ejus agnoscitur. Sed singulari quadam susceptione hominis illius una facta est persona cum verbo. De nullo enim sanctorum dici potuit, aut potest, aut poterit Verbum caro factum est. Nullus sanctorum qualibet præstantia gratiæ unigeniti nomen accepit, ut quod est ipsum Dei verbum ante secula, hoc simul cum assumpto homine diceretur. Singularis est ergò illa susceptio, nec cum hominibus aliquibus sanctis, quantalibet sapientia & sanctitate præstantibus ullo modo potest esse communis. Ita ille, tametsi ergò vel præsentia, vel inhabitatio in genere ita dicta, admittit duas hypostases: singularis tamen ea, quæ est in Christo, non admittit duas esse hypostases.

- 22 12. Amphibologia verò in eo est, quando
dici.

dicatur, quòd divinitas Christi ubique habeat sibi humanitatem, quam assumpsit conjunctam, & indissolubili nexu copulatam. Velenim sensus is est: quòd divinitas ipsa ubique existens humanitatem habeat sibi intimè & hypostaticè unitam: quem sensum libenter admittimus. Vel quòd divinitas ubique habeat humanitatem sibi unitam, existentem & ipsam ubique: quem sensum planè negamus. Hypostatica enim unio consideratur, vel ad intra, hoc est, intra naturas ipsas: vel ad extra, hoc est, respectu creaturarum aliarum, quæ in unionem hypostaticam non veniunt. Priori sensu verissimum & certissimum est, quòd divina sibi semper habeat intimè præsentem humanitatem, ubi ubi etiam sit divina natura: quia enim quod semel assumpsit nunquam deponet, fieri nequit, ut Christi naturam divinam ullibi existentem dicamus, carnem intimè sibi unitam non habentem. At negamus, sequi propterea, carnem & ipsam præsentem esse quibuscunq; aliis creaturis, quibus præsens est divina natura: eò quòd unio consistit in ordine naturarum inter se: non in ordine ad creaturas alias, extra unionem ipsam hypostaticam subsistentes.

13. Neq; tamen propterea sequitur: ita 23
fore,

fore, ut Christus uno loco tantum sit Deus & homo, in omnibus autem aliis, solummodo Deus. Nam ad ejusmodi denominationem sufficit, ut uno sit in supposito seu in persona: unde etiam tota persona nominatur Deus & homo, si vel maxime humanitas non habeat eandem indistantiam ad creaturas, quam habet divinitas. In oculatus homo esse dicitur, nec tamen necesse est, ut ubi est aliquid hominis, ibi quoque oculus, nec enim in pedibus vel manibus oculus est: homo tamen oculatus est dicitur, quia homini convenit habere oculum, seu quia oculus est aliquid proprium hominis. Et ita respondet ad hoc argumentum *Becanus in manuali controversiarum l. 2. c. 1. n. 24*: Si persona verbi est alicubi non est humanitas, jam verbum alicubi est homo, & alicubi non est homo, quod absurdum. Respondeo: Non sequitur nam hæ duæ propositiones sunt distinctæ verbum alicubi est sine humanitate, & verbum alicubi existens non est homo. Prima vera est, & bene sequitur ex illo antecedente. Posterior falsa est, & non bene sequitur. *Vide Bellarm. de incarnat. l. 3. c. 7.*

- 24 14. Ideoque inconsequens est fieri duarum personas. Ad personarum enim unitatem non requiritur, ut utrumque unitorum sit æqu

indistans uni tertio, quod est extra & præter unionem: sed ut ea ipsa immediatè inter se uniantur ita, ut caro seu humana natura sit propria τῷ λόγῳ, & cum eo concurrat in unitatem personæ.

15. Phrasis 1. incommoda denuò est, 25
quando Deus seu filius Dei dicitur assum-
psisse hominem seu filium hominis perso-
naliter: Est enim filius Dei filius hominis,
ut supra dicebamus, non verò filius homi-
nis est assumptus à filio Dei, & 2. conce-
dimus libenter, non esse mensurandam u-
nionem hypostaticam è nuda v. præsentia
divinitatis, vel donorum aliquorum in ho-
minem collatione. Illa enim creaturis o-
mnibus communis est: hæc etiam sanctis.
Nos verò unionem hypostaticam metimur,
non è donis, sed quia humana natura est
assumta in unitatem personæ, adeoq; pro-
pria τῷ λόγῳ ita facta, ut verè dictum: Ver-
bum caro factum est.

16. Est & hæc phrasis incommoda & 26
impropria, quòd Deus se jungat & u-
niat cum homine. Non enim alius est
Deus, & alius homo: quemadmodum inter
se uniuntur & conjunguntur, quæ aliud
quid, & diversum faciunt inter se.

17. Concedimus aliàs, quæcunque di- 27
cuntur de Deo, eadem rectè dici & prædi-
cari

caride hoc homine in concreto seu in supposito: Et hoc beneficium & privilegium nulli alii vel creaturæ, vel Angelo convenire, damus libentissimè. Cui enim dixit aliquando Angelorum, filius meus es tu, ego hodie genui te *Hebr. 1. 5.* Ast de hoc homine è cælo audivimus vocem patris: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui *Matth. 3. 17. & c. 17. 5.* Ideoque huic homini convenire omnia attributa & proprietates essentielles, quæcunq; conveniunt Deo, asserimus. Sed hæc non est quæstio: An homini concretivè considerato seu personæ conveniant: sed an humana naturæ præcisè & de se in abstracto significatæ, vi unionis personalis, conveniant proprietates & attributa divinæ naturæ. Nec est quæstio, an omnia etiam *χαρακτηριστικά* & dona, cujuscunque excellentiæ conveniant humanæ naturæ: nec enim & hoc negamus. Verùm infinita ea esse negamus, & ab attributis seu proprietatibus divinis distinguimus, quemadmodum & ipsi solent ea distinguere in tertio genere communicationis idiomatum, ut infra dicetur latius.

- 28 18. Itaque verum non est, statum controverſiæ in eo positum esse; an filius Dei effuderit in filium hominis omnem suam majestatem: quomodo enim effuderit quic-

quicquam filius Dei in filium hominis, cum effusio sit inter ea, quæ sunt aliud quid, & aliud subiecto. At verò nō est aliudquid filius Dei à filio hominis: Est enim idem. Unde non negamus omnimajestatem, omnipotentiam, omniscientiam, omnifipientiam, omnijustitiam, omnipræsentiam & omnifelicitatem filio hominis convenire: rectè verò tribui humanæ naturæ negamus.

19. Et esse factam communicationem 29
 idiomatum per modum effusionis, phrasis est familiaris satis Brentio, tum hoc loco sæpius in recognitione, tum aliàs in libro contra Bullingerum, cui titulus est tractatio verborum Domini, in domo patris mei, &c. pag. 8. & 9. Eumque sequitur discipulus ejus Iacobus Andrea in Colloquio Mompelg. pag. 205: quando dicit, λόγος non tantum unitus est cum humana natura, sed in eam quoque effudit omnem plenitudinem divinitatis. Si enim de S. Sancto effudit Dominus in sanctos peculiaria dona, quomodo non effudisset in Christum illam plenitudinem Deitatis, cui spiritus non ad mensuram datus est? At falsitatem hujus effusionis agnoscit Mentz. in AntiMartino pag. 14. Non, inquit, transfunduntur de uno subiecto in aliud: loquitur verò de idiomatis naturæ divinæ communicatis huma-

humanae. Allegant communiter illud Basilii in sanctam nativitatem : ἡ μεταβατικὴς, non transitivè, sed μεταδοτικὴς distributivè sive communicativè. Et Ioh. Gerhardus Confess. Cathol. lib. 2. art. 2. cap. 1 : non statuimus, inquit, essentialem quandam divinorum idiomatum in humanam Christi naturam transfusionem. Et Chemnitius de duabus naturis in Christo c. 5. pag. 32. docet : Tam arctam esse hypostaticam hanc unionem, ut inde in persona Christi oriatur & sequatur vera κοινωνία communio seu communicatio non autem communicatio vel confusio vel EFFUSIONIS, vel exæquationis, sive inter naturas, sive inter earum idioma. Certè effusio est ab uno in aliud tanquam in subjectum, ut aliud quidem sit unde effundatur, aliud verò in quod effundatur & fit vel per evacuationem, vel saltem per diminutionem prioris, vel per multiplicationem, ut jam duplex sit omniscientia duplex omnipræsentia : vel sequatur confusio naturarum. Hinc August. Tom. 10. serm. 191. de tempore, qui est tertius de Trinit : illorum quoq;, inquit, execramur simpliciter blasphemiam, qui novo sensu asserere conantur, in tempore acceptæ carnis, omnia, quæ erant divinitatis in hominem demigrasse, & rursum quæ humanitatis erant, in Deum esse trans-

transfusa: ut quod nulla unquam hæresis
 ausa est dicere, vincatur hac confusione
 utraque exinanita substantia, & Deitatis
 scilicet, & humanitatis, & amisso proprio
 statu in aliud esse mutata, ut qui tam Deum
 perfectum in filio, quàm hominem confi-
 temur. Augustinus judicat è demigratio-
 ne & transfusione proprietatum nasci con-
 fusionem naturarum: quomodo ergo ve-
 rum, unionem esse factam inconfuse? è
 transfusione amitti statum naturæ: quo-
 modo ergo salva erit natura, & magis salvæ
 proprietates? secus atq; definitum in Con-
 cilio Chalcedonensi.

20. An verò partibilis majestas, ut dici 30
 possit divinitatem in Christo, non unam
 tantum & alteram partem suæ majestatis,
 sed, 21. omnem suam majestatem in huma-
 nitatem Christi conferre: Idque 22. re-
 ctè vocari communicationem idioma-
 rum, hoc est proprietatem. At verò ego
 existimabam, nobis sermonem esse de dif-
 ferentia specifica unionis hypostaticæ:
 video verò conclusionem fieri de commu-
 nicatione idiomatum. Non enim unum
 idemque simpliciter sunt unio personalis
 & communicatio idiomatum. Est enim
 unionis consequens κοινωνία ἰδιωμάτων:
 quia unio est causa communicationis idioma-

tum, dicit Mentzerus in *AntiMart.* pag. 284. & quidem immediatum & necessarium p. 446. Et communicatio idiomatum est effectum immediatum & necessarium unionis hypostaticæ pag. 310. Anne verò quando de specificæ differentia quæstio est, judicabimus esse ve eandem causæ & effectus: vel effectum esse causæ suæ differentiam specificam. Dices: Ex effectis causam cognosci: Concedo: sed 1. à posteriori. 2. non specificæ seu à priori. & 3. tum primum, quando effectum esse necessarium & immediatum suæ causæ constat: quod dubium certè de hoc ipso communicationis genere naturæ naturam, de quo tota ferè inter nos controversia est, quando de communicatione idiomatum disputamus: ut propterea per differentia specificam eam non agnoscamus. Falsum verò majestatem divinam in invisibili positam, ita sese habere, ut in ea de signare possimus vel partem communicationis, vel omnem eam. Et quomodo omnem communicatam esse poterit dicere Brentius, qui nec æternitatem communicatam esse humanæ naturæ, ut arbitror, concesserit, nec æternam eam generationem, qua distinguitur à patre & spiritu sancto filius: nisi forte ab omnimajestate hæc velit excludere? Sed de his agatur inferius.

23. Nos itaque falsissimam esse assertio- 31
nem concludimus : unionis hypostaticæ
differentiam specificam consistere in reali
communicatione idiomatum divinæ natu-
ræ cum humana. Non id probatum à Bren-
tio haftenus. Quî enim de conclusione
ea esse poterimus certi, quæ tam falsis,
tamque erroneis fundamentis nitatur? nec
consentiunt, qui aliâs eandem cum Brentio
doctrinam foveant. Ita enim *Mentz. in Exe-*
gesi August. Confess. art. 3. s. 4. n. 7. describit eam:
unio, inquit, hypostatica est veræ & integræ
humanitatis ex substantia Maria virginis
mâtris in ipsam personam filii Dei assump-
tio: ut sit una persona composita Θεάνθρω-
πον absque naturarum confusione. Vide
eandem in *AntiMart. pag. 9.* Nulla hic com-
municationis idiomatum mentio: non
ergo specifica differentia Mentzero: hæc
enim, si nota sit, à definitione non excludi-
tur. Ercertè, una litis materia communi-
catio illa est: non ergò in definitione ea
ponenda, quam positionem vocat Aristo-
teles, & numerat inter principia, unde pe-
tatur demonstratio 1. post. 1. c. 14.

Nostra sententia hæc est: unionem hy- 32
postaticam, ut quamvis aliam, considerari
in duobus: in iis, quæ uniuntur, & in termi-
no unionis. Ea quæ uniuntur, naturâ

inter se diversa sunt: unionem & unitatem accipiunt ratione termini. Unde unionem quamvis formaliter metimur è termino: ut essentialis esse dicatur, quæ terminatur in eo, quod est unum secundum essentialitatem: accidentalis, quæ terminatur ad id quod est unum per accidens: adeoque hoc loco hypostatica, quia terminatur ad unum suppositum seu personam. Et hinc fit, ut quæ inconfusè uniuntur, inter ea salva maneat & natura unitorum, & una natura altera non dicatur: quomodo in præsentis negotio unionis hypostaticæ non possit dicere, quod natura divina sit humana, & contra. Verum quia utraq; natura terminatur ad unum suppositum seu personam: hinc tametsi naturæ inter se diversæ inconfusæ permanent: suppositum tamen quod subsistit in duabus naturis unum est & propter hanc unitatem termini seu suppositi fit, ut nomina personam denotantia identificentur tum cum supposito, tum de se invicem & mutuò prædicentur. In enim ea persona, quæ subsistit in natura divina & humana, & Deus dicitur & homo & propter hanc personæ unitatem, Deus dicitur esse homo, & homo Deus. Et in Menzerus hactenus rectè docuit in *Anti-Marc. pag. 10.* quod communicatio naturarum,

rum, quam exquisitè loquendo iudicat esse ipsam unionem personalem, sit, quā con-
cretum uni⁹ naturæ prædicatur de concreto
alterius naturæ, propter personæ ταυτότη-
τα, identitatem: ut Deus est homo, homo
est Deus. An verò naturarum ad se *παραχώ-
ρησις* seu immeatio sit communicationis
proxima ratio & causa infra videbitur: no-
stra verò sententia est, eam causam imme-
diatam & proximam dici non posse.

Asserimus itaq; unionem personalem in 33
eo consistere, & hanc ejus esse differentiam,
specificam, si ita loqui liceat in hoc supposito
individuo, quod duæ naturæ concu-
rant ad unum suppositum. Et hinc, secun-
do loco, unionis personalis propter hanc
unitatem suppositi esse consequens, ut u-
triusque naturæ ad identitatem suppositi
concurrentis attributa, non tantum distin-
ctè suæ quæque propria de sua natura:
sed & utriusque de eodem supposito sive
ab humana sive à divina natura denomina-
to tribuantur. Et ita rectè dici: filium
hominis, qui cum Nicodemo loquebatur
in his terris, esse in cælo: & Dominum glo-
riæ crucifixum. Et hæc est propriè com-
municatio idiomatum, quam docuerunt
Concilia, eamq; secuti patres Orthodoxi:
& hanc doctrinam in nostris Ecclesiis tan-

quam scripturæ consentaneā agnoscimus
 confitemur ac profitemur. Id verò re
 citius è sententiarum & opinionum colla
 tione patebit. Proponemus ergo sum
 marime eorum, qui à nobis hac in re dissen
 tiunt, opinionem, & quid in ea vel veri vel
 falsi insit demonstrabimus.

CAP. VI.

*De triplici genere communi
 cationis Idiomatum.*

¶ **T**Ria genera communicationis idiom
 rum statuunt, qui in hac re à nobis di
 sentiunt. Primum idem nobiscum est:
 hoc enim *ut docet Mentz. in Exegesi Augu.*
Confess. art. 3. §. 4. n. 12. propria naturarum
 prædicantur de Christo (sive à natura divi
 na, sive humana, sive utraq; denominato)
 divina quidem propter Deitatem, huma
 na autem propter humanitatem. Ac pro
 inde hic talis est communicatio, in qua si
 mul propria vendicantur suis naturis. Præ
 dicantur autem de tota persona, quia in ipsa
 utraq; natura subsistit. *Vide eundem contra*
Sadeelem

Sadeelem de communicatione idiomatum pag. 105
& in AntiMart. pag. 11.

Alterum genus communicationis idiomatum (ut ponitur à Chemnitio de duabus naturis in Christo c. 12. & à Mentz. in AntiMart. pag. 12. quanquam aliàs hoc facit genus tertium Mentz. contra Sadeelem pag. 107. & in Exeg. August. Conf. art. 3. f. 4. n. 14.) vocant, quando utraq; natura in Christo agit, quod sibi proprium est, cum communicatione alterius: quò referunt dicta, quæ explicant officium Christi.

Tertium genus illud est (quòd Mentz. secundum facit) quo divina natura filii propriam suam gloriam & excellentiam humanæ naturæ communicat seu impertit, manens ipsa passionum carnis expert. Hoc verò tertium genus à Chem. subdividitur, de duabus in Christo naturis c. 19. ita ut quædam *ἰσῆς φύσιν*, quæ humanæ naturæ in Christo, ex hypostatica unione communicantur, sint creata & finita dona, qualitates seu habitus, formaliter, habitualiter seu subjectivè ipsi humanitati secundum se inherentes. Quædam verò sint attributa ipsius divinitatis, quæ non formaliter, per physicam effusionem, seu essentialem confusionem, sed per dispensationem unionis humanitati communicatæ sint. Hæc summa

est horum trium generum communicatio-
nis idiomatum.

- 4 Et ut rectius intelligatur in hoc negotio
status controversiæ, explicabimus eandem
rem verbis *Apologiae libri Concordiæ*: Ita veni-
docet cap. 1: Demnach die lehre von der
mittheilung der göttlichen majestät allermel-
von ihnen widersprochen vnd angezweifelt wird
als wollen wir zu derselbigen lehre greiffen
Bnd 1. dieweil in Christo zwei vnterschied-
liche naturen sind / die an ihren natürlichen
wesen vnd eigenschafften unverwandelt vn-
vermischet seyn vñ bleiben / vnd aber gleich-
wol der beyden naturen nur ein einige person
ist / so wird dasselbige / was gleich nur einer na-
tur eigenschafft ist / nicht der natur allein / d-
abgesondert / in abstracto, sondern der ganz-
person / welche zugleich G D u vnd mensc-
(sie werde genennet G D u oder mensch) in
concreto zugeschrieben. Es folget aber
in hoc genere nit / daß was der person zuge-
schrieben / dasselbige zugleich beyder naturen
eigenschafft sey / dann es wird vnterschiedlich
erkläret / nach welcher natur ein jedes der per-
son zugeschrieben / vnd solches heist man in
schulen in concreto geredt seyn. Gehören
auch zu dieser ersten art zureden die particulæ
distinctivæ, secundum carnem Rom. 1. pas-
sus est carne 1. Pet. 4. Welches mit sonderem

fleiß

fließ in dieser sach wahr zunehmen die confu-
sionem naturarum & proprietatum zuver-
hüten. Vnd dieses stücks halben müssen
die adversarii das Concordienbuch ohne ih-
ren dancß passiren lassen/haben im geringsten
nichts/das sie darin tadeln oder straffen kön-
nen.

2. Was nun anlangt die propositiones, 5
so von dem ampt des milters Christi reden;
in welchem die person/nicht/in/mit/durch o-
der nach einer natur allein/sondern in/nach/
mit vnnnd durch beyde naturen/oder wie das
Concilium Chalcedonense redet: eine na-
tur wircket mit gemeinschafft der andern/wz
einer jedern eigenschafft ist etc. als zum Ex-
empel: Christus hat vns erlöset vom fluch
des gesetzes/macht die gläubigen gerecht/se-
lig/ist vnser Erlöser/versöhner/miler/könig/
hoherpriester/Bischoff/vnd was dergleichen
mehr sind/müssen sie das Christliche Con-
cordienbuch auch vngewissen lassen.

Aber vber diese erste zwey genera hat die 6
heilige schrift noch andere propositiones,
welche bezeugen/dasß die menschliche natur
in Christo/vber ihre natürliche vnnnd wesent-
liche eigenschafften/desgleichen auch vber die
hohe/aber doch erschaffene vnd endliche gabe/
gegeben vnd mitgetheilet seynd göttliche eigen-
schafften/

schaffen / wie bald hernach sol erwiesen werden.

- 7 Hierüber stößt sichs nun zwischen vns vnd ihnen. Sie gestehen / daß die angenommene menschliche natur in Christo / vber ihre natürliche wesentliche eigenschafften / von wegen der persönlichen vereinigung vnd glorification vnd erhebung / empfangen habe / hohe vbernaturliche himlische herrlichkeit. Aber solches alles verstehen sie nur von den finitiu qualitibus & donis creatis, von endlichen vnd erschaffenen gaben / die der menschlichen natur habitualiter & formaliter inhæren, damit sie aller Engel vnd heiligen menschen gaben numero & gradibus vbertriffe welche lehre aber noch bey weitem das wege noch nicht erreicht / davon die schrift hoc genere enunciationum redet.

- 8 Das Christliche Concordienbuch begegget / vnd gibt außdrücklich nach / daß die menschliche natur in Christo / von wegen der persönlichen vereinigung vnd erhöhung / viele / ja unzählige gaben empfangen habe / die ihr auch habitualiter inhæriren / welche aller Engel vnd heiligen menschen gaben multis gradibus in viel wege weit vbertriffe. Aber da scheiden wir vns von einander / nemlich daß die adversarii in ihren wieder das Christliche Concordienbuch außgesprengete schrift

ten mit vollem munde schreyen/dasß der ange-
 nommenen menschlichen natur in Christo/
 von wegen der persönlichen vereinigung vnnnd
 erhöhung/nur vnnnd allein solche erschaffene
 vnd endliche gaben/so sie an vnd für sich selbst
 hat/warhafftig mitgetheilet/ als höhere weiß-
 heit / liecht / verstand / weißheit / fremdes/
 leben / klarheit/ herrlichkeit/ krafft vnnnd ehre/
 vnd dergleichen gaben/damit sie aller Engel
 vnd heiligen menschen gaben vbertreffen/vnd
 weiter nicht mehr. Dasß ihr aber vber ihre
 wesentliche vnd natürliche eigenschafft/vnnnd
 auch vber die dona habitualia, welche erschaf-
 fen vnnnd endlich seynd/von wegen vnnnd nach
 art der persönlichen vereinigung vñ erhöhung
 zur rechten hand Gottes / auch göttliche ei-
 genschafften oder göttliche majestät solle mit-
 getheilet oder gegeben worden seyn/das ver-
 neyenen sie mit aller gewalt.

Wir aber hergegen lehren vnnnd bekennen 9
 im Christlichen Concordienbuch/ vermöge
 göttlicher schrift / dasß nicht allein solche er-
 schaffene endliche gaben der menschlichen na-
 tur in Christo/von wegen der persönlichen
 vereinigung vnd erhöhung gegeben oder mit-
 getheilet seynd/die sie an vnnnd vor sich selbst
 haben/vnd nach welchen sie/wie gesagt / aller
 Engel vnd heiligen menschen gaben multis
 gradibus weit vbertrifft / sondern auch attri-
 buta

buta divinitatis propria, oder insonderheit
 davon wir außtrückliche zeugnuß der schrift
 haben/göttliche vnd vnendliche eigenschafften
 als allergewalt im himmel vnnnd auff erden
 Matth. 11. vnnnd 28. Apoc. 5. Daniel. 7. die
 krafft lebendig zu machen Joh. 6. gericht
 zuhalten Joh. 15. alles vnter händen vnd füß
 fen vnterworffen haben Psal. 8. Eph. 1. von
 sünden reinigen 1. Joh. 1. alles wissen Col. 2.
 Eph. 4. alles erfüllen vnnnd Matth. 26. das
 sitzen zur rechten Eph. 1. Marc. 16. Joh. 3.
 den geist ohne maasß 2c. die ehre der anru
 fung Dan. 7. Phil. 2. vnnnd was dergleichen
 mehr seynd. Dann solche attributa mi
 nischen creatæ aut finitæ qualitates ode
 gaben seynd/wie männiglich siehet vnnnd v
 stehet / vnd daß solche mittheilung nicht pe
 phrasin aut modum loquendi, i. e. allein
 mit Worten von der person nach der göt
 lichen natur/sondern auch der menschlichen
 natur zuverstehen sey/welches alles vnser ge
 gentheil in allen wieder das Christliche
 Cöcordienbuch außgegangene büchern/fall
 durch alle paginas oder blätter mit hellen
 runden Worten widerspricht. Et hic qui
 dem status controversiæ principalis est in
 hoc negotio: ubi quid verum falsumve sit
 paulò post ostendemus. Sed quia vulgata

hodie querela est, quòd negemus esse communicationem idiomatum realem: de qua quid sentiendum prius dicemus.

CAP. VII.

An communicatio Idiomatum sit realis?

Qui diversum à nobis hac in re sentiunt, I
 id perpetuò nostris obijciunt, quòd verbalem faciant communicationem idiomatum, non realem. Sed hic distinctione opus est. Quòd si enim de primo genere communicationis idiomatum intelligatur id ipsum, fatemur eam esse maximè realem. Cùm enim modum essendi sequatur modus prædicandi: certè quia verissimè & realissimè hæc persona, & Deus & homo, & est & dicitur, verissimè & realissimè subsistit in duabus, naturis divinâ & humanâ: verissimè & realissimè etiam attributa, tam quæ divinam, quàm quæ humanam naturam vel designant, vel sequuntur, & Deo & homini tanquam eidem supposito & personæ attribuuntur. Quomodo enim verissimè & realissimè homo dicitur esse
 ocula-

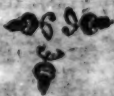
oculatus, vel habere manus & pedes, quia hæc membra ejus hominis propria sunt, & ad esse hominis concurrunt: adeoque & videndi & ambulandi & apprehendendum facultas tum operatio homini tribuntur, quia ad eam functionem in hominis usum hæc membra destinata sunt: ita quia hæc caro τὸ λόγῳ propria est, inde ut verissimè & realissimè dicitur incarnatus λόγῳ, ita & homo esse dicitur, & propria omnia & attributa humana verissimè & realissimè τῷ λόγῳ tribuuntur. Et ideo quia humanitatem in unitatē suppositi assumpsit λόγῳ, ut una jam persona sit Deus & homo, his quæ hominis sunt rectissimè, verissimè & realissimè tribuuntur Deo. Est enim Deus manifestatus in carne, non secundum parentiam & phantasma quoddam, sed secundum rei veritatem. Ut propterea rectè ex *Epistola ad Hebr.* 2. v. 14. de ipso dictum quia pueri communicaverunt carni & sanguini, & ipse similiter participavit eorum, de Deo dicere possimus, quod Deus particeps sit factus carnis & sanguinis: & cum *Paulo Act.* 20, 28. Deum sanguine suo, hoc est sibi proprio sanguine, acquisivisse Ecclesiam. Itaq; omnib. modis negamus esse hanc communicationem idiomatum verbalem tantum: sed & veram & realissimam agnoscimus hanc ipsam.

Sin de tertio genere communicationis 2
 idiomatum sermo sit, & quidem de ea parte
 tertii generis, quæ divina, eaq; infinita attributa
 humanæ Christi naturæ tribuit: tantum abest, ut realem esse asseramus eam
 communicationem, ut verè verbalem, hoc
 est fraudulentam, fictam, falsam & putum
 putum idolum humani cerebri appellemus,
 utpote absq; fundamento vel scripturæ, vel
 sanæ rationis introductam. Ut enim falsissi-
 ma est hæc: humana natura est divina natu-
 ra, ita & falsissimum est, quòd humana na-
 tura sit vel omnipotens, essentiali eâ & infi-
 nita Dei omnipotentia, vel omnipræsens
 omnibus locis & ubiq; : qua de re fusius in-
 ferius agemus.

Quod ne à me uno dictum quisquam 3
 existimare possit, audiat is *Bezam in præsa-
 tione ad Acta Colloq. Mompelg. pag. 17. 18.* Qua-
 lis inquit, hæc tua calumnia est? Beza, in-
 quis, nullam idiomatum communicatio-
 nem in persona Christi, nisi verbalem con-
 cedit, quod ipsum cum tu scriberes, vel
 quid scriberes ignorasti, vel insigni usus es
 sophisticâ. Communicationis enim idio-
 matum appellatione, si modum illum
 prædicationis intelligis, quo in vocibus
 concretis, Christo à diversa natura deno-
 mina-

minato, tribuiur alterius naturæ proprietates, ut cum dicitur Deus gloriæ crucifixus, & filius hominis in terris loquens cum Nicodemo, in cœlis fuisse, falsissimum est, quod ais, hanc prædicationem à me verbalem in persona constirui, quod me Nestorianum fuerit. Prædicationes vero quibus unius naturæ idiomata in abstracto alteri tribuuntur, ut si Deitatem posse carnem in Christo ubique sive omnipotentem esse dices (quod vos quidem magnâ cum Christiani nominis infamia asserere non pudet) non verbales, non reales sed falsas, impias, blasphemias esse affirmavi, affirmo. Ita ille. *Vide in eandem sententiam Daniel Chamier de Christo l. 4.*

C. 2.

CAP.

CAP. VIII.

De primo genere Communicationis Idiomatum.

Circa primum genus communicationis
Idiomatum quatuor in consideratio-
nem veniunt:

1. Quodnam illud sit?
2. Quomodo se habeat in ordine ad naturas?
3. Particulæ distinctivæ. Et
4. Ἀπολογία.

1. Quoad primum non est inter nos controversum in genere, hoc genus communicationis idiomatum: quemadmodum acerbè satis testatur idipsum *Apologia libri concordie*: Und dieses stücks halben müssen die adversarii das Concordienbuch ohne ihren dancß passieren lassen / haben im geringsten nichts / daß sie darin tadeln oder straffen können. Hæc enim ea est communicatio idiomatum tam celebris in Ecclesia, & non alia. Unde Chemnitius de duabus naturis in Christo cap. 13. Scholastici scriptores, inquit, illas prædicationes, quibus

81 C. 8. De primo genere comm. Idiom.

bus propria naturarum tribuuntur personæ, propriè (propriè dicit) & usitatè vocarunt Communicationem idiomatum. Atque inde in scholis in vulgari usu mansit. Et quia non volumus de vocabulis contendere, nominemus primum hunc gradum communicationis idiomatum: Sed addimus, quæ usitatè in scholis ita appellatur. Et *Mentz. in Anti Mart. pag. 197.* vocat, inquit, soleo κοινωνίαν ἰδιωματικὴν κατ' ἐχθρὸν. Nos itaque quando in Ecclesiis nostris de Communicatione idiomatum loquimur, unam hanc & solam intelligimus utpote quam solam agnoscimus propriè usitatè, ut loquitur Chemn. ita dicit *Damascenus in 3. de orthod. fide cap. 4.* τὸν τρόπον τῆς αἰτιδότηως, modum αἰτιδότηως alternationis, ut habet latina ὕψιο in inscriptione: & in textu, modum alternationis alternatæq; attributionis. Inde q; nata αἰτιδότηως vox in nostris Ecclesiis, tantopere in visa nostris adversariis: quum non doceat aliud vox hæc ipsa, quam quod hæc natura attributa Deo, & divina homini tribuantur, vi hujus communicationis seu alternationis alternatæq; attributionis. Explicat verò hunc suum τρόπον αἰτιδότηως *Damascenus*, docens: non fieri prædicationem priorum & attributorum unius
naturæ

naturæ de altera in abstracto consideratæ, ut hodie loquimur, sed in concreto, seu de hypostasi. Divinitatem igitur inquit, dicentes, non de illa nominamus ea, quæ humanitatis sunt propria: non enim dicimus Deitatem aut passibilem, aut creatam. Neque de carne, id est, humanitate, prædicamus ea, quæ Deitatis sunt propria: nam neque dicimus carnem, id est, humanitatem increatam. At verò de hypostasi, sive ex utrâque, sive ex una naturarum eam nominamus, utriusque naturarum propria illi adjicimus. Nam Christus hoc quidem est, quod utrumque simul, & Deus & homo dicatur, & creatus & increatus, & passibilis & impassibilis. Et quando ex una naturarum filius Dei & Deus nominatur, suscipit consulentata naturæ, id est, carnis propria, Deus passibilis nominatus, & Deus gloriæ crucifixus, non secundum quod Deus, sed secundum quod homo idem est. Et quando dicitur homo & filius hominis, suscipit divinæ substantiæ propria, & glorificationes, puerulus ante secula, & homo sine principio: non secundum quod puer, & homo, sed secundum quod Deus (qui est ante secula) factus est in novissimis puer parvulus. Ad hoc genus communicationis idiomatum refertur, quod canimus in Ecclesia

cum Luthero: quem universus terrarum orbis non claudebat, jacet in gremio Mariæ; & puer parvulus est factus, qui conferret res omnes solus. Et hæc una ac sola est ea Communicatio idiomatum, quam ex unitate suppositi & personæ natam videntur perpetuò, Concilium Ephesinum, & Patres adversus Nestorium: adversus quem nihil quicquam facit fictitium illud tertium genus Communicationis idiomatum naturæ ad naturam. Unde dicebat Theodoretus. *dial. 3. qui inscribitur Immutabilis*: Ne divinitatis & humanitatis talem prædicemus unionem, ut intelligamus unam personam indivisam, & eundem agnoscamus Deum & hominem, visibilem & invisibilem, circumscriptum, & incircumscriptum, & alia omnia, quæcunq; divinitatē & humanitatem designant uni personæ accommodamus. Hæc quoque est ea communicatio idiomatum, quam superius unionem personalem consequi, propter unitatem suppositi & personæ, dicebamus.

- 2 II. Ordo verò communicationis ad naturas is est, ut quæ sunt utriusque naturæ, rectè tribuantur toti personæ seu supposito: propterea quia utraq; natura ad totius suppositi unitatem & substantiam concurrat. Non verò contrà. Non enim quæ tribuuntur

tribuuntur personæ seu supposito, propterea utrique etiam naturæ vel conveniunt, vel tribuuntur. Id probè observavit *Apolo-
gia libri Concordia*, quando dicit: Es folget
aber in hoc genere nicht/das was der person
zugeschrieben / dasselbe zugleich beyder natu-
ren eigenschafft sey/dann es wird unterschied-
lich erkläret/nach welcher natur ein jedes der
person zugeschrieben Ita *Proclus Episcopus
Constantinopolitanus ad Iohannem Antiochia
Episcopum scripsit*: Dicentes iterum passi-
bilem Deum, id est, Christum, confitemur
eum, quia est secundum quod factum sit,
id est, propria carne crucifixum: & ita præ-
dicantur, nullo modo fallimur: quoniam
quidem & unum ex Trinitate secundum
carnem crucifixum fatemur, & divinitatem
passibilem minimè blasphemantes, ut anno-
tavit *Baron. Anno C. 435. n. 6. è Liberato diacono
in breviario c. 10. tom. 2. Conciliorum*. Sensus
est: hanc personam, quæ est Deus, cruci-
fixam & passam, non tamen secundum u-
tramq; naturam, sed secundum carnem seu
humanam naturam, divinitate impassibili
manente. Idque monuit *Concilium E-
phesinum*: Humanas, inquit, divinasque
insuper voces ab uno Christo dictas, ani-
madvertentes, rectè sentimus. Cum enim
Deo dignissimè loquitur de seipso: qui me
videt, videt & Patrem, ego enim & Pater

unum sumus, divinam ejus intelligimus ineffabilemque naturam, secundum quam unum est cum Patre suo, propter unam eandemque substantiam, Imago, & chara & splendorque ejus existens. Cum vero humanae naturae mensuram nullatenus ignorans, Judaeos alloquitur: Nunc me quaeritis occidere hominem, qui veritatem vobis locutus sum: Item non minus eum, qui similitudine & aequalitate patris est, Deum verum etiam in mensuris humanitatis ejus cognoscimus. Hic certe: Ego & Pater unum sumus: sunt vocabula designantia personam: non tamen inde licet inferre; Ego & Pater unum sumus: Ergo Christus est unum qui cum patre, & secundum divinam, & secundum humanam naturam. Concilium enim docet: quando loquitur de seipso Ego & pater unum sumus, divinam ejus intelligimus ineffabilemque naturam. Iterum: quaeritis occidere Me: anne intelligendum secundum utramque naturam quia vocabulum Me designat personam nequaquam, sed intelligendum esse secundum humanam naturam docet Concilium. Hinc judicium ferri potest de modo argumentandi eorum, qui e *Matt. 18. 20.* Ibi sum in medio eorum: & *Matt. 28. 20.* Ecce ego vobiscum sum: inferunt

epes

è persona utramque naturam, quia Ego denotat personam, ea verò subsistit in duabus naturis: Eam ergo præsentiam, quæ de persona effertur, secundum utramque naturam necessario intelligendam, hoc est, & secundum divinam, & secundum humanam. Est enim argumentatio ea imperitorum, qui ignorant statum controversiæ. Nam à persona ad utramque naturam nec sunt illationem: Secus atque in statu controversiæ traditur, ubi expressè docebatur: Es folget in hoc genere nicht / daß was der der person zugeschrieben / dasselbe zugleich beyder naturen eigenschafft sey / dann es wird unterschiedlich erkläret / nach welcher natur ein jedes der person zugeschrieben. Probandum ergo prius, an humanæ naturæ conveniat ubiquitas & ubique præsentia: non verò ita indistinctè è prædicatione personali ad naturam humanam transferenda.

III. Probè etiam observandum, quod 3
in *Apologia libri Concordiæ* additur de particulis distinctivis. Gehören auch in dieser art zu reden / docet *Apologia libri Concordiæ*, die particulæ distinctivæ secundum carnem *Rom. 1. passus est carne. 1. Pet. 4. welche mit sonderm fleiß in dieser sache wahrzunehmen / die confusion naturæ & proprietatum*

in verhusen. Monet verò Chemn. particulas distinctivas quandoq; poni expressè, quandoque verò subintelligi. Inde q; ponit tres regulas in libro de duabus naturis in Christo cap. 15: 1. non necesse esse semper expresse addere particulas distinctivas, sed licet sæpè simpliciter loqui per communicationem Idiomatum. 2. quæ in hoc genere simpliciter proferuntur, explicanda & resolvenda esse per particulas distinctivas. 3. Majoris perspicuitatis gratia, ad vitandum insidiosas ambiguitates, & cavendos errores addendas sæpius in ipsis propositionibus particulas distinctivas: idq; exemplo scripturæ. Collegit verò eleganter summariorum locorum, quibus usa sit scriptura particulis distinctivis, ut: Primò 1. Pet. 4. 1. Christus passus est carne. 1. Pet. 3. 18. Mortificatus carne, vivificatus spiritu. Secundo videtur particula IN. Eph. 2. 14. Col. 1. 22. 1. Pet. 2. 24. 1. Pet. 3. 19. Tertiò præpositione *non* seu secundum Rom. 1. 3. 4. Rom. 9. 5. Quarto, præpositione *dià* Heb. 10. 20. Heb. 9. 12.

4 Scripturæ verò loquendi modum, secuta est Ecclesia. Ita in symbo: Athana: confitemur de Christo: æqualis patri secundum divinitatem; minor patre secundum humanitatem. Et notatū digna est professio fidei Synodi Antiochenæ secundæ congregatæ

gatz contra Paulum Samosærenum Anno
 C. 272. quæ habetur apud synodum Ephesi-
 nam intexta his verbis, prout extat ejus *Con-*
cilii *tomo. 6. cap. 1. edit. Pelt. & apud Baron. Anno*
C. 272. n. 16. Confitemur Dominum no-
 strum Jesum Christum totum Deum, & to-
 tum hominem. Totum Deum etiam cum
 corpore, sed non secundum corpus Deum.
 Totum hominem, etiam cum divinitate:
 sed non secundum divinitatem hominem.
 Totum rursus adorabilem, etiam cum cor-
 pore, sed non secundum corpus adorabi-
 lem. Totum adorantem, etiam cum divini-
 tate, sed non secundum divinitatem ado-
 rantem. Totum increatum etiam corpore,
 sed non secundum corpus increatum. To-
 tum formatum, etiam cum divinitate, sed
 non secundum divinitatē formatum. Totū
 Deo homousion, consubstantialē, etiam
 cum corpore, sed non secundum corpus cō-
 substantialē: quemadmodum neq; secun-
 dū divinitatem quoque hominibus con-
 substantialis est &c. Eo sensu dixit *Augusti-*
nus contra sermonem Arrianorum cap. 8. appa-
 ret, idem ipse Christus geminæ substan-
 tiæ secundum quid obediens, secundum
 quid æqualis Deo: secundum quid dicat,
 pater major me est: secundum quid, Ego
 & pater unum sumus: secundum quid non

faciat voluntatem suam, sed ejus à quo missus est: secundum quid, sicut pater suscitavit mortuos, & vivificat, sic & filius vivificat quos vult *Iob.* 5. Quoniam ergo in hoc genere communicationis distinctivæ particulæ sunt necessariae, ut intelligatur secundum quam naturam attributum quodque personæ conveniat & attribuitur: Consistentibus id ipsum adversariis, asserentibus Conciliis, & confirmantibus Patribus: doctrina ea similiter est retinenda. Sed non video, quæ possit esse firma siquidem locum habet Communicatio attributorum divinatorum ad naturam humanam: nec enim jam dicere poterimus secundum quid propriè ubique sit Christus, omnipotens, omniscius &c. siquidem ut personæ toti, ita & naturæ utrique retribui possunt, & de utraque prædicari proprietates ejusmodi & attributa. Sed nunc obiter monere volumus: inferius etiam professio acturi ea de re.

IV. Ad *ἀνολογισμὸν* quod attinet, alia est non est ab antidosi Damasceni: propter ita dicta, quia de Deo humana & de homine divina attributa prædicantur & dicuntur. Id quod vult lex & definitio prima hujus generis communicationis idioma. Et ita Chemnitius in libro de duabus naturis in Christo cap. 12. pag. 81. editionis Lipsensis.

Anno 600. docet: Damascenus inquit, lib. 3. cap. 4. primum genus vocat ἀμείωσις καὶ ἀντιδοσις, hoc est, alternationem & mutua-
am attributionem, quando proprietas uni
naturæ conveniens tribuitur personæ in
concreto. Idem docet Mentzerus in Anti-
Martinio pag. 11. vocatur à Damasceno
ἀντιδοσις καὶ ἀμείωσις. In hanc ἀμείωσις
gravissimè invehitur Apologia libri Con-
cordiæ his verbis: Hierbey aber ist son-
derlich zu mercken / daß vnter den worten / da
gesagt wird (Es wird der ganzen person zu ge-
schrieben / was einer natur eigen ist) sie die
widersacher ihren schädlichen gifft verbergen /
vnd wohl die ganze person nennen / aber
gleichwohl nur bloß die eine natur darunter
verstehen / vnd die ander natur gänzlich auß-
schließen / als hette die bloße menschliche natur
für uns gelitten. Daher dann auch eeliche
die propositionem, sola humanitas in cruce
est passa, die bloße menschliche natur am
cruce hat gelitten / der kirchen auffdringen
wolle / welche im grund Nestorianisch vñ von
D. Luthero in seiner grossen Confession
da er von des Zwingels seiner Alloeß
handelt (wie die wort in libro Concordiæ
allegirt) billich als falsch vnd vnrecht ver-
worfen. Vide librum Concordiæ in declaratione
cap. 8. p. 733. editionis latine Lipsensis Anno 1580

Et Mentz. in *Anti Mart.* p. 198. & in *exegesi Aug.*
Confess. art. 3. sect. 4. n. 12. ubi etiam invehitur
 in synecdochen Calvinianam & *sect. 6. n. 19.*

- 6 Verum injuriam faciunt nostris Theolo-
 gis adversarii: nostri enim legem & regulam
 primi generis observant, quâ docetur
 quando quid dicitur de persona in concre-
 to, adhibendam esse particulam distincti-
 vam, ut intelligatur, secundum quam natu-
 ram hæc vel illa proprietas personæ attri-
 buatur. Et ita docent, Christum esse pa-
 sum, sed carne, quemadmodum scriptum
 ipsa hanc particulam distinctivam tradit
1. Pet. 4. 1. ut superius non diffitente etiam
 Chemnitio dicebamus. Nec immerito
 hic utimur receptâ illâ distinctione, in
 subjectum denominationis, & subjectum
 inhæSIONIS: illud suppositum est, huic enim
 propriè actiones & passiones tribuuntur
 secundum regulam *Aristotelis in 1. metaph.*
2. 5. indeque propriè dicimus, Christum
 pati, Dominum gloriæ crucifixum, & filium
 hominis gentilibus traditur, illuditur, fla-
 gellatur, conspuitur, occiditur, resurgit
Luc. 18. 31. 32. 33. Hæc enim sunt vocabula
 suppositum seu personam designantia. Sed
 natura subjectum inhæSIONIS est, ut personam
 quæ immediate in se recipit vulnera, pla-
 gas, & bera, spiritum, eadem. Unde Petrus dicit

Christū passum esse, hoc subjectū denominationis est, sed & simul indicat, passurū esse carne, hoc subjectum inhaesionis est, capax ejusmodi passionū & afflictionum. Hanc n. passionem carne sua propria mediante, non verò in carne aliena patitur Deus: ut ppterrea dicat Apostolus, Deū sanguine suo (non alieno) redemisse Ecclesiā Act. 20. 28. Hinc Cyrillus in Epistola ad Presbyteros & Diaconos in actu concilii Ephesini tom. 1: erat, inquit, verbū in eo, quod ex muliere susceptum erat, tanquam in proprio corpore. Hoc corpus praefinito tempore in mortem tradidit, nihil interim incommodi propria natura sustinens: ipsum namq; & vita est, & cætera omnia vivificans est. Veruntamē, quæ carnis sunt veluti ppria in se transferens & mortē perpeffum; & unus qui omnibus dignitate præstabat pro omnibuss mortuus proprio sanguine humanum genus expiasse, & quotquot passim per orbem terrarum degunt, Deo & Patri acquisivisse dicitur. Patitur ergo verbum: sed non in natura verbi propriā divinitate, sed in naturā assumptā, quam ita sibi appropriavit, ut in proprio corpore pati dicatur, & proprio sanguine humanum genus expiasse & acquisivisse.

Sed ais, dixisse quosdam è nostris Solā naturam humanam passam. Ambigua phrasis:

7
vel

vel enim particula illa Sola excludit personam, in quâ subsistit: vel naturam, à qua alia est, & contradistinguitur. Priori sensu Nestoriana planè est, & sapit illud Nestoriè: noli gloriari Judæe, nec enim Deum, sed hominem crucifixisti. Falsa ergo Nos enim Deum passum in carne, & Dominum gloriæ esse crucifixum, toties jam asserimus. Et hunc sensum non admittunt nostri, sed docent exclusivam non excludere subordinata, sed opposita. Subordinantur verò humana natura & Deus, in hoc mysterio incarnationis: quia enim hic Deus etiam homo est, quemadmodum humana natura & homo non opponuntur, & humana natura hominem non excludit, ita nec excludit Deum, quia in unitate personæ, quæ Deus est, assumpta est humana natura.

Posteriori sensu, verissima est: sola humana natura est passa, quia divina natura impassibilis planè est: & Eutychiana est contraria, quòd passa sit divinitas, & anathema pronunciat *Concilium Chalcedonense*, qui passibilem Deitatem unigeniti ausi sunt dicere. Non igitur sola intelligitur, id est, separata; & malè redditur sola, *Die bloß menschliche natur hat gelitten*. Sed rectè dicimus, Deum passum esse in carne sua

ppria, hoc est, humana natura, Deitate impassibili manente, utpote quæ alterationis, mutationis, & passionis omnis experta planè est. Et hoc, & non alio sensu hanc locutionem admittimus.

Quod ad Lutherum attinet in Confessione majori, certum est, quoad sensum Theologos nostros cum Luthero consentire, frustra contrarium asserente Luthero. Verissima enim verba sunt hæc Lutheri: Et sanè revera res ita sese habet. Hoc fateri te necesse est. Hæc persona (monstrato Christo) patitur, moritur: hæc autem persona est verus Deus. Rectè igitur dicitur: Filius Dei patitur. Etsi enim una ipsius pars (ut ita loquar) divinitas videlicet, non patiatur, tamen ea persona quæ Deus est, patitur in altera sua parte, nimirum in humanitate. Revera enim Filius Dei pro nobis est crucifixus, hoc est, persona, quæ Deus est: ipsa enim, ipsa (inquam) persona crucifixæ est secundum humanitatem. Hæc enim ambabus manibus amplectimur & vi αἰνολοῦμεν, rectissimè dicuntur.

A se ipso verò deflectit, quando invehitur in αἰνολοῦσιν. Quid enim sibi volunt i. Verba illa? Si forte venesica illa Domina RATIO (cujus neptis est in ipsa αἰνολοῦσι) reclamare voluerit, dicens: divinitas neq₃ pati, neq₃ mori

mori potest. Tu respondebis: verum id quidem est: nihilominus tamen, quia divinitas & humanitas in Christo unam personam constituunt, scriptura propter unionem illam hypostaticam, etiam divinitati omnia illa tribuit, quæ humanitati accidunt, & vicissim humanitati quæ divinitati sunt. Sed ubi, & quæ scriptura id dicit? Ergone & quod humanitatis est, quodque in carne factum esse docet scriptura, pati tribuetur divinitati? adeoque verum quidem esse dicemus cum Luthero, divinitatem neque pati neque mori posse: & cum eodem simul, verè posse tribui divinitati, pati & mori. Quo genere communicationis idiomatum ita dicemus? Non primo genere; id enim complectitur locutiones concretivas. Non tertio; id enim ei reciprocum negant Lutherani, & divinitati quidem attributa humanitati, vi ejus attribui dixerunt, at verò humana divinitati tribui negarunt. Non enim is loquendi modus sanus est, nec divinæ communicationis idiomatum consentaneus. Imò quæ humanitatis sunt Deo rectè tribuemus, non verò divinitati: & rectè affirmabimus Deum pati in altera sui parte (ut ita cum Luthero loquamur) nimirum in humanitate & secundum humanitatem, sed non

in divinitate: Restrictiva enim ea in humanitate & secundum humanitatem, non patitur id quod personę est, tribui divinitati simul, & humanitati, sed humanitati tantum, quando à concreto personę, ad abstracta naturarum descendimus.

Quod v. 2. dicit, *si constabit αἰδιόσεως*, ut eam Zyvinglius proponit, in Christo duas personas esse necesse erit, divinam videlicet & humanam, quandoquidem Zyvinglius dicta scriptura de passione tantum ad humanitatem inflectit, eaq; prorsus à divinitate removel. Vbi enim opera separantur, ibi etiam personam ipsam dividi necesse est. Cum omnia opera, omnesq; passionēs, non naturis, sed persone tribuantur. Persona enim ipsa est, quę omnia illa agit & patitur: hoc quidem secundum hanc naturam, illud verò secundum alteram naturam, quę sanè omnia viris eruditis sunt notissima. Ita Lutherus. Hic verò libenter concedimus, omnes actiones & passionēs rectè personę tribui: hæc enim omnia agit & patitur, & quidem hoc secundum hanc naturam, illud verò secundum alteram naturam. Negamus verò, si id, quod tribuatur personę, alteri etiam naturę tribuitur, secundum quam persona hoc vel illud agere vel pati dicitur, non mentione facta naturę alterius.

rius: propterea vel dividi personam, vel fieri duas personas. Recepta in scholis distinctio est, inter agens Quod, & agens Quo. Persona agens & patiens Quod est: ita de Christo dicimus, fuisse passum, crucifixum, ambulasse, esurisse, defatigatum esse. Sed agens Quo, & patiens Quo est natura humana, non divina: ambulat enim non divinitate, quæ omnibus locis præsens est & motus omnis expedit, sed humanitate defatigatur, patitur, esurit, crucifigitur, non in divinitate, sed in humanitate. Quòd si itaque agens & patiens Quod spectetur, persona tota nominatur non exclusa etiam divinitate: eo sanè modo quo dicebamus superius è Concilio Antiocheno, esse totum adorantem etiam divinitate, sed non secundum divinitatem adorantem totum consubstantialem etiam cum corpore, sed non secundum corpus consubstantialem. Ita ergò tota persona patitur, etiam cum divinitate, sed non secundum divinitatem patitur. Sin agens & patiens Quo nominetur, in hoc quia contrahitur natura à natura, quotiescunque docetur, secundum quam naturam hoc vel illud agat vel patiatur persona, jam meritò ab hoc agendi vel patiendi modo natu-

naturam excludimus. Ita namque, ut rem simili declaremus, homo intelligitur agens Quod : agens verò Quo intellectus est. Intellectio enim est actio immanens, quæ est & ab intellectu, & in intellectu. Hic tamen ab homine intelligente non excluditur corpus, excluditur tamen ab actu intelligendi, quia corpus non concurret ad actum intelligendi eò, quod inorganica planè actio intellectus est. Similiter in præsentì negotio res sese habet. Hæc ad ea, quæ citantur è Confessione majoti: quæ allegantur è libro de Conciliis & Ecclesia, libentissimè admittimus, tanquam nostræ doctrinæ maximè consentanea.

CAP. IX.

De secundo genere Communicationis idiomatum.

1 **T**Ametsi verò usitatè præter hoc primum & unum Communicationis genus non agnoscimus aliud, docente Chemnitio, de duabus naturis in Christo cap. 17. quod primus gradus seu primum genus usitatè & propriè vocetur Communicatio idiomatum, nihilominus, quia adversarii præter hoc unum, alia etiam duo effinxerunt, de dictum eorum sequamur necesse est. Et primo de Secundo eorum genere Communicationis idiomatum agemus. Secundum hoc genus Communicationis Idiomatum, ut posuit Chemnitius, & Apologia libri Concordiæ c. 1. Mentzerus Tertium appellat contra Sadeelem de Communicat. Idiom. pag. 107. & August. Confess. art. 3. sect. 4. n. 14. De eo non litigabimus: quanquam causam intelligere facile est. Ita verò scribit ille: Tertium genus communicationis (quod alii secundum vocarunt) est, quando utraque natura in Christo agit, quod sibi proprium est,

est, cum communicatione alterius. Huc pertinet officium Christi, quod ipsi competit secundum utramque naturam. Unde nata est regula: *Nomina officii competunt Christo secundum utramque naturam.* Agunt enim naturæ non divisè, sed unitè, & cum alterius communicatione, ut piè monet Damas. lib. 3. cap. 19. Et ita liber *Concordia in repetitione & declaratione articulo octavo de persona Christi pag. 736. docet*: Deinde quod ad rationes officii Christi attinet, persona non agit & operatur tantum In, seu Cum una, vel per unam naturam tantum: sed potius In, Cum & secundum, atque per utramque naturam: seu, ut Concilium Chalcedonense loquitur: Una natura agit seu operatur cum communicatione alterius, quod unius cuiusq; proprium est. Itaque Christus noster est mediator, redemptor, Rex, summus pontifex, caput & pastor &c. non secundum unam tantum naturam, sive divinam, sive humanam, sed secundum utramq; naturam.

Et certè, si quæstio in genere ea tantum est: An Christus sit noster mediator, secundum utramq; naturam: fatemur, nullam esse inter nos & adversarios controversiam: quæ enim hætenus dicta sunt, nobis non adversantur. Et ita docet *Apologia libri*

Concordia cap. 1. Was nun anlangt die propositiones so von dem ampt des mitlers reden/in welchem die person nicht/in/mit/durch oder nach einer natur allein/sondern in/nach mit vñnd durch beyde naturen/oder/wie das Concilium Chalcedonense redet: eine natur wircket mit gemeinschafft der andern was einer jeder eigenschafft ist &c. Als zum exempel: Christus hat vns erlöset vom stuch des gesetzes/mache die gläubigen gerecht/selig ist vnser erlöser/versöhner/mitler/könig/herprieester/Bischoff/vñnd was dergleichen mehr seynd/müssen sie das Christliche Concordienbuch auch vngewissen lassen. Et explicat plenius Mentz. hoc genus communicationis in disputatione posteriori Gießens. Iesu Christo Θεανθρωπῶ Anno 1606. Hic, inquit, conjunguntur sive concurrunt utriusq; naturæ in Christo proprietates & operationes in officio redemptoris, ut commune ἀποτέλεσμα exsurgat, quod neq; ad humanam naturam tantum, neq; ad divinam naturam tantum, sed ad utramq; simul refertur. Unde Cyrillus vocat κοινοποιαν, ἢ κοινοποίησιν. Damascenus περὶ Θερασιν. Et vulgò dicitur: Nomina officii comperunt Christo secundum utramq; naturam. Et damnat errorem Stancari, & Jesuitarum,

vociferantium Christum esse mediatorem tantum secundum humanam naturam.

Haec tenus ergo in genere nulla est inter nos discrepantia. Nec enim negamus, ad ipsum ἀποτέλεσμα seu opus redemptionis concurrere utramque naturam, divinam & humanam, hac sanguinem effundente, illa τῷ λύτρῳ pretium conferente: nec enim sufficiens λύτρον esset & pretium pro redemptione generis humani, nisi esset filii Dei sanguis: adeoque agere unum cum communione alterius: dum modò id simul observetur, quænam sit cuiusque naturæ operatio propria. Docente Leone epistola 13. ad Flavianum, & approbante Concilio Chalcedonenli, in quo lecta est ea epistola, ut eo sensu Concilii Chalcedonenlis hanc definitionem esse, concedamus: quòd agat utraque natura cum communione alterius, quod cuiusque proprium est. Et ea de causa, antequam de hoc negotio porro agamus, & quid vel controversum, vel non controversum sit, rectè statuamus, distinguendi ante omnia termini sunt: ita enim primum status controversiæ poterit rectè constitui.

CAP. X.

*Complectitur explicationem
terminorum pertinentium ad
hoc secundum genus com-
municationis Idio-
matum.*

I **D** Amascenus in libro 3. de orthodoxa fide cap.
15: Sciendum, inquit, quòd aliud est
actio, aliud activum, aliud actus, & aliud
agens. Actio enim est efficax & substantialis
naturæ motus. Activum natura ipsa, ex qua
actio prodit. Actus, actionis absolutus,
& res ipsa gesta. Agens autem, quod
utitur actione, id est, *ὑποκείμενον*. Agens
ὁ ἐνεργῶν græcis, persona seu suppositum
est, cui res gesta tribuitur, agereque proprie
& simpliciter dicitur, quod supra agens
Quod cum Scholasticis & Philosophis esse
dicebamus. Et de hoc intelligitur verbum
illud: Actiones & passionem esse supposito-
rum. Activum *ἐνεργητικὸν* forma est, seu
principium, unde emanat & enascitur fa-
cultas & virtus agendi, ut agens possit agere.

Id

Id agens Quo superius diximus: est enim agendi ratio, ut hoc potius, quàm aliud agens producere possit. Actio ἐνέργεια est, seu influxus ille à principio tanquam ratione agendi profluens proximè: & est ceu medium quoddam, tendens ad opus, quod ab agente propriè intenditur. Actus ἐνέργημα seu ἀποτέλεσμα opus ipsum perfectum & absolutum est, quod ab agente intenditur, & ad ipsum acquirendum exierit sese vis ἐνεργητικὴ ad actiones operi necessarias efficiendas. Adducit, rei declarandæ gratia, exemplum de gladio ignito, quod quoad suppositum massa una est, non enim sunt duo gladii igniti, sed unus gladius ignitus est, adeoque est unum illud ἐνεργῶν seu agens, Quod operatur. Nihilominus vis ἐνεργητικὴ duplex: vis conburendi in igne, & vis incidendi in ferro seu gladio. Indeque pro duplici virtute agendi, duplex quoque sequitur ἐνέργεια seu actio, combustio & sectio, quarum illa ab igne, hæc à gladio immediatè enascitur. Inde jam ἀποτέλεσμα sequitur: combusta incisio, hoc est, divisio ejus quod in partes diversas partim per incisionem, partim per combustionem à se invicem separatur. Sic Christus unum suppositum, subsistens in duabus naturis, divina & humana: quarum quæque propriam

agendi virtutem habet. Indeque divinitatis ejus, dicit Damascenus, divina & omnipotens actio; humanitatis autem ejus, quæ secundum nos. Actio enim humanitatis, quod tenuit puellam manu, & erexit: divinitatis autem, vivificatio. Aliud enim hoc & illud aliud: etsi ab invicem inseparabiles sum in deivira actione. Sed ἐνέργημα seu ἀποτέλεσμα seu actus & opus est puellæ resuscitatio à mortuis, quam unus ille Christus operatur. Indeque Jesum puellam à mortuis resuscitasse rectè pronunciamus. Vide quæ in eam sententiam eleganter tradidit Zanchius libro 2. de incarnatione, questione 11. thes. 3.

2 Et quoniam ad has actiones Θεανδρικά seu deiviriles etiam referuntur miracula Christo facta, libenter hic utor insigni Cyrilli dicto in thesauro lib. 10. cap. 2. ut quod rem hanc plurimum illustrat. Quemadmodum igitur, inquit, quando per carnem miracula efficiebat (spuro enim cæcum curavit, & manu extensa feretroque tacto unigenitum viduæ filium è mortuis revocavit, & voce instrumentis corporis emissa Lazaro dixit, veni foras) non ipsi ut homini hæc, sed ut Deo attribuimus. Sic quando humano more aliquid de seipso dicit, quod alienum à Deitate sua videatur, carni id ipsum

ipsum accommodare debemus. Sic enim singula factorum atque dictorum commodè distribuentes, à vera cognitione salvatoris non aberrabimus. Unum Christum scripturæ prædicant. Unus enim Deus Pater, inquit, & unus Dominus Jesus Christus. Sicut igitur ab operibus verus Deus cognoscitur, sic necesse erat à convenientibus homini dictis atq; operibus, addo etiam passionibus, in quibus nulla delicti suspicio invenitur, ut verus homo cognosceretur. Utrumq; igitur in ipso cernimus. Interrogabat enim ut homo, ubi Lazarus positus esset: imperabat autem ut Deus, ut è mortuis rediret. Et matri, quid mihi & tibi ô mulier, ut homo dicebat: & aquam in vinum ut Deus convertebat. Duarum igitur naturarum suarum cognitio & dictis & factis necessariò facienda erat. Quare ipsi quoque nos debemus, quæ vero Deo conveniunt, Divinitati ejus: quæ verò homini humilitati naturæ, quam propter nos assumpsit accommodare. Ita Cyrillus.

Ex hac terminorum explicatione & exemplis illustrationis gratia additis manifestum est, quomodo intelligendum illud *Leoni epistola 10. ad Flavianum, lecta & approbata in Concilio Chalcedonensi.* Agere enim

3

utramq;

utramq; naturam cum communione alterius, quod cuiusq; proprium est: non eo sensu interpretamur, quod una natura alteri communicet vim suam ἐνεργητικὴν, ut ei mediante operetur hæc natura. v. g. ut natura divina virtutē faciendi miracula communicet cum natura humana, ut hæc natura humana vi ea à divina sibi communicata edat miracula: id enim non erit agere id, quod sibi proprium est: sed concurrere ad perfectionem operis vi aliunde sibi communicata: & cessabit duplicitas τῆς ἐνεργητικῆς, & τῆς ἐνεργείας. Quem sensum innuere videtur Mentz. in disputatione 2. Græc. Anno 1606. de Iesu Christo Θεανθρωπῶν 77. tertium genus communicationis, quod ex prioribus illis compositum videri possit. Quomodo enim ex utroq; genere communicationis videbitur compositum, nisi hoc sensu: ut à primo genere communicationis petat modum prædicationis, ut quod utriusq; est naturæ de composito dicatur: à tertio verò (Mentzeri secundo) id petat, ut propria & attributa infinita divinæ naturæ communicentur humanæ, adeoq; humana natura agar non tantum quod sibi proprium est, sed à divina petitis prius attributis divinis, quibus mediantibus & operetur ipsa, & ad operum seu ἀποτελεσμάτων perfectionem concurrat. Et hæc ipsa vi-

detur esse ratio immutati ordinis communicationis idiomatum: ut hoc quod secundum dicebatur aliâs in Apologia libri Concordiæ & à Chemnitio, fuerit à Mentzero in tertium locum rejectum. Nec enim absque gravi ratione ordo ille erat immutandus: ne absque iusta causa facta mutatio, causa esset confusionis & ambiguitatis inter disputandum. Sed ea de re infra videbitur in tertio genere communicationis.

Nos enim unam naturam agere cum communione alterius asserimus: 1. ratione suppositi agentis. 2. ratione concursus: & 3. ratione termini. Ratione suppositi agentis, quatenus utraque forma & natura est necessaria ad actionem perficiendam agenti seu operanti: nec enim divina natura sola poterat officium redemptionis exequi, nec humana sola: non hæc, sanguis enim puri hominis non fuisset sufficiens *λύτρον* ad redemptionem generis humani: sed sanguis preciosus filii Dei 1. Pet. 1. 19. Act. 20. 28. Sola verò divina natura non poterat esse mediatrix & reconciliatrix humani generis absque sanguine: sine sanguinis n. effusione non fit remissio Hebr. 9. 22. ideoque mediator noster est & Deus & homo, ut sanguis humanus esset *λύτρον*: pretium & virtutem conferente operi redemptionis *λόγω*: adeoque utraq;

utraq; vis ενεργητικὴ conferēdo quod suum est, ἀποτέλεσμα perficeret, redemptionem scilicet generis humani. Et hinc à Damasceno dicitur, agens uti actione: quia scilicet ad agentis intentionem obtinendam confert utraq; natura, quod suum est, ne deficiat in agendo. Est etiam Communio ratione concursus, quia simul concurrunt, non separatim: hic enim libenter utimur illo Damasceni: utraq; natura agit in Christo, non διηρημένως, ἀλλ' ἡνωμένως, non divisè, sed unitè. Quemadmodum enim in visione perficienda operari oculus potest, non nisi animatus, & simul benè dispositus: ut visio non fiat, nisi concurrente simul & oculi justâ dispositione & animâ: & ab hac principaliter, ab illa vero instrumentaliter unum opus, visio nimirum nascatur, quod absque hac communione concursus fieri non poterat: Ita in Christo utraq; natura concurrit simul: quia non nisi mediante utrâq; poterat officium mediatoris exequi Christus. Hic itaq; cōcursus est argumentum communionis naturarum. Sed hæc communio propriè tendit ad unum communem terminum, unum scilicet ἀποτέλεσμα, pertinens ad officium mediatoris: operatur enim simul utraq; natura, quod suum est, ut commune illud opus perfici-

perficiatur. Rem hanc eleganter docuit Damascenus citato capite 15. l. 3. de orthodoxa fide: Sic &, inquit, in Domino nostro Jesu Christo miraculorum virtus, divinitatis ipsius fuit actio: manus impositione medela, & velle dicere, volo mundare, ejus humanitatis fuit actio. Et ab ejus humanitate perfectum, & res gesta fuit, panum fractio, & quod à leproso auditum, volo. At verò à divinitate gestum, panum multiplicatio, & leprosi mundatio; per utraq; enim & animæ & corporis actiones, unam & eandem congeneam & æqualem demonstrat sui ipsius actionem. Quemadmodum enim unitas naturas cognoscimus, & se invicem immeantes, & earum differentiam non negamus, sed & numeramus, & easdem inseparabiles agnoscimus: Sic & voluntatum & actionum conjunctionem cognoscimus, & differentiam agnoscimus, & numeramus, & divisionem haud quaquam inducimus.

CAP. XI.

De tertio genere Communicationis Idiomatum.

Tertium genus Communicationis Idiomatum in eo positum esse statuunt, quòd divina natura communicet vi unionis personalis naturæ humanæ idiomata seu attributa quædam. Nec enim, i. ut docet Chemnitius de duabus naturis in Christo c. 19. pag. 123. *κοινωνίας* doctrinam esse integram & perfectam, si tantum doceatur in primo gradu idiomata naturarum tribui seu communicari personæ. Et in secundo genere, utramque in Christo naturam agere cum communione alterius, quod cujusque proprium est. Sed præter hæc duo genera, etiam explicandum esse, quòd humana natura in Christo præter manentes essentielles suas proprietates, ex hypostatica cum divinitate unione, innumera *ὑπερφυσικά* acceperit, & quænam illa sint, & quomodo naturæ assumptæ communicata sint: hoc est, præter duos priores gradus alium adhuc ponendum esse Tertium gradum, seu genus

genus eorum, quæ ex hypostatica illa unionē oriuntur & consequuntur,

2. Differentiam ponit tertii huius generis à primo duplicem: 1. quòd in primo genere agatur de essentialib. cuiusq; naturæ proprietatib., & q̄ in hoc genere p̄dicantur, tribuuntur personæ, non alteri naturæ. 2. q̄q; sit mutua & reciproca in hoc primogenere alternatio seu communicatio, qua tam Deo quæ sunt hominis, quàm homini quæ Dei sunt, tribuuntur. At verò in tertio genere: 1. non agatur de physicis seu naturalibus, sed de hyperphysicis, quæ non personæ tantum, sed & ipsi assumptæ naturæ tribuantur. Et q̄ 2. non sit reciproca seu mutua illa communicatio, eò quòd humanitèa comunicentur à divinitate, nō contrà. Hanc differentiam dicit esse manifestam, eamq; potissimum urget Mentz. è Damasceno.

A secundo verò genere iudicat differre: 3 quòd in secundo genere sit communio actionum, quæ cuiq; naturæ propriæ & naturales sint: in tertio verò hoc gradu, humanam naturam in officiis Christi communicare divinæ, seu cooperari cum illa, non naturalibus tantum suis viribus & operationibus, sicut in secundo genere, sed ex hyperphysicis illis, quæ ex hypostatica unionē accepit, & communicata habet.

- 4 3. Distinguit Chemnitius tertium hoc genus communicationis idiomatum. Tertium, inquit, hunc gradum ita distributus: quædam enim *ὑποστατικά*, quæ humanæ naturæ in Christo ex hypostatica unionie communicantur, sunt creata & finita dona, qualitates seu habitus, formaliter habitualiter, seu subjective ipsi humanitati secundum se inhærentes. Quædam vero sunt attributa ipsius divinitatis, quæ non formaliter per physicam effusionem seu essentialem confusionem, sed per dispositionem unionis humanitati communicata sunt: sicut potentiæ animæ naturales & animales corpori, vis lucendi & trahendi ferro ignito communicantur.

Ita summam huius tertii generis communicationis idiomatum exposuit Chemnitius.

CAP. XII.

*De donis finitis & creatis in
humanam naturam col-
latis.*

QUoniam verò duo genera sub hoc ter-
tio genere communicationis idioma-
tum complectuntur adversarii: quorum
prius est de donis creatis & finitis, quæ sunt
qualitates & habitus formaliter, habitua-
liter & subjective ipsi humanitati secun-
dum se inhærentes: alterum verò de attri-
butis essentialibus divinitatis, infinitis iis
& non creatis, quæ & ipsa per dispensatio-
nem unionis personalis humanitati com-
municari volunt: de priori genere contro-
versia non est: sed de posteriori tantum.
Nam quoad prius genus, concedimus li-
benter, divinam naturam unitam huma-
næ, esse in ea efficacem, & conferre dona
non vulgaria, sed in summo & eminentissi-
mo gradu.

Hic enim libenter utimur illo Chemnitii de
duabus naturis in Christo c. 20. fol. 125. b. Illa
dona spiritualia, cœlestia & divina tota plen-
titudine, omnia & in summo gradu ac per-
fectissimo gradu humanæ naturæ in Christo

collata esse, inde certum est: Christus enim in omnibus primatum tenet *Col. 1.* unctus est ultra consortes, speciosus formâ præ filiis hominum *Psal. 45.* plenus gratia & veritate *Ioh. 1.* cumq; reliquis sanctis dona conferantur, prout cuiq; Deus distribuit mensuram fidei *Rom. 12.* Soli Christo spiritus non ad mensuram datus est *Ioh. 3.* exaltatus enim est super omne nomen. Et ita disputat *Thomas 3. parte q. 7. art. 1.* quod sit necesse, ponere in Christo gratiam habituales propter unionem animæ illius ad verbum Dei: quantò enim aliquid receptivum est propinquius causæ influenti, tantò magis participat de influentia ipsius: influxus enim gratiæ est à Deo, *secundum illud Psalmi,* gratiam & gloriam dabit Dominus: & ideo maximè fuit conveniens, ut anima illa reciperet influxum divinæ gratiæ. Ab ea vero gratia profluxisse omnes virtutes, *disputat ejusdem questionis art. 3.* sicut, inquit, gratia respicit essentiam animæ, ita virtus respicit potentiam ejus: unde oportet, ut sicut potentiæ animæ derivantur ab ejus essentia: ita virtutes sint quædam derivationes gratiæ. Quantò autem aliquod principium est perfectius: tantò magis imprimit suos effectus: Unde cum gratia Christi fuerit perfectior.

perfectissima: consequens est, quòd ex ipsa processerunt virtutes ad perficiendum singulas potentias animæ, quantum ad omnes animæ actus: & ita Christus omnes habuit virtutes. *Idem disputat de donis art. 5. & de gratis gratis datus art. 7.*

Et huc pertinet, quod de Christo dictum est *Esai. 11. 2. 3.* & requiescit super eum spiritus Domini, spiritus sapientiæ & intellectus, spiritus consilii & fortitudinis, spiritus scientiæ & pietatis: & replebit eum spiritus timoris Domini. Hic enim locus intelligitur communiter de septem donis spiritus sancti, eaq; dona fuisse perfectissime in anima Christi, quæ fuit perfectissima in omnibus donis & charismatis Spiritus Sancti, prout applicat hunc locum *Lyra in Commentariis ad eum ipsum.* Huc etiam adducunt, approbante id ipsum *Chemnitio de duab. naturis in Christo c. 10;* illud *Luc. 2. 4.* puer crescebat & confortabatur spiritu, & implebatur sapientia, ac gratia Dei erat cum illo. *Et v. 52.* & Jesus proficiebat sapientia & ætate, & gratia apud Deum & homines. Hic quemadmodum de corpore dicitur, quòd creverit staturâ, non secundum apparentiam tantum, sed secundum ipsam rei veritatem; ita de habitibus animæ fatemur,
H 3 quòd

quòd profecerit in ipsis, tanquam aliis ab essentiali illa & infinita sapientia divina, quæ incrementa & gradus non accipit: secus verò sese res habet de sapientia humana, quæ per incrementorum intervalla ad summum & eminentissimum gradum scientiæ ascendit.

CAP. XIII.

De Communicatione proprietatum seu attributorum divinarum respectu humanæ Christi nature.

- I **C**ontroversia in hoc negotio principalis est: An divina Christi natura communicaverit humanæ attributa sua propria, ut omnipotentiam, ubiquitatem omniscientiam? Ea de re ita loquitur *liber Concordiæ art. 8. de persona Christi §. II.* affirmativo: jam non tantum ut Deus, verum etiam ut homo, omnia novit, omnia potest, omnibus creaturis præsens est, & omnia quæ in cœlis, in terris, & sub terra sunt, sub pedibus suis & in manu sua habet. Hæc ita se habere;

habere; Christus ipse testatur, inquiens: mihi data est omnis potestas in cœlo & in terra *Matth. 28.* Et *Paulus ait Eph. 4.* ascendit super omnes cœlos, ut omnia impleat. Hanc suam potestatem ubique præsens exercere potest: nec quicquam illi aut impossibile est aut ignotum. Rejicit verò in negativis, & damnat hunc articulum: Christo impossibile esse, propter humanæ naturæ proprietatem, ut simul eodemque tempore in pluribus, nedum in omnibus locis suo cum corpore esse possit. Et paulò post hunc articulum: Christus secundum humanitatem omnipotentia, aliarumque proprietatum divinæ prorsus non esse capacem: Idque *inquit* asserere audent contra expressum testimonium Christi dicentis; mihi data est omnis potestas in cœlo & in terra. Et contradicunt Paulo, qui ait: in ipso inhabitat tota divinitatis plenitudo corporaliter. Et *superius c. 6. ex Apol. libri Concordiæ citavimus*, esse sententiam libri Concordiæ, quòd non tantum plurima dona collata sint humanæ naturæ, quæ multis gradibus excedant omnium angelorum & sanctorum hominum dona, id enim non esse controversum: sed quòd doceant, non tantum creata & finita ejusmodi dona esse collata, sed & attributa divinitatis propria,

& in specie omnipotentiam, vim vivificandi &c. hæc enim attributa non esse creata aut finitas qualitates aut dona, omnibus esse conspicuum. *Chemnitius in l. de duabus naturis in Christo c. 21. hanc rem ita concludit.* Ego eorum, quæ humanæ naturæ in Christo ex hypostatica cum divinitate unione donata sunt, præter dona creata & qualitates finitas, alius summus donationis seu *νοῦς* gradus ponendus est, quo assumpta natura humana in Christo, cum ipsis naturæ divinæ verbi attributis seu idiomatis, ratione hypostaticæ unionis communionem talem habeat, sicut vis lucendi & urendi, quæ essentialis propria ignis est, & manet, ratione unionis, absque confusione communicatur ferro ignito. *Et paulò post:* Nunc, *inquit*, prius duo hæc demonstranda sunt: illa, quæ in hoc summo gradu Christo secundum humanam naturam donata esse scriptura prædicat, non esse dona creata, sed esse attributa ipsius divinitatis propria: 2. Illa donata esse Christo, non secundum divinam, sed secundum assumptam humanam naturam, sive (ita enim legendum arbitror, aliàs scriptum, *SINE*, absque sensu) respectu humanæ naturæ illa donata esse. His enim duobus capitibus comprobatis, explica-

plicatio reliquorum postea plana erit. Ita Chemnitius rem hanc exposuit.

Hic verò duo potissimum ante omnia in considerationem veniunt: 1. ut explicetur modum communicationis illius. 2. an omnia divinæ naturæ propria communiceantur naturæ humanæ, an verò quædam tantum, & quænam propriè ea sint, quæ comunicentur? His enim duobus expositis, status controversiæ rectè poterit constitui.

Quod ad prius attinet, modum communicationis duobus modis declarant, negativè, & affirmativè. Negativè in præfatione ad librum Concordiæ his verbis: Theologi nostri disertis & expressis verbis testatum volunt, Majestatem illam humanæ Christi naturæ extra unionem personalem nequaquam ascribendam esse: nec etiam concedendum, quòd humana natura eam majestatem vel propriam, vel per se (etiam in unionem personalem) essentialiter, formaliter, habitualiter, subjectivè (hæc enim quamvis non satis latinè vocabula scholis placent) possideat. Nam si eam & dicendi & docendi rationem teneremus, divina & humana natura, unà cum proprietatibus suis confunderentur: humana enim divinæ ratione essentiæ & proprietatum exæquaretur, imò verò tota negaretur.

4 *Affirmativè verò quando modum communicationis explicant & declarant per modum communicationis, qua potentia animæ naturales & animales corpori, & vi lucendi & urendi ferro ignito communicatur, ut diximus superius è Chemnitio de duabus naturis in Christo c. 19. & 21.*

5 Verùm, ut de priori modo dicamus prius, quænam ex scholæ sunt, quæ doceant & quibus placeat, eam communicationem attributorum divinitatis respectu humanæ naturæ, & esse, & fieri non essentialiter, non formaliter, non habitualiter, non subjectivè? quando in Ecclesia vera in hoc negotio hæ voces auditæ fuerunt? non est, his vocibus usæ Patrum ætas, nec hæc doctrina a Scholasticis derivari potest. In Lutheravorum seu ubiquitariorum potius scholis hæ voces primum natæ sunt, & usurpatæ in hoc negotio. Aliàs verò prior ille modus declarationis negativus non explicat rem, sed intricat potius, & tollitur a posteriori affirmativo. Quid enim i. est, datum esse aliquid & communicatum alicui, idque possidere: nec tamen habere id ipsum essentialiter, formaliter, habitualiter, subjectivè? ubi ergò erit datum & possessum illud? Idea Platonica forsan, quam nunquam & nusquam esse clamitant, qui Plato-

nem infectantur? Certè si ubiquitas poterit causari id, propter quod inventa est, ut corpus Christi ita sit præsens in signis sacramenti, ut oraliter etiam possit manducari, formaliter certè & habitualiter erit ubique, quod ipsum in seipso ore percipitur per eum ubiquitatis modum. Et unde didicerunt hunc modum, qui nec est in scriptura expositus, ut quæ ignorat hæc vocabula, & cujus exemplum simile in natura dari non potest.

2. Exempla enim quæ in modo affirmativo ponuntur, quibus explicare voluerunt hoc institutum, simile nihil habent. 1. Ferro ignito convenire vim lucendi & urendi nemo negat: at hæc massa est ceu suppositum quoddam ex igne & ferro compositum, unde & ferrum ignitum dicitur: cui massæ utriusq; extremi & ignis & ferri attributa convenire negabit nemo. Pertinet verò exemplum hoc vel ad 1. Communicationis genus, si spectes similitudinem quoad unitatem compositi: vel certè ad 2. quomodo eo usus est Damascenus, ut *superius vidimus*, in declarandis actionibus Christi *θεωδεσμεύσας*, quas ad secundum genus referebat Damascenus. Et quis dixerit, ferro ignito non convenire formaliter & subjectivè lucendi & urendi vim? Sensus certè

certè demonstrat idipsum, ut ratione opus non sit. Et an non est actio ignis materialis, ut etiam convertat in suam substantiam, quod ejus vim patitur? at quæ agunt materialiter, simile quid producant in subiecto, in quod agunt, ut ignis calor generat calorem, qui formaliter inest ei, qui calefacit, ut propterea ancilla summi Sacerdotis viderit Petrum calefacientem se *Marc. 14. 67.* an Petrus incalescebat quidem, sed non formaliter, non subiectivè? Et quis unquam dixit, quod respondeat ipsorum pronuntiato: natura humana Christi est omnipotens, ubique: ita natura ferri habet vim lucendi, vim urendi? necessarium id profectò est, ut exempla ad eandem phrasin, & loquendi formam reducantur, siquidem unum per alterum illustrare & declarare velit.

- 7 Sed satis esse dicent, usos Patres hoc simili. Doceant usos hoc sensu. Nos *superius* docuimus 1. è *Damasceno* in 3. de *orthodoxa fide* c. 15. usos hoc simili Patres ad demonstrandam, diversitatem actionis plurium activorum concurrentis in eodem agētis supposito ad unum apotelesma seu opus. Sed quid hoc ad præsens negotiū? Illud enim pertinet secundum ipsos ad secundum

cundum genus Communicationis Chemnitianum: nobis verò nunc sermo est de tercio genere communicationis Chemnitii, quomodo divina natura humanæ communicet non dona aut creatas qualitates, sed ipsa divinitatis attributa propria.

Et 2, ut rectè Bellar. lib. 3. de incarnatione 8
c. 10. quando explicat, quàm sit alienum simile de ferro candenti à præsentì negotio, ad quod adducitur ab adversariis, docet: Patres illi nō volunt hac similitudine ostendere communicationem idiomatum, nec totum incarnationis mysterium, sed unam ejus conditionem, quomodo videlicet per incarnationem non lædatur divinitas, & multum perficiatur humanitas. Ut enim ignis in ferro non nigrescit, nec frigescit, nec consumitur rubigine: ita non læditur divinitas, perficitur humanitas. Doceant verò modum eum perfectionis assurgere ad communicationem attributorum divinorum usque, quod controversum nunc est.

Alterum exemplum desumptum à potentiis animæ naturalibus & animalib. corpori communicatis, nihil etiam ad rem facit. 9
Corporis vocabulū duob. modis accipitur: vel ut est genus, in prædicamento substantiæ, vel ut est altera compositi pars. Priori modo

modo totum quid est, & distinguitur tanquam animatum per esse vegetativum & sensitivum. Eo modo ut corpus hoc formaliter est animatum, ita vires & potentia animæ extra omnem controversiam formaliter, habitualiter, essentialiter, subjective corpori conveniunt: ut propterea secundum hunc sensum, ad præsentem controversiam, similitudo corporis animati nihil faciat. Posteriori modo anima contradistinguitur à corpore tanquam pars à parte, quarum altera se habet per modum actus, altera per modum potentiæ: quod docuit Aristoteles 2. de anima text. 6. definiendo animam, quod sit actus corporis naturalis potentiam habentis. Hinc jam quæstio est: an anima corpori communicet potentias animales & naturales sibi proprias, & quidem ita communicet, ut non insint in corpore formaliter, essentialiter, habitualiter, subjective? hunc enim modum communicationis declarare necesse est: non verò, an in genere communicatio aliqua intercedat.

- 10 Verùm hæc sententia à veritate longè recedit: nec enim potentiæ illæ naturales & animales sunt in anima tanquam in subiecto, ut inde ab anima per unionem ad corpus communicentur primò corpori, tanquam

quam alteri parti compositi: sed sunt in anima tanquam in principio, seu causa influente, unde ad totum compositum derivantur, tanquam ad subiectum primum, adæquatum & immediatum. Audiamus ea de re *Thomam* 3. parte q. 70. art. 1. quidam, inquit, æstimantes potentias omnes esse in anima ad modum, quo color est in corpore: dicunt, quòd anima à corpore separata omnes potentias suas secum trahit: si enim aliqua deesset, oporteret animam transmutatam esse secundum naturales proprietates, quæ subiecto manente variari non possunt. Sed dicta existimatio falsa est. Cum enim potentia sit secundum quam potentes dicimur aliquid agere vel pati: ejusdem autem sit agere, & posse agere, oporteret quòd ejusdem sit potentia, sicut subiecti, quòd est agēs vel patiens. Unde *Philosophus* in principio de somno & vigilia dicit: quòd cujus est potentia, ejus est actio. Videmus autem manifestè, quasdam operationes, quarum potentia animæ sunt principia, non esse animæ propriè loquendo: sed conjuncti: quia cōplentur mediante corpore, ut est videre, audire & hujusmodi. Unde oporteret, quòd istæ potentia sint conjuncti, sicut subiecti: animæ autem sicut principii influentis: sicut forma est principium

pium proprietatum compositi. Et inferius in solutione ad tertium: potentia sensitiva non comparatur ad animam, sicut naturales passionibus ad subiectum, sed sicut ad originem.

- II Colligamus jam in summam, ordinem animæ & corporis ad potentias naturales & animales, & videamus, an quadret ad institutum: 1. potentia non sunt in anima tanquam in subiecto: sed tantum ut in principio. 2. potentia non communicantur corpori, tanquam alteri parti ab anima contradistinctæ. 3. Sed potentia animæ tanquam primo & immediato subiecto conveniunt toti conjuncto, seu compositi. At verò 1. attributa Dei in se, ex se & per se considerata Deo insunt, ita ut Deus sine ordine ad humanam naturam dicatur esse omnipotens, ubique &c. 2. Anima est origo seu principium effectivum potentiarum dictarum. Quæ verò à divina natura effectivè derivantur in humanam naturam, sunt dona & qualitates habituales, aliæ à substantia Dei. Itaque si attributa Deitatis propria sunt in Deo, & inde tanquam origine & ab ea effectivè derivantur in humanam: simili modo erunt dona habitualia, aliæ à divinis attributis, quæ sunt in Deo essentialiter. Itaque jam alia erit omnipotentia essen-

essentialis ea, quæ est in Deo, non effectivè, sed formaliter & essentialiter: & alia omnipotentia, quæ sit effectivè à Deo tanquam origine. Absurdum, etiam secundum adversarios.

3. Potentiæ essentielles eæ sunt in com- 12
posito conjunctim sumptæ, non divisim: non insunt corpori tanquam alteri parti compositi. Quomodo nos libenter concedimus, attributa Dei supposito, Christo, convenire per communicationis Idiomatum primum genus: huic enim aliqua ex parte poterit modus ille communicationis respondere. Sed nostra quæstio est de tertio genere communicationis, an quod animæ est essentialiter & formaliter, communicetur corpori, in quo non insit essentialiter & formaliter: ut respondeat tertio generi communicationis, quo attributa divina communicentur naturæ humanæ. Demonstrant nobis hunc modum communicationis adversarii prius, & exempli loco nobis erit. Verùm ii ignotum nobis declarant per æque ignotum, quod ἀλογον est & sophisticum. *Quomodo hac similia non faciant quicquam ad institutum, disputavi aliàs Antidoti mei l. I. c. 15. & 16.*

Quoad posterius, quia attributa Dei pro- 13
pria ita identificantur, cū simplicissima di-

vina essentia, ut secundum communem Theogorū regulā: nihil sit in Deo, qn sit ipse Deus. Argumentantur nostri Theologi communiter, ex hac essentia tum simplicitate, tum identitate attributorum, tum inter se, tum cum Deo ipso: communicato uno attributorum, necessario communicari & aliorum. Ex hac igitur & simplicitate & identitate sequitur, quod cuicumq; conveniunt attributa, eidem conveniat essentia ea, cum qua simplicissima identificantur attributa. Erit ergo humana natura & Deus, & Deitas erit infinita, erit aeterna æque atque omnipotens, omnisca, omnipræsens. At verum absurdum hoc adeo, ut ne ipsi quidem universarii, æternam audeant dicere humanitatem, multo verò minus vel Deitatem, vel Deum. Absurdum ergo, unde hæc absurda absurdorum absurdissima deducuntur humanæ naturæ communicari propria attributa Dei & communicari omnipotentiam, omnipræsentiam seu ubi-quitatem. Est hoc argumentum sextum Sadeelis de veritate humanæ naturæ Christi.

14 Respondet Mentzerus Sadeeli in Elencho de communicatione idiomatum pag. 130: Idiomatum divinorum quædam sunt *εὐεργετικά* in creaturis: quædam ita non sunt. *εὐεργετικά* sunt bonitas, sanctitas, justitia, misericordia

cordia &c. quorum certa extant vestigia in rebus creatis, & ab illis res creatæ denominantur. Non ἐνεργητικά sunt æternitas & imēnsitas: quæ sic de solo Deo prædicatur, ut nulli creaturæ possint tribui. Quare idiomata ἐνεργητικά sic carni Christi assignantur, ut dicatur ipsa omnipotens, vivifica, peccatorū purgatrix, sanctificans, regenerās & similia: nam ejusmodi ἐνεργείας in assumpta natura cum ea & per eam ὁ λόγος profert & exerit. Non autem dicitur de carne Christi quòd immensa sit, vel æterna: quoniam nullæ ἐνεργείαι istarum proprietatum per carnem immediatè exeruntur. Habemus ergò sententiam adversariorum: Comunicari à divina Chr. natura humanæ ppria divinitatis attributa, non omnia, sed tantum ἐνεργητικά, ut quorum vestigia extant in rebus creatis, & à quibus res creatæ denominantur: non verò ea, quæ sunt non ἐνεργητικά, cujusmodi sunt æternitas, infinitas. Et si quæras ulterius, respondent scripturam ducem sequimur. De hoc ultimo 1. videbimus *inferiùs*, an scripturam ducem sequantur: & in singulorum attributorum consideratione docebimus, de hoc dogmate, ne apicem quidem inveniri in scriptura. 2. quid verò facit ad denominationem hanc, quòd humana Christi

natura dicitur esse vel omnipotens vel ubique, ordo attributorum ad creaturas, vel quod res creatæ ab illis denominentur quam ab unione hypostatica dependere totam superius docuerant. Elenchus ergo non causæ ut causæ est. Quod si enim nio personalis adæquata, & prima ac immediata causa est communicationis idiomatum, non possumus diversitatem eam communicationis metiri ex aliquo extrinseco quod sub considerationem unionis hypostaticæ non venit. Extrinseca enim quæ sunt, non possunt immutare influxum causæ primæ immediatæ & adæquatæ. Verò operatio ea, per quam certa vestigia extant in rebus creatis, & quod res creatæ tales denominantur propter similitudinem attributorum, planè est extrinseca & accidentalis unioni hypostaticæ, eamque immediate consequenti Communicationis Idiomatum. Operatio ergo ea non potest variare, ut non unionem hypostaticam, ita nec communicationem idiomatum ab ea immediate dependentem. Adeoque quemadmodum ratione unionis hypostaticæ omnia attributa ex æquo uniuntur unà cum ipsa divina natura naturæ humanæ, ita vel ex æquo communicantur, eorum sensu omnia, vel nulla.

3. Dicam verò quid pro ipsis faciat ἐνεργη- 15
 γητικὸν illud vel ἀνέργητον, ut possint pro-
 pter nominum similitudinem ludere am-
 biguo: adeoque pro essentiali attributo
 nobis obtrudere, cujus vestigia deprehen-
 duntur in creaturis, & commiscere cum
 divinis attributis. Quod Sophistis solenne
 est.

4. Aliàs verò Iohannes Gerhardus Confess. 16
 Cath. l. 2. art. 2. c. 1. pag. 356. utitur simili no-
 bis cum argumentandi modo: denique si
 ipsa verbi subsistentia, sive τὸ λόγος ὑπόστα-
 σις est carni communicata, quomodo es-
 sentialia attributa τὸ λόγος non erunt carni
 communicata, cum ὑπόστασις non sit ali-
 quid realiter distinctum ab attributis essen-
 tialibus in filio Dei, aliàs persona filii ex
 duobus realiter distinctis esset composita.
 Sed illud: Ergò & hoc. Quod si verò
 potuitis ab attributis personalibus argu-
 mentari ad essentialia: nos rectiùs argu-
 mentabimur, vel saltem eodem jure, ab
 essentialibus ad essentialia, quæ cum ea-
 dem natura & essentia inter se maximè i-
 dentificantur.

5. Et nescio, an ὑπόστασις seu subsisten- 17
 tia possit referri inter attributa ἐνεργητικά?
 ut & hîc laboret distinctio, communi-

cata esse attributa ea, quæ sint ^{ἐν ἑαυτῇ} τινὰ, non verò ea quæ sunt ^{ἀνὰ ἑαυτῇ} τα. Quòd si enim similitudinem subsistendi in creaturis velit urgere adversarius, quoniam & his vestigia subsistendi convenient: ego urgebo essentiam, et enim omnibus rebus essendi modus aliquis communis: nec tamen propter divinam essentiam humanam potest communicari ita, ut de humana prædicari vel dici possit, quòd sit vel Deus, vel Deitas.

- 18 6. Aliàs verò stultum, attributa quæ sunt infinita posse communicari naturæ humanæ, ipsam verò infinitatem non posse communicari. Si ratione & auctoritate res posset definiri, adducerem regulam Aristotelis in antepredicamentis: cum alterum de altero tanquam de subiecto dicitur: quicquid de attributo dicitur, id omne de subiecto quoque dicitur. Quòd si ergò de humana Christi natura potest dici, quòd sit omnipotens: huic verò attributo omnipotentiae convenit esse infinitum: Ergò de humana quoque Christi natura rectè dicitur, quòd sit infinita. Sed dicent nos philosophari, se verò scripturam ducem sequi: missa ergò Philosophia & Aristotele, audiamus quid producant è scri-

pturis. Nobis enim stat sententia, dogma hoc de communicatione attributorum divinorum infinitorum facta humanæ Christi naturæ, esse falsum, erroneum & à scriptura alienum totum: suam sententiam contrariam quomodo probent, videamus.

C A P. XIV.

Complectitur primum argumentum desumptum ex

ὑποστάσεως communicatione.

CONVERSÆ status hic est: nunc descendemus ad solvenda adversariorum argumenta. Quæ quia brevissimè collegit Iohannes Gerhardus Professor Ienensis, praeceptor olim meus in Philosophicis, in Confessione Catholica l. 2. art. 2. c. 1. absque omni acrimonia (amo enim virum, qui me amabat eo tempore plurimum) resumam & respondebo.

Primum argumentum desumptum ex ὑποστάσεως communicatione. Si ὁ λόγος

seipsum totum ac suam personam & naturam assumpta carni communicavit, utiq; non tantum finita quaedam dona, sed verè infinita αὐχήματα carni sunt communicata, cum persona & natura divina τὸ λόγος non sit aliquod finitum, sed verè infinitum & immensum, Sed verum prius, patet ex vera & genuina unionis personalis definitione. Ergo & posterius.

Resp. Esse ignorationem Elenchi, nec observari statum controversiæ: Communicatio enim accipitur vel pro gratia unionis, vel pro reali communicatione attributorum divinatorum ea, secundum quam divina attributa possint prædicari de natura humana. Priori modo verum, communicari, hoc est, uniri humanæ Christi naturæ, λόγον totum, personam & naturam: quia enim λόγος immediatè sibi univit & assumpsit, in unitatem personæ, naturam humanā, fit inde, ut quia λόγος est ἀμέριστος, totus sit unitus humanæ naturæ: & quia hæc ipsa persona subsistit in duabus naturis, consequens est, duas has naturas immediatè uniri. Sed hæc immediata unio nondum infert alteram hanc partem tertii generis communicationis, quam ita comparatam esse volunt, ut sit realis divinatorum attributorum collatio, adeoque ea prædicentur de humana naturâ: ut natura hu-
mana

mana dicatur esse omnipotens, ubique. At verò nemo eorum dixit haecenus, & dicere absurdum est, humanam naturam vel esse ὑπόστασιν, vel quod inde sequitur, seipsa subsistere, esse suppositum, personam, posse separatim subsistere, esse naturam divinam, esse λόγον. Non ergò loquitur propositio & argumentum de eo genere communicationis idiomatum, de quo nobis sermo est: Hoc n. infert prædicationem attributorum de natura humana: at verò ea quæ in argumento adducuntur, de humana natura non prædicantur.

2. Idq; magis patet ex assumpto: dicit enim antecedens esse verum, idq; esse manifestum ex vera & genuina unionis personalis definitione. Nobis enim nunc quaestio non est, de ipsa unione hypostatica in se & formaliter sumpta: quam libenter concedimus esse positam in immediata unione duarum naturarum inter se, in quibus subsistit ea persona, quæ est Deus & homo: sed de communicatione idiomatum, quæ est immediatum consequens unionis hypostaticæ, & de qua verum non est, ipsis id ipsum asserentibus, quòd quicquid est in λόγῳ & natura divina; adeoq; totus λόγος & natura tota comunicatur: quia negant comunicari

attributa omnia, sed quædam tantum, et nimirum quæ sunt ἐνεργητικά, non verò ἀνέργητα. Ut propterea omne quidem quod est in λόγῳ & natura divina sit unitum humanæ naturæ: sed non omne, & totum id quod est in λόγῳ & divina naturâ ita realiter collatum humanæ naturæ ut de ea dici possit & prædicari.

- 3 *Sed dicis*: collatam interim τῷ λόγῳ ὑπόστασιν humanæ naturæ, ut quæ propriam ὑπόστασιν non habeat, sed est assumpta in unitatem personæ τῷ λόγῳ, in qua & per quam subsistit. Sed negamus esse consequens: natura humana est assumpta in unitatem personæ τῷ λόγῳ: ergo ὑπόστασις est communicata, naturæ humanæ per tertium illud genus communicationis idiomatum, sed tantum per gratiam unionis. Imò contrarium sequi asserimus: quia enim est assumpta in subsistentiam alterius, ὑπόστασις ergò eo modo communicata non est. Communicari enim ὑπόστασιν, non est subsistere subsistentiâ alienâ, sed propria: Id enim infert ὑποστάσεως ratio. Quemadmodum ergò quando accidens subsistit in substantia tanquam in subiecto, nemo dixerit, substantiæ proprium modum per se subsistendi communicari accidenti: ita consequens non est, quando humana

humana natura subsistit in λόγῳ, communicatam esse ὑπόστασιν: ὑπόστασις enim semper infert proprium per se subsistendi modum, ut patet in mysterio Trinitatis, ubi tres ὑπόστασεις, quia singulis personis respondet proprius per se subsistendi modus.

Nos ergo ita argumentamur: Cuicumq; 4
communicata est ὑπόστασις, eidem communicatus est proprius per se subsistendi modus: è reciprocatione definitionis & definiti. At verò humanæ Christi naturæ non est communicatus proprius per se subsistendi modus. Ergo humanæ Christi naturæ non est communicata ὑπόστασις.

Ergone nullo modo subsistit, *dices?*
Subsistit certè, sed non subsistentiâ 5
propriâ, verum in λόγῳ: id verò negamus esse communicari ὑπόστασιν.
Quin imò ὑπόστασις propriè loquendo, non est modus subsistendi, sed suppositum ipsum, cui modus ille intrinsecus per se subsistendi suppositaliter convenit. Sed natura humana, ut dicebamus, nec persona, nec suppositum est: non ergo eo modo communicata ὑπόστασις est, quo volunt adversarii, sed per gratiam unionis.

Videant verò qui producunt hoc argu- 6
mentum, an è sacris, an verò è Philosophia
sophi-

sophistica sit depromptū : nec enim vel scripturam hīc agnoscimus, vel Philosophiam sanam & sobriam.

- 7 4. *Sed dices* : Bellarminum & Gregorium de Valentia agnoscere illam communicationem subsistentiæ verbi. Ita enim Gerhardus dicto superius loco pag. 356. allegat utrumq; quod inquit Bellarm. l. 3. de Christo c. 8. §. Hic igitur : statuit : unionem hypostaticam consistere in communicatione subsistentiæ verbi. Gregorius de Valentia tom. 1. disp. 1. q. 2. punct. 3. §. 3. Agnoscimus & subsistentiam, & etiam divinitatem atq; perfectionem omnem verbi naturæ humanæ communicatam esse uno quodam modo maxime reali, ut scilicet in persona verbi subsistat &c. Verum ii per communicationem non intelligunt realem illam communicationem, secundum quam, ut humana natura dicitur esse omnipotens, omniscia, ubique : ita humanæ naturæ communicata sit *ὑπόστασις*, ut sit suppositum, & habeat proprium per se subsistendi modum : nec enim *ὑπόστασις* denotat quemcunq; subsistendi modum, sed est modus inseparabilis & intrinsicus, quod subsistat per se secundum modum suppositi. Sed per communicationem intelligunt communicationem, quæ est se-
- cun-

cundum gratiam unionis. Hinc dicit *Bellarminus* in verbis citatis, unionem hypostaticam consistere in communicatione substantiæ verbi. Ideoque hæc communicatio secundum *Bellarminum* est de formali unionis hypostaticæ: at verò ea communicatio idiomatum, de qua sermo nobis est, consequens unionis hypostaticæ est. Hinc *Bellarminus* eam explicat, per assumptionem à verbo æterno ad ipsam verbi substantiam. Et citat secundum anathematismum Concilii Alexandrini approbatum in synodo Ephesina & Chalcedonensi: si quis non confitetur carni secundum consistentiam unitum Dei Patris verbum, anathema sit. Et eodem sensu accepisse *Gregorium de Valentia* manifestum est: Conjungit enim substantiam, divinitatem & perfectionem omnem verbi naturæ humanæ communicatam esse. Id verò verum non est, si intelligatur secundum tertium modum communicationis Idiomatum: non enim est divinitas communicata naturæ humanæ, ut de humana dicatur, quòd sit vel Deitas, vel Deus: & secundum ipsos falsum, quòd omnis perfectio verbi sit comunicata humanæ naturæ, eo modo: non enim sunt
com-

communicata idiomata ἀνέγντα, quæ certè ad omnimodam perfectionem verbi pertinent. Ergò non potest intelligi alter, nisi per gratiam unionis: hoc enim sensu verum est, subsistentiam verbi, divinam naturam & omnem perfectionem verbi humanæ naturæ esse communicatam.

8

5. Aliàs vero, ex ipsorum etiam hypothesi, consequens non est: communicatur subsistentia: Ergò communicatur omnipotentia & ubiquitas. Quia enim nolumus omnibus attributis esse commune communicari humanæ naturæ Christi; hinc non sequitur, subsistentia verbi est communicata, Ergò communicata est omnipotentia & ubiquitas. Argumentabor enim ego similiter; subsistentia est communicata, ergo & æternitas, & immensitas, & infinitas. At verò id sequi negant. Nec ergò communicatione subsistentiæ sequitur attributorum essentialium communicatio. *Et ita Bellarm. docet in citato §. his igitur: unionem hypostaticam consistere in communicatione subsistentiæ verbi, non in communicatione attributorum Deitatis. Et ita scriptura facit mentionem assumptionis seminis Abrahamæ Hebr. 2. 16. At verò propria Deitatis attributa, esse humanæ naturæ communicata, tam diu falsum nobis erit, donec è scri-*

è scripturis probaverint idem similiter. Sic de unitate subsistentiæ decreverunt Concilia, ut citato cap. 8. multis allegat Bellarminus: de tertio illo speciali genere communicationis idiomatum, de quo sermo nobis est, altum silentium. Et hîc probamus iudicium Heshusii in colloquio Quedlinburgensi ad 4. argumentum ab unione personali: quod in iis rebus, quas ratio nostra comprehendere non potest, quæq; in sacris expressæ non sunt, ut in mysterio Trinitatis, non liceat & conveniatnectere consequentias: & in eundem modum rem sese habere in mysterio de unione personali. Vide de duplici significatione communicationis, & quod eodem redit, dationis, per unionem & realem collationem admonitionem Neu-

stadianam c. 3. & colloquium Maulbrunnense actione 2.

& 3.

CAP.

CAP. XV.

*In quo examinatur alterum
argumentum desumptum ex
totius plenitudinis Dei-
tatis in carne Christi
inhabitatione.*

1. **A**lterum argumentum desumptum ex
totius plenitudinis Deitatis in carne
Christi inhabitatione, hoc est: Si tota pla-
tudo Deitatis habitat in Christo σωματικῶς, i.
in assumpta Christi natura, consequens est, dona
verè divina & infinita Christo esse communicata,
quia tota plenitudo Deitatis complectitur, non
tantum finita quadam, sed verè divina & infinita
ἀνυψήματα. Sed verum prius Colof. 2. 9. Ergo &
posterius.

2. Resp. 1. Videndum, an obliervetur sta-
tus controversiæ: quod tum primum ap-
parebit, si evolvatur posterius illud, quod
in conclusione ponitur: erit verò secun-
dum formam syllogisticam consequens seu
posterius in propositione: id verò conse-
quens est, dona verè divina & infinita

CHR.

CHRISTO esse communicata. De quo posteriori non magnoperè litigabunt nostri Theologi, dummodo pro donis ponantur idiomata divina, de quibus sermo est: Durius enim videtur, attributa Deitatis propria dona appellare. Eritque conclusio: Ergò idiomata verè divina & infinita CHRISTO sunt communicata: hoc est, attribuuntur Christo per communicationem idiomatum: agitur enim de ea communicatione, quæ est communicatio idiomatum. Sed hoc consequens, argumentum non est communicationis idiomatum specialis ejus, de qua sermo nobis est: sed pertinet ad primum genus: quo docetur, idiomata divina Christo convenire & tribui in supposito & personâ. Et certè huic conclusioni respondet locus Coloss. 2. ubi v. 8. de Christo loquitur scriptura: & non secundum Christum dicit Apostolus. Inde verò sequitur: in ipso scilicet Christo, inhabitat omnis plenitudo Deitatis corporaliter, & estis in illo repleti, qui est caput omnis principatus & potestatis. Probata ergo hætenus, non abstractiva illa prædicatio tertii generis specialis, sed concretiva primi generis communicationis idiomatum.

2. Sed dices: resolvenda illa concretiva 3

in abstractivum: habitat in Christo *σωματικῶς*, id est, in assumpta Christi natura. Verum *μεγαλὴν αἰτημα* (magnum valde postularum) locutionem controversam immutare pro arbitrio: ut, cum concretiva locutio, ejus loco substituatur controversa abstractiva. *Quod in Elenchis appellat Aristoteles, petere in principio.*

- 4 3. Videamus ulterius, an observetur status controversiæ? Consequens est: donec verè divina & infinita Christo esse communicata, hoc est, ut illi interpretantur, humanæ Christi naturæ. Hæc indefinita est & dubium, sitne universalis, omnia attributa divina esse communicata: quomodo in materia necessaria, indefinita æquipollet universali: an verò sit particularis, quod usitatum in materia contingenti, ut æquipollet huic: quædam attributa divina esse communicata. Pro universalis respondebit scriptura: tota plenitudo, ut citatur: seu omnis plenitudo, ut habet vulgata *πᾶν τὸ πλήρωμα*, ut habet textus græc⁹, Deitatis in ipso habitat corporaliter. At qui dicit vel totum, vel omne nihil excludit. Secundùm scripturam ergò concludendum erit universaliter: quod omnia attributa Deitatis sint communicata corporaliter, unà cum Deitate ipsa, quæ à se
- plen

plenitudine excludi non potest. Et hanc requirit unio secundum regulam toties ab istis repetitam: Qualis est unio, talis est communicatio. At verò unio est totalis & universalis: tota enim & omnis plenitudo inhabitat corporaliter. Erit ergò totalis quoque & universalis communicatio. Sed ipsis necessariò conclusio erit particularis, adeoque si regulam Logicorum sequi velimus, contingens: quædam dona verè divina & infinita Christo sunt communicata, hoc est, humanæ Christi naturæ, ut volunt, ut omnipotentia, omniscientia, ubiquitas. Non verò æternitas, immensitas, infinitas: & quæcunque sunt alia attributa ἀνέργητα. At quomodo probabunt hanc particularem è scriptura proposita? tota & omnis plenitudo inhabitat corporaliter, hoc est, secundum ipsos communicata est humanæ naturæ per tertium particulare genus communicationis idiomatum. Nulla ergò attributa excludenda ab hoc genere communicationis: universalis enim nihil excludit, quod ad eam totalitatem & universalitatem pertinet. At verò sanus nemo negaverit, sub ea plenitudine & totalitate contineri & comprehendere æternitatem, infinitatem, immensitatem. Et certè ita nos libenter admittimus & statuimus: hu-

manæ naturæ per gratiam unionis unitam
esse & communicatam totam plenitudi-
nem Deitatis, siue attributum ipsum sit es-
sentiale, siue personale, omnemque per-
fectionem, nullo plane excluso attributo:
ita enim docet scriptura. Videri
ii, quomodo ex hoc dicto inferant suum
particulare tertium genus communicationis
idiomatum, per quod non nisi quædam
attributa ad libitum & arbitrium ipsorum
communicentur.

- 5 4. Et nos inhabitationem illam interpre-
tamur per gratiam unionis, *σωματικῶς*
corporaliter, non umbratilitèr, sed per-
sonaliter factam: ut excludamus vel modum
inhabitationis accidentalem, factam co-
municatione virtutum & donorum seu per
effecta, sicut in sanctis: vel sacramentalem
sicut Deus in templo suo habitasse dicitur
& asstruamus unionem personalem: in-
habitat enim *σωματικῶς*, hoc est, unionem
σωματικῇ substantiali & hypostatica,
exposuerunt nostri. Ita August. Psal. 67.
ipso quippe inhabitat omnis plenitudo
Deitatis, non umbratilitèr, tanquam
templo à rege Salomone facto, sed corp-
raliter, id est, solidè, atq; veraciter, quoniam
nam Deus erat in Christo mundum reco-
cilians sibi. Quod siue de patre dictum

cipiamus, quoniam ipse ait, pater autem in
 me manens facit opera, ego autem in patre
 & pater in me. Sive ita intelligatur, Deus
 erat in Christo, verbum erat in homine: sic
 erat utiq; verbum in carne, ut verbum et-
 iam caro factum, solus propriè diceretur,
 id est, homo verbum in unam Christi per-
 sonam copularetur. Quem posteriorem
 sensum nos libenter approbamus: sed is
 nihil omninò facit ad illud genus commu-
 nicationis idiomatum, de quo quæstio est.
 Et in eundem sensum intellexit *Athanasius*
serm. 4. contra Arianos, cujus verba sunt: cor-
 poraliter, ut inquit Apostolus, habitavit di-
 vinitas in carne. Quæ verba idem volunt,
 ac si dicas, cùm Deus esset, proprium quod-
 dam corpus cepit, eoq; utens ut organo,
 homo factus est propter nos. Quæ verba
 nihil profectò faciunt ad defensionem
 communicationis ejus controversæ, Vide
August. Epistola 57. & 59. in solutione quæst. 7.
& tomo 3. ex August. de certa sententia 193. &
Chrysost. in commentariis ad hunc locum diversas
interpretationes proponentem, quarum tamen
nulla faciat ad probationem hujus gene-
ris communicationis Idiomatum, de
quo agimus.

CAP. XVI.

Argumentum tertium desumptum à Spiritus Sancti unctione examinatur.

1 **T**ertium argumentum desumptum à Spiritus Sancti unctione, in hunc modum proponitur. Si Christus plenitudine Spiritus Sancti unctus, & Spiritum Sanctum non à mensuram accepit, consequens est, dona verè divina & infinita illi esse data, quia dari sine mensura necessario infert, donum illud, quod datur verè esse immensum, sed verum prius Psal. 45. 8. (Heb. 1. 9.) Ioh. 3. 34. c. 1. 16. Act. 10. 38. Ergò & posterius.

2 Respondemus v. primò: Tres loci Ps. 45. 8. Hebr. 1. 9. Act. 10. 38 ejusdem sunt sententia: Jesum unctum esse Spiritu Sancto & virtute in Actis: oleo lætitiæ præ consortibus seu participibus, ut docet Psalmus, & epistola ad Hebræos. Verùm negamus inferri hinc attributa illa divinæ naturæ propria & infinita: sed *χαρίσματα* ea, quæ humana

natu-

naturæ sunt collata secundum quandam excellentiam & eminentiam. Nec aliter intellexit locum *Psal. 45.* Lutherus tom. 3. lat. Ienens. Anno 34. in enarratione *Psal. 45.* pag. 460. ita enim scribit: Mundus vos persequitur, potat felle & aceto, donec tandem crucifigat. Sed quid Deus contra facit? Ille unget oleo lætitiæ, id est, consolabitur & eriget te contra mundum & omnia pericula. Tales multi alii loci sunt, ut *Psal. 16.* adimplebis me lætitia cum vultu tuo, & *Psal. 8.* gloriâ & honore coronasti eum. Ubi significat retributam Christo æternam gloriam pro cruce. Et paulò post: Nos habemus non oleum balsami, quo inungatur corpus: sed oleum Spiritus Sancti, quem diffundit per cor, & erigit nos etiam in hac vita. Sic in Evangeliiis legimus, Christum aliquando exaltasse Spiritu & lætatum esse. Ea fuit unctio Spiritus Sancti, de qua hic dicit. Quia verò fit mentio consortium, ita subjungit: non improbo, quod verterunt præ confortibus, ut significet excellentiam. Quanquam etiam potest verti, propter consortes tuos. Utrum autem legas, magna consolatio est, quòd dicit Propheta, Christum sic esse lætificatum & gloriosum, ut habeat consortes. Diligenter igitur est observandum, quæ

Christus habet, esse consociata & communicata cum suis consortibus, qui in ipsum credunt. Habent eandem dilectionem iustitiæ, id est, odium iniquitatis, id est, oleum lætitiæ. Sic tamen ne nos aliquid in Christum conferamus, sed ut accipiamus omnia ab eo, sicut dicit *textus* (Ioh. 3.) de plenitudine ejus accepimus omnes. *Hætenus Lutherus.* Nihil in his, quod pertineat ad magnificum illud speciale genus tertium: tametsi libenter concedimus, *χαρισματα* illa præclara, quorum communicatio priori parte hujus tertii generis docetur, hinc confirmari. Et ita *Chemnitius de duabus naturis in Christo* c. 20. quando Lombardum adducit ad confirmandam donam gratiæ humanæ naturæ in Christum collata, & docet *Esaiam Prophetam cap. 11.* quasi intento digito descriptiones habituum inhaerentium ponere, subjungit: juxta hanc *Esaiæ* interpretationem, reliqua etiam dicta, ubi *Messias* describitur, unctus præ consortibus *Psal. 45.* unctus spiritu *Esai. 61.* donatus spiritu *Ioh. 3.* rectè intelliguntur & de ipsa tota plenitudine Deitatis, ac totius *εὐεργετίας*, sicut in sequenti gradu, qui summus est, dicemus, & de ipsis etiam virtutibus, habitibus seu donis, naturæ humanæ in Christum collatis *Psal. 45.* Et paulò post:

illa verò dona spiritualia, cœlestia & divina tota plenitudine, omnia & in summo ac perfectissimo gradu humanæ naturæ in Christum collata esse, inde certum est. Christus enim in omnibus primatum tenet *Coloss. 1.* unctus est ultra consortes *Psalms. 45.* plenus gratia & veritate *Ioh. 1.* cumque reliquis sanctis dona conferantur, prout cuique Deus distribuit mensuram fidei *Rom. 12.* soli Christo spiritus non ad mensuram datus est *Ioh. 3.* exaltatus enim est super omne nomen *Eph. 1.* & concludit tandem: Hæc siquidem dicta etiam ad superabundantiam & perfectionem donorum in Christum rectè accommodantur, licet ea summam illam celsitudinem in ipsis scripturæ testimoniis propositam, non assequantur, sicut in sequenti capite ostendemus. Ita Chemnitius.

Equibus nos sequentia deducimus: 1. ut 3
Isa. 61. locus rectè intelligitur de donis habitualibus, ita *Psalms 45.* *Isa. 61.* *Ioh. 3.* *Ioh. 1.* *Eph. 1.* rectè de iisdem donis habituaribus intelligi. Rectè itaque & benè hæc dicta nostri Theologi de virtutibus, habitibus seu donis naturæ humanæ in Christum collatis, interpretantur. 2. Hæc dicta ad superabundantiam & perfectionem donorum in Christum rectè accommodantur:

licet ea summam illam celsitudinem in ipsis scripturæ testimoniis propositam non assequantur. Hic prius etiam acceptamus utiliter, hæc dicta rectè accommodari ad superabundantiam & perfectionem donorum: an verò vel his ipsis, vel aliis scripturæ testimoniis (ambiguè n. id positum, an summa illa celsitudo vel his ipsis, vel aliis doceatur dictis: sensum tamen esse puro, non his ipsis, sed aliis testimoniis proponi) alia celsitudo præter illam donorum superabundantiam & perfectionem doceatur: tum primùm dispiciendum, quando vel hæc ipsa, vel alia ad hoc negotium producentur. Nobis in præsentī fat esto, rectè à nobis responderi, si allegata superiùs dicta, de donis habitualibus intelligi doceamus, non invito Chemnitio.

- 4 3. Nec enim videre adhuc dum possum, quomodo & de donis habitualibus, & de proprietatibus divinis infinitis simul possint explicari: quorum illa formaliter, habitualiter, subjective insint in humana Christi natura: hæc verò nec formaliter, nec subjective, nec habitualiter, nec essentialiter insint humanæ Christi naturæ: eadem dicta de rebus tantoperè inter se diversis, quantum differunt dona finita & attributa infinita. Argumentum certè ipsorum

rum demonstrativum saltem non erit, quod æquè ad dona habitualia, atque ad divina ea infinita possit referri & applicari. Sat ergò esto nobis in præsentī, è *Psalm. 45. Hebr. 1. Act. 10.* non probari, quod volebant conclusum.

2. *Sed dices:* plus momenti esse positum in loco *Ioh. 3. 34.* non enim ad mensuram dat Deus Spiritum, indeque distinctis & diversis characteribus in argumento notantur verba, non ad mensuram accepit: quæ tamen verba in textu scripturæ non habentur. Verùm 1. Chemnitius loco citato superiùs, hoc & ipsum referebat inter dicta, de quibus dicebat, licet ea summam celsitudinem illam in ipsis scripturæ testimoniis propositam non assequantur: & possent intelligi de donis habitualibus asserere. Sed videamus 2. an è dicto inferatur, de quo agitur. Chemnitius in elegantissima illa harmonia Evangelica cap. 35. ad hunc locum, non ex mensura dat Deus Spiritum: duas adducit explicationes, quarum neutra quicquam facit ad præsens negotium. Priorem sententiam, inquit, quidam generaliter exponunt: Deum dare hominibus Spiritum Sanctum, non quasi ex mensura aliqua angusta & finita (sicut Syrus habet *באיכל* (baiela) quod mensuram Ephī significat)

ficat) quæ possit exhauriri : sed quasi ex fonte perenni opulenter ipsum effundere Spiritum Tit. 3. 6. dives enim est in omnes & super omnes qui credunt in eum Rom. 10. 12. Hæc sententia, inquit Chemnitius, bona & vera est. Ita ille. Quod si ergo bona est & vera sententia, quæ in genere loquitur de sanctis hominibus, non in specie de humana Christi natura : quomodo probabitur inde communicatio divinarum attributorum infinitorum ad humanam Christi naturam, secundum tertium illud speciale genus communicationis idiomatum, si ne de Christo quidem, ne dum de humana ejus natura in specie, intelligitur ?

- 6 Altera sententia de Christo locum intelligit. Sed contextus, inquit Chemnitius, optimè fluit, si cum Chrysostomo & Augustino, de filio sententiam hanc exponamus, ut sensus sit : Deus dat Spiritum ipsi, scil. filio, quem misit, non ut Baptistæ & reliquis sanctis, ad certam mensuram. Antithesis enim inter Christum & reliquos ministros, quoad mensuram Spiritus, manifestè explicatur 1. Cor. 12. 4. & Eph. 4. 7. secundum mensuram donationis &c. Intelligenda autem est hæc sententia, non tantum de excellentia personæ Christi, sed de officio :

officio: Sicut Paulus Col. 1. 19. inquit, complacuit in Christo inhabitare omnem plenitudinem, ut in ipso essemus consummati.

Appellatione enim Spiritus & ipsum Spiritum, & omnia spiritualia dona ad conversionem, salutem & pietatem necessaria intelligit. Respicit enim ad locum Isa. 11. Esai. 61. 1. interpretis Baptista Ioh. 1. 16. &c. Christus igitur non tantum ut minister docet, sed ut Dominus etiam confert gratiam & dona Spiritus Sancti.

Equibus nos sequentia: 1. non dat 7 Spiritum ad certam mensuram. Ergo dat secundum mensuram infinitam: Ergo confert humanæ Christi naturæ dona & attributa infinita. Consequentia nulla. Non enim si certa mensura non est, infinita propterea mensura & immensitas. 2. Intelligitur de excellentia personæ: Ergo collata sunt dona infinita humanæ Christi naturæ. Consequentia nulla, argumentari à concreto ad abstractum, à persona ad naturam humanam.

3. Intelligitur de officio: Ergo hinc stabilitur tertium illud speciale genus communicationis idiomatum. Consequentia planè nulla: idiomata enim, quæ pertinent ad

ad officium, ad secundum genus communicationis idiomatum Chemnitii referenda esse, è statu controversiæ manifestum est.

4. Intelligitur spiritus & ipse, & omnia spiritualia dona ad conversionem, salutem & pietatem necessaria. Consequens ergò ab his donis spiritualibus ad essentialia divina attributa nullum est.

8 Est & tertia hujus dicti explicatio apud *Cyrillum in Iohannis Evangelium lib. 2. c. 72. ad hunc locum: per ea, inquit, quæ modò dicit, longè à Prophetis filium separat. Et uno hoc signo inmensam esse differentiam inter homines & filium ostendit. Impossibile namque, inquit, est, ut qui mensurâ Spiritum acceperunt, aliis etiam illum largiantur: nunquam enim Sanctus vir alteri Sancto Spiritus fuit largitor, sed omnibus ex amplitudine suâ filius largitur. Non ergò ad mensuram dat, nec ut illi, mensurâ & participatione Spiritum habet. Quoniam igitur largitor Spiritus est, nemo ambiget, quin substantialiter in seipso Spiritum possideat. Quia ergò tantâ præstantia Prophetas excedit, non ut illi verba Dei loqueretur, sed ut Deus ex Deo decentia Deum prædicabit. Et lib. 3. c. 3. docet: quòd non participatione, nec de foris, ut in Sanctis Spiritus*
in

in filium influir: sed substantialiter & secundum naturā in ipso est. Et ita intelligimus Brentii sententiam in exegesi ad hunc locum: Aliis datur Spiritus veritatis communicatione, participatione & pro sua mensura: Christo verò Spiritus datus est, non ad mensuram, sed affatim, abundanter & tota plenitudine, hoc est, in Christum effusus est Spiritus NATURA, non adoptione, ut est in hominibus piis.

Colligant ex his suam communicationem, qui ruentur contrarium: 1. *Cyrillus & Brentius dicunt*, Spiritū non habet participatione, cōmunicatione: at hi dicūt, habet cōmunicatione, participatione. Cui fidem habeamus dicere facile est. 2. habet & possidet in seipso Spiritum naturā, secundum naturam, substantialiter, ut Deus ex Deo: hoc est, ex æterna generatione, per unitatem essentiae & substantiae cum Spiritu. Non ergo de communicatione ulla, facta in tempore, sermo ibi est secundum Cyrillum. 3. Consequens non est: non dat ad mensuram, Ergo humanæ Christi naturæ in tempore data sunt attributa Deitatis infinita. Quoniam ergo: 1. dubium, an de filio loquatur locus secundum primam interpretationem. 2. dubium, an locus loquatur de

de donatione in tempore : potest enim intelligi secundum possessionem Spiritus, quam habet filius naturâ per generationem : potest intelligi de excellentia personæ. 3. Et si in tempore, potest intelligi de officio; quomodo è loco tam obscuro tantæque difficultatis, clarum nobis erit & manifestum obscurum illud & inauditum dogma de communicatione donorum infinitorum, facta humane Christi naturæ, per tertium illud speciale genus communicationis Idiomatum.

CAP. XVII.

Quartum argumentum, ex gloria Christo data descriptione, discutitur.

- I **Q**uartum argumentum ex gloriæ Christo datæ descriptione desumptum, in hunc modum proponitur: Gloria Christo in tempore data, sicuti describitur, quòd eam apud Patrem habuerit ab aeterno Joh. 17. 5. quòd sit & ipsi in Deitate cum Patre essentialiter communi, Marth.

Matth. 16. 27. cap. 24. 30. cap. 25. 31. 2. Pet. 1. 17. Apoc. 5. 13. quod se exerat per divina miracula Joh. 2. 11. quod sit gloria tanquam unigeniti à patre Joh. 1. 14. Atqui talis gloria non est finita, sed infinita, divina & immensa. Ergò:

Videamus ordine, quid quantumque è locis adductis probari possit. Locus primus Ioh. 17. 5. est, quo concludunt, datam Christo in tempore gloriam infinitam secundum naturam humanam. Data ergò dona infinita, divina & immensa. Verùm intelligunt alii hunc locum de gloria filii, essentiali & naturali, sed ita ut in presenti de ea sermo sit non absolutè, sed ratione glorificationis & revelationis, in quantum ea fiat nota hominibus. Ita Brentius in Exegeti ad hunc locum: glorifica me, id est, declara & revela gloriam meam, resuscita me, & per resurrectionem colloca ad dextram tuam. Hæc autem est gloria, quam Christus ab æterno à patre possidet. Cur igitur rogat Christus ut glorificetur? non rogat, ut novialiquid ipsi accedat, propterea quòd tanquam Deus ab æterno omnia possideat bona, & tanquam homo ab initio incarnationis, à Deo omnia bona acceperit, sed ut vetera bona, quæ tempore exinanitionis suæ dissimulavit, in ipso declarentur & manifestentur. Proinde rogat, ut glorificetur,

hoc est, ut rursus in ipso forma & gloria Dei, quam ad tempus dissimulavit, per resurrectionem manifestetur. Ira ille.

3 In eundem sensum Cyrillus explicat hunc locū in Iohannis Evangelium lib. II. c. 14. his verbis: putabit forsitan aliquis, clarificationis ac glorificationis illū indigere, à quo hæc dicuntur. Sed si unigeniti obli⁹ dignitatis nō sit, facile inanes cogitationes has ejiciet. Et paulo pōst: quia universus terrarum orbis Spiritus doctrinā illuminatus, secundū naturā & verum Deum esse Christum erat cogniturus: idcirco ait, pater glorifica filium tuum, ut & filius tuus te clarificet. Glorificetur igitur Pater in gloria filii, quā dum intelligitur, à quo Patre natus est, tam Patri, quā filio gloria redditur. Gloria igitur à Patre, qui talem genuit, ad filium: & à filio qui Patri similis est, ad Patrem omnino redundat. Si quis autem humiliter propter assumptum hominem, id quoq; à Salvatore dici opinatur, recte quidem dicet, non tamen ita exquisitè vim theorematismis huius exponet. Nam si Christus solum glorificari à Patre peteret, humanitati hoc attribueremus. Verū quoniam vicissim clarificaturum se quoq; pollicetur, necesse ita locum interpretari, ut dictum est. Quod si itaq; in hunc modum locum intel-

intelligamus, certum est: 1. locum non intelligi de humana Christi natura: sed de divina. Negat enim exquisitè vim theorematibus exponi, si intelligatur de humanitate. Ignoratio ergò Elenchi erit: non enim quaeritur, an divinæ naturæ conveniat infinita & æterna illa gloria, sed an per tertium illud speciale genus communicationis idioma- tum conveniat humanæ naturæ? 2. Non petiit Christus, ut novi aliquid realiter conferatur: sed ut quod ipsi per naturam realiter convenit ab æterno, in tempore reveletur & manifestetur. Non ergò observatur status quæstionis: nostra enim quæstio est, non an aliquid in tempore de Deo, de filio Dei manifestetur & reveletur. Certum enim speciale hoc fuisse populi Israelitici privilegium, quòd *Psalms. 76. v. 1.* docetur: notus in Judæa Deus, in Israël magnum nomen ejus. Ast clarificatio & glorificatio ea, de qua *Cyrillus & Brentius loquitur*, est revelationis & manifestationis gloria, qua omnibus gentibus innotuit Deus, & simul innotuit Christus. Sed quæstio est, an in tempore humanæ naturæ Christi collata fuerint infinita dona, non tantum per notitiam, revelationem & manifestationem: sed per realem collationem. Id v. nunc quaeritur. Nihil ergò ex hoc loco probatū hactenus:

nec enim secundum hanc Cyrilli sententiam observatur, vel idem quaestionis subiectum, vel idem praedicatum: nec enim secundum Cyrillum subiectum loci huius est, humana Christi natura, sed Christus: nec praedicatum essentialis illa communicatio tertii generis communicationis idioma- tum, sed revelatio & manifestatio.

- 4 Altera sententia est *August. in Evangelistam Iohannem tract. 105. ad cap. 17.* is intelligit glorificationem de humana natura: sed eam, quae sit secundum praedestinationem, non verò secundum realem collationem aeternae illius & essentialis ac infinitae gloriae divinae. *Verba Augustini sunt:* Dicendo se clarificari Patrem super terram, se autem patre apud eundem patrem: modum perfectò utriusq; glorificationis ostendit. Ipse quippe patrem clarificavit super terram, eum gentibus praedicando: Pater verò ipsum apud semet ipsum, ad suam dextram collocando. *Et paulò post:* Filio dicente, nunc glorifica me tu pater apud te ipsum, claritate, quam habui prius quam mundus esset apud te, intelligamus praedestinationem claritatis humanae, quae in illo est, naturae, ex mortali immortalis apud patrem futurae: & hoc iam praedestinando factum fuisse antequam mundus esset, quod

quod in mundo etiam suo tempore fieret.
Et sub finem tractatus : cum videret, illius
 prædestinatæ suæ clarificationis venisse
 jam tempus, ut & nunc fieret in redditione,
 quod fuerat in prædestinatione jam fa-
 ctum, oravit : tanquam diceret, illam clari-
 tatem, quam habui apud te in prædestina-
 tione tua, jam tempus est, ut apud te ha-
 beam etiam vivens in dextra tua. *Hactenus*
August.

Ex quib. constat Augustinum subjectum S
 huius loci agnoscere humanam Christi na-
 turam : per prædicatum verò non intelli-
 gere realem illam communicationem es-
 sentialium & infinitorum attributorum di-
 vinorum : sed gloriæ prædestinatæ realem
 collationem post passionem. Eam verò
 gloriam explicat : 1. per collocationem ad
 dextram suam : de qua inferius disputabi-
 tur, quòd non conferat hanc communica-
 tionem attributorum divinatorum & infinitorum.
 2. quòd natura mortalis immortalis apud patrem erat futura.

Et ita Chrysost. in Ioh. 17. caput homil. 79. do-
ct: Et ubi claritas Illa? Esto, apud homines
 meritò inglorius sis ob vestem assumptam,
 quomodo & apud Deum clarificari quæris?
 Quid ergò hic dicit? de incarnatione hic
 sermo habetur, cum nondum carnis natura

glorificata esset, neq; induisset incorruptionem, neq; in regiam sedem ascendisset, ideo non dixit super terram: sed apud te. Hac nos claritate pro portione nostra donabimur, si virtutem amplectemur. Ideo Paulus inquit *Rom. 8.* si tamen compatimur, ut simul conglorificemur. Anne & pro portione nostræ gloriæ communicabimus essentialia attributa divina? nemo id dixerit. Sed tamen mortale induet immortale: & magna erit nostra claritas *Phil. 3. 21.* Negamus ergo, quia locus 1. potest intelligi, non de gloria substantiæ ejus conjuncta, sed de revelatione & manifestatione divinæ illius gloriæ. 2. Et si ad humanam naturam applicetur, non intelligitur de gloria illa infinita essentiali, sed de gloria prædestinata, secundum immortalitatem & sessionem ad dextram: quod inde possit probari communicatio ea infinitorum attributorum, de qua inter nos agitur,

os[o]so

CAP.

CAP. XVIII.

*Quo alii loci de gloria Christo
data examinantur.*

DE adventu glorioso Christi ad judi- 1
cium loquuntur loci sequentes, *Matth.*
16.27. cap.24.30. cap.25.31. Sed venturum
Christum, in gloria magnâ, venturum in
gloria patris, quis negat? Nec negamus,
venturum in gloria, quæ sit patri etiam es-
sentialis: nec enim Deitatem divinamque
gloriam & majestatem exuet & deponet in
adventu illo: appariturum etiam in gloria
maximâ, quoad naturam humanam, exspe-
ctamus enim Salvatorem Dominum no-
strum Jesum Christum, qui reformabit cor-
pus humilitatis nostræ, configuratum cor-
pori claritatis suæ *Phil.3.20.21.* Vide ad hunc
locum *Chrysost.ad Phil. serm.13.*

Verum hinc nondum sequitur commu- 2
nicatio illa controversa idiomatum divi-
norum infinitorum essentialium, humanæ
Christi naturæ collatorum. Et in genere
certum est, quod hi loci habeant phrasin con-
cretivam, filius hominis veniet: non ab-
stractivam, de qua sermo nobis est.

3 **Locus.** 2. *Pet.* 1. 17. accipiens à Deo Patre honorem & gloriam, voce delapsa ad eum hujuscemodi à magnifica gloria: Hic est filius meus dilectus &c. nihil facit etiam ad hanc communicationem: sed quòd Christus sit à Patre nobis revelatus & manifestatus, quòd sit filius suus unigenitus: locutione tum concretionis, tum ea quæ spectat divinam naturam. Hinc enim probamus mysterium Trinitatis è loco *Matth.* 3. 17. *Marc.* 1. 11. *Luc.* 3. 22. eò quòd cœlitus sit declaratus Christus esse filius Dei: & nobiscum *Mentzerus in Exegeti August. Confess. art. 1. s. 4. n. 11.* *Et ita Ioh.* 1. 34. Baptista docet, & ego vidi, & testimonium perhibui, quia hic est Filius Dei. Quòd si ergò vox à Patris est argumentum essentialis Deitatis, quomodo applicabitur ad fictitiā illam communicationem?

4 **Sed urges:** Accepisse dicitur à Deo Patre honorem & gloriam: Ergò in tempore accepit: Ergò secundum humanam naturam accepit. Accepit enim in tempore, significat hoc loco, *ut utar verbis Brentii superius adductis*, non aliquid novum, quod ante non habuerit: sed revelationem & manifestationem ejus gloriæ, fuit enim declaratus publicè voce cœlitus delapsa, quòd sit Filius Dei: quod non accepit primum in tem-

tempore, sed habuit ab æterno. *Vide ea de re Cyrillum in lib. ad Theodosium de recta fide.* Quo verò sensu in tempore data secundum humanam naturam accepisse Christus, verè dicatur: agetur inferius.

Locus *Apocal. 5. 13.* duo complectitur 1. 5
quòd dignus sit agnus, qui occisus est, accipere honorem & gloriam & benedictionem 7. 12. 2. quod dicitur: sedenti in throno & agno benedictio & honor & gloria. Hic 1. dubium, quis per agnum intelligatur. 2. quid sit illud, quòd detur & accipiat. *Augustinus in Apoc. homil. 4.* throni, inquit, animalia, seniores & agnus qui occisus est, Ecclesia est cum capite suo, quæ pro Christo moritur, ut cum Christo vivat. Possunt & Martyres in Ecclesia quasi agnus occisus accipi. Et paulò post: sedentem in throno, & Patrem accipimus, & Filium & Spiritum Sanctum. Accepit ergò agnus de dextra Dei, id est, à filio accepit opus libri perficiendum, ipso dicente (1. *Ioh. 20. 1.*) sicut misit me Pater, & ego mitto vos, eò quòd ipse in illis perficiat, quod donat. Et inferius: dignus est agnus, qui occisus est, accipere potestatem & divitias & sapientiam &c. Non de Domino dicit, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ, ut accipiat: sed de homine assumpto & ejus corpore, quod est Ecclesia,

vel de martyribus ejus, qui pro nomine ejus occisi sunt: quia in capite suo totum accipit Ecclesia, sicut scriptum est: cum illo nobis omnia donavit, *Rom. 8.* Ipse enim agnus accipit, qui in Evangelio dicit: data est mihi omnis potestas in cælo & in terra. Secundum humanitatem a., non secundum divinitatem accepit. Omnes, inquit, audivit dicentes sedenti in throno, id est Patri & Filio & agno: id est, Ecclesiæ cum capite suo: benedictio & honor & claritas in secula. *Augustinus.*

At verò ex his nequaquam poterit probari tertium illud genus communicationis idiomatum: i. si intelligatur per agnum Ecclesia & martyres: vel etiam Ecclesia cum suo capite. Sermo ergò erit, i. non de humana natura præcisè & in se sumptâ, sed in quantum consideratur relativè, ratione officii, & in ordine ad Ecclesiam. Illud ergò accipit, quod dat Ecclesiæ. At verò infinita illa & divina attributa ac essentialia non dat Ecclesiæ. Non ergò hætenus accipit ea. Ex huc rectè applicari potest: sicut misit me Pater, & ego mitto vos: quæ verba spectant officium. Cum illo nobis omnia donavit: dona scil. *χαρίσματα*, gratiam, favorem, amorem, benevolentiam, hæreditatem.

7 Et ita sapè Athanasius, quando aliquid vel
Christi

Christo datum, vel ab eo acceptum in sacris legimus p nobis accepisse interpretatur. In oratione 2. contra Arianos pag. 154. cum, inquit, ipse humano more inungi memoratur, vos estis & nos sumus, qui in eo inungimur. Ideo cum ille baptizaretur, nos eramus, in quos ille baptismus perveniebat. Omnia ista clara, manifesta q; Salvator noster reddit, dum Patri dicit *Ioh. 17.* & ego gloriam quam dedisti mihi, dedi & illis, ut unum sint, quem admodum nos unum sumus: propter nos igitur gloriam postulabat, & illud (*accepit*) & illud (*donavit*) & illud (*exaltavit*) ideo dictum est, ut nos acciperemus, ut nobis donaretur, & nos exaltaremur in eo: quem admodum seipsum sanctificat, ut nos sanctificemur in eo. Ita Athanasius hic & alibi saepe.

Hinc sequuntur hæc porismata: 1. per 8
 Agnum intelligitur Christus caput cum Ecclesia: non ergo humana natura absolute & in se sumpta, sed ratione officii. 2. Gloria, honor, benedictio, de qua in *Apoc.* tribuitur etiam Ecclesiae & martyribus: non ergo intelligitur eadem gloria essentialis communis cum Patre, sed distincte pro distinctione subjectorum. Juxta regulam tritam illam: Talia sunt prædicata, qualia permittuntur esse à suis subjectis. Gloria infinita Patri, debita Patri:
 gloria

gloria finita Ecclesiæ, destinata & præordinata à Patre Ecclesiæ. 3. Quòd si etiam de humana natura absolutè & in se sumpta intelligatur, quis argumentabitur à genere ad speciem? Humanæ naturæ convenit gloria, benedictio & honor. Ergo infinita illa & essentialis gloria divina convenit, & quidem per tertium illud contrarium genus Communicationis Idiomatum.

- 9 *Sed dices:* conjunctim poni, in throno sedentē & agnum: Ergò eodem modo secundum idem genus & eandem speciem gloriæ & honoris, & de sedente in throno, & de agno intelligitur. Negamus consequentiam. Videatur locus paulò ante citatus à Athanasio Ioh. 17. 22: Et ego claritatem quam tu dedisti mihi dedi eis, ut sint unum, sicut & nos unum sumus. At ex hypothese claritatem quam Pater dedit Christo, dedit humanæ naturæ: & quidem claritatem suam propriam & essentialem infinitam, non finitam ex eadem hypothese (scil. adversariorum) sed hanc ipsam dedit nobis, & quidem ita dedit, ut simus unum, sicut ipse & Pater unum sunt. Ergò & nobis data essentialis eadem, & infinita, non finita claritas, nosq; sumus cum Patre unum essentialiter, quemadmodum Pater & Filius

sunt unum essentialiter. Fatebuntur conclusionem esse absurdam: at verò, ex ipsorum hypothese, non poterit deduci alia: siquidem è conjunctim positis idem genus & eadem gloriæ & claritatis species inferenda: & quæ per vocem relativam *QUAM* significatur, quæ respicit proximè antecedens, argumentari velimus, & unitate consequente, quæ ex eadem claritatis specie infertur. Quòd si ergò absurda hæc: concludatur 1. non posse in conjunctis, in eadem propositione compositâ perpetuò intelligi idem secundum genus & speciem: idem genus gloriæ, benedictionis, honoris. Et 2. claritatem, quæ convenit Christo ratione humanæ naturæ, quamq; accepit pro Ecclesia, & quam confert Ecclesiæ, non esse infinitam illam essentialem divinam gloriam & honorem. Id quod erat demonstrandum,

CAP. XIX.

*De gloria Christi exerente sese
per miracula.*

1. **A**ccedamus ad locum Ioh. 2. 11. Hoc fecit initium signorum Iesus in Cana Galileæ & manifestavit gloriam suam, & crediderunt in eum discipuli ejus. Unde argumentum: *Gloria humana natura in Christo data, sese exerit per divina miracula: est ergo infinita illa & immensa divina gloria humana Christi natura collata.* Elenchus consequentis est. Nec enim quando ex aqua Christus fecit vinum, propterea divina natura potentiam suam essentialem communicavit naturæ humanæ per tertium illud genus communicationis idiomatum.

2. Sed 1. Iesus, hoc est, hæc persona, quæ fecit initium signorum, manifestavit gloriam suam, hoc est, divinam illam quam habebat maiestatem & potentiam. Locutio hæc concretiva est, non abstractiva.

2. Sin in miraculis quandoq; concurrat humana natura cum divina, agit utraq; quod suum est, juxta Canonem Leonis: & referendus hic agendi modus, non ad tertium,

tertium, sed ad secundum modum communicationis idiomatum Chemnitianum: ita ut agens principale sit divina natura, instrumentale humana natura.

Hinc Athanasius sermo. 4. contra Arianos 3 pag. 244. inquit: quia & ea opera quæ sunt propria verbi, qualia sunt mortuos excitare, cæcis visum reponere, hæmorrhoidiam sanare, ea quoque omnino corporis ministerio peragebantur. Et paulò post: certe quum necessitas requirebat, ut socrum Petri febrientem excitaret, humano quidem more manum extendit, divinitus autem morbum compescuit: & in cæco à natiuitate humanum è carne emisit Spurum, divinitus autem oculos aperuit per lutum: in Lazaro autem vocem quidem ut homo edidit, divinitus tamen ut Deus eundem è mortuis excitavit. Quid hîc est, quod in edendis miraculis sapiat tertium illud speciale genus communicationis idiomatum, attributorum infinitorum & divinorum?

Tandem locus Ioh. 1. 14. succedit: quod sit gloria tanquam unigeniti à Patre. Textus ita habet: Et verbum caro factum est, & habitavit in nobis (& vidimus gloriam quasi unigeniti à Patre) plenum gratia & veritatis. Quodnam hic argumentum tertiæ illius communicationis idiomatum? Subiectum enim propositionis est verbum: hoc caro factum

est, hoc habitavit in nobis, ejus gloria visa quasi unigeniti à Patre, hoc erat plenum gratiæ & veritatis. Non ergò hic sermo est de humana natura, sed de verbo, de quo nunc controversia non est. Loquitur enim scriptura de gloria verbo essentiali, quam nemo nisi Arianus, vel huic affinis verbo derogaverit. Ita exposuit Cyrillus hunc locum in *Iohan. lib. 1. cap. 17.* quanquam verbum Dei carnem, id est, hominem factum esse asseruerit, conservare tamen etiam sic integram Deitatis dignitatem Patris, non minus quam antea plenum bonis ostendit: firma enim atque immutabilis, supernaturalis illa natura est, eodemque modo se semper habens, propriis semper dignitatibus æqualiter abundat. Quamvis ergò *verbum* caro factum sit, inquit, nec tamen infirmitate carnis superatum est, nec de prisca maiestate atque omnipotentia decidit, quoniam homo factum est. Et ita paulò post, de gloria hac ita loquitur: in imperfecto perfecta substantialiter inest, à Patre naturaliter habita.

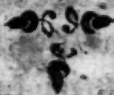
- 5 Dices: At visam: ergò in corpore, & per corpus visam: communicatam ergò corpori eam gloriam. Et scriptum, quasi unigeniti: hic ergò, quasi, humanam naturam videtur designare: est enim secundum

divinam naturam non quasi unigenitus, sed verè & substantialiter unigenitus. Quoad prius, negamus, videre illud esse argumentū tertii generis communicationis idiomatum, sed primi. Ita Christus: Philippe, qui me videt, videt & Patrem *Ioh. 14. 9.* An qui humanam naturam videt, videt & Patrem? an v. rectius, qui videt hoc suppositum, seu hanc personam, quæ est ejusdem cum Patre essentia, non ratione humanæ, sed ratione divinæ naturæ? Ita adversus Arianos utitur hoc loco *Cyrillus in Iohannem lib. 9. c. 37.* tandemque concludit: nugis igitur illorum omissis, veram prosequemur rationem, ex substantia Dei Patris secundum naturam natus est filius. Sic enim verè cum character similitudoq; illius sit, dicere potest: qui me videt, videt & Patrem. Quomodo igitur ô Philippe, Patrem tibi petis ostendi, cum Patrem in eo videre possit, qui totam naturam Patris, ut verus Character ejus & imago incommutabilis verè habet? Et paulò post: Ergò, inquit, ô Philippe, genitoris naturam, ut imago substantiæ suæ perfectissimè ad illam formatus, in me totam exprimo; non exterioribus, neq; adventitiis dignitatibus, sed naturalibus naturæ Patris perfectionibus splendens: id enim sum verè, quod Pater est, identitatis substantiæ ratione. Ita

1. Ioh. 1. v. 1. 2. quod fuit ab initio, quod audivimus, quod vidimus oculis nostris, quod prospeximus, & manus nostræ contrectaverunt de verbo vitæ &c. locutio hæc non coneretiva est, & pertinet ad primum genus communicationis idiomatum, non ad tertium illud fictitium & imaginarium.

6 Quod ad particulam *Quasi* attinet, non particula diminutiva hoc loco est, restringi possit ad carnem seu humanam naturam. Ideoq; eam sic explicat Chrysostomus in Ioh. homil. 11. id verbum *Quasi*, hoc in loco non similitudinis est, neq; parabola, sed confirmationis & definitionis certissime: quasi dicat: vidimus gloriam qualem deceat, & credibile sit, habere unigenitum dilectissimum omnium regis Dei Filium.

Hæc de quarto argumento, è gloria Christi desumpto, dicere nunc volumus: quintum sequitur.

CAP. XX.

*In quo quintum argumen-
tum, desumptum ex collocatio-
ne ad dextram Dei, ex-
aminatur.*

Quintum argumentum desumptum ex collocatione ad dextram Dei, his verbis proponitur. 1

Iuxta quam naturam Christus ad dextram Dei collocatus, juxta eandem accepit dona vere divina & immensa. At particeps factus est divinae majestatis, gloriae ac potentiae: quia scriptura dextram Dei per divinum dominum describit.

At Christus secundum humanam naturam ad dextram Dei collocatus. Ergo.

Hic primò Elenchus consequentis est. 2
Nos enim antecedens concedimus, esse Christum secundum humanam etiam naturam collocatum ad dextram Dei. Consequens verò negamus: accepisse juxta eandem naturam humanam dona vere divina & immensa. Posterius ergo è priori non inferitur, propositionem ergo negamus.

- 3 Sed 2. probatur ejus consequentia: quia scriptura dextram Dei per divinam potentiam, ac sessionem ad dextram Dei per divinum dominium describit. Ergò humana natura sedens ad dextram Dei accipit divinam potentiam & divinum dominium: Adeoque dona verè divina & immensa. Verùm non annotatur hoc locus ullus scripturæ locus, quo doceatur dextram Dei describi per divinam potentiam. Itaque si interpretes consulamus, negant 1. antecedens: & 2. consequentia. Nec enim interpretes scripturæ per dextram Dei intelligunt semper & perpetuò divinam potentiam: nec si intelligerent semper, sequeretur: dextra Dei est divina potentia, Ergò quæ natura sedet ad dextram Dei, ea accipit divinam eam potentiam infinitam & immensam. Prius satis manifestum est. Sæpius Augustinus per dextram Dei & Patris intelligit æternam felicitatem & beatitudinem. *In lib. de agone Christiano cap. 26.* ubi explicat sessionem Christi ad dextram Patris: dextra Patris, inquit, est beatitudo perpetua, quæ sanctis datur sicut sinistra eius rectissime dicitur miseria perpetua, quæ impiis datur. Et *in lib. contra sermonem Arianorum cap. 12.* quid autem inquit, est Patris dextra, nisi æterna illa in-

fabilisque felicitas, quò pervenit Filius hominis etiam carnis immortalitate percepta? In enarratione *Psalm. 137.* dextra Dei dicitur felicitas illa: quæ quoniam oculis ostendi non potest, tale nomen accepit. *Lib. 1. de symbolo ad Catechumenos*: sic ergò credite, habitare Christum in dextra Dei Patris, ibi est. Nec dicat vobis cor vestrum, quid agit? nolite quærere, quòd non licet invenire: ibi est, sufficit vobis, beatus est, & à beatitudine, quæ dextra Patris vocatur, ipsius beatitudinis nomen est dextra Patris. Et *serm. 119. de tempore*, qui est tertius in feria de passione Domini de symbolo, ascendit in cælum, & modò ubi est? Seder ad dextram Patris. Intellige dextram, ne quæras ibi sinistram. Dextra Dei dicitur æterna felicitas. Dextra Dei dicitur ineffabilis, inæstimabilis, incomprehensibilis beatitudo atque prosperitas. Hæc est dextra Dei. Ibi sedet. Quid est ibi sedes? ibi habitat. Sedes enim dicuntur, ubi quisque habitat.

Alias etiam *Augustinus* dextram Dei explicat per potentiam. Ita in *lib. de symb. ad Catechumenos*, qui inscribitur *Alius in ordine secundus*, dicit: istam dextram intelligite potestatem, quam accepit homo ille, susceptus à Deo, ut veniat iudicaturus, qui prius ve-

nerat iudicandus. Et ita interpretari etiam
 videtur in enarrat. Psalm. 109. Et in eundem
 sensum Chrysost. in Epist. ad Hebr. homil.
 Confessus, inquit, nihil demonstrat aliud
 nisi honoris æqualitatem. Et paulò post: Pro-
 pheta dixit, quòd tantum dixerit, sede,
 nihil aliud, nisi ut eum non pures esse à pri-
 cipatu & administrando regno exsortes
 Cyrillus in Ioh. lib. 10. c. 9. Ideò ergò à dexte-
 ra sedet ejus, quem nullus unquam, tanquam
 minorem incusavit, ut æqualis ei omni
 esse credatur. Et paulò post: Illud potius
 gloriosum, ut ad dignitatem, potestatem &
 gloriam Dei apertè redeat, & à Patris de-
 tris sedeat. Et inferius: Hac ratione natus
 est Filio, donec ad primam gloriam huma-
 nitatem suam reduxerit. Cyrillus etiam sepe
 nominat dextram ipsum Dei Filium. Ita
 Commentario in Esa. 44. lib. 4. oratione scribit:
 at in dextra mea, id est, in filio (nam
 semper in scriptura divinitus inspirata, filius
 nominatur dextra Patris) nihil mendacius
 inveniri potest. Et in Genes. lib. 6. dextra Pa-
 tris Filius est, qua cuncta teneat, cuncta agat,
 cuncta que gubernet, par est, & ea que
 non sunt, ut sint producat, & ea que
 fuerint, ut benè sint, curam nimirum exhibeat.

5 Manifestum ex his est, quòd usi sint Pa-

tres voce dextræ Dei in triplici significatio-
 ne, quas collegit Zanchius de natura Dei lib. 2.
 c. 6. quæst. 4: 1. per dextram Dei intelligitur
 Dei potentia seu omnipotentia Exod. 15. 6.
 Psalm. 118. 16. 2. quandoque significatur
 Filius Dei, ut è Cyrillo manifestum est. Et
 è Theologis multi hoc sensu accipiunt,
 quod scriptum est Esai 53. 1. brachium Do-
 mini cui revelatum est, ut per brachium in-
 telligatur Filius Dei. Et per digitum Dei in-
 telligi Spiritum Sanctum Luc. 11. 20. 3. In
 hac verò locutione, sedet ad dextrâ Patris,
 significare dignitatem, honorem, gloriam,
 potentiamq; summam, & felicitatem Dei in
 cælo regnâris. Et hoc secundû Cyrilli expli-
 catione de Christo dicitur, essentialiter se-
 cundum divinam naturam. Unde Cyril-
 luseam sessionem explicat per reditum &
 reductionem ad dignitatem, potestatem ac
 gloriam Deitatis primam: quæ certè ver-
 ba de Christo non nisi secundum divinam
 naturam intelligi possunt. Sin de Christo
 dicatur, sedere ad dextram Patris, qua ho-
 mo est, significat quiescere apud Patrem in
 in summa felicitare & quiete: eum primum
 post Patrem dignitatis, honoris, gloriæ,
 gradum & locum habere, potentiamq; tan-
 tam obtinere, quanta ulli rei creatæ concedi
 possit. Et huc pertinent quæ scripta sunt.

esse ei omnia subiecta in cœlo & in terra: & de exaltatione super omnes principatus & potestates. Et ita interpretatur *August. Conf. art. 3.* ut sedeat ad dextram Patris, & perpetuò regnet, & dominetur omnib. creatur.

6 Ex his jam constat de argumento: 1. non sequi: Dextra Dei quandoque significat infinitam Dei potentiam, significat filium qui est infinitus, & Spiritum Sanctum: ergo sedere ad dextram Dei, significat humanam naturam communicatam esse omnipotentiam infinitam eam. Potest enim in hac significatiohe usurpari: scilicet ut secundum Cyrillum intelligatur Christum, etiam secundum divinam naturam redire & credere suam humilitatem ad æqualem pristinam gloriæ, & ad dignitatem, potestatem ac gloriam primam.

7 2. Sin de humana natura intelligatur, intelligimus tum felicitatem & beatitudinem maximam humanæ naturæ. Sed negamus inde inferri communicationem infiniti alicujus attributi.

8 3. Et intelligimus regnum & dominium Christi, quod ipsi tanquam mediatori convenit, ut sit rex noster & Dominus noster. Sed has denominationes pertinere non ad tertium, sed ad secundum genus communicationis idiomatum meminisse poterant.

statu controversiæ. At v. hîc distinctæ denominationes ejusmodi sunt explicandæ, quomodo eæ vel divinæ, vel humanæ naturæ convenient ratione officii, ut distinctè suū cuiq; naturæ tribuatur. Nos ergò tam diu negabimus consequentiam, donec probaverint, sessionem ad dextrā Patris designare & significare communicationem divinorū attributorum per tertium illud communicationis Idiomatum. Sed inferiùs fusiùs agens de hac sessione ad dextram Patris, quando de omnipræsencia humanæ Christi naturæ sermo erit.

Ethactenus in eo fuit Gerhardus, ut doceret: quòd non solùm dona quædam creata & finita, sed etiam verè divina & infinita Christo sint communicata. Accedit nunc ad posterius, ut demonstret, eam communicationem factam esse humanæ naturæ. Verùm quia toto hoc contextu, assumptionem ferè semper restrinxit ad humanā naturam, nosq; argumentorum disceptationem omnem huc direximus, poteramus superfedere operi & labori, ubi nova non adducuntur. Sequemur ramen ductum ejus, & quoad fieri potest, breviter & hic annotabimus, si quæ uberiolem requirere videntur disquisitionem.

CAP. XXI.

Quomodo caro Christi dicatur vivifica?

I **D**ivina & infinita dona Christo esse communicata, secundum naturam humanam (id enim erat posterius illud) se demonstraturum porro affirmat noster Gerhardus. Sed jam actum agit, nisi in prius id ipsum jam ante demonstraverit: nec enim nos negamus communicationis idiomatum, si Christus secundum personam & suppositum intelligatur: sed hoc erat primum genus communicationis idiomatum: videbimus verò quid ultra proferatur.

Posterius, inquit, demonstramus: i. Et disertam carnis expressionem *Ioh. 6. 51. 54. 58.* ubi caro Christi dicitur vivifica.

2 *Resp. i.* Nemo nostrum negavit unquam dici carnem Christi vivificam. Quod tamen certum, ut propterea anathema dixerit Concilium Ephesinum *anathematismo* n. iis, qui id ipsum negaverint. Si quis, inquit, non confiteretur carnem Domini vivificantem

tem esse, & propriam ipsius *verbi Dei* Patris, sed velut alterius præter ipsum, conjuncti eidem per dignitatem, aut quasi divinam habentis habitationem, ac non potius vivificatricem esse, quia facta est propria *verbi*, cuncta vivificare valentis, anathema sit. Sed negamus inde sequi tertium illud genus communicationis idiomatum, de quo disputatio est. Concedimus verò posse hanc prædicationem ad secundum genus communicationis idiomatum rectè referri. Caro enim Christi dicitur vivifica, ratione officii mediatoris, quatenus in nobis vivificandis Deitas, quæ per se est vivifica, utitur carne sibi propria tanquam organo & instrumento per quod in nobis est efficax. Ideoque idem nobis est iudicium de vivificatione carnis Christi, quod est de miraculis aliisque actionibus theantricis. Ita *Cy-
rillus in Ioh. lib. 4. c. 11. in cap. 6. Iohannis* cum, inquit, vivificans Dei Filius in carne habitaverit, ad suum bonum eam, id est, ad vitam reformavit, & totus (ut ita dicam) toti ineffabili modo unionis conjunctus, vivificantem ipsam effecit: quia natura vivificans est, propterea participantes hanc caro vivificat: ejicit enim mortem ab eis, & interitum penitus expellit,

Videant, an hæc Cyrilli sententia, re- 3
spon-

spondeat tertio ipsorum generi communicationis Idiomatum, secundum quod propria ab ipsis dicuntur communicari, ut non insint in humana natura subjective, habitualiter, formaliter, essentialiter. Docet enim Cyrillus hanc vim vivificandi carne convenire per modum reformationis ad vitam, per modum causæ efficientis, ita ut sit effecta vivificatrix. At verò reformatio & influxus effectivus non potest esse, quin aliquid à causa efficiente derivetur in subjectum, quod in eo insit vel subjective, vel alio quodam eorum modorum, quos excludunt illi ab hoc tertio genere communicationis idiomatum.

4 Et Chrysost. homil. 45. in Ioban. quando ex hoc loco: si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum. Panem v., inquit, sive doctrinam hoc in loco, & salutem & fidem in se, sive corpus suum dicit. Utrumque enim animam fortiorem reddit. At alibi dicit: si quis sermonem meum audierit, mortem non gustabit. Ita Chrysost. Anne dicent, quia sermo ejus est vivificus: esse & hic factam sermoni ejus communicationem eam divini attributi infiniti & essentialis? Certe Iob. 5. 24. & cap. 8. 51. 52. unde sua deprompta Chrysost. ita scriptum, ut verbi auditui & fidei tribuatur vita æterna, & ne mortem gustet.

gustemus. Vivificatio ergò & vis vivificandi; sed non essentielle aliquod attributum divinum. Negamus ergò vivificandi vim semper designare essentielle aliquod Deitatis proprium: sed quandoque accipi pro virtute quadam instrumentali, per quam Deus tanquam per organum suum efficax est & operatur. Sic Evangelium est virtus Dei Rom. 1. 16. Ergone essentielle aliquod Dei attributum assignabimus Evangelio?

Dices: Aliter rem sese habere in natura humana Christi, & in Evangelio seu sermone Dei. Esse enim hoc instrumentum separatum: Illud verò instrumentum conjunctum, ut caro sit caro Dei propria. Fate-mur i. dissimilitudinem in modo operandi. Interim Chrysost. locum explicat tam per doctrinam & fidem, quam per corpus 2. Id tamen rectè inde sequitur, vim vivificandi non semper denotare essentielle aliquod Dei attributum: ut propterea demonstrandum ipsis prius sit, quando de carne dicitur, accipi pro essentiali Dei attributo, non verò pro concessio, ut faciunt, sumendum.

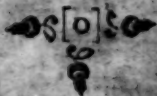
Alias, quia caro in sacris quandoq; accipitur pro cōcreto, nimirū pro homine, per synecdochen; ut quando dicitur *verbū caro factum*,

id

id est, homo factus est, sæpè aliàs: inde fit ut quidam Theologi respondeant, post hanc locutionem etiam intelligi non abstractivè, sed concretivè. Et certè ea videretur esse Concilii Ephesini sententia: egi enim Concilium contra Nestorium, qui urgebat diversitatem personarum & *ἑσθῆς*: at verò Concilium contrà disputabat, esse eundem, qui sit & Deus & homo, & ita tam divinas, quàm humanas locutiones, Christo tanquam eidem personæ & supposito convenire. Et hi carnem sæpius accipiunt pro homine. Id omnino manifestum est ex anathematismis in synodo Alexandrina primùm scriptis & concessis, & ad Nestorium missis, inde verò Concilio Ephesino denuò confirmatis, & patet è collatione anathematismorum. Ita verò legitur in 2. *anathematis*. *Alexandrino*: si quis sunt, qui Deitatis verbum carni secundum *ἑσθῆς* unitum, & unum tantum cum sua carne Christum esse, eundem nimirum Deum simul & hominem non confitentur, anathema sit. Hic quod ante carnem dixerat, post explicat per hominem. Et in hunc modum rectè poterimus explicare, quod in Concilio Ephesino scriptum: non eam (carnem) ut hominis unius ex nobis æstimare debemus: quomodo enim

enim juxta naturam suam vivificatrix esse
caro hominis poterit? sed ut verè propriam
esse factam, qui propter nos filius hominis
& factus & vocatus. Prout habetur in versio-
ne Concilii, quæ est apud Baron. anno C. 430 n. 55.

At verò natura sua esse vivificatricem hanc
carnem non dixerint, si in abstracto acci-
piatur: quod enim natura sua est vivifica-
trix, huic vis illa vivifica inest formaliter,
essentialiter, habitualiter, saltem subjectivè:
quod de communicatione horum proprio-
rum negant illi. Sin in Concreto dicatur,
verè dicere poterimus, esse hanc carnem
natura sua vivificatricem, hoc est, hunc ho-
minem, qui idem est Deus, qui natura vi-
tam habet in seipso, & natura sua est vivifi-
cans. Sed fusè prosecutus est Cyrilli sententiam
de communicatione & vivifica virtute carnis
Christi, Christianus Hesiander, qui liber comun-
ctus est cum secundo volumine Theod. Beza, &
Hermannus Pacificus in thesibus de vivifica carne
Christi. Hic plura videat, qui voluerit,
quæ spectant hoc argu-
mentum.

CAP. XXII.

*De loco Johannis 5. v. 27.
quod Pater judicium dedit
filio, quia filius est ho-
minis.*

- 1 Porro probat secundum humanam naturam data Christo infinita dona: quia determinatè docetur, quod potestas judicii data sit Christo quia filius hominis est.

Secundò, inquit: ex particula determinatæ adjectione Johan. 5. 27. Pater dedit ei *ἐξουσίαν* faciendi judicium, ὅτι, quia est filius hominis, sive ut est filius hominis.

- 2 Verum locus ille spectat officium mediatoris, cujusmodi prædicationes ipsi referunt ad secundum genus communicationis idiomatum: officium verò commune Christo secundum utramque naturam, conjunctim quidem ratione personæ, distinctè tamen pro diversitate naturarum notum est, è regula Leonis, approbatum Concilio Chalcedonensi, è qua hoc secundum genus communicationis idiomatum constitruerunt.

Sed dicis: Est adjecta particula determinativa *est*, quia filius hominis est. Ergò ratione humanæ naturæ convenit potestas judicii. Verùm restrictiva illa, an intelligenda exclusivè, an verò inclusivè? si inclusivè intelligatur, quòd & divina & humana natura conjunctim exerceant iudicium illud, hoc ipsum est, quod volumus: officii regii esse iudicium exercere secundum utramque naturam. Sin exclusivè intellectum velint, ut judicet humana natura, in consortium non admittendo divinam naturam: dicemus & falsum id esse, & adversari rationi officii Mediatoris, quod exercetur secundum utramque naturam.

Exposuit id nobis *August. tract. 21. in Ioh. 4. 1.* ad hunc locum: non pater, inquit, iudicat quenquam, sed omne iudicium dedit filio. Quando ergò Filius iudicaturus est, Pater vacabit & non iudicabit? quid est hoc? lego alio loco te dicentem: Ego non iudico quenquam, est qui quærat & iudicet. *Ioh. 8. 15. 50.* De quo dicis, est qui quærat & iudicet, nisi de Patre? paulò post responderet, hoc dictum est, quia hominibus in iudicio non apparebit nisi Filius. Pater occultus erit, Filius manifestus. In quo erit Filius manifestus? in forma, qua ascendit. Nam in forma Dei cum Patre occultus est,

in forma servi hominibus manifestus. Non ergò Pater judicat quenquam, sed in manifesto omne iudicium dedit Filio. Hoc enim dictum est, quia hominibus in iudicio non apparebit nisi Filius, sed manifesto. In quo manifesto iudicio Filius iudicabit, quia ipse iudicandis apparebit. *Vide eundem August. tract. proximè sequenti 22. & contra Iulian. c. 12.*

- 5 2. Aliquanto aliter distinguit hunc locum *Chrysost. homil. 38. in Iohan.* Verba sunt: quia Filius hominis est, nolite hoc admirari. *Paulus Samosatensis* non sic legit. Potestatem dedit ei iudicium facere, quia Filius hominis est: quòd minimè sequitur. Non enim propterea accepit iudicium, quia homo est, nam nihil prohibuisset omnes homines iudices esse: sed quoniam ineffabilis illius substantiæ Filius est, iudex. Quamobrem ita loquendum. Quia Filius hominis est, nolite hoc admirari. Nam cum videretur id repugnare, & nihil aliud, quàm purum hominem esse arbitrarentur, verba autem supra hominem, ac etiam Angelos, & solius Dei hanc tollens objectionem, addit: nolite mirari hoc, quia Filius hominis est. *Ita Chrysost.* Hanc sententiam si sequi vellemus, diceremus, particulam illam determinatam

vam, non spectare id quod volunt, potestatem judicii datam Christo, secundum humanam naturam: sed determinativam eam particulam id docere, quòd mirari non debeamus, filio datam esse potestatem judicii, quia filius hominis est: esse enim simul quoque Deum: quemadmodum paulò ante dixerat, mortui audient vocem Filii Dei.

Sed nos libenter hîc sequimur Bezae expositionem in notis majoribus ad hunc locum, qui interpretatur de apotelesmatis personalium actionum, in quibus utraqûe natura ita concurrat, ut merè divina Christi deitati, humana ejusdem humanitati, συνόλως consideratae toti personæ tribuantur. Ita hic Filius Dei habet vitam in semetipso, ejusque vocem audient mortui, eos judicabit ille in forma humana conspicuus, & manifestus ad judicium veniet, in humano corpore apparens, hominibus dextris dicens: venite benedicti &c. dicens sinistris, ite in ignem æternum. Et hæcenus tertium illud genus communicationis idiomatum controversum è particula illa determinativa à probari non poterit.

Quòd si in his nolint acquiescere, audiant Cyrillum ad hunc locum in Iohannem lib. 2. cap. 140. quem tantò hîc adduco libentius, quia

poterit utilis esse ad alia. Verba ejus sunt: Non
 accommodatè, ut arbitror, atque decent
 propter incarnationis dispensationem, quod
 se humiliavit in similitudinem hominis
 factus, id ita esse dictum, affirmamus. V
 rum quoniam tu hæc simpliciora Eccles
 dogmata negligis, & altiora curiosè quæ
 rens, rationibus tuis respondere acur
 cogis: Primùm istud dicimus, non neces
 riò, neque semper non habenti DATUM
 nec major est semper, qui dat, quàm qui
 cipit. Quid enim respondebis, si Psalm
 istam (Psalm. 67.) audieris, dicentem: de
 gloriam Deo? Gloriæne Deum carere po
 tabis, aut majores creatore creatos ho
 nes arbitraberis, quia gloriam Deo affa
 jubeantur? plena gloriæ Deitas est, etiam
 nihil à nobis acceperit. Quod a. à se habet
 id loco honoris accipit, non est minor pro
 re a eo, quàm obrulit. Quare nec Pater ma
 pprio filio est, quia ei totum judicium dedit.
 Deinde considerandū diligentius est, quod
 dicere actus quidam potius est, quàm substantia.
 Nam si non actus, sed substantia esset, cum
 quis judicare cessaret, confestim etiam
 esse cessaret: quod manifestè falsum est.
 Nihil ergo aliud judicare est, quàm quidam
 actus atque operatio. Quid igitur Pater Filio
 suo dedit, si totum judicium ei præstavit?
 nihil aliud profectò, quàm actum quendam

super eos, qui judicantur. Quomodo igitur major natura quàm Filius, aut quid præbuit Filio, quod non habebat? nonne ipse liquidò dicit: omnia quæ habet Pater mea sunt? quomodo igitur, inquires, datum sibi esse judicium, intelligemus? Audi quæso atque attende. Nam quemadmodum cum Deus Pater creare omnia possit, per Filium tamen, ut per virtutem suam id facit: sic cum judicare orbem queat, per Filium, ut per justitiam suam, id peragit. Veluti si quis diceret, ignem naturali suo calori cremandi potestatem dedisse, non longè aberraret à veritate: quia cremandi actus hoc modo perficitur. Sic datum esse judicium filio intelligentes, à diaboli laqueis non capiemur.

Hæc Cyrillus.

Equibus nos sequentia: 1. Dari, non semper inferre dari non habenti. Ut propterea possit & ad divinam & ad humanam naturam referri. 2. Dari, non semper inferre dari in tempore: quòd si enim id quoque potest dici dari filio, quod habet cum Patre ab æterno, non ergo semper infert dationem in tempore, sed per generationem ab æterno. Eo sensu, quò scriptum: sicut pater habet vitam in semetipso, sic dedit & filio, vitam habere in semetipso. 3. Datum judicium, non infert necessario essentia-

lem aliquam & infinitam Dei proprietatem: est enim actus transitorius, qui cessat peracto iudicio. At verò non cessant proprietates illæ divinæ essentielles & infinitæ.

4. Si de aliquo essentiali intelligatur: modo quo omnia per Filium creavit: tamquam per virtutem, absque communicatione eâ factâ humanæ naturæ in tempore, ut quæ tum nondum erat: Ita iudicat per Filium tanquam per essentialem sibi ipsam.

- 9 Dices: ob stare illud *ὅτι* determinativum. Respondebimus hoc superadditum, quia Filius Dei, cujus vocem audient mortui, ut habetur in hoc cap. v. 25. 28. apparebit formam humanam visibili & in ea visibili forma exercebitur iudicium. Videant qui volunt, si ex dictis possit exstrui tertia illud contrarium genus Communicationis Idiomatum.

CAP. XXIII.

*In quo reliquorum argumen-
torum de Communicatione
Idiomatum in genere sum-
ma, & breve examen
proponitur.*

Urgit porro tertio loco circumstantiarum
notationem, quibus digitus ad humanam
Christi naturam intenditur Psal. 8. 7. Joh. 3. 35.
Eph. 1. 22. Apocal. 1. 13. & cap. 5. 5. 6. & 12.

Respondemus Psal. 8. 7. quod de homi-
ne in genere dicitur, constituisti eum super
opera manuum tuarum: Heb. 2. 8. ad Chri-
stum applicatur. Hoc etsi de communi hu-
manitate dictum est: Veruntamen proprie
aptatur ad Christum secundum carnem, di-
cit Chrys. homil. 4. epistolæ ad Hebræos. Id docet
elegantè ad hunc locum Calvinus in Commen-
tariis, & Beza in notis majoribus. De Chri-
sto verò intellectum locum secundum ap-
plicationem epistolæ ad Hebræos, demon-
strare infinitam quandam potentiam, hu-
manitati collatam doceant. Nos conse-

200 C. 23. Exam. argum. de comm. idiom.
quentiam negamus. Acturi es de re in
inferius, quando de omnipotentia humana natura
collata tractabitur.

Huc pertinet etiam locus Iob. 3. 35. Pater
diligit filium & omnia dedit in manum eius.
Ad quem breviter respondemus verbis Chama-
tii Harm. Evangelica cap. 30. ad hunc locum
Cyrillus, inquit, de divina natura in Christo
hæc intelligit, quod scilicet Pater Filio ge-
nerando, ac dando illi essentiam, omnia in
ipsi dederit. Alii ita intelligunt, quod Chri-
sto secundum humanitatem Pater dedit
per gratiam omnem potentiam in cælo &
in terra Matth. 28. 18. omnes enim creaturas
subjecit sub pedibus eius. Psal. 8. 8. Heb. 2.
Hæc vera sunt, inquit, sed simplicius est
de persona Christi in officio mediatoris in-
telligatur. Nam primò Pater dedit
omnem carnem Iob. 17. 2; id est, totum
genus humanum perditum, ut illud redi-
meret & salvaret. Secundò, omnia ad sa-
lutem necessaria deposuit in manum eius.
Tertiò, quæ ad gubernationem & conser-
vationem Ecclesiæ pertinent, omnia sunt
Christo à Patre in manum data. Et He-
braismus ille sanè in genere significat, om-
nia potestati eius commissa: Sed tamen
peculiarem emphasin phrasidis hæc habet.
Est enim dulcissima descriptio Mediatoris,

quæ tanquam gemma in postrema hac Baptista concione diligenter observanda est. Omnia quæcunque ad vitam æternam necessaria sunt, Pater dedit. Sed per manum seu è manu filii. Quid quæso 1. est in his, quod juvare possit fictitiam illam propriorum communicationem? 2. Et unde docetur è textu digitorum hîc intendi in humanam naturam? de Filio enim id dictum est, quem diligit Pater.

Similis est ratio loci Eph. 1. 22. Et omnia subjecit sub pedibus ejus: & ipsum dedit caput supra omnem Ecclesiam. Ne enim spectat locus tam naturam humanam, quàm officium. Quod patet ex illis, quæ subjiciuntur verbis: omnia subjecit pedibus ejus, & ipsum dedit caput super omnem Ecclesiam. Quod officium est competens Christo secundum utramque naturam.

Loco Apoc. 1. 13. docet, visum à Johanne in medio septem candelabrorum aureorum similem filio hominis. Quis dubitat Christum incarnatum præsentem esse suæ Ecclesiæ? Sed quid hoc facit ad asserendam communicationem idiomatum eam, de qua sermo nobis est?

De loco Apoc. 5. dictum superius cap. 16.

IV. Ab exinanitionis, inquit, & exaltationis

202 C. 23. Exam. argum. de Comm. Idiom.
connexione. Exaltatio describitur, ut exinanitionis consequens & premium, Psal. 8. 6. 7. P. 1. v. ult. Luc. 24. 26. Rom. 14. 9. Eph. 1. 20. Phil. 2. 9. Heb. 2. 9. E. juxta eam naturam Christo competit, juxta quam exinanitus, hoc est, juxta humanam naturam.

7 Sed hæc 1. quæstio non est: An exaltatio Christo conveniat secundum naturam humanam: sed an per hanc exaltationem transferatur communicatio idiomatum priorum divinorum infinitorum. Ignoratio ergo Elenchi est. Nec enim satis demonstrare communicata esse dona cuncta & illustria humanæ naturæ, sed ea, quæ sint verè divina & infinita Christo secundum humanam naturam esse relata.

8 2. Et quia volunt exinanitionem modo convenire Christo secundum divinam naturam; audiant, quod est in *Com. Ephesino tom. 1. cap. 1. in Epistola Cyrilli ad Presbyteros & Diaconos*, ubi proponitur locus Pauli Phil. 2. inde quæ sequuntur, subjunguntur: quis obsecro ille est, qui in forma Dei esse, Deo se æquiparare, non rapinam arbitratu est? aut quomodo exinanitus est: an qua demum ratione ad humilitatem servilemque formam abjectus est? Sanè quoniam Dominum nostrum Jesum Christum

in duobus, in hominem videlicet & verbum, quod ex Deo natum est, divellunt, cum qui ex sacra virgine ortum ducit exinanitionem sustinuisse autumant, verbum autem, quod ex Patre natum est, nequaquam, ut quod omnino ab eo secernant. Verum si ita res habet, exponant illi nobis, quonam modo hic in forma & æqualitate Patris aliquando extiterit; aut qua ratione, ut exinanitionis modum experiri posset, in id, quod non erat quandoque se demiserit? nam quod secundum se totum Patri æquale est, id, si secundum naturam suam consideretur, inter res creatas jure censeri non potest. Qui rursus is exinanitus est, qui suapte natura merus homo existens hominum more ex muliere prognatus est? Ex qua quæso eminentia, quæ communem hominis naturam excelleret, ut homo fieret sese demisit? aut quo tandem sensu formam servi, quam initio non habebat, sumpsisse perhibetur, qui secundum naturam inter servos habebatur, perindeque ut unus ex nobis servitutis iugo premebatur. Ita Concilium Ephesinum.

Nihil hic apertius, quam exinanitionem convenire Christo secundum id quoque, de quo dicitur, quod æqualis Patri formam servi, quam non habebat, assumpsit.

ferit. At non potest de Christo dici, tam secundum humanam naturam, quam secundum divinam, quod æqualis Patri assumserit formam servi, quam non habebat. Humanæ enim naturæ non est assumere formam servi, sed assumi à λόγῳ in unitate personæ. Ergo exinanitio ea, de qua loquitur Paulus his verbis, non tam secundum naturam humanam, quam secundum divinam Christo rectè convenire dicenda adeo quæ non omnis exinanitio à divina natura expellenda, adeo quæ non exaltatio omnis.

10 Aliàs libenter concedimus dicto loci *Phil. 2.* præter exinanitionem eam, quæ divinæ naturæ est, suam etiam exinanitionem humanæ naturæ asseribi, eandem quæ consequentem exaltationem.

Ideo quæ Theologi nostri distinctè loquuntur de exaltatione vel divinæ, vel humanæ naturæ. Exaltationem docent convenire divinæ naturæ non absolute, & secundum seipsam consideratæ: ita enim natura infinitæ perfectionis non admittit incrementum, vel decrementum aliquod, secundum quod dicatur, vel humiliari vel exaltari: sed relatè in ordine ad officium & ad carnem, quando assumit formam servi, & in ea ita patitur, ut passio tamen personæ
 affici-

ascribatur: rectèque sit à Paulo dictum, Dominum gloriæ esse crucifixum, quæ certè humiliatio divinæ naturæ est maxima. Et contrà exaltatio seu glorificatio intelligitur gloriæ ad tempus in carne latentis, & λόγος, ut loquitur Irenæus, quiescentis manifestatio atque patefactio, de qua disputavimus superius ad locum Ioh. 17. 16. exponente ita Brentio & aliis,

Ast humanæ naturæ convenit exaltatio ut non tantùm relatè, sed & absolutè, quatenus in seipsa glorificatur, & collatz sunt ipsi qualitates, dona, charismata, accidentia naturæ humanæ ratione gloriæ, in quam translata est convenientia, ut non tantùm posuerit infirmitates naturæ nostræ, sed & accepit gloriam, majestatem, potentiam, summamque felicitatem & beatitudinem animæ ac corporis, quemadmodum de his donis & charismatis in humanam naturam collatis apud nos disputatio non est. Ex iis verò locis, qui adducuntur, libenter concedimus, consecutam esse exinanitionem, exaltationem, nec negamus factam esse exaltationem naturæ humanæ. Et concedimus doceri antecedens Psal. 8. 6. 7. Psal. 110. 7. Luc. 24. 26. Rom. 14. 9. Eph. 1. 20. Phil. 2. 8. 9. Heb. 2. 19. eundem nimirum esse & exinanitum & exaltatum, & præcessisse exinanitionem.

nitionem, subsecutam exaltationem. Negamus verò inde probari realem illam priorum divinorum infinitorum communicationem, de qua quæstio est. Elenchus ergò consequentis est.

- 12 V. A præstantioris nominis collatione argumentatur: Secundum quam naturam Christus Angelis præstantior factus, & præstantius illis nomen sortitus, juxta eandem etiam divinam infinitam gloriam accepit.

Atqui secundum humanam naturam Angelis præstantior factus Hebr. 1. 4. Phil. 2. Ergò.

- 13 Assumptum inter nos controversum non est, ipsis etiam fatentibus, qui nobiscum contendunt in hoc negotio. Ita Apologia Concord. cap. 1. citavimus supra capite 6. ipsorum verba; Sie geschehen / da die angenommene menschliche natur in Christo / vber ihre natürliche / wesentliche eigenschafften / von wegen der persönlichen vereinigung vnd glorification oder erhöhung empfangen habe hohe vbernatürliche / himmlische herrlichkeit. Aber solches alles verstehen sie nur von den finitis qualitatibus & donis creatis, von endlichen vnd erschaffenen gaben / die der menschlichen natur habitualiter vnd formaliter inhæreren / damit sie aller Engel vnd heiligen menschen gabe

numero & gradib. vbertreffe/welche lehr aber
 sey weit dß jenige noch nicht erreicht davon die
 schrift in hoc genere enūciationū redet. Dß
 Christliche Concordienbuch bezeugt vñ gibe
 außdrücklich nach/dß die menschliche natur in
 Christo von wegen der persönlichen vereini-
 gung vnd erhöhung viele/ja vnzehliche gaben
 empfangen habe / die ihr auch habitualiter
 inhaziren/ welche aller Engel vñnd heiligen
 menschen gabe in vielwegen weit vbertreffen.
 Aber da scheiden wir vns von einander / daß
 vber die wesensliche vñnd natürliche eigen-
 schafften/vñd auch vber die dona habitualia,
 auch göttliche eigenschafften oder göttliche
 Majestät solle mitgetheilet oder gegeben wor-
 den seyn / das verneinen sie mit gewalt.

E quibus nos sequentia deducimus: 13
 Quod scilicet 1. utrinque inter nos conve-
 nit, Collata in humanam Christi naturam
 dona numero & gradibus multum supe-
 rantia, omnium Angelorum & sanctorum
 hominum dona. At verò non convenit de
 collatis proprietatib. infinitis divinis. Non
 ergò ex eo, quòd præstantior Angelis factus
 & præstantius illis nomen sortitus, rectè &
 evidenter infertur, communicatio idioma-
 tum inter nos controversa. Hinc concessa
 assumptione, propositionem negamus,
 nondum probatam hactenus. Ratio nega-
 tionis

tionis evidentior est, quoniam ipsi concedunt verbis superius allegatis, quod doctrina, qua docetur, quod humana natura numero & gradibus antecellat omnium angelorum & sanctissimorum hominum donis, longè lateque non attingat id ipsum, quo scriptura loquatur in hoc genere emanationum. Non itaque licebit è diversitate hoc genere μεταβαίνειν εἰς αἰὸν γένεσιν, ad id ipsum ex hoc genere demonstrandum.

- 14 VI. Sextum argumentum desumitur ex temporis determinatione. *Quae in tempore Christo data dicuntur, non possunt secundum Deitatem ipsi data dici, quia juxta Deitatem omnia habet ab aeterno. Iam verò dona illa in tempore Christo dicuntur data Dan. 7. 13. & 9. 24. Ioh. 17. 1. &c.*

De propositione agendum prius, hinc ex assumptione dicemus. Propositio cryptica est: resolvenda igitur. Quae in tempore Christo data dicuntur aut secundum Deitatem ipsi data dicuntur, aut secundum humanitatem. Subsumit author: At non secundum Deitatem, secundum humanitatem igitur.

- 15 Sed 1. non esse propositionem hanc immediatam constare poterat è Chemnitz. Ejus verba ad locum Ioh. 3. 35. citavimus in Harmonia, qui tria ponit membra, intellegit

posse locum, vel secundum Deitatem ab aeterno, vel secundum humanitatem, vel de persona Christi in officio Mediatoris. Est ergo tertium aliquid, præter Deitatem & humanitatem, scilicet persona considerata ratione officii Mediatoris. Et ita secundum divinitatem absolute & in se consideratam non est opus, dare quicquam Christo, infinitæ enim perfectionis est, non indigens quicquam, ad eam perficiendam: & concedimus libenter, humanæ naturæ collata esse dona numero & gradibus multum superantia omnium Angelorum & sanctorum hominum dona: tertium tamen simul asserimus, dici quædam Christo data, quæ spectent personam ratione officii mediatoris, præunte nobis hac in parte Chemnitio his verbis: simplicius est, si de persona Christi in officio Mediatoris intelligatur.

Et ita de officio interpretatur Athanasius ¹⁶ in tractatu; omnia mihi tradita sunt à Patre, editionis Basiliensis, Anno 1564. pag. 290. ad hunc ipsam locum Matth. 11. 27. & Ioh. 3. 35. Non, inquit, Dominatus in res creatas, aut imperium naturæ istis vocibus innuitur, sed significatio non nulla dispensationis denotatur. Et paulò post: sub iis verbis dispensationum per carnem gerendarum significatur. Quod quid sit declarat: Deus hominum

minum amator, ac nolens perire hominem
 ad suam imaginem conditum, in his
 verba locutus est: Quem emittam? & qui
 proficietur? omnibus obtinentibus, locu-
 tus est Filius: Ecce ego, emitte me. Quo
 tempore illi respondit Pater, vade ergo
 tum, *inquam*, dedit illi hominem, ut ipse
 verbum caro fieret, carnemq; assumptam
 omnibus instauraret. Tradita enim sunt
 illi, ut medico, & ut vitæ, & ut luci, & ut
 tioni. Postquam igitur illi sunt tradita
 omnia, & factus est homo, correctæ sunt
 omnia &c. Consentit, *inquit*, cum illis etiam
 illud dictum 1. *Ioh.* 3: omnia dedit in manus
 ejus, dedit enim, ut quemadmodum
 eum facta sunt, ita in eo refici omnia
 sent. Non enim ut ex paupere dives
 ret: neque ut qui non haberet potestatem
 acciperet, assumeret omnia. Absit! Sed
 quò omnia, ut Salvator instauraret. Etenim
 tendit, quod frequens est apud Archanalium
 Quòd, quæ accepit Christus, pro nobis ac-
 ceperit, ut ab ejus manu, (ut *superius* eni-
 loquebatur Chemnitius), nos hæc omnia ac-
 peremus, Ita oratione 2. Contra Ariam
 propter nos igitur gloriam postulabat,
 illud accepit, & illud donavit, & illud exal-
 vit, idè dictum est, ut nos acciperemus, ut
 donaretur, ut nos exaltaremur in eo. Si
 nos

nobis accepit: Ergò dare & accipere illud, spectat officium; & si accepit, quod nobis daret, non ergò accepit proprietates essentielles infinitas, quas nobis non dedit: Clarè enim testatur *Ioh. 17.* & ego gloriam, quam dedisti mihi, dedi & illis, ut *superius idem annotavimus.* Meminisse poterit unus è Professoribus Marpurgensibus Theologis, quòd hunc Athanasii locum ipsi exhibuerunt in bibliotheca Academica. Ad quem respondebat tum: Esse locum altioris indaginis & considerationis. Sed omninò certum, quòd tollat Athanasius hoc ipso opinionem ipsorum. Nam Athanasius non ita generaliter loquitur, ut ipsi volunt, sed strictius. Hæc enim ejus verba sunt *contra Arianos sermone 4. pag. 252*: Ideò quicquid post hominem sumptum, humanitùs loquitur, ea omnia par est humanitati ascribi.

2. Ethinc *Cyrillus in hunc locum* temperat stilum: Obliti estis, inquit, ea quæ scripta sunt, congruis temporibus attribuenda, & ea quæ divinitati minùs conveniunt, incarnationis tribuenda temporibus, etsi forte dicantur de unigenito: ita *Dialog. de Trinitate lib. 3. pag. 396. edit. Paris. anno 1572.* Et explicat exemplo è *Psalmo 9. 21.* Constitue, Domine Legislatorem super illis, sciant gentes,

gentes, quòd homines sint. Quid, inquit, impedit opinari & dicere, quòd Deus & Pater voluerit, Regem ac legislatorem substantialiter existentem filium, id quod demonstrare hominibus? Nec tamen dico, quòd cœperit propterea regnare, & quòd permiserit quodammodo illis potestatem legem ponere, & quòd voluerit propriis sceptris ejus subjugare eos, qui per errorem, quo colebant multos Deos, à potestate & principatu sub ipso exciderant. Illustrat exemplo radiorum subito inciderantium in locum tenebrosū. Et subiungit paulò post: Igitur quid illi nobis, tanquam inexpugnabilem murum opponunt, filium constitutum esse legislatorem, & etiam regem à Deo & Patre, quamvis ut legislator sit, minimè tunc cœperit initiū, quando ostendit gloriam naturalem, potestatem constitutionibus propriis, etiam gentium: sed quòd debuerit turmas subjugare significarit, quod simul approbat & annūciat. Deus Pater, qui solus jam superioribus temporibus Israhēlis cervicem etiam divinis legibus, subjugabat. Explicat ergo Cyrillus hunc locum de manifestatione, & quòd ostenderit gloriam naturalem tempore incarnationis, quando regnum ejus non tam super populum Israhēliticum, sed &

super turmas gentium extenderit. Idque explicat de regio officio, quod spectat Christum, non secundum humanitatem tantum, sed simul secundum naturam divinam. Vide eundem Cyrillū lib. 1. de Trinitate pag. 356.

Nosigitur de Christo sequentem in modum loquimur: 1. Dicimus, datum Christum ipsum & missum in tempore, ut esset noster mediator & salvator *Ioh. 3. 16. 34. Rom. 8. 32. Gal. 4. 4.* Hæc datio est ad officium, quod perficitur secundum utramque naturam.

2. Itaq; data Christo secundum utramq; naturam, quæ erant ad hoc officium consummandum & perficiendum necessaria. Et ita λόγος erat necessariū, nō absolutè ad esse, sed ad officium, corpus ex ordinatione divina. Inde scriptum *Heb. 10. 5.* ideò ingrediens mundum dicit: Corpus aptasti. Cui? mihi: ingredienti in mundum, qui jam erat ab æterno, & nunc primum mundum ingreditur. Aptatio ergò hæc corporis convenit Christo λόγος secundum divinam naturam, secundum quam & assumptum sit corpus, & hoc ipsum datum & aptatum ei dicitur, tanquam necessarium, ut esset oblatio & victima pro peccato, & ea de causa dicitur hoc corpus proprium & suum, ut rectè suo sanguine dicatur redemisse

214 C. 23. Exam. argum. de Comm. Idiom.
Ecclesiam Deus. Non igitur abhorret a-
ritate in universum, posse Christo in tempo-
re aliquid dari secundum naturam divi-
nam, accipiendo aliquid in tempore, quod
non habuit, quia accepit corpus non ad
perfectionem sui esse, sed ut posset sustinere
officium mediatoris.

20 3. Et quia Christus est mediator secun-
dum utramque naturam: ita non tantum
ut dicebamus, dantur quædam & accipere
quæ ad hoc officium sunt necessaria, secun-
dum naturam divinam, sed & secundum
naturam humanam: & accipit quædam
ratione personæ secundum quam mediator
noster est: quemadmodum ex Athanasio
citabamus, quod pro nobis sanctificatus,
pro nobis acceperit dona etiam, quæ dantur
hominibus. Eph 4. 8.

21 4. Alias quosdam etiam locos, de iis quæ
Christo data dicuntur, explicant Patres
secundum generationem, quæ est ab æterno
ut superius est Chemnitio dicebamus. Cy-
lum locum Iohan. 3. 35. intelligere de divina
natura in Christo, quod scilicet pater filium ge-
nerando ac dando illi essentiam, omnia
dederit. In quam sententiam etiam inter-
pretatur Chrysostomus in cap. Matth. 11. homil. 3.
in Ioh. homil. 79. 1. Cor. hom. 40.

22 5. Data etiam dicuntur quædam Christo
secundum divinam naturam, ratione man-

festationis & declarationis in tempore. In quem modum *hoc ipso cap: allegabamus Cyrillum in Dialog. de Trinitate. lib. 3. & aliàs Brentium in Exeg. ad cap. 17. Ioh. Vide quæ cap. 21. allegavimus de verbo Datur è Cyrillo in Ioh. lib. 2. cap. 140. ad locum. Ioh. 5. v. 27.*

6. Concedimus etiam, omnia data esse 23 Christo secundum humanam naturam, per gratiam unionis. Quia enim divina natura est in indivisibili posita, fit inde, ut se ipsam communicando, & inhabitando Christi corpori, per gratiam unionis, cum natura simul sint communicata & unita naturæ humanæ omnia, quæ complectitur natura divina, ut superius concessimus sapientius.

7. Tandem inter dona etiam ea Christi 24 referimus *χαρίσματα* & prærogativas insignes in humanam naturam collatas, præstantiores etiam omnium Angelorum & sanctorum hominum donis, de quibus non controversi constat utrinque.

Ex his jam potest fieri iudicium de propositione. 25 Qua 1. negatur potuisse quicquam dari Christo in tempore secundum divinam naturam, & 2. tertium quoddam, præter divinam & humanam naturam, distinctè consideratas, ostenditur, persona scilicet ratione officii considerata, secundum

dum quam Christo & datum aliquid fuerit,
& is acceperit.

26 Ad assumptionem nunc accedamus. De
loco. *Ioh. 17.* fusè egimus superius c. 16. *Dan.*
7. 13. 14. loquitur de regno Christi in Eccle-
sia, quod spectat officium Christi regium
secundum utramque naturam. De quo
loco *Augustinus contra Faustum Manichæum*
lib. 12. cap. 44. Quis non eundem salvato-
rem agnoscat apud Danielelem, cum antique
dierum offertur filius hominis, & accipit re-
gnum sine fine, ut serviant ei omnes gentes.

27 Dices, sermonem esse de humana natura,
quia mentio fiat filii hominis. Negamus
rectè deduci argumentum à concreto ad
abstractum. Quomodo consequens non
est. *Ioh. 3. 13.* filium hominis tum loquentem
in terris cum Nicodemo, & descendisse de
cælo, & esse in cælo: Ergò humana natura
descendit de cælo, & jam tum humana na-
tura erat in cælo: quod per communica-
tionem idiomatum propter unitatem per-
sonæ dictum interpretatur *Augustinus*
contra sermonem Arianorum cap. 8. quod genus
communicationis primum est, non tertium
hoc fictitium.

28 *Dan. 9. 24.* Nihil video, quod ad præsens
negotium faciat, nisi quod de ungendo san-
cto sanctorum dicitur: Et ungetur san-
ctus

et us sanctorum : cætera enim, quæ eo versu
sunt, officium Mediatoris spectant. De qua
unctione quid sentiendū, diximus supra. 6. 15.

VII. De septimo, desumpto à Deitatis 29
conditione.

Divina natura est immutabilis, perfectissima,
αὐτοπλεσιότης, αὐτοαρκής. Ergo per unionem in
tempore factam, & per exaltationem dies carnis
secutæ, ipsi addi nihil potuit.

Ad hoc jam aliquoties respondimus, di- 30
stinguendo Deitatem vel absolutè & in se
consideratam, vel in ordine ad officium
& ad nos. Deo absolutè & in se consi-
derato, tanquam enti infinitæ perfe-
ctionis, nec accedere, nec decedere quic-
quam potest, quod ejus essentiam vel au-
geat, vel minuat. Dicit tamen Christus de
Patre Ioh. 17. 4. 6. Ego te glorificavi super
terram, manifestavi nomen tuum homini-
bus: Et Psalmistam audivimus superius,
dicentem Psalm. 67. Date gloriam Deo, è
Cyrillo in Ioh. lib. 2. cap. 140. Et data Christo
quædam, imò omnia, quæ spectant officium
mediatoris, jam aliquoties diximus, è Che-
mnitio in harmonia Evangelica cap. 30. ut pro-
pterea inde nulla difficultas nobis nascatur.

VIII. Octavum argumentum ex finis 31
consideratione desumptum est: Quæ Christo
in tempore data sunt, eo fine data sunt, ut Christus

officium mediatorium exequeretur. Iam vero Christus secundum Deitatem per essentiam ab æterno obtinet divinam potentiam & ἐνέργειαν ad officii mediatoris opera requisita. Ergo non fuit opus, ut secundum divinam naturam quicquam in tempore ipsi daretur.

- 32 Hic Elenchus est à dicto simpliciter, ad dictum secundum quid. Habet omnino Christus ab æterno regnum jure creationis. In specie verò in tempore ipsi datum regnum, quoad Ecclesiæ latitudinem & amplitudinem, quæ ad hoc usq; tempus angustis finibus & terminis inclusa, à tempore consummati officii mediatoris sese extendit per universum orbem terrarum, ut superius ea de re vidimus Cyrillum in *Dialog. de divinitat. lib. 3. ad Psalm. 9. 21. Constitue Domine Legislatorem super eos.* 2. Et hinc Chrysost. 1. *Cor. 15. homil. 39. docet, regna Dei scriptura duo novit: alterum adoptionis & familiaritatis, alterum creationis.* Omnium igitur Judæorum, Ethnicorum, Dæmonum & adversariorum opificii & creationis lege rex est: fidelium verò & ultrò se ei committentium subjectorumque, familiaritate & cura. Hoc regnum etiam principium habere dicitur. De hoc enim *Psal. 2. postula, inquit, à me & dabo tibi gentes hæreditatem tuam.*

De proximè sequentibus jam antediximus. 33

De nono argumento, à divinitatis inhabitatione *Coloss. 2.9. cap. 14.*

De decimo ex Spiritus Sancti unctione *cap. 15.*

De undecimo ex collocatione ad dextram Dei *cap. 19.*

De duodecimo ex gratiæ adjectione seu Charismatis sapius, & in specie de loco *Phil. 2. 9. superius hoc ipso cap.* quando agebamus de exaltatione: ut propterea opus non sit, eadem otiosè à nobis repeti.

Tandem decimo tertio & ultimò, Dominium illud de quo mentio fit *Act. 2. 36.* 34
quando dicit Petrus: Certissimè sciat omnis domus Israël, quia & Dominum eum, & Christum fecit Deus hunc Jesum, quem vos crucifixistis. Loquitur is de dominio ratione officii mediatoris, secundum quod specialiter is est Christus & Messias: Ita & speciali ratione Dominus & caput suæ Ecclesiæ. De quo Dominio supra etiam diximus ad locum *Eph. 1. 22. omnia subjecit sub pedibus ejus, & ipsum dedit caput super omnem Ecclesiam.* Ideoque qui Dominus est, per naturam
omnium

omnium rerum, per œconomiam & dispensationem obtinet specialiter Dominium in Ecclesiam, quam à iugo servitutis liberavit, & in pristinam libertatem restituit, ut paulò ante ita cum Athanasio distinximus dominatum Christi, *è tractum. Omnia mihi tradita sunt à Patre. Vide ad hunc locum Franciscum Iunium defens. 3. de S. Trin. cap. 5. pag. 179. 180. ubi hic locus egregiè expōnitur.*

Et hæcenus de communicatione divinorum idiomatum in genere argumentum examinavimus. Nunc de communicatione divinorum idiomatum in specie erit agendum, ubi breviores erimus quia magnam argumentorum partem jam excussimus.

CAP. XXIV.

*An humana Christi natura
communicata sit potentia ve-
rè divina & infi-
nita?*

DE Communicatione Idiomatum di-
vinorum quinque ponit theses, qua-
rum prima hæc est: *Christo homini sive
secundum humanam naturam data
est potentia verè divina & infinita.*
Expro antithesi habet, quod docet Bellarm.
lib. 3. de Christo, cap. 16. potentia, collata
Christi humanitati, non est absolutè omni-
potentia. Habetque pro æquipollenti-
bus: Christo homini datam esse potentiam
verè divinam & infinitam (quod nos aliàs
secundum primum genus communicatio-
nis idiomatum verè dici non negamus.)
Et Christi humanitati datam esse & colla-
tam hanc ipsam potentiam essentialem,
quod simpliciter negamus.

Quatuor argumenta pro sua opinione
addu-

adducit: quorum primum è scriptura vult
esse desumptum. Nostram, inquit, senten-
tiam demonstramus, 1. ex clarissimis scrip-
turae dictis *Dan.* 7. 13. 14. (*Confer Dan.* 4. 34.
& *6. 26*) *Matth.* 28. 18. (*Confer Luc.* 22. 69.
Ioh. 17. 2. (*Confer Num.* 16. 22. *cap.* 26. 22. *cap.*
27. 16. *Ier.* 32. 27.) *Apoc.* 5. 12. & 13.

- 3 De loco *Dan.* 7. 13. 14. diximus, cum à no-
bis intelligi de regno Ecclesiae, quod spectat
officium Christi tanquam regis, secundum
utramque naturam: idque regnum colla-
tum Christo Filio hominis mediatori &
salvatori nostro: & diximus, esse hoc re-
gnum non dominatum illum naturalem,
sed dominatum *οικονομίας* & dispensa-
nis ex *Athanasio*: Regnum, quod spectat
latitudinem & amplitudinem domina-
tionis, sub quo omnes populi, tribus & linguae
serviant, quod erat ferè ad Judaeos jam ante
contractum, è *Cyrillo*. Regnum adoptionis,
familiaritatis, curae specialis fidelium, &
ultrò se committentium, & sponte subje-
ctorum, è *Chrysostomo*: adeoque non separa-
tum, distinctum tamen à regno, quod obti-
net jure creationis in daemones etiam, &
in impios: ideoque regnum non huma-
num, sed quod habet potestatem aeternam,
quod non auferetur, & regnum, quod non
corrumpetur. Est enim regnum Dei, & Filii
Dei

Dei unigeniti, ejusdemque hominis: regnum, quod convenit personæ, quæ est verus Deus, benedictus in secula, regnum mediatoris nostri non secundum humanam tantum, sed & secundum divinam naturam. Regnum quod durabit, in ea etiam vita, quam ex fide Apostolici symboli credimus esse æternam. Et ob hanc causam superius allegavi sententiam *Francisci Junii* è defens. 3. de sancta Trinitate sect. 5. pag. 180. Christum, inquit, esse Dominum, de persona ipsius secundum naturam utramque, est verissimum: secundum divinam Dominus est ab æterno essentiali dominatu, qui Filio cum Patre & Spiritu Sancto communis est: & Dominus dispensativus proprio ac personali dominatu, in tempore Ecclesiæ à Patre datus. Secundum humanitatem Dominus est, non priore illo dominatu (est enim Deitatis proprius & incommunicabilis) sed posteriore, Dominus à Patre factus per gratiam unionis, (ut vocant) in unitate personæ voluntaria dispensatione. Eadem planè ratione, Christum regem, qua Dominum appellamus, ut Deus est, & ut Θεὸς ὁ υἱος τοῦ πατρὸς. Nondum ergo probata communicatio idiomatis essentialis, sed & attributi personalis ratione officii, quod pertinet ad secundum genus communica-

224 C.24. De potentia hum. Chr. nature.
municationis idiomatum ab ipsis positum,
adeoque pro diversitate naturarum distin-
ctè consideratur.

4 Collatio cum loco *Dan. 4. 31. & cap. 6. 26.*
ad rem nihil facit: habet enim hoc regnum
Christi in Ecclesiam multa cum regno es-
sentiali communia, quia est dominatus &
principatus, omni Angelorum & hominum
dominatu superior: dominatus nempe in
Ecclesiam, quo & hanc vocat, & colligit, &
gubernat, & tueretur & defendit, non in hac
tantum, sed & in futura vita. Et frequenter
est, in rebus excellentissimis adhiberi sæpe
nomina communia. Et si exactè rem re-
limus considerare, verba Regis sunt no-
dum habentis perfectam divini regni no-
tiam & cognitionem, sed eam, quam ex
iudicio vero & iusto Dei, iustitiam misericor-
diæ temperantis, cognoverat: cum contra
Athanasius, Cyrillus, Chrysost. distinguant
regnum essentialis dominatus ratione crea-
tionis, à regno œconomiae & dispensationis.
Et *August. in lib. 83. questionum quest. 69.* regni
ejus sunt, in quibus nunc regnat per fidem:
Aliter enim dicitur regnum Christi secun-
dum potestatem divinitatis, secundum
quod ei cuncta creatura subiecta est, & al-
ter regnum ejus dicitur Ecclesia, secundum
proprietaem fidei, quæ in illo est, secun-
dum

dum quod erat, qui dicit, posside nos. Quam specialem regni Christi rationem nondum agnoverat Nebucadnezar, quia recens ad Dei notitiam accesserat. Distingua verò eam diversitatem regni Patres, quibus nota est ratio Ecclesiæ. Propterea è vocibus quibusdam, utriusque regno communibus, inferenda non est utriusque regni, & essentialis, & spectantis officium mediatoris, confusio.

Porro adducitur locus *Matth. 28. 18.* 5

quem confert cum loco *Luc. 22. 69:* Ex hoc erit filius hominis sedens à dextris virutis Dei. De sessione Christi ad dextram virutis Dei, egimus *superius cap. 17.* & fatemur libenter, hanc sessionem intelligi non tantum felicitatem & beatitudinem maximam humanæ naturæ Christi, sed & regnum & dominium Christi, quod ipsi tanquam mediator convenit, ut sit rex & Dominus noster. Et libenter amplectimur, quod scriptum in *Augst. Conf. art. 3.* Ascendit ad cælos, ut sedeat ad dextram Patris, & perpetuò regnet & dominetur omnibus creaturis. Sed hoc regnum & dominium pertinet ad secundum genus communicationis idiomatum, siquidem ita placet distinguere, non ad tertium illud controversum. Quia enim hoc regnum est conjunctum cum actu gu-

bernationis, dici nequit, quòd non insit formaliter, habitualiter, subjective in eo, quòd agere dicitur, ut si actus gubernationis, in specie Ecclesiæ & iudicii Christo competit secundum utramque naturam, emanans & profluens ab hac potestate, actus est non divinæ tantum, sed & humanæ naturæ, hæc & illi proportionaliter necessariò insit, ita omnium rectissimè explicatur in *Marth. 28. 18.* de potestate officii, quemadmodum superius de regno & dominio quoties docuimus.

- 6 Et ita exponit Theophyl. in enarrationibus hunc locum: *Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra*, hoc eundem hunc sensum habet. Habui quidem sicut Deus & opifex potestatem omnium. Quin omnia serviunt tibi, dixit ad eum Deus (*Psal. 115.*) sed voluntariam subjectionem non habui, quam nunc habiturus sum, subiecta enim erunt mihi omnia. Quando quidem per crucem vici eum, qui potestatem habet mortis. Duplex enim est obedientia & subiectio, involuntaria, scilicet secundum quod omnes sumus servi Dei, etiam Dæmones ipsi, & voluntaria, quemadmodum Paulus erat servus Christi. Cum prius omnia obedientiam involuntariam

exhiberent, & salvator omnium potestatem quasi dimidiatam haberet: post crucem, cum Dei cognitio innotesceret omnibus, habuit etiam voluntariè obediētes omnes, qui subje cti fuerunt. Meritò igitur dicit Christus: Nunc accepi potestatem omnem, prius enim partiaria potestas mihi erat, eò quòd præter voluntatem mihi velut factori serviebant: nunc autem cum homines spontè & scientes mihi serviant, omnis & integra potestas mihi data est. Et hæc interpretatio de officii potestate, respondet consequentibus: Euntes ergò docere omnes gentes. Ubi particula illativa, Ergò, docet, quòd potestas Ecclesiæ, quæ ad Judæos hætenus erat restricta, nunc ad omnes gentes sit extendenda & explicanda. Et certè hanc potestatem exeri Christus in Ecclesia, ut propterea non possit esse ea, quæ non insit humanæ naturæ formaliter, habitualiter, subjectivè: qualis fingitur potestas ea tertii generis Communicationis Idiomatum. Brevitatis studio alias explicationes nunc prætereo.

Allocum Iob. 17. 2. concedimus, datam esse 7
Christo potestatem omnis carnis, quam habet per naturam, ut Deus. In specie verò ut salvator, ut det vitam æternam eis, quos

Pater dedit ei. Et in contrarium nihil fac
collatio. Num. 16. 22. & cap. 27. 16. Jer. 32. 17.
ubi Deo tribuitur, quod sit Deus Spiritus
& Dominus Deus universæ carnis. Nos
& hanc potestatem non denegamus Chri-
sto, habenti eam potestatem in omnem crea-
turam per naturam, quia Filius Dei est e-
dem cum Patre majestatis, & subordi-
natus huic est potestas mediatrix in eos, qui
sunt ipsi specialiter à Patre dati, ut ovem
Ioh. 10. 29. & ut eis det vitam æternam
Ioh. 6. 17. 2. ut propterea hæc potestas speci-
alis non sit separata, sed quoad circumstan-
tias, & speciales condiciones distincta à po-
testate illa universali. Vide quæ alias diximus
hunc locum, & ad locum Apoc. 5. 12. 13. supra
cap. 16.

8 Secundum argumentum desumptum
ex descriptione potentie communicatæ
Psal. 8. 7. 1. Cor. 15. 27. Heb. 2. 8. Matth. 11. 27.
Ioh. 3. 35. Eph. 1. 20. 21. 22. De quibus locis
egimus cap. 20. ut non opus sit ea re-
petere.

9 Tertium est, ex potentie illius effectibus
quæ sunt: operatio miraculorum, expulsio
dæmonum, administratio extremi iudicii
omnium subiectio &c. Luc. 4. 36. cap. 9.
Ioh. 5. 27. Act. 10. 38. Phil. 3. 21. &c. De locis
Ioh. 5. 27. egimus satis prolixè. cap. 21.

In reliquis tria attingit : operationem
 miraculorum, ejectionem dæmoniorum
 & operationem virtutis suæ, quâ etiam
 possit subicere sibi omnia. Sed hæc nihil
 ad præfens. Operatio miraculosa & eje-
 ctio dæmoniorum pertinent ad secundum
 ipsorum genus Communicationis Idio-
 matum. Certè, inquit *Athanasius contra*
Arianos, sermo. 4. pag. 145. editionis Basiliensis
Anno 1564. cum necessitas requirebat, ut
 socrum Petri febrientem excitaret, huma-
 no quidem more manum extendit, divini-
 tus autem morbum compescuit: & in cæ-
 co à nativitate humanum è carne emisit
 putum, divinitus autem oculos aperuit
 perlutum. In Lazaro autem vocem qui-
 dem ut homo edidit, divinitus tamen, ut
 Deus, eundem à mortuis excitavit. Similis
 ratio est de ejectione dæmoniorum, ad
 quam asserendam, non adducit fictitiam
 hanc communicationem, sed docet se Spi-
 ritu Dei ejicere dæmones, *Matth. 12. 28.*
 & indigito Dei *Luc. 11. 20.* Unde *Athanas.*
oratione 2. contra Arianos pag. 155: Ecce tibi
 Spiritus datorem, in Spiritu se asseren-
 tem, ejicere dæmonia: quæ verba nihil
 aliud sibi volunt, nisi ratione carnis id di-
 ctum fuisse, eò quòd non idonea satis, neq;
 efficere humana natura, ut per se dæ-

monia sine præsidio Spiritus ejiceret. Idem
veluti homo hoc verbum prolocutus est
fin autem ego in Spiritu ejicio dæmonia.
Ita Athanasius. Hæc certè ἀποτελέσματα sunt
Christi Θεανδρώπης, ideoq; ad actiones
Θεανδρικής referenda, quæ ad secundum
eorum genus pertinent.

II *Philip. 3. 21.* scriptum est, quod è cælis con-
spectemus salvatorem Dominum nostrum
Jesum Christum, qui reformabit corpus
humilitatis nostræ, configuratum corpori
claritatis suæ, secundum operationem vir-
tutis suæ, qua etiam possit sibi subicere
omnia. Nihil quicquid facit ad commu-
tationem idiomatū evincendam eam, quæ
quæstio est. Neq; n. fit hic mentio humanæ
naturæ, q̃ ea reformatura sit corpus humi-
litis nostræ, configuratum corpori clari-
tatis suæ; sed Salvatoris, cujus operationem
& virtutem nemo vocavit in dubium, quæ
virtutem ejus esse infinitam asserimus
traq; manu. Sed à concreto ad abstractum
à persona ad humanam naturam argumen-
tari non licet absque manifesto Elendi-
vel phraseos, seu figuræ dictionis, vel per-
titionis in principio. 2. Et in scripturis nec
suscitatio, adeoq; nec glorificatio corporis
Christi tribuitur humanæ naturæ, sed Deo.
Act. 2. 24. & cap. 3. 15. Unde mortificatus
quidem carne, vivificatus autem Spiritu

dicatur 1. Pet. 3. 18. ideoque similiter & resuscitatio & glorificatio nostra non tam humane, quam divinæ virtutis est. 3. Et spectat propriè glorificatio, adeoque hæc operatio ἀποτέλεσμα Salvatoris nostri, quando Christo tribuitur. Non ergò ad tertium, sed ad secundum genus Communicationis Idiomatum pertinet.

Quartò probat thesin è sessione ad dextram Dei. Dextra Dei, ad quam Christus secundum humanam naturam est eVectus, completur verè divinam & infinitam virtutem: unde vocatur dextra virtutis Matth. 26. 64. Marc. 14. 64. Luc. 22. 69. De collocatio- ne & sessione ad dextram Patris superius actum à nobis cap. 17. Consequens verò non est. Dextra virtutis Dei est infinita. Ergò Christo secundum humanam naturam pro- communicatione idiomatum tertii generis communicata est infinita & essentialis omnipotentia.

Nos ergò distinguimus phrases: Qui se- det ad dextram Dei, Filius Dei & Filius hominis, habet communicationem potentiaè infinitaè primo genere communicationis idiomatum: & ita legitur apud Evangelistas locis citatis, non abstractum humanæ naturæ, sed filius hominis in concreto. Vera ergò hæc; Qui sedet ad dextram Dei est

omnipotens, infinitæ potentia & virtutis:
 vocula enim Qui designat suppositum seu
 personam, ut masculina solent. Sin in neu-
 tro genere loquaris, ubi designantur natu-
 ræ, & dicere velis: Quicquid sedet ad dex-
 tram Dei est omnipotens, infinitæ virtutis
 & potentia: ideoq; humana etiam natura
 sublimata ad hoc, ut sedeat ad dextram Pa-
 tris, habet communicatam omnipotentiam
 & infinitam virtutem & potentiam, jam præ-
 titio in principio est: de eo enim quæritur.
 Nos enim non negamus antecedens de se-
 sione Christi ad dextram Patris, etiam se-
 cundum humanā naturam: sed consequens
 controversum inter nos, quòd humana
 Christi naturæ secundum tertium genus
 communicationis idiomatum collata sit
 ejusmodi virtus & potentia infinita: & est
 simul Elenchus apud Logicos figuræ *Φε-
 σews* seu dictionis, argumentari à concreto
 ad abstractum, à supposito ad naturam. *Vide*

de his plenius Metaphys. mea lib. 2. cap. 2.

sect. 6. pag. 535. & seqq.

CAP. XXV.

*In quo de infinita scientia seu
omniscientia humana Christi
natura collata agitur.*

THesi secunda est: Christo homini sive
secundum humanam naturam data est verè
divina & infinita scientia & omniscientia. Nos
ut superius distinguimus phrasas, & largi-
mur: Christo homini, per primum genus
Communicationis Idiomatum, convenire
omniscientiam, seu scientiam infinitam.
Quando verò de humana natura quæstio
est, perfectissimum sciendi gradum & mo-
dum tribuimus, animæ Christi seu Christi
humanæ naturæ. Negamus verò omni-
scientiam, quatenus includit infinitatem,
& quatenus est essentialiale Dei attributum,
vel collatam esse, vel convenire humanæ
Christi naturæ secundum tertium illud fi-
ctitium genus communicationis idioma-
tum: nosq; id scriptum negamus, quod as-
seritur thesi.

Contrarium probare conantur argu-
mentis tribus: quorum primum vult esse de-
sumtum

234 C.25. De omnisc. human. Chr. natura.
sumtum ex manifestis dictis, Esa. 11. 1. Luc. 2. 40.
Ioh. 2. 25. c. 3. 34. c. 21. 17. Col. 1. 19. c. 2. 3. Quod
ad locum Esa. 11. 1. attinet, loquitur is non
de communicatione proprietatis alicuius
essentialis infinitæ; sed de specialibus donis
& charismatis, Christo etiam secundum
humanam naturam collatis, ut supra
diximus cap. 12. Et ita Chemnit. de duabus natu-
ris in Christo cap. 20. hunc locum interpreta-
tur de donis hyperphysicis humanæ naturæ
in Christo collatis.

- 3 Ad locum Luc. 2. 40. Puer autem succe-
scebat corroborabaturque Spiritu, & im-
plebatur sapientia, & gratia Dei erat super
illum: Libenter admittimus exposi-
tionem Chemnitii in Harmonia Evangelica
hunc versum, his verbis: Quæ verò (Lucas
addit, corroborabatur Spiritu, pertinent ad
dona sive ad operationes spirituales: in
ita n. phrascs quæ extant in hac descrip-
tione usurpantur Eph. 3. 16. corroborari per Spi-
ritum in interiorem hominem: Act. 6. 4.
pleni Spiritu & sapientia Col. 1. 9. vocantur
sapientia spiritualis. Et paulò post: quod
verò sapientiã spiritualem, quæ Col. 1. 9. de-
scribitur, Lucas intelligat, subjectum histo-
riæ ostendit de specimine, quod anno duo-
decimo edidit in templo. Inde subiicit: Usi-
tata autem phrasis est, plenum esse intel-
ligenti

lientiâ & sapientiâ 3. Reg. 7. 14. & Act. 6. 3.
 sed Lucas vocat non πληρῆ, sed πληρῶμενον,
 quod est participium passivum præsentis
 temporis, cumque Latine una voce reddi
 non possit, sensus est, sicut Paulus hoc my-
 sterium explicat Col. 2. 9, cum tota plenitu-
 do divinitatis in Christo corporaliter inha-
 bitet, cumque omnes thesauri sapientiæ &
 scientiæ in ipso sint ἀπόκρυφοι, quod πλήρω-
 μα illud & thesauri illi progressu ætatis sen-
 sum magis magisque in patefectionibus
 se coperint exerere, & aliquando supra æ-
 tatem illustres radios, salva tamen exina-
 nitionis dispensatione, proferre, ac ha-
 bitualia etiam (*sicut schola loquuntur*) dona
 subinde in humanam naturam conferri. Ita
 ille.

Equi huc nos sequentia: 1. usitata phrasis 4
 est, communis in scriptura aliis etiam ho-
 minibus, ut dicantur esse pleni sapientiâ &
 intelligentiâ: non ergo inde potest proba-
 ri omniscientia infinita illa.

1. intelligitur de ea sapientia spiritali,
 cuius fit mentio Col. 1. 9. At verò Aposto-
 lus orat pro Colossensibus, ut eâ implean-
 tur. Non ergo est sapientia infinita.

3. intelligitur de sapientia habituali, per-
 tinet ad dona sive operationes spirituales.

Non

Non ergo eſt argumētum omniſcientiæ infinitæ, ſed doni alicujus hyperphyſici. Nihil ergo facit hic locus ad aſſerendam omniſcientiam humanæ Chriſti naturæ.

4. Aliàs Chriſtum eſſe omniſcium, nemo noſtrorum negat. Deus enim eſt, cuius propria eſt omniſcientia, ut per primum genus communicationis rectè intelligamus, communicatam eſſe omniſcientiam: ſed de hoc genere communicationis quaſtio non eſt.

5. *Ioh. 2. 5.* ſcriptum eſt: Ei opus non erat, ut quis teſtimonium perhiberet de homine, ipſe enim ſciebat, quid eſſet in homine. Nihil verò id facit ad hanc, de qua quaerimus, communicationem: de humanæ naturæ Chriſti omniſcientia quaeritur, & de perſona reſpondetur. Vero Deo ſolummodo, *inquit ad hunc locum Cyrillus in lib. 2. cap. 37.* nec ulli creaturarum hæc dignitas attribuitur. Ut igitur natura Deum, unigenitum eſſe credamus, diligenter ab Evangeliſta ſcriptum eſt, non eſſe illi opus, ut quis teſtimonium perhiberet de homine: ipſe enim ſciebat, quid eſſet in homine.

6. De loco *Iohan. 3.* diximus ſuperius cap. 15. Nihil ille ad præſens, ubi de Chriſto, do-

cetur,

cerur, quòd & verba Dei loquatur, & quòd non ad mensuram Deus det Spiritum. Vide Harmo: Evang. Chem. ad hunc locum.

Similiter Christum nosse omnia, quod docetur v̄bis Petri Ioh. 21. 17. extra dubium est: de infinita omniscientia collata humanæ Christi naturæ, quæstio est: nemo aliàs nostrorum negaverit, Christum nosse omnia. Anathema sit, qui dixerit contrarium.

Quod Coloss. 1. 29. docetur, quòd in ipso inhabitet omnis plenitudo divinitatis, & quidem corporaliter, ut additum Coloss. 2. 9. deo dictum à nobis multis. cap. 14.

Hactenus ergò negamus, manifestis scripturæ dictis esse probatum, omniscientiam infinitam eam, & essentialem Deitatis proprietatem humanæ Christi naturæ esse communicatam.

Alterum argumentum petitur è potestate faciendi iudicium Christo data Ioh. 5. 27. adeam enim, inquit, requiritur manifestatio, ac proinde etiam introspectio occultorum cordis. 1. Cor. 4. 5. Sed nos de loco Ioh. 5. 27. multa diximus superius. cap. 19.

Concedimus verò requiri ad iudicium hoc universale, & manifestationem, & in-

troſpectionem occultorum cordis: ſed deductam inde conſequens, quòd propterea humanæ naturæ collata ſit omniſcientia infinita negamus. Nam & 1. ſatis eſt ad iudicium, omniſciam eſſe hanc perſonam, cui data eſt poteſtas faciendi iudicium. Inde enim & occultorum manifeſtatio, & cordium inſpectio ad iudicium neceſſaria, dependet. Et 2. in verbo videre & cognoscere omnia poteſt humana natura, per quam viſibiliter exercetur iudicium, divina natura non excluſa. Et 3. ſummum ſcientiæ gradum, qui poſſit in creaturam cadere humanæ Chriſti naturæ non denegamus. Officiū verò Regi actus eſt, iudicium exercere, pertinens ad ſecundum genus communicationis idiomatum, ubi utraq; natura agit quod ſuum eſt, cum communicatione alterius: ut propterea ad aſſerendam omniſcientiam infinitam tertii fictitii generis nihil quicquam faciat.

- 10 Tertium argumentum, ex cultu adorationis Chriſto, ſecundum utramq; naturam, debito deſumptum eſt. Iſ enim præſupponit, Chriſtum, etiam ut hominem, occultorum cordis noſtri gemitus intelligere. De cultu adorationis quomodo conveniat humanæ naturæ Chriſti dicetur *inferius theſi quinta* Chriſto mediatori & advocato noſtro, & cultum

cultum tribuimus adorationis, & exaudire eum gemitus nostros, certi sumus, & esse omniscium non dubitamus: cætera quæ extra scripturam dicuntur, unde doceant, viderint ipsi. Interim suo loco de hoc plenius.

CAP. XXVI.

De potestate θαυματουργικῇ, ζωοποιητικῇ, καὶ ἀρχαϊκῇ, & κριτικῇ.

THesis tertia est. Christo homini sive juxta 1
humanam naturam data est potestas θαυματουργικῇ sive miracula faciendi, vis ζωοποιητικῇ, sive vivificandi, vis καὶ ἀρχαϊκῇ sive mundandi à peccatis, at potestas κριτικῇ sive judicium faciendi.

Verum hæc omnia non spectant ad tertium 2
genus communicationis idiomatum, sed ad secundū pertinent. Et dixim⁹ de miraculis cap. 21. de virtute vivificandi cap. 18. de potestate faciendi judicium cap. 19. Similiter v. res sese habet de virtute καὶ ἀρχαϊκῇ seu mundandi à peccatis, quæ personæ convenit ratione officii: sanguini verò tribuitur, quia eo mediante opus redemptionis fuit perfectum & consummatum. Hinc Act. 20. 28. De⁹ sanguine suo dicitur acquisivisse Ecclesiam. Apoc. 1. 5. scriptū de Jesu Christo, qui

qui dilexit nos, & lavit nos à peccatis nostris
 in sanguine suo. Et frequens est, ut instru-
 mentis tribuatur, quod iis mediantibus effi-
 cit agens principale. Non quòd agens prin-
 cipale vim suam & facultatem propriam
 communicet instrumento, sed quòd com-
 diante actionem perficiat. Quia ergò re-
 demptio nostra, & mundatio à peccatis
ἀποτέλεσμα Filii Dei mediatoris nostri est
 & verò docetur 1. Pet. 1. 18. 19. quòd redem-
 simus pretioso sanguine, quæsi agni immu-
 culati Christi & incontaminati: In soler
 non est, sanguini tribui in hoc officio Me-
 diatoris mundationem nostri, quia hoc
αὐτῷ redemit nos Christus. Sed memi-
 rint, hîc non esse communicationem
 tertii, sed secundi generis.

T
 hoc
 nium
 dant
 add
 Et i
 Chr
 quod
 dicunt
 alieu
 H
 1. no
 tion
 Chr
 scrip
 nisi
 qui
 C
 aliqu
 prim
 2.
 state

CAP. XXVII.

De Ubiquitate.

Thesis quarta est: Christo homini juxta 1
humanam naturam, data est omnipresensia,
hoc est, presens ac potens in cœlo ac terra domi-
nium. Insuper etiam illud humana ipsius natura
datum, ut vi unionis personalis & exaltationis
ad dextram Dei, possit esse simul in pluribus locis.
 Et improbatur antithesis Bellarm. lib. 3. de
 Christo cap. 11. 12. 13. & aliorum, qui dicunt,
quod ubiquitas repugnet expresse scripturis, quæ
dicunt, Christum hominem ratione humanitatis
alicubi non fuisse.

Hic observandus status controversiæ: 2
 1. non negamus, per primum communica-
 tionis idiomatum genus convenire homini
 Christo omnipræsentiam. Ita enim docet
 scriptura *Job. 3. 13* nemo ascendit in cœlum,
 nisi qui descendit de cœlo, filius hominis,
 qui est in cœlo.

Quod per communicationem dictum
 aliquoties monuimus, non tertii hujus, sed
 primigenis.

2. Nec status controversiæ est, de pote- 3
 state & dominio Christi in cœlo & in terra.

Q

Agi-

Agimus enim hoc loco non de secundo genere communicationis idiomatum, quod referendum est dominium illud & gubernatio Christi, quâ regnat in cœlo & in terra. Regium enim officium ea spectat.

4 3. Sed quæstio est hæc; An humana Christi natura per unionem hypostaticam & sessionem ad dextram Patris id obtinuerit, ut omnipræsencia, quæ est attributum essentialiale Deitatis secundum modum termini fictitii illius communicationis idiomatum generis, humanæ Christi naturæ conveniat, ita ut humana natura corporalis sit in terris omnipræsens, adeoque corporaliter & oraliter possit in Eucharistia fidelibus pariter & fidelibus manducari. Ad quod nihil facit gubernatio & dominium, sed ipsa substantia corporis.

5 Ac necessarium prius erat ante omnia, docerent ac definirent nobis suam ubiquitatem; ne vaga sit disputatio de termino ignoto, & de quo disputarunt Anno 1583. colloquio Quedlinburgensi, Theologi Electorales & Brunsvicensis, ac hodie Tubingenses & Marpurgenses, ut monuimus id ipsum in Loco de Eucharistia. cap. 4.

6 Primum argumentum asserenda omnipræsentie desumptum est ex unione personali, per quam

sancta caro τῷ λόγῳ ἀδιασάτως fuit unita, ex qua etiam fluit περιχώρησις illa personalis, ut ne ὁ λόγος sit extra carnem, nec caro extra τὸν λόγον.

Hic tria ponuntur: primum est, quod 7 assumpta caro sit τῷ λόγῳ ἀδιασάτως unita. Verum hinc non sequitur omnipræsentia. Unionem hypostaticam contra hæreticos firmissimè asseruerunt Patres, carnis omnipræsentiam negarunt. Secundum hanc formam (carnis) non est putandus ubique diffusus. Cavendum est enim, ne ita divinitatem astruamus hominis, ut veritatem corporis auferamus. Non est autem consequens, ut quod in Deo est, ita sit ubique, ut Deus, dicit August. in Epistola 57. ad Dard. Ideoque unio hypostatica est ad intra, hoc est, naturarum inter se, ut naturæ ipsæ inter se ἀδιασάτως sint unitæ: non ad extra, hoc est, non petitur ex ordine ad creaturas, quasi necessarium sit, ut quia divina natura præsens est omnibus creaturis immediate, ita & præsens iisdem sit caro. Elenchus ergo consequentis est.

Secundum est, quod ex illa unionem hypo- 8 postatica fluat περιχώρησις illa personalis. Concedimus περιχώρησιν naturarum: negamus humanæ naturæ inde sequi vel ubiquitatem, vel omnipræsentiam, vel multipræ-

sentiam. Ita Damasc. lib. 3. de orth. fide cap. 3. asserit περιχώρησιν & hypostaticam unitatem: simul tamen docet, mansisse circumscriptum, circumscriptum & incircumscriptum, incircumscriptum, ad asserendam substantialem differentiam naturarum. Iterum ergo Elenchus consequentis est.

- 9 Tertium est, ut nec ὁ λόγος sit extra carnem, nec caro extra τὸν λόγον. Ambiguit dictum. Quod si enim intelligatur: 1. de indistantiâ naturarum ad invicem, nunquam caro extra λόγον, nec λόγος extra carnem. Et hinc 2. non potest dici esse alicubi λόγος, ubi non sit incarnatus. Id enim inferret separationem λόγου & carnis. Sin ita intelligatur, ut ubicunque est λόγος, ibi quoque sit caro, ratione tertii expressionem hypostaticam: certè asserimus, fuisse in cælo λόγον tempore exinanitionis, & non fuisse in cælo carnem: & nunc in terris esse etiam λόγον, non verò esse in terris carnem. Ita Vigil. lib. 4. contra Eutychen. Quando in terra fuit, non erat utique in cælo, & nunc quia in cælo est, non est utique in terra. Et in tantum non est, ut secundum ipsam, Christum speremus venturum de cælo, quem secundum verbum esse nobiscum credimus in terra. Et hanc dicit esse fidem & confessionem Catholicam, quam

Apostoli tradiderunt, Martyres roboraverunt, & fideles nunc usq; custodiunt. Vide Fulgent. lib. 2. ad Trasimundum.

Nos itaque firmiter statuimus, cum unionione hypostatica simul consistere carnis ad certum locum determinationem, dicente Christo: Gaudeo propter vos, ut credatis, quoniam non eram ibi: sed eamus ad eum Iob. 11. 15. & Angelo Marc. 16. 6. surrexit, non est hic. Determinatio ergo humanæ naturæ ad locum non solvit unionem hypostaticam.

Dicis: Quamvis verò post exaltationem domum Christus in carne & per carnem in cælo ac terra ratione plenarii usus gubernare cepit, tamen in medio exinanitionis statu majestatem omnipresentiæ personaliter communicatam habuit, ac nisi sponte propter nos & nostram salutem se exinanivisset, potuisset in primo statim incarnationis momento plenarium universale dominium in carne & per carnem exercere, in cujus rei testimonium radios quosdam illius majestatis sibi communicata quandoq; exerunt, quod ipsum evidenter probat, unionem personalem à fundamentis omnipresentiæ non esse excludendam.

Sed extra scopum hæc omnia; ubi, quando, quo loco, quibus testibus in statu exinanitionis-

nitionis exeruit omnipræsentiam? à quo dictum scriptumve, omnipræsentia humanæ naturæ radios tempore exinanitionis reluxisse? Anne usquam legitur fuisse humanam ejus naturam, quam diu vixit in his terris, vel in omnibus, vel in pluribus locis.

- 13 Ast inquis: Exeruit potestatem dominum adeoque omnipræsentia. Ex qua vel Grammatica, vel Utopia profectum est, universale dominium esse omnipræsentiam? Dominium mediatoris, quod ad officium, & ita ad secundum genus communicationis idiomatum ipsorum pertinet: esse eam omnipræsentiam humanæ naturæ, de qua in tertio idiomatum genere disputatur, & eandem eam, quæ necessaria est ad manducationem oralem substantiæ corporis Christi, ipsum ut corpus, in, sub, & cum signis per eam ori corporis nostri immediatè præsentia corporali statuatur, & ita oraliter manducetur, negamus. Anne æquipollentia sunt, dominium & omnipræsentia? Anne, unum ex altero sequitur? Novum illud plane, ignotum & incognitum sacris literis, per omnibus posterius hoc. Tota ergo res consistit in petitione principii. Adde, quod tempore etiam exaltationis & glorificationis patet, non fuisse Christum secundum humanam

humanam naturam ubique, sed corpus ejus
visum fuisse definitum & determinatum,
apparuisse ita discipulis & exhibitū Thomæ
certo loco, è certo loco à monte Oliveti
ascendisse in cœlum, & quidem secundum
rationem motus localis, ut à Luca nobis
describitur *Actor.* 1. unde etiam expecta-
mus venturum ad judicium. Ut propte-
rea falsum sit, corpus hoc tempore exinani-
tionis tantum certo loco fuisse circumscri-
ptum, secus verò rem sese habere tempore
exaltationis & glorificationis. Tota ergo
res consistit in petitione principii.

Secundum argumentum petitur ex pro-14
missione Matth. 18. 20. cap. 28. 20. Johan.
14. 23. ubi loquitur Christus *Θεὸς ἔγω εἰμι*,
promittens gratiosam suam præsentiam fidelibus,
non tantum secundum divinam, sed etiam secun-
dum humanam naturam, quia pronomen Ego
est totius personæ nomen.

Formemus argumentum: Ubicunque 15
loquitur Christus *Θεὸς ἔγω εἰμι* per prono-
men Ego, quod est nomen Totius personæ,
ibi quod docetur, debet intelligi secundum
utramque naturam. At Matth. 18. 20.
cap. 28. 20. Johan. 14. 23. loquitur Christus
Θεὸς ἔγω εἰμι per nomen Ego, promittens
suam præsentiam fidelibus, quod prono-

men est nomen Totius personæ. Ergo quod docet, loquitur & promittit tibi Christus, secundum utramque naturam intelligendum. Propositio vel falsa est, vel saltem particularis: ut propterea nihil hinc legitime concludatur in prima figura: nec enim sequitur, Ego est vocabulum totius personæ subsistentis in duabus naturis. Ergo quod exprimitur per vocabulum Ego secundum utramque naturam intelligendum. Multa enim vel personæ, vel supposito conveniunt, quæ tamen non intelliguntur vel prædicantur de partibus, vel personæ, vel suppositi. Homo intellectualis est, ac dicitur intelligere: at verò corpus nec intellectualiale est, nec intelligere dicitur. Et homo corporeus est, anima incorporea manet. Ita Christus dicit *Ioh. 14. 9.* Philippe, qui me videt, videt Patrem, Ego & Pater unum sumus. *Ioh. 10. 30.* Ego pronomen hic ponitur. At verò monet concilium Ephesinum, id intelligendum, non secundum utramque, sed secundum divinam naturam. Humanas ergo, inquit, divinasque insuper voces ab uno Christo dictas, animadvertentes, rectè sentimus. Cum n. Deo dignissimè loquitur de seipso. Qui me videt, videt & Patrè, Ego & Pater unum sumus. Divinam ejus intelligimus ineffabilemque naturam, secundum quam unum

est cum Patre suo, propter unam eandemq;
substantiam. Non ergo è promine Ego, no-
mine personæ, infert concilium Epelinum,
duas ejusdem personæ naturas, divinam si-
mul & humanam, sed secundum divinam
intelligedū dictū exponit. Idq; similiter alio
exemplo explicat de humana natura in se-
quentibus: Nunc me quæritis occidere ho-
minem, qui veritatem vobis locutus sum,
Iob. 8. 37. 40. De quo superius etiam dictum:
& hoc genus communicationis idiomatum
primum est, non hoc tertium fictitium.

Sed videamus dicta. *Matt. 18. 20. & 28. 20* 16
intelligitur, non de præsentia carnis, sed
præsentia gratiæ, spiritus, divinitatis. Ita
August. tractatu 50. in Iob. Quem tenebo?
Absentem? Quomodo in cælum mittam
manum, ut ibi sedentem teneam. Fidem
mitte, & tenuisti: Parentes tui tenuerunt
carne, tu tene corde: quoniam Christus
absens etiam præsens est. Nisi præsens esset,
à nobis ipsis teneri non posset. Sed quo-
niam verum est, quod ait; Ecce ego vobiscū
sum usque ad consummationem sæculi: &
abiit, & hic est, & rediit, & nos non deseruit:
Corpus enim suum intulit cælo, Majesta-
tem non abstulit mundo. Ac ne quis existi-
met, majestatem hanc non esse tam divini-
tatis,

tatis, quàm corporis seu humanæ naturæ: meminerit, hoc loco corpus à Majestate contradistingui, ut Majestas ea, secundum quam præsens esse dicitur, propterea corpori convenire & tribui non possit. Et audiat Cyrillum: quomodo, inquit, dicere quispiam, pollicitus est, cum eis se futurum usq; ad consummationem sæculi (*Matt. 28*) nunc autem prædictione futurorum ideo illos munire ait, quia secum futurus non est? Nullus ambigit, cum ad cælos ascenderit, quāvis virtute Spiritus semper adfuerit, præsentia tamen carnis ipsum abfuisse in *cap. 16. Ioh. lib. 10. c. 38.* Quare cum Deus & homo Christus verè sit, oportet eos intellexisse, ineffabili Deitatis potentia unā cum eis semper futurum, etsi carnis abesset, inquit in *Ioh. cap. 17. lib. 11. cap. 11.* quāvis secundum carnem solummodo abiturus erat, adest enim semper virtute Deitatis in *Ioh. lib. 9. c. 21. ad cap. 13. aliisq; locis pluribus: lib. 11. cap. 3. 10. & 19. & fere semper adducuntur loci citati Matth. 18. & 28.*

- 17 Tertium argumentum est ex ascensione: Christus ita in cælos ascendit, ut super omnes cælos ascenderit. *Eph. 4. 20. ac cælis factus sit excelsus* Heb. 7. 26. Ergo ipsius ascensio ab Enoch & Elia ascensione longissimè distat, nec potest ex ea inferri, quod in terris non amplius nobis possit præse-

præsens, cum terminus ascensionis non sit locus
aliquis circumscriptus, sed infinita Dei dex-
tera.

Magna verò confidentia, ex ascensione, 18
quâ nihil magis repugnat ubiquitati, petere
ubiquitatis argumentum. Recessit ab eis
& ferebatur in cælum, dicit *Lucas* 24. 31.
Ubi duo ponuntur ascensionis termini, à
quo, qui describitur per modum recessus, &
terminus ad quem ferebatur, qui dicitur
esse cælum. In qua Grammatica, vel in
quonovo Lexico, Recedere significat præ-
sentem esse & manere? Et *Act.* 1. 9. 10. 11.
scriptum: 1. videntibus illis elevatus est:
2. nubes suscepit eum. 3. intuentur Aposto-
li euntem illum: 4. quid statis aspicientes
in cælum. 5. Sic veniet, quemadmodum
vidistis eum euntem in cælum. Anne ele-
vari, suscipi à nube, aspicere in cælum,
assumi à discipulis in cælum, ire hinc, redire
huc, sunt argumentû præsentia, omnipresentia,
ubiquitatis, mansionis in eodem loco, non
moveri de loco in locum in hac descriptione?

Dices: Ascendit super omnes cælos, & 19
cælis factus est excelsior. Quid infertur
inde? Ergò simul est in terris, & in cælo, &
supra omnes cælos, & est ubique. Etiam
enarratur sunt, esse supra cælos, & excelsi,
orem cælis, & omnipræsentem esse seu
ubiq;

ubique? Imò nos contra, vel potiori, vel saltem eodem jure, supra cœlos est, & excelsior cœlis. Non ergò in terris, non ubique est. Et certè, ita explicandum erit illud esse supra cœlos, & excelsiorem cœlis: ut verum interim maneat illud *Luc. 24. 51.* *ferrebatur in cœlum.* Et *Act. 1.* ubi Apostoli intuentur euntem in cœlum, ut in terris non mansisse hinc certò intelligamus: adeoque non esse ubiq; asseramus. An verò inferatur id tandem: Ergò ejus ascensio longissime differt ab ascensione Eliæ & Enochi? Non id concedimus libenter, & asserimus vel maximè. Negamus verò ex ea ascensionis differentia sequi ubiquitatem & omnipresenciam.

- 20 Quòd verò dicitur, terminum ascensionis non esse locum aliquem circumscriptum, sed infinitam Dei dextram: nescio, an consentiat scripturæ. Ita enim *Mat. 16. 19.* scribitur, assumptus est in cœlum, & sedet à dextris Dei. Hic terminus assumptionis seu ascensionis ponitur cœlum, non dextra Dei: & in symbolo distinctè describitur nobis, ascensio in cœlum, & sessio ad dextram: ut propterea concedamus facillè, sessionem ad dextrā esse consequens ascensionis, terminum verò ascensionis cœlū esse asseramus. Et cum sedere ad dextram expo-

natur pro tò regnare ; non potest dici terminus ascensionis illius, nisi improprie, pro ut finem motus, pro termino accipimus. Quo sensu ab Apostolo dictum *Phil. 3. 13. 14* quæ retrò sunt obliviscens, ad ea verò quæ sunt priora extendens meipsum, ad destinatum persequor, ad *ἁγία* supernæ vocationis in Christo Jesu. Sed hic finis intentionis seu perfectionis non tollit terminum ad quem motus localis. Et propterea Paulus non scribit, se futurum in non loco, si vel maximè *ἁγία* illud supernæ vocationis Dei locus non sit, in loco reddimur participes ejus, quod de se locus non est.

Quæ 4. de sessione ad dextram Dei. 6. 21 de subjectione omnium. 7. de dominatione. 9. de regii officii administratione reperuntur, de iis diximus multis superius; non esse ea præsentis instituti. Hæc enim spectant secundum genus communicationis ipsorum, non verò pertinent ad hoc tertium genus, de quo quæstio est.

Similiter X. decimum de invocatione, 22 pertinet ad thesin proximè sequentem ultimā: hæc enim cum adoratione conjungitur, de qua & ipsa aliàs diximus. De XII. duodecimo argumētō ex sacrae cœnæ institutione prolixè satis in loco de Eucharistia egim⁹, ut pro-

propterea brevitatis studio non agamus
his pluribus hoc loco.

23 Superfunt ergò nobis tria adhuc argu-
menta. V. Quintum ex omnium impleto-
ne. VIII. Octavum ex capitis conditione.
XI. Undecimum ex Christi apparitione.

24 Quintum ergò argumentum desumitur
ex omnium impleto-
ne. Ascendit Christus super
omnes cœlos, ut omnia impleret Eph. 4. 10. omni-
præsente scilicet majestate, & omnipotente domi-
nio, quem esse phraseos hujus sensum, patet ex
Jer. 23. 23. Sap. 1. 7. Quid si verò nos hunc
locum interpretemur secundum phrasin
Christi ipsius de se ipso Luc. 24. 44: necesse
est impleri omnia, quæ scripta sunt in legē
Mosi, & Prophetis, & Psalmis de me. In
Lyra explicat hunc locum in commentario
ad Ephesios: ut impleret omnia, quæ de
eo per Prophetas erant scripta, qui non so-
lùm prophetaverunt de ejus incarnatione,
morte, resurrectione, sed & de ejus alcen-
sione.

25 Sed explicent nobis, quomodo impleat
omnia? Anne eo modo, quo Deus dicitur
implere & replere omnia substantia cor-
poris sui, id enim hic quæritur? Et ita in
colloq. Quedlinb. Anno 1583. 14. & 16. die 16.
martii fuit disputatum de hoc loco, quomo-
do intelligendum illud implere omnia: 22

de operatione, efficacia, virtute, dominatu,
 an verò quòd Christus substantia carnis im-
 pleat omnia. Quod si priori modo intel-
 ligatur, manifestum hinc esse, docet Heshusius,
 ex hoc dicto, nullam probari posse ubiquita-
 tem. Sin posteriori sensu intellectum ve-
 lim, quòd Christus substantia carnis & cor-
 poris impleat omnia, considerandum col-
 locutoribus objicit Heshusius, repugnare
 idipsum priori ipsorum confessioni; nec
 enim eos velle dicere, quòd Christi cor-
 pus sit in foliis, gramine, ligno, lapidibus.
 Nam omnia, universalis clausula comple-
 ctitur omne, quod sub cælo est, Solem,
 Lunam, stellas, aëre, nubes, terram, omnes
 arbores, lapides, montes omnes, maria &
 pisces omnes, quæ si impleri dicantur, ne-
 cessario corpus Christi erit in Sole, Luna,
 stellis, in foliis & gramine, adeoque ubique:
 quod quidem collocutores dicere hactenus
 noluisse Heshusius & testatur, & objicit
 Electoralibus. Transigant igitur hac de
 re prius Quedliburgenses collocutores, &
 videatur interim, quid egerit in eo collo-
 quio Heshusius: quòd si novi quicquam
 produxerint, respondebitur pluribus. Ha-
 ctenus enim Heshusius partes suas recte
 probeq; egit,

Octavum argumentum est ex capitulo con- 26
 ditione.

ditione. Christus, inquit, est Ecclesia caput, non solum secundum divinam, sed etiam secundum humanam naturam. Ephes. 5. 24. Eph. 1. 22. Col. 1. 18. iam verò non convenit caput à membris per locorum διαστήματα sejungi ac separari. At verò vir caput mulieris est, sicut Christus caput est Ecclesiæ Eph. 5. 23. 1. Cor. 11. 3. Non ergò convenit virum per locorum διαστήματα sejungi ac separari à muliere. Distingue ergò caput physicum à capite, cum mystico, tùm civiliter considerato: illud separationem non admittit salvo corpore. At verò nihil deest mulieri, vel subditis, si vel maximè secundum locorum intervalla & διαστήματα separetur ab illa vir, ab his rex vel princeps, qui & ipse caput est subditorum. Ita Christus caput est Ecclesiæ, non secundum loci indistantiam, quoad naturam humanam: sed quoad influxum & collationem vitæ spiritualis, & Spiritus vivifici, caput scilicet mysticum. Et pertinet hæc doctrina de capite Ecclesiæ ad secundum genus communicationis idiomatum ipsorum, non ad hoc tertium, de quo quaeritur.

- 27 Undecimum argumentum est, ex Christi apparitione Act. 9. 27. & cap. 23. 11. 2. Tim. 4. 17. 1. Cor. 15. 8. Act. 7. 59. Apoc. 1. 13. Negamus verò ubiquitatem sequi ex hac apparitione Christi. Visus à Paulo Christus, & certe in

visus, ut dicat 1. Cor. 9. 1. nonné Christum
 Jesum Dominum vidi nostrum? indeque
 asserat resurrectionem ejus. 1. Cor. 15. 8.
 Ac verè dicere potuerit, novissimè omnium
 tanquam abortivo visus est & mihi. Sed
 modum visionis non describit, an vel 1.
 Christus ad ipsum in aërem descenderit,
 nec enim Christum ita cælo includimus,
 ut cælo alligatus, non possit sanctis & fide-
 libus hominibus suam præsentiam testari
 etiam in corpore. Vel 2. eum in modum,
 quo Stephanus *Act.* 7. 59. ipse in terris ex-
 istens intendens in cælum, vidit cælos
 apertos & filium hominis stantem à dextris
 virtutis Dei, Paulus eundem viderit Chri-
 stum. Vel 3. raptus ad tertium cælum
 ipse, in cælesti gloria constitutum Christum
 viderit. Tametsi enim visionem hanc
 2. Cor. 12. fuisse à priori illa *Act.* 7. 27. aliam,
 disputat *Baronius* A. C. 36. n. 9. & *Chemnit.*
de duabus naturis in Christo cap. 30. nihil ta-
 men impedit, quin modus visionis idem
 esse potuerit. Vel quicumq; denique mo-
 dus visionis fuerit alius, nec enim disertè
 is exprimitur: non tamen vel legimus, vel
 colligere hinc possumus, vidisse Christum
 Paulum ubiq;, quod in quæstionè nunc ve-
 nit. *Videri possunt, ad examè hujus argumèti, qua-
 erudite scripsit Zanchius in responsione ad Holderū.*

CAP. XXVIII.

De Adoratione Christi.

- 1 **T**Hesis quinta est: Christo homini committitur cultus religiosæ adorationis. Id verum nemo negat hactenus. Est enim genus communicationis primum hoc. In Concreta posita thesis: non in abstracto. Non probat tertium genus communicationis idiomatum. Quæ reliqua sunt, nihil aliud sunt, quàm ut sub ambagibus & involutis, ambiguè positæ res tegatur & obscuratur. Id & probandum & concludendum est. Christi humanæ naturæ per tertium genus Communicationis Idiomatum convenit cultum religiosæ adorationis. Non probatum id hactenus.
- 2 Ut tamen res intelligatur plenius, & scopus controversiæ cognoscatur rectius huc inferemus, quæ de adoratione Christi in *Comment. in Matthæum* alibi diximus *fusus*, & locum de adoratione Magorum *Matth. 2.* huc enim cognosci poterit, quid de præsentia argumento sit statuendum.
- 3 Adoratio in universum duplex: Civilis seu politica, & religiosa. Illa hominibus

convenit: hæc unius & solius Dei propria est. Illa virtutis præmium, & observantiæ erga homines debitum: ea enim testamur nos agnoscere dona, potestatem, dignitatem divinitus in hominem collatam, & beneficiorum in nos collatorum memoriam. Ita Gen. 23. 7. surrexit Abraham, & adoravit populum terræ, filios Heth. & Esavum adorarunt uxores Jacobi Gen. 33. 6. 7. & Jonathan David 1. Sam. 20. 41.

Religiosa verò unius Dei propria ex fide proficiscitur, & est conjuncta cum ea fiducia, quâ in uno Deo acquiescimus, ipsumque tanquam summum bonum colimus & veneramur. Estque tum interna, tum externa: Illa in interiori animi affectione consistit: hæc externis etiam gestibus internam illam affectionem animi testatur & declarat. Hæc si sola sit, hypocritica est. Unde sæpè externas ceremonias rejicit & detestatur Deus, utpotè quæ fide & interiori illo affectu animi destituitur. Psal. 50. 13. 14. 16. Esai. 1. 11. & seqq. Amos. 5. 21. & seqq. Malach. 2. 13. 14. Quod si verò cultus animi interior cum exteriori cultu & adoratione jungatur, gratus erit odor Abellis & Noah. Gen. 4. 4. & cap. 3. 20. 21. Hebr. 11. 4.

Hinc jam circa Christi adorationem hæc

quæstiones nascuntur: 1. qualis fuerit Magorum adoratio. 2. de adoratione suppositi seu personæ Christi. 3. an carni Christi & qualis conveniat adoratio. 4. quod loco movet Stapletonus de Christo adorando in Eucharistia. Potest etiam tractari quæstio, de distinctione latræ & 6. qualis honor sit is, qui sancti debetur.

6 De primo Lyræ sententia est *ad hunc locum*, fuisse hanc adorationem religiosam & procidentes adoraverunt eum, inquit scilicet adoratione latræ. Hanc enim religiosam intelligunt. Et Stapletonus in *primæ Cathol. in die Epiph.* dicit: Magos oculis fidei, non carnis in hac adoratione usos. & viderur in eam sententiam inclinare *Imman. lib. 3. c. 10.* & *Cypranus in serm. de stella & Magis.* Ita *Augustinus de tempore serm. 29. quæst. Epiph.* Ideò se Magi humiliabant, quia simulacri astra cernebant: Deum enim esse cognoverunt, cui cœlestia serviebant. Et paulò post: in thure obtulerunt Dei honorem.

7 Contrà verò aliorum sententia est, fuisse adorationem eam non nisi civilem. *Calvinus harmon. Evang. ad hunc locum* scribit. Quantum ad ipsos (Magos scilicet) spectat non venerant ad exhibendum Christo pietatem.

pietatis cultum, qualis debetur Filio Dei: sed Persico more volebant salutare, quasi præstantissimum Regem. Neque enim de eo plus tenuisse probabile est, quam singulari potentiâ & dignitate fore præditum, ut populos omnes meritò in sui admirationem & reverentiam converterer. Eadem Gualtheri est sententia in cap. 2. Matth. hom. 13. Benediçt. Aretii & Guolf. Musculi ad hunc locum.

Quæ posterior sententia veritati magis est consentanea: tum ratione consuetudinis gentis, tum ratione Magorum, & modi manifestationis. Ea enim Persarum erat consuetudo, ut & adorarent Reges & offerrent dona. Illud de Cyro lib. 8. de Padiâ Cyri scripsit Xenophon, & Alexander ab Alexand. lib. 2. cap. 19. Hoc Cælius Rhodig. antiq. reet. lib. 13. 1. 16. Magi verò gentiles idololatræ erant, veri Dei ignari, multò magis promissionum de Messia: ut propterea, nisi accedente verbo, de vero cultu Dei & Regis Judæorum veram notitiam habere non potuerint. Et modus manifestationis is, qui factus est mediante stella, non videretur fuisse sufficiens ad generandam veram de Deo notitiam & fidem, quæ certò nisi sit, adoratio vera esse nequit. Nec verò dici potest intercessisse verbum sacerdotum è Michæa

citatum. Nam & ante hoc Concilium de Rege adorando cogitaverant, adeoque ante verbum cognitum. Esse verò adorationis hujus genus aliud, cujus mentionem faciunt ante sacerdotum conventum v. l. & quam exhibuerunt invento jam Rege v. 11. haud facile dixerim. Et Herodem de externo illo & civili adorationis genus intellexisse Magorum adorationem, quum & ipse spem fecerat de adorando rege v. l. certum est & manifestum.

9 II. Quod ad secundum attinet, de adoratione personæ Christi, dubium non est, adorandum Christum. Cum enim firmus Deus, adoratio uni & soli Deo Christo denegari non potest. Ita *Epistola ad Hebr.* 1. 6. de eo dictum, quod *Psal.* 97. v. 8. scriptum: & cum iterum introducit primogenitum in orbem terrarum, dicit: Et adorent eum omnes Angeli *Phil.* 2. 10. *Rom.* 14. 11. Et hæc adoratio Deo & homini convenit: nec enim persona alia Deus est, & homo alia: sed eadem persona & Deus & homo. Ideoque eadem adoratione & Deum & hominem colimus & adoramus.

10 Hinc concilium Ephesinum docet: Caveamus de Christo dicere (quod Nestorius dixerat) propter assumptam venerabilis sumptum

sumptum, & propter invisibilem adoro
visibilem. Adversus quam Nestorii sen-
tentiam in eodem Concilio positus est
anathematismus 8: Si quis audet dicere as-
sumptum hominem coadorandum Dei
verbo, & conglorificandum & connuncu-
pandum Deum, tanquam alterum cum al-
tero, nam Con syllaba semper adjecta hoc
cogit intelligi: ac non potius una supplica-
tione veneratur Emanuel, unamq; ei glori-
ficationem dependit, juxta quod verbum
caro factum est: anathema sit. Idq; pro-
pterea, ne dividendo adorationem perso-
narum, personæ simul ipsæ dividantur.
Hunc enim esse finem anathematismi &
Concilio Ephesini docet *Cyrillus in apolog:*
Igitur factus est anathematismus, *inquit,*
contra eos qui modis omnibus dividunt
Emanuelem in hominem propriè, & Deum
verbum propriè. Nobis enim unum &
eundem Theologorum sermo prædicavit,
sacrarumq; scripturarum inadulterata co-
gnitio. *Vide eundem in lib. ad Evoptrium con-*
tra reprehensiones Theodoretæ ad anathematif. 8.
Constat hinc indubitatum esse dogma in
Ecclesia: Christum Deum & hominem in
una persona eadem adoratione esse ado-
randum & colendum.

III. Sed id jam tertio loco, dubium satis, II

an Christi etiam carni adoratio conveniat
& qualis ea sit? Adversarii enim nostri, in
defendant fictitiam idiomatum commu-
nicationem, ex hoc jam citato anathematismo
8. Concilii Ephesini disputant: Adorationem
divinam communicatam esse carni Christi
eam verò esse idioma divinum. Quon-
dam ergò idioma divinum carni Christi
esse communicatum. Sed anathematismum
non de carne & natura altera, humana scilicet,
prout à divina in abstracto distinguitur
esse intelligendam, supra è Cyrillo ana-
thematismi authore probavimus. Alia
enim longè quæstio est, an idem honor &
cultus Christo & Deo & homini con-
veniat, prout consideratur in persona & sup-
posito, seu ut loquuntur in Concilio:
& alia quæstio est, an humanæ naturæ in
communicata adoratio divinitati propria,
quatenus utraq; natura distinctè, & ut lo-
quuntur, in abstracto consideratur.

- 12 Eam diversitatem observavit Synodus
Antiochena secunda congregata contra Pau-
lum Samosatenum anno Christi 272. & est
in Concil. Ephes. edit. Pelt. tom. 6. c. 1. in fine, & re-
petitur apud Baron. anno Christi 272. n. 16. ubi
inter alia hæc habentur: Confitemur Do-
minum nostrum Jesum Christum totum
Deum & totum hominem: Totum Deum
etiam

etiam cum corpore, sed non secundum corpus Deum. Totum hominem, etiam cum divinitate, sed non secundum divinitatem hominem. Totum rursus adorabilem, etiam cum corpore, sed non secundum corpus adorabilem. Hinc *Cyrillus in lib. de vera fide ad Theodosium*: num igitur tanquam hominem adorabimus Emanuelem? absit, deliramentum enim hoc esset, & deceptio ac error. In hoc enim nihil differemus ab his, qui creaturam colunt ultra conditorem & factorem. Et in hunc sensum à nostris Theologis *inexam*, recitat *Selneckeri ad fol. 43.* dictum: dicit à nobis asseri, carnem Christi non esse vivificam, neque adorabilem, sed omittit id, quod à nobis additur: Homo quidem, sed non caro hujus hominis est modo, quo Deitas, vivificat & adoratur: & tamen caro suas etiam partes habet in hoc officio vivificationis & honore adorationis. Unâ enim *λατρεία* colitur unus Christus. Et in *defens. admonit. Neust.* (cujus auctorem esse *Marcum Beumlerum* annotat *Hospin. in Concord. disc. cap. 49.*) in *prefat. adversus apologiam Erfurtensem* ita scriptum pag. 20: Dum Danæo litem capitalem movent, quòd scripserit eos, qui ad carnem Christi adorationem suam dirigunt,

esse idololatrias, carnem n. propriè non esse
 objectum adorationis: ipsimet postea per
 21. disertis verbis fatentur, carnem Christi
 siue assumptam humanam naturam, cum
 per se, ut creatura, etiam in unione perso-
 nali, consideratur, non adorandam, quod
 honor adorationis soli omnium conditori
 Deo competat, *Vide Beza'm apolog. 3. ad Selnu.*
respons. ad pag. 134. & Marcum Beumlerum sua
im gegenbericht wider D. Jacob Heilbrunner
cap. 2. n. 8. von anbetung des fleisches oder
menscheit Christi.

13 Summa huc redit: 1. objectum adæqua-
 tum adorationis Christi esse suppositum
 seu personam Christi. 2. Carnem Christi
 non quidè excludi, sed tamè non esse per se
 terminū seu objectū adorationis: 3. Adeoq;
 nullam divinæ proprietatis communicatio-
 nem hinc adstrui.

14 Bellarminus etiam negat latriam, quam
 verū cultum eum qui soli Deo debetur, esse
 docet cōvenire humanæ Christi naturæ: in-
 deq; hyperduliā ei tribuit, comūnem cum
 Maria virgine Christi matre. Quia, inquit,
 inter sanctas creaturas humanitas Christi,
 si seorsim consideretur, singulariter excellit
 propter unionem ad verbum, & similiter
 B. virgo: ideo Theologi hyperdulia tribuunt,
 soli humanitati Christi, & matri ejus

in lib. de Sanct. beat. qui est 1. contr. 4. gener. cap. 12. Refert eandem sententiam Lombardus 3. sent. d. 9. & præter eam aliorum sententiam proponit, qui eandem carni & divinitati adorationem tribuant. Sed dextrè eorum sententia explicanda est, ut à suppositi adoratione quidem non excludat humanam naturam, terminus tamen seu objectum proprium adorationis esse non dicatur. Pro nobis militat similitudo purpuræ: quæ nunquam objectum seu terminus adorationis est, quando Rex purpura indutus adoratur: si vel maximè propter adorationem exuenda purpura non sit. Vide ad hunc locum Bellarmini Fr. Iunium Contr. 7. cap. 12. n. 6. l. Inferius de hac hyperdulia in specie agemus.

IV. An Christus adorandus in Eucharistia? Stapletonus in prompt. Cathol. die Epiph. ad hac verba: & procidentes adoraverunt eum, scribit: Locus aptus ostendendi contra incredulos nostri temporis hæreticos, Christum rectissimè adorari in venerabili Eucharistia, sicut hic tres magi Christum puerum adoraverunt in præsepio: nec illos peccare, qui adorant, sed illos graviter offendere, qui non adorant. Disputat eadem de re Bellar. de Sacramento Euchar. lib. 4. cap. 29. Sed is questionem format de veneratione huius sacramenti. Et subjungit: Sacramentarios

negare, Sacramentum adorandum, & idolatriam appellare ejusmodi adorationem & allegat in eum sensum *Calvinum lib. 4. inst. cap. 17. §. 35.* Neque id mirum videri debere ait, cum ipsi non credant esse Christum re ipsa præsentem, & panem Eucharistiæ re ipsa nihil esse nisi panem ex forno. *Videmus eundem sensum Costerum in Enchirid. de S. Eucharistia sacram. §. de adoratione, cujus hæc est conclusio:* Ex his efficitur sanctissimum hoc Sacramentum & juxta nomen suum venerabile, quantâ potest reverentiâ, honore, celebritate, tum interno cordis affectu, tum externis ceremoniis à Christi fidelibus reverendum, colendum & adorandum esse, summo etiam cultu, quem Græci *λατρεία* vocant, soli Deo conveniente.

- 16 Sed hæc observanda: 1. Calumniæ Bellamini asserentis, nostros negare præsentiam Christi in Eucharistia: & nihil esse, nisi panem ex forno panem Eucharistiæ. Falsum, nos negare Christi præsentiam in Eucharistia: negamus verò tum panis in corpore transubstantiationem, scripturæ & antiquitati incognitam: tum substantialem corporis in pane præsentiam: ejusdem verò præsentiam in Eucharistia non negamus. 2. Et falsum, panem Eucharistiæ nihil esse, nisi panem ex forno. Panem esse & manere

manere tam ante, quàm post consecrationem asserimus cum Apostolo 1. Cor. 11. 26. 27.

28. Sed nihil esse, nisi panem ex furno, nunquam in mentem venit Theologis nostris, quibus illud Apostoli in ore frequens est, panis quem frangimus, nonne participatio corporis Domini. est 1. Cor. 10. 16. sed hac controversia alterius loci est.

3. Notetur mutatio status quæstionis: 17
Stapletonus dicit, nos negare, Christum rectè adorari in venerabili Eucharistia: Bellarminus & Costerus contendunt de veneratione Sacramenti, idque λατρεία cultu ut vocant, esse adorandum. Hic quantum interfit, ante omnia animadvertendum. Quum enim in Sacramento duo sint symbola & res symbolis significata, illis adorationem denegamus, at non Christo. Hanc esse nostrorum sententiam discere poterant à Petro Martyre loc. comm. Class. 4. cap. 10. n. 50. quemadmodum, inquit, Augustinus admonebat, sistendum non esse gradum in carne, sed accedendum ad divinitatem: ita hic ego moneo, adorando, cum percipimus Eucharistiam, non esse consistendum in symbolis, sed adorandum in Spiritu & veritate Christum, sedentem in cœlis ad dextram Patris.

Patris. Quod quia simplices non intelligunt, propter confirmatum & robustum errorem transubstantiationis: id existimari non esse inutile, si ab adoratione externa, puta à prostratione vel genu flexione temperaremus, quoad isti docerentur, Adoratio interna potest absque periculo adhiberi, neque externa esset sua natura mala. Multi enim piè genu flectunt & adorant, illis verbis Evangelii auditis. Et verbum caro factum est: nec tamen illi verba dicenda sunt adorari, verum significata. Quod idem hic fieri quid prohibet, modò non adorentur symbola, sed quod per illa significatur? verum hoc tempore, ob prædictam causam fortassis adoratio externa non est opportuna, nisi frequenter esset de his rebus in concionibus mentio.

- 18 E quibus nos sequentia deducimus: Falsum, si absolute & simpliciter dicatur, Christum non esse adorandum in Eucharistia: nam & internam & externam adorationem concedit Petrus Martyr, dummodò non ad symbola, sed ad Christum ipsum dirigatur: adoratio, inquit, interna potest absque periculo adhiberi, neque externa esset sua natura mala: modò non adorentur symbola, sed quod per illa significatur.

2. Secundum quid, & certo quodam respectu iudicat esse abstinendum ab adoratione externa: propter confirmatum & roboratum errorem transubstantiationis, quia cum in finem potissimum dirigitur adoratio, quasi panis substantia abolita, planè nihil ejus præter accidentia seu species externas sit reliquum, adeoque hoc totum, quod in sacramento est, sit adorandum, quia totum hoc sit Christus. 3. Sin populus rectè erudiat & instituatur, ut distinguere possit symbola à re significata, non esse illicitum externa simul & interna adoratione Christum etiam in usu Eucharistiæ adorare. Est enim Eucharistia inter ea media, quæ fidem in nobis confirmant: at verò non confirmaret, nisi nos dirigeret in verum objectum fidei, quod est Christus: ex ea verò fide necessario sequitur verus cultus & adoratio Christi. 4. Et ita genibus inflexis prostrati in Anglia percipiunt Sacramentum Eucharistiæ: Ministris accedentibus ad humi positos & exhibentibus symbola panis & vini. *Quomodo & ipse ter usus sum hoc Sacramento cum aliis, quum essem Oxoni Anno 1609.*

V. De distinctione latras & dalas. 19
Augustinus lib. 1. quæst. super Genes. cap. 61. quæritur, inquit, quomodo scriptum sit: Dominum

minum Deum tuum adorabis & illi soli
 servies: cū Abraham (Gen. 23.) sic hono-
 raverit populum quendam gentium, et
 etiam adoraret. Sed animadvertendum
 est in eodem præcepto non dictum, Domi-
 num Deum tuum solum adorabis: sicut de-
 ctum est. Et illi soli servies, quod est gra-
 cè λατρεύσεις (Matth. 4. v. 11. Luc. 4. v. 8. qu-
 voce etiam usi 70. Interpp. Deut. 6. v. 13.
 ubi etiam habent illud αὐτῷ μόνῳ ip-
 soli, quod aliās in Hebræo non est, & Deut.
 10. 20.) Talis enim servitus non nisi Deo
 debetur. Unde damnantur idololatæ,
 id est, ejusmodi servitutem exhibentes ido-
 lis, quæ debetur Deo. Itaque Augustinus
 sententia est, adorationem quæ est con-
 iuncta cum latria, eam esse, quæ soli Deo con-
 venit. Et lib. 3. qq. super Levit. cap. 66. ubi Au-
 gustinus secundum 70. Interpp. legit (aliter
 atq; in Hebræo est, & in vulgata v. 21.) Et a le-
 mine tuo non dabis servire principi. Hic
 inquit, non video quid intelligatur, nisi prin-
 cipi, qui pro Deo colitur. Non enim
 δουλεύειν sed λατρεύειν in Græco, quod Lau-
 nus non solet interpretari, nisi ut dicat ser-
 vire. Plurimum autem distat. Nam servi
 hominibus, quos servi serviunt, quod non
 est λατρεύειν, sed δουλεύειν, scriptura non
 prohibet; servire autem secundum id
 quod

quod est λατρεύειν, non jubetur hominibus, nisi uni vero Deo. Et paulò pòst: opportunissimè etiam hic adjungit, Ego Dominus: hoc utiq̃ue admonens, quia illi soli debetur λατρεία, id est, servitus, quâ servitur Deo. Et in eundem sensum scribit de Trinit. lib. 1. cap. 6. Atq̃ue hinc nata communis illa distinctio secundùm Augustinum inter λατρείαν & δουλείαν, ut illa sit adoratio seu servitus Deo conveniens, hæc δουλεία servitus, quæ hominibus debetur. Et ita communiter videmus usurpata esse dulias vocem, pro honore civili. Ita *Lyra* 1. Sam. 20. ad v. 42. de eo, quod David adorabat Jonathan, scribit: surrexit David, per indicium prædictum. Et cadens pronus in terram adoravit, adoratione duliæ. Ita idem *Lyra* 1. Samuel. 28. ad vers. 14. Samuel permittit se adorari adoratione duliæ, nec hoc fuit malum: sicut & David permittit se adorari à Nathan Propheta, ut habetur 2. Reg. 1. Ita explicat adorationem adoratione duliæ 2. Sam. 9. ad v. 6. & 8. 1. Reg. ad v. 16. Et similiter *Galatinus* lib. 6. cap. 10. & *Gabriel Biel* in 2. sens. d. 8. q. 1. lib. 3.

Hinc verò jam manifestum est, longè

S

aliam 20

aliam esse Augustini sententiam & aliorum
 ab iis, qui Augustini verbis abutuntur. Au-
 gustinus enim duplex honoris genus his
 verbis explicat: alterum Deo, alterum ho-
 minibus conveniens. At verò Pontifici
 & ex iis Bellarminus, præter hæc duo agno-
 scit: 1. genus tertium. Docet enim tri-
 plici excellentia esse triplicem speciem
 cultus: nam 1. divinæ excellentiæ respo-
 dere latram; 2. humanæ excellentiæ cul-
 tum civilem, & observantiam quandam
 humanam: & 3. esse excellentiam quandam
 mediam inter divinam & humanam, qualis
 est gratia & gloria sanctorum, & hanc ter-
 tiam speciem cultus Theologos vocant
 dulian, de sanct. beat. cap. 12. Sed Augustinus
 nisi duas species agnoscit. 2. Duliam subdi-
 vidit Bellarm. dicto loco in duliam propriam
 & hyperduliam: ut illam sanctis cer-
 ris, istam soli humanitati Christi, & mari
 ejus tribuat: qua de re altū silentium apud
 Augustinum. Et ita idem ille Augustinus cum
 Faustum Manicheum lib. 20. cap. 21. non in
 duplicis generis cultus & honoris merum
 quorum alterum martyribus commune
 cum sanctis in hac vita: alterum uni & soli
 Deo proprium. Colimus, inquit, marty-
 res eo cultu dilectionis & societatis, quo &

hac vita coluntur sancti Dei homines, quorum cor ad talem pro Evangelica veritate passionem paratum esse scimus. At illo cultu, qui græcè latría dicitur, latinè uno verbo dici non potest, cum sit quædam propriè divinitati debita servitus, nec colimus, nec colendum docemus, nisi unum Deum.

UtraiDEM honoris genus sanctis in hac vita, & sanctis de mortuis tribuat, quod à Pontificiorum sententia est maxime alienum.

3. Adde & hoc, quòd Augustinus ipse 21 agnoscit, non esse hoc discrimen perpetuum. Ita enim *Locution. lib. 5. qui est in Deuteron. ad locum Deur. 28.* scribit: Et servies inimicis tuis, quos immittet Dominus Deus tuus super te: Græcus habet λατρεύσεις, ubi Latinus interpretatus est servire. Solet autem hoc verbum in ea servitute ponere, quæ debetur Deo: Unde idololatraz appellantur, quia eâ servitute idolis serviunt. Ergo hic inusitatè positum est hoc verbum.

4. Et in universum opus servile non faciendum die Sabbatho, vocatur in sacris opus λατρευτὸν, *Levit. 23. Num. 28. passim.* At verò hoc opus non faciendum, non

spectat servitutem Deo debitam: hic enim verum, quod *Matth.* 12. 5. scriptum: autem legistis in lege, quia Sabbathis Sacerdotes in templo Sabbathum violant, & sine crimine sunt: sed opus servile, spectat servitutem hominibus debitam. Et contra *δουλοῦ* tribuitur 2. *Paralip.* 12. 8. & cognoscent servitutem meam, & servitutem regni tui. Ubi divina pariter & humana servitutis *δουλείας* voce exprimitur.

23 Manifestum ex his: 1. *λατρείας* voce significari, & magna ex parte cultum divinum designari, 2. Non tamen esse hanc differentiam perpetuam: nam quandoque *λατρεία* servitutem humanam significare, quandoque divinam *δουλείαν*, ut ita quandoque promiscuè usurpentur. Et ita Paulus *Act.* 10. 7. 19. servitutem præstitam allegans, *δουλεύων τῷ κυρίῳ* serviens Domino. 3. Negamus verò è sacris posse demonstrari *δουλείαν* denotare cultum quendam religiosum, medium inter divinam & humanam. Adeoq; hanc distinctionem inter *λατρεία* & *δουλείαν* ad suum institutum, ad invocationem nempe sanctorum falsò & perverè adhiberi.

24 VI. Qualis honor sit is, qui sanctis debetur? Hic, 1. certum, cultum & honorem

divinum, quem λατρεία vulgò appellant, sanctis non convenire. Hic enim locum habet illud Christi *Matth. 4.* Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies. Hæc enim divina est sententia *Isai. 42. v. 8.* gloriam meam alteri non dabo. Et nota est sententia primitivæ Ecclesiæ ex Epistola Ecclesiæ Smyrnæorum ad Ponti Ecclesias apud *Eusebium hist. Eccl. lib. 4. c. 15.* secundum versionem *Ruffini*: instigabatur Nicetas, ne Polycarpi corpus humanum concederet, ne fortè relinquentes illum, qui crucifixus est, Christiani hunc colere incipiant. Ignorantes miserrimi, quia neq; Christum aliquando possumus derelinquere, qui mortè pro totius mundi salute sustinuit, neq; alium quemquam colere: quoniam verum Deum, & qui colendus sit noverimus. Et gentiliū errorem tanquam apertè falsum rejicit idem *Eusebius lib. 8. c. 6.* putant, quòd divinus honor apud nos martyribus deferatur. Et citavimus superius in eandem sententiam *Augustinum contra Faustum Manicheum lib. 20. cap. 21.* & docet idem de vera religione *cap. 55.* Idq; rectè disputat *Costerus Enchirid. cap. 12. de veneratione sanctorum prop. 5.*

2. Sanctos honoramus, charitate, non 25
servitute. Hæc sunt expressa verba *Augustini*

de vera relig. cap. 55. de honore Angelorum
 neque enim *inquit* & nos videndo angelos
 beatifsumus, sed videndo veritatem, quod
 etiam ipsos *diligimus* angelos, & illis
 congratulamur. Nec invidemus, quod
 paratiores, vel multis molestiis interpe-
 dientibus perfruuntur: sed magis eos
diligimus, quoniam & nos tale aliquando
 sperare à communi Domino iussi sumus.
 Quare honoramus eos charitate, non ser-
 vilitate. Nec templa eis construimus.
 Nolunt enim se sic honorari à nobis, quod
 nos ipsis cum boni sumus, templa sumus.
 Deus esse noverunt. Rectè itaque *liber*
 (Apoc. 22.) hominem ab angelo prohibuit,
 ne se adoraret, sed unum Deum, sub quo
 esset & ille conservus. Hinc argumen-
 mur: Sanctis non potest vel alius, vel
 superior honor & cultus deferri, quam
 angelis. At his convenit honor charitatis
 & dilectionis, non servitutis. Nec ergo
 Sanctis vel alius, vel superior tribui potest.
Ita Ecclesia Smyrnæorum cit. sup. loco scribit
 martyres tanquam discipulos Domini dili-
 gimus & veneramur, quasi integrè fidei
 magistro servantes & Domino, quoniam
 nos quoque in fide & perseverantia chari-

ratis optamus esse participes. Ita superius
Augustinus contra Faustum Manicheum lib. 20.
cap. 21. colimus martyres eo cultu dilectio-
 nis & societatis, quo & in hac vita coluntur
 sancti Dei homines, quorum cor ad talem
 pro Evangelica veritate passionem para-
 rum esse sentimus: sed illos tantò devo-
 tius, quantò securius post incerta omnia
 superata: quantò etiam fidentiore laude
 prædicamus, jam in vita feliciore vi-
 ctiores, quàm in ista adhuc usque pugnan-
 tes.

Vides gradus diversitatem, speciei di- 26
 versitatem non vides. Eodem cultus ge-
 nere sancti in hac vita & defuncti hono-
 rantur: major devotio & confidentia
 in illis laudandis, de quorum fide certi su-
 mus. Et ita summis honoribus laudan-
 dos esse martyres docet *Cyrillus contra*
Julian. lib. 6. & 10. quòd pro veritate stre-
 nuè certarint, & fidei sinceritatem serva-
 rint. Et in hunc sensum admittimus Co-
 steri simile, à Regibus, parentibus, præ-
 ceptoribus sumptum. Sed id non nisi
 civilis honoris argumentum est: qui in
 dubium à nobis non vocatur. Et Augu-
 stana Confessio, de cultu sanctorum do-
 cet, quòd memoria sanctorum proponi

possit, ut imitemur fidem eorum, & bona opera juxta vocationem.

- 27 3. Negamus, verò invocationem sanctorum. Ita enim docet *eadem Confessio* *ēto loco*: scriptura non docet invocare sanctos, seu petere auxilium à sanctis. *Augustinus de civit. Dei lib. 22. cap. 10.* ad sacrificium homines Dei suo loco & ordine nominari, non tamen à sacerdote, qui sacrificat, invocari. Audis Augustinum expresse negare invocationem sanctorum. Et certè otiosa est invocatio, siquidem ignorant quid in hac vita agatur. Probat id fusè *Augustinus in lib. de cura pro mortuis gerenda cap. 12. cujus rubrica hæc est, mortuorum animas non sentire res viventium.* Idque docet exemplo matris Monicæ: si rebus viventium interessent animæ mortuorum, & ipsæ nos quando eas videmus alloquerentur in somnis, ut de aliis taceam, ne ipsum piæ mater nulla nocte desereret, quæ terra marique secuta est, ut mecum viveret. E *Psalm. 27. 10.* Pater meus & mater mea dereliquerunt me. E loco *Esai 63. 16.* Abraham nos nescivit, & Israel non cognovit me. E *2. Reg. 22.* ubi piissimo regi Josiæ pro magno beneficio promittit Deus, quòd esset ante moriturus, ne vide-

ret mala, quæ ventura illi loco & populo minabatur.

4. Sed orant, *ais*, sancti pro nobis: in- 28
vocandi ergò. Nego ex oratione inferri invocationem. Nam & sancti in hac vita orant pro nobis, non tamen invocandi. Et oratio sanctorum defunctorum non tam spectat particulares nostras necessitates, ignoras & incognitas sanctis, ut cum Augustino dicebamus: quàm universalis Ecclesiæ statum & conditionem. Baronius anno Christi 262. n. 59. allegat Augustinum de diversis serm. 101. cap. 2. recitantem quasdam sententias ex actis Fructuosi Episcopi Tarraconensis. Inter cætera, inquit, quale erat illud Fructuosi Episcopie cum ei diceret quidam, & peteret, ut eum in mente haberet & oraret pro illo. (Felicem hunc fuisse docet Baron. n. 66.) respondit: Me orare necesse est pro Ecclesia Catholica ab oriente usque ad occidentem diffusa. Quis enim oret pro singulis? sed neminem singulorum præterit, qui orat pro universis: ab eo nullum membrum prætermittitur, cujus oratio pro toto corpore funditur.

E quibus nos sequentia colligimus: 29
1. Rectè dictum à Chemnitio Exam. Concil.

Trid. part. 3. de veneratione Sanctorum: pia
 & bonas esse cogitationes, beatos in celo,
 licet particulares circumstantias in-
 gulorum hominum in terris versantium
 non videant, pro ipso tamen generali statu
 Ecclesiæ, quam in terris sub cruce mor-
 tare sciunt, sollicitos esse. Apologiam enim
 Confessionis Augustinæ dicere: Concedimus
 sanctos in cœlis orare pro Ecclesia in genere. 2. De agnitione & exau-
 ditione particularium votorum & auxi-
 liis esse rem dubiam & incertam. 3.
 Nec de eo quæri, an sancti sint honoran-
 di. 4. Sed de ea invocatione Sanctorum,
 qualis est apud Pontificios vix
 controversa: eamque scripturæ & po-
 riori antiquitati non esse consentaneam.

Et hæc quidem occasione argumen-
 ti de adoratione Christi diximus: an verò
 è superius dictis colligi possit, conueni-
 re humanæ Christi naturæ seu carni ad-
 orationem per modum tertii generis Com-
 municationis, ipsi viderint.

Atque hæc de Communicatione idio-
 matum dicere volumus.

Dominus Jesus verus Deus & verus
homo Mediator & Salvator noster, qui
regit & gubernat Ecclesiam, cujus Rex &
caput est, suorum clementer misereatur,
& pacem & concordiam restituat nobis
ad sui nominis gloriam & salutem no-
stram.

Ipsi Regi seculorum honor & gloria
in secula seculorum.

Amen.

Amico & benevola
Lectori S.

PROPOSUI annis ab hinc viginti Confessionem Orthodoxam de persona & officio Christi in Academia Marpurgensi pro Licentia Doctoratus impetranda. Ea doctrina quia cognata est cum praesenti materia, visum est eam denuo annectere; exemplaria enim à multo jam tempore distracta sunt, & memini gratam tum esse & acceptam hanc disputationem multis.

CONFESSIO ORTHODOXA,
DE PERSONA ET
OFFICIO CHRISTI,

QUAM

CHRISTO DUCÈ,
AUTHORITATE ET CONSENSU
VENERANDÆ FACULTATIS
THEOLOGICÆ IN ACADEMIA
Marpurgensi,

Pro Licentia Doctoratus in Theologia impetranda.

PROPONIT

JOHANNES COMBACHIUS
Wetteranus Philosophiæ Professor
Ordinarius,

RESPONDENTE

M. CHRISTOPHORO COMBACHIO
Scholæ Wetteranz Rectore.

IV.D. JUNII IN COLLEG. AD LANUM.

Anno à nato Christo

M DC XVIII.

CONFESSIO ORTHODOXA
DE PERSONA ET OFFICIO CHRISTI.

Prefatio.

Christus nobis omnia.
Quid huic liberalitati
le unquam inveniri possit?
Ego ipse sum pater, ego frater,
ego nutritor, ego radix,
ego fundamentum. Ipse amicus sum, membrum, caput, frater, sum,
mater, universa ipse sum, dummodo mihi, ut deus,
afficiaris. Ego pauper propter te, in sepulchro
propter te, patrem in excelsis propter te interpellas,
qui ad inferiora pro te à patre missus descendit.
Omnia tu mihi es, frater, coheres, amicus, membrum.
Quid vis amplius? quid avertis à me mentem?
quid caduco huic mundo laboras? Quid
stende mihi huius secularis studii finem. Vanitas
enim vanitatum & cuncta vanitas sum,
dicit Chysostr. in persona Christi in Matth.
hom.

homil. 77. Verè certè vanitas in secularibus est extra Christum. Quid enim juvat Syllogismos texere, figuras pingere, natura corticem intueri, subtilitates excogitare, dum interim salus extra Christum periclitetur, ut ob vanam & brevem gloriolam ea vita excidas, quæ verè vita & sine fine est. Scipionem inter sidera positum, stellarum magnitudinem contemplantem Cicero in Somnio inducit ita loquentem: Iam ipsa terra ita mihi parva visa est, ut me imperii nostri, quo quasi ejus punctum attingimus, pœniteret. Quantum magis intuerer, quas inquit, Africanus, quousq; humi defixa tua mens erit? nonne aspectu quæ in templa veneris? Somnium & umbrærat, quæ Scipionem à terris ad sidera revocabat. Nos Christus ad se vocat, & terrenis ac secularibus immorabimur? Mittamus tandem nugas, & Christum intueamur, ut in ejus notitia & fide proficiamus. I præ Christe Iesu tua gratia, & alacres sequemur.

THESIS PRIMA.

Theologia in universum omnis de divinitate rationem sive sermonem complectitur, secundum August. de civit. D. l. 8. c. i. h. e. in Dei cognitione consistit, quatenus in sacris literis revelatur ad hominum salutem.

Confessio Orthodoxa.

- 2 Ea verò vel absoluta est, & de Deo in
ejusq; natura, & attributis agit: vel rela-
va, quæ opera DEI considerat, tam ea quæ
omnibus creaturis sunt communia, cuj-
modi sunt effecta creationis & gubernan-
tis: quàm quæ hominib. sunt propria, & im-
primis electis, cujusmodi est opus Redem-
ptionis, quæque cum hoc opere sunt con-
nexa.
- 3 Redemptionis necessitatem Lex demon-
strat: gratiam Evangelium.
- 4 Evangelium dicitur, *inquit Theophyl.* *in*
init. comment. in Matth. eò quòd nunciat no-
bis res prosperas, & benè se habentes, hæc
pacem & bona, nempe remissionem pec-
catorum, justitiam, reditum in cælos, ado-
ptionem in filios DEI. Nunciat autem quòd
facile & gratis hæc acceperimus, neq; nostro
labore assequuti simus hæc bona, neq; ear-
nostris acceperimus bonis operibus, sed
gratiâ & misericordiâ DEI talia bona con-
sequuti simus
- 5 Summa Evangelii Christus est: unde &
Legem Christi nominat *August. de civit. D.*
17. c. 17. quotquot enim sunt promissiones
DEI, in ipso sunt Etiam, & in ipso sunt A-
men. *2. Cor. 1. v. 20.*
- 6 Unde nobilis est in Ecclesia Athanasii
confessio in symbolo: quicumq; vult salvus
esse

esse, necessarium est ad æternam salutem, ut incarnationem quoq; Domini Nostri Jesu Christi fideliter credat.

Hanc confessionē, quam corde credim⁹, 7
& ore profiteamur, paucis exponem⁹. Quod ut felix & salutare esse velis, Christe Jesu, devotis precibus oro.

Doctrina Christi in tribus cōsistit. 1. Qua- 8
lis sit Christus. 2. Quorsum missus. 3. Quo-
modo redemptionis partes impleverit. Pri-
mum personam concernit: secundum offi-
cium: tertium statum.

Quoad personā Christus est secunda per- 9
sona Trinitatis ab æterno genita à Patre, e-
jusdem cum ipso essentia, quæ in tempore
assumpsit humanam naturam in unitatem
sue personæ, ut sit Mediator Dei & homi-
num.

Itaq; doctrina de persona Christi consi- 10
stet in duarum naturarum in Christo veri-
tate, & personæ unitate.

Naturæ duæ sunt: Divina, & Humana. 11
Utriusq; veritas consistit in veritate sub-
stantiæ & proprietatum, ut secundum illam
ὁμοῦρι & sit Patri: secundum hanc nobis
per omnia sit similis, excepto peccato.

Natura Divina Christi est essentia Divi- 12
na eadem cum Patre & S. Sancto, quam per
æternam generationem Pater Filio com-

municavit, ut sit æqualis Patri gloriâ, potestate, & honore, eidemque per omnia ὁμοῦσι, ut conclusum fuit in Concilio Nicæno.

13 Itaque natura Divina in Christo non citur ratione qualitaris novæ divinæ virtutis, secundum quam & nos reddimur novæ creaturæ, & Deo similes, divinæ consortis naturæ, secundum Apost. Petr. 2. Epist. 1. v. 4. Sed est natura divina secundum essentiam. Θεότης est, non θεϊότης.

14 Indeque Christus non est homo divinus, nec homo Deificatus: sed Deus. Et Deus, non secundum quid, videlicet, secundum participationem donorum divinorum, ut impiè sophisticatur Gratianus Propter: sed verè & simpliciter, ejusdem cum Patre essentia.

15 Quemadmodum & Filius Dei non per gratiam electionis, adoptionis & regenerationis: sed filius per naturam, seu per essentialem generationem, filius sc. æternus et substantia Dei Patris progenitus. Ut docet Cyrill. in Epist. ad Pres. Diac. act. Conc. Ephes. 1. cap. 1: Licet nos propter Dei gratiam, Di interdu[m] nominemur, non ita tamen sumus aut dicimur ut filius; Hic enim quanquam corpus induit, naturâ & reipsa Deus est.

Ita docet & confitetur Symbolum Nicænum: Credimus in unum Dominum nostrum Jesum Christum Filium Dei de Patre natum unigenitum, i.e. de substantia Patris, Deū ex Deo, lumē ex lumine, Deū verū ex Deo vero, natū non factum, ὁμοὺς αἰὼν Patris, h.e. ejusdem cum Patre substantiæ, per quem omnia facta sunt, quæ in cœlis, & quæ in terra.

Ecce docet, quia ita docet scriptura sacra, & Deum simpliciter eum nominat, & naturalem ejus filiationem describit, & divina attributa, opera & honorem ei adscribit.

1. Expressè vocatur Deus: *Psal. 45. v. 7.* 18
Sedes tua Deus in seculum seculi: quemadmodum hunc locum Christo applicat *Epist. ad Hebr. cap. 1. v. 8.* ad filium autem: *Thronus tuus Deus in seculum seculi. Esa. 6. coll. facta ad locum Ioh. 12. v. 38. & seqq. Esa. 35. v. 4. & 5. è collatione Matth. 11. v. 5. & 15. v. 30. 31. Esa. 40. v. 3. è collat. Matth. 3. v. 3. Ierem. 33. v. 16. Ioh. 1. v. 1. Act. 10. v. 28. Rom. 9. v. 5. Phil. 2. v. 6. 1. Ioh. 5. v. 10.*

2. Naturalis verò ejus filiatio docetur, 19
non ex eo solūm, quòd unigenitus esse dicitur *Ioh. 1. v. 18. & 3. v. 16. 18. & 1. Ioh. 4. v. 9.* ut in hunc modum distingueretur à filiis Dei per adoptionem *Ioh. 11. v. 52. Rom. 8. v. 15*

Sed & è speciali paternitatis ratione, secundum quam Deum Patrem suum vocat: ut ex ea etiam Judæi colligerent, æqualem eum se facere Deo *Ioh. 5. v. 18.* De quo loco elegans est Chrysostomi sententia in *Ioh. cap. 6. hom. 41. super ea verba, hoc autem dicebat tentans eum, ipse enim sciebat quid facturum esset.* Ut hoc loco, inquit, Evangelista diligenter hoc notat, ne decipiamur: ita cum inquit, propterea magis quærebant eum Judæi interficere, quia non solum solvebat Sabbathum, sed & Patrem suum dicebat Deum, æqualem se faciens Deo: nisi ea esset Christi operibus confirmata sententia, eam quoque correxisset suspicionem. Nam si in Jesu verbis timet Evangelista, nequid perperam suspicemur: multo magis in aliorum sermonibus, si non verum, id eos opinari intelligeret. Sed nihil dixit: nôrat enim, eam fuisse Christi sententiam, quod esset æqualis Deo, nec eos perperam opinatos. *Vide Cyril. in Ioh. lib. 9. cap. 40.*

- 20 3. Attributa prætereà Deo propria Christo tribuuntur. *Æternitas. Mich. 5. v. 2. Ioh. 1. v. 1. I. Ioh. 1. v. 1. Æqualitas cum Patre. Phil. 2. 6.* Omnipotētia, secundum quam eadem potestate præditus est, quā Pater. *Ioh. 5.* Omnipræsentia. *Matt. 18. 20. & 28. 20. Ioh. 3. 13. 4.* Item Opera creationis & gubernationis.

Iob. 1. 7. 3. 10. Col. 1. 16. Heb. 1. 2. 3. 10. 5. Opera ad salutem Ecclesiæ, cuiusmodi sunt, illuminare, & facere Filios Dei, Iob. 1. 9. 12. 13. peccata remittere. Matt. 9. 6. dare & mittere ministros Ecclesiæ. Matt. 28. 19. Iob. 20. 21. Eph. 4. 11. 6. Honor & cultus Deo proprius Psal. 97. 7. Heb. 1. 6. Iob. 5. 23. Rom. 14. 7. 11. Quæ & multa alia Christi divinitatem demonstrantia proposuerunt Cyrill. in thes. Athan. contra Arianos. Epiphan. de heres. Ioh. Cantacuz. Constantin. Rex advers. Mahum. fidem. Hier. Zanch. in eleg. scripto de 3. Elohim. & alii multi.

Itaq; Paulus, Samosarenus ortu, Antio- 21
chiz Syriæ Antistes, Dominum impiè dixit nudum fuisse hominem, in quo Deus verbū, sicut & in singulis Prophetis habitavit: ac proinde duas naturas separatas, & citra ullam prorsus inter se communionem in Christo esse, quasi alius sit Christus, alius Deus verbum in ipso inhabitans. Theodorus Presb. in lib. de hypost. un. Vide Epiph. her. 65. Et similia his, quæ Paulus Samosatensis docuit de Filio Dei, sensit Phorinus, & verba maledicentia, neutiquam consistere valentia evomuit, dicit Epiph. her. 71. Vide doctissimum opus Franc. Junii de Trinitate adversus Samosatenum.

Et impiè Arrius & Achilleus: non semp 22
inquiunt, Deus Pater fuit: non semp fuit Dei

verbum: sed fuit, quando Deus Pater non fuit. Dei autem verbum ex non existentibus factum est. Existens enim Deus, non existentem ex non existente fecit. Quapropter fuit aliquando, quando non fuit. Creatura est enim & factura Filius, neque similis est Patri secundum substantiam, neque verus est, neque vera sapientia ejus est, neque verum naturaliter Patris verbum est, sed unus quidem creaturarum & facturarum est. Abusivè autem dicitur verbum & sapientia. Unde & convertibilis est & mutabilis per naturam, sicut & universa rationalia, quemadmodum hanc hæresin scribit Alexander Episcopus Alexandrinus in *Epist. ad Eccles. Catholi. Comministr. & ad Alaban. Constantinop. Episc. in histor. trip. lib. 1. cap. 1. & 14.*

- 23 De quibus hæresibus eleganter scripsit August. in *Joh. tract. 26*: Deus Pater æqualem sibi genuit Filium, & qui cogitat atque in fide sua sentit, & ruminat æqualem esse Patri eum, in quem credidit, ipsum trahit ad Filium. Arrius credidit creaturam, non eum traxit Pater, quia non considerat Patrem, qui Filium non credit æqualem. Quid dicis ô Arri? Quid dicis hæretice? Quid loqueris? Quid est Christus? Non inquit Deus verus, sed quem fecit Deus

verus. Non te traxit Pater, non intellexisti Patrem, cujus Filium negas? Aliud cogitas, non est ipse Filius: nec à Patre traheris, nec ad Filium traheris. Aliud est enim Filius, aliud quod tu dicis. Phorinus dicit: Homo solum est Christus, non est Deus. Qui sic credit, non Pater eum trahit. Quem trahit Pater? Illum qui dicit: Tu es Christus Filius Dei vivi. Non sicut Propheta, non sicut Johannes, non sicut aliquis magnus Justus sed sicut unicus, sicut æqualis: Tu es Christus Filius Dei vivi, ait. *Vide Chrysost. hom. 3. ad Hebr.*

Examinemus corporalem substantiam 24
Domini, inquit Tertull. in lib. de carne Christi sub initio: de spiritali enim certum est. Caro quaeritur, veritas & qualitas ejus tractantur, an fuerit, & unde, & cujusmodi fuerit. Marcion, ut carnem Christi negaret, negavit etiam nativitatem: aut ut nativitatem negaret, negavit & carnem: sc. ne invicem sibi testimonium redderent. Responderent nativitas & caro, quia nec nativitas sine carne, nec caro sine nativitate. Quasi non eadem licentiâ hæreticâ & ipse potuisset, aut admissâ carne nativitatem negare, ut Apelles discipulus, & postea desertor ipsius. Aut & carnem & nativitatem confessus, aliter illis interpretari, ut condiscipulus & condesertor ejus Valentinus.

Sed & qui carnem Christi putativam introduxit, æquè potuit nativitatis quoque phantasmata confingere, ut & conceptus, & prægnatus, & partus virginis, eodem oculos, eosdèq; sensus fefellissent, quos carnis opinio inluserit. Ita ille. Scripsit v. adversus Marcionem Tertull. libros quinque, contra Valentinianos unum. *Et de Valentini heresi Irén. advers. her. lib. 1. c. 1. & Marcionem c. 29 videri potest. Et Epiph. her. 31. 42. 44.*

- 25 Gravis verò Tertulliani est responsio *sub lib. med.* Quid dicis cœlestem carnem, quam unde cœlestem intelligas non habes? Quid terrenam negas, quam unde terrenam agnoscas habes? Esuriit sub Diabolo, sitiit sub Samaritide, lachrymatus super Lazarum, trepidat ad mortem, sanguinem fudit postremò. Hæc sunt opinor signa cœlestia. Sed quomodo inquam contemni & pati posset, sicut & dixi, si quid in illa carne cœlesti generositate radiasset. Ex hoc ergò convincimus nihil in illa de cœlis fuisse, propterea ut contemni & pati posset. Ex ferè in fine libri: Certè, inquit, qui negat Christum in carne venisse, hic Antichristus est. Nudam & absolutam & simplici nomine naturæ suæ pronuncians carnem, omnes disceptatores ejus ferit. *Vide Chrysost. in Matt. hom. 4.*

Veritas humanæ naturæ consistit in par- 26
tium integritate, & proprietatibus: In o-
mnibus enim nobis similis factus est, exce-
pro peccato. *Heb. 2. v. 14. 17. & 4. v. 15.*

Partium integritas est in corpore & ani- 27
ma: hæ enim duæ partes ad naturæ humanæ
veritatem constituendam necessario con-
currunt. Quemadmodum de animæ suæ
tristitia Christus conqueritur *Matth. 26.
v. 38. & Marc. 14. v. 34.* & spiritum emisisse
scribitur *Matth. 27. v. 50. & Luc. 23. v. 46.* Et
corporis sui veritatem docet, discipulis ma-
nus & latus ostendendo. *Ioan. 20. v. 20. & 27*
Vide August. in lib. contra serm. Arianorum cap. 9.
ubi concludit: & ideò sic intelligendus gemi-
næ substantiæ, divinæ sc. & humanæ, ut ipsa
humana ex anima constet & carne.

Hanc naturæ veritatem, nostræ omni ex 28
parte similem utget *Cyrill. prima prosthoneta.*
ad Imp. Theod. in act. Concil. Ephes. tom. 1. cap. 4.
Emmanuel proinde, inquit, ex muliere
vetè natum, certò credamus: neque illu-
strem illam, summaq; admiratione dignam
naturæ nostræ gloriam, si ceterè sapimus,
aspernemur. Suscepit namq; unigenitus
non propriam naturam: hac enim ratione
nihil dignitatis naturæ nostræ accessisset: sed
neque angelicam quoque suscepit: verum
ut scriptum est, Abrahæ semen appre-
hendit. Hoc enim non alio modo humanū

genus in interitum prolapsum instantum erat.

- 29 Indeque rectè subjicit: Apollinaristæ intelligentis animæ locum Christi Divinitatem explevisse mentiuntur. Hic enim Apollinaris apud Laodiciam Syriæ Episcopus, ut autor est Ruffinus, *hist. Eccles. lib. 1. cap. 20.* ex contentione hæresin generavit asserens solum corpus, non etiam animam à Domino in dispensatione susceptum. Cumq; urgeretur Evangelii testimoniis quibus ipse Dominus habere se animam profiteretur, & ponere eam quando vellet, & iterum assumere eam, quamq; turbam & tristem esse dicit usque ad mortem: ne in totum vinci videretur, ait, eum quidem habuisse animam, sed non rationalem, verum eam quæ corpus vivificet, rationis verò partis supplementum esse verbum Dei. Quæ assertio Romæ à Damaso, à Petro Alexandrino Episcopo concilio congregato, hac sententia depulsa est, ut decernerent, si quis Filium Dei, qui sicut Deus, ita & verè homo fuit, vel humanitatis aliquid, vel Deitatis minus dicere voluisset, alienus ab Ecclesia judicaretur. Eademque sententia Alexandria & Constantinopoli decreto Concilii confirmata.

est. Vide hist. tripart. lib. 9. c. 3. 14. & 15. August.
Epist. 120. & in lib. 83. qq. q. 80.

Proprietates verò naturas consequun- 30
tur: ut quemadmodum essentia non tolli-
tur, ita & salvæ sint proprietates utriusque
naturæ, definiente Concil. Chalced. in fide sua.
Hinc rudité disputat Damasc. in lib. de duab.
Christi volunt: Quòd si duabus naturis
continetur, certè duarum naturarum natu-
rales proprietates in eo perfectè & comple-
rè inesse confiteantur necesse est, siquidem
eum & Deum perfectum, & hominem per-
fectum cognoscimus.

Ac divinæ proprietates ab Athanasio in 31
Symbolo numerantur, esse increatum, im-
mensum, omnipotentem. A Damasceno
de Orthod. fid. lib. 1. c. 19. hæc: increatum, inini-
tiatū, immortale, infinitū, æternū, imateriale,
bonum, opifex, justū, illuminativū, inverti-
bile, impassibile, incircūscriptū, incapax, in-
terminū, indefinibile, incorporeū, invisibi-
le, intelligibile, nullius indigū, per se domi-
nans, per se potens, omnitenens, vivificans,
omnipotens, infinitipotens, sanctificans,
continens & constringens omnia, & omni-
bus providens. Omnia hæc & similia na-
tura habet: non aliundè suscipiens. Vide
August. meditat. cap. 29. & 30. In summa: Ea
omnia quæ habet Pater, sunt Filii, solâ
gignendi vi exceptâ. Cujus rei ipse Domi-

nus verus testis, omnia, inquit, quæ Pater habet, mea sunt. *Ioan. 16. v. 15.* & ipsi Pater dixit, mea omnia tua sunt, & tua mea sunt. *Ioan. 17. v. 10,*

32 Humanæ proprietates aliæ sunt essentialiales, aliæ tantum naturales: Illæ sunt, quæ essentialiam & substantiam immediatè consequuntur, & sunt inseparabiles ac perpetuæ: cuiusmodi sunt esse finitum & circumscriptum, habere partem extra partem, vim intelligendi, volendi &c. Purè verò naturales sunt, quæ naturam ad tempus sequuntur, quibus tamen corpus aliquando carere debeat, ut sunt, edere, bibere. Quas proprietates omnes in se Christus recepit. Inimicitias etiam & defectus nostros, ut habemus Pontificem, qui posset compati inimicitias nostras, tentatum per omnia ab eo peccato, ut dicit *Epist. ad Hebr. c. 4. v. 15.* Ubi & ætate simul, & corpore crevisse, & sapientia profecisse legitur *Luc. 2. v. 40. & 52.* Semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, in similitudinem hominū factus, & habitus inventus ut homo, dicit *Apost. Philipp. 2. v. 6.*

33 Hinc definitum fuit in Synodo 6. Constantinop. contra Monothelitas: in Christo non esse unam tantum voluntatem, sed duas naturas, voluntates & operationes. Et approbata est Epistola Agathonis, in qua demonstratur

et testimoniis Scripturæ, esse duas in Christo voluntates & operationes: & adducit multa à Patribus dicta, item ex Synodis universalibus decreta, in quibus naturæ in Christo, earumq; proprietates ita perspicuè distinguuntur, ut omninò necesse sit, duas in Christo statuere voluntates & operationes, nisi quis velit duas in Christo distinctas naturas negare. Vide de utriusq; naturæ veritate & proprietatibus *August. serm. 4. in natali Domini, & Damasc. de Orthod. fide lib. 3. cap. 3. & in lib. de duab. Christi volunt.*

Præter hanc duarum naturarum in Christo veritatem in substantia, credimus & confitemur personæ unitatem, cum *Apost. 1. Cor. 8. v. 6.* unum scil. Dominum Jesum Christum. Quomodo adversus Nestorium definiuit *Conc. Ephes. anathem. 4*: Si quis personis duabus vel substantiis eas voces, quæ in Apostolicis & Evangelicis Scriptis continentur, dividit, vel quæ de Christo à sanctis dicuntur, vel ab ipso: & aliquas quidem ex his velut homini, qui præter Dei verbum specialiter intelligatur, aptaverit, illas autem tanquam Deo dignas soli Dei Patris verbo deputaverit, anathema sit. *Vide Cyrill. in Job. l. 9. c. 30.*

Hanc fidem tradidit *Aug. tom. 7. de bono per 33*
sever.

fever. libr. 2. cap. 24. ejus libr. ultimo: Fideles
 inquit, qui in eo (Jesu) veram naturam con-
 dit, & confiteretur humanam, id est, nostram
 quamvis singulariter suscipiente Deo ve-
 bo, in unicum Filium Dei sublimatam, ut
 ut qui suscepit, & quod suscepit, una esset
 Trinitate persona. Neque enim homini
 assumpto quaternitas facta est, sed Trinitas
 mansit, assumptione illa ineffabiliter fi-
 ciente personæ unius in Deo & homine ve-
 ritatem. Quoniam non Deum tantum
 dicimus Christum, sicut hæretici Manichæi
 nec hominem tantum, sicut hæretici Phari-
 sæi: nec ita hominem, ut aliquid minus
 habeat, quod ad humanam certum est per-
 tinere naturam, sive animam, sive huma-
 nimam mentem rationalem, sive carnem,
 non de foemina sumptam, sed factam de
 verbo in carnem converso atque mutatum,
 quæ omnia falsa & vana hæreticorum
 pollinaristarum tres partes varias divi-
 sasque fecerunt. Sed dicimus Christum
 Deum verum, natum de Deo Patre sine
 ulla initio tēporis, eundemq; hominem verum
 natum de homine matre certa plenitudine
 temporis, nec ejus humanitatem, quæ
 non est Patre, minuere aliquid ejus divinita-
 tem, quæ æqualis est Patri: hoc autem
 unumq; unus est Christus, qui & secundum

Deum verissimè dixit: Ego & Pater unum
sumus: & secundùm hominem verissimè
dixit: Pater major me est. Et in *Ioh. tract.*
69. dicit: non alia verbi, alia est hominis
persona, quoniam utrumque est Christus,
una persona.

Quæ verba omni ex parte consentiunt 36
Canon Concil. *Ephes.* quod ita definit: Eas
voces, quas Salvator noster in Evangeliiis p-
tulit, non in duabus subsistentiis aut perso-
nis omninò partimur: non enim duplex
est, unus Christus, & solus, quamvis ex dua-
bus, diversisq; rebus ad unitatem cogno-
scatur individuum coisse: sicut homo,
quanquam ex anima constans & corpore,
non duplex, sed potiùs unus ex utroque.
Humanas ergò divinasq; insuper voces
ab uno Christo dictas, animadvertentes:
rectè sentimus, cum enim Deo dignissimè
loquitur de seipso: qui me videt, videt &
Patrem, ego & Pater unum sumus: Divi-
nitatem ejus intelligimus ineffabilemque na-
turam, secundùm quam unū est cum Patre
suo, propter unam eandemque substan-
tiam, imago & character, splendorq; gloriæ
ejus existens. Cum verò humanæ natu-
ræ mensuram nullatenus ignorans, Judæos
alloquitur: nunc me queritis occidere ho-
minem, qui veritatem vobis loquutus sum:
item

item non minus eum, qui in similitudine
 æqualitate Patris est, Deum verum, etiam
 in mensuris humanitatis ejus cognoscimus.
Vide eleganter differentem de hoc mysterio
Tertull. adversus Praxean ferè circa finem
libri.

37 Hæc unitas personæ consideratur :
 in unionem, & iis, quæ hanc unionem constituuntur.

38 Modum unionis naturarum definit
Concil. Chalced. in Confess. fidei : quod scilicet
 sit agnoscendus in duabus naturis inconfu-
 sè, immutabiliter, indivisè, inseparabiliter,
 nusquam sublatâ essentiâ naturarum pro-
 pter unionem, magisque salvâ propriam
 utriusque naturæ : & una persona
 existentia, ut Christus non sit in duas
 personas partitus, atque divisus, neque
 disjunctus.

39 Quem canonem eleganter expoliat
Damasce. lib. de orthodox. fid. 3. cap. 3. & docet,
 quod contineat duplicis potissimum
 hæreseos improbationem, Eutychianæ,
 Nestorianæ : Ex duabus, inquit, perfectis
 naturis divina & humana, dicimus
 unionem factam esse, non secundum mix-
 turam, aut confusionem, aut mixtionem :
 à Deo repulsus inquit Dioscorus, Eutyches
 & Severus, & eorum scelerata cohors.
 Neque

Neque personatam, *θεωωπικην* (ita enim malui reddere, quia paulò post hanc unionem veram esse dicit, non secundum phantasiam apparentiamque fallacem,) aut relativam *χετικην*, aut secundum dignitatem, aut eandem voluntatis conspirationem, aut honoris æqualitatem, aut eandem homonymè nuncupationem aut acceptionem, ut Deo odibilis dicebat Nestorius. Et paulò post subjicit: Substantialem dicimus unionem, non quòd ex duabus naturis una perficiatur natura, sed quòd unitæ sint ad invicem secundum veritatem, in unam compositam Filii Dei hypostasim. Et earum substantialem differentiam astruimus salvari: nam creatum mansit creatum, & increatum increatum, & mortale manebat mortale, & immortale immortale, & circumscriptum circumscriptum, & incircumscriptum incircumscriptum, visibile visibile, & invisibile invisibile.

Hanc unionem ut ab essentiali & accidentalī distinguamus, hypostaticam vocamus: & describimus, quòd sit arcana & admirabilis diversarum Christi naturarum, divinæ scil. & humanæ, in unam personam indissolubilis copulatio.

Itaque facta est unio, non ut duæ essent personæ, sed ut è duabus naturis una con-

staret persona. Inde Concilium Epbesinum ad-
versus Nestorium excludit: 1. Conjunctio-
nem in unitate dignitatis & auctoritatis.
Non enim potest unire naturam sola dig-
nitatis æqualitas. Petrus & Joannes æquales
sunt in alterutrum dignitatis, propter quod
& Apostoli, & sancti discipuli esse mon-
strantur, veruntamen uterque non unus
est. 2. Nec secundum participationem
effectum inquit: sic nos etiam adherentes
Domino, unus cum eo spiritus sumus.

42 Inde Cyrill. in Epist. ad Presb. Diac. in eccl.
Cong. Ephes. tom. I. non vult Emanuelem dei
hominem Deiferum, aut numine afflatum,
instrumenti tantum loco assumptum & su-
surpatum, sed Deum verè incarnatum. Ne-
si quis illud, quod ex virgine sumptum est,
aliud nihil, quàm nudum Dei organum ex-
stitisse contenderit, is vel invitus Filii ratio-
nem illi auferet. Et paulò post: Neutiquam
templum illud, quod ex sacra virgine
sumptum est, organi tantum loco habitum
dicimus.

43 Hæc enim unio & connexio tam arcta
est, ut propter hanc personæ unitatem Ma-
riam verè Dei genitricem & Deiparam vo-
pellemus & profiteamur: non quod verè
natura existendi principium de carne sortita
sit, sed quod juxta substantiam sibi in-
tuam

tuans humanam naturam, nativitatem sustineret ex utero virginali. *Conc. Ephes.*

Nectamen propter arctissimam hanc unionem caro desit esse caro, vel Deitas mutata est in carnem, ut in eandem naturam duæ naturæ coalescerent. Eos enim, qui duas quidem ante unionem naturas Domini subulantur, unam verò post corpus confingunt, anathematizat *Concil. Chalced.*

Et approbat *Leonis Epistolam num. 10. ad Flavianum*, in qua legitur: salvâ proprietate utriusque naturæ, & in unam coëunte personam suscepta est à majestate humilitas, à virtute infirmitas, ab æternitate mortalitas, & ad resolvendû conditionis nostræ debitum, natura inviolabilis naturæ est unita passibili. *Et paulò post*: Tenet sine defectu proprietatem suam utraque natura. *Et paulò post*: Agit utraque forma cum alterius communione, quod proprium est, verboscoperante quod verbi est, & carne exequente, quod carnis est. Unum horum coruscat miraculis, aliud succumbit injuriis. Et sicut verbum ab æqualitate paternæ gloriæ non recessit, ita caro naturam nostri generis non reliquit.

Facta denique est unio, non ut humana natura vel esset, vel fieret persona: sed ut

assumeretur in unitatem personæ. Humana enim natura propriam personalitatem non habet: sed assumpta est à verbo, & subsistit in λόγῳ. Non in propria subsistentia sustentata est Dei verbi caro, neque in alia hypostasi facta est, quam in Dei verbi hypostasi, sed in ipsa sustentata & subsistens potius: neq; secundum propriam subsistentiam hypostasin facta est, dicit Damasc. de Orthodox. fid. lib. 3. cap. 9.

47 Hoc scilicet revera est magnum illud Pietatis mysterium, ut exclamat Apostolus 1. Tim. 3. v. 16. Deum esse manifestatum in carne. Ad quem locum Chrysostomus ait hom. 11. Intuere quomodo omnibus in locis dispensationis assumptæ pro nobis carnis, mysterium vocat. Neque enim est omnibus hominibus cognitum, imò ne angelis quidem ipsis manifestum fuit. Idcirco ait, revera magnum est: nam profecto verissimè magnum prædicatur. Homo enim factus est Deus, & Deus homo, homo apparuit absq; peccato, homo assumptus est prædicatus in mundo, viderunt eum angeli nobiscum: mysterium igitur est,

48 Unionem hypostaticam duo consequuntur: sc. Idiomatum communicatio, & donorum collatio.

49 Communicatio Idiomatum in Christo

est mutua prædicatio concretorum utriusq;
naturæ de se invicem, & de supposito in his
subsistente.

Dico duorum concretorum: quia ab-
tracta de se invicem non prædicantur:
nam tamen homo est verbum, Christus,
Deus: tamen humana natura non est divi-
na natura, nec humanitas est divinitas, nec
humanitas est verbum Deus, nec Christus.

Hanc veritatem docuit *Lutherus in disput.*
de duob. nat. in Christo, & de commun. Idiom. in 51
fine 1. tom. Ien. Fides, inquit, catholica hæc est,
ut unum Dominum Christum confiteamur
verum Deum & hominem. Ex hac verita-
te geminæ substantiæ & unitate personæ,
sequitur illa, quæ dicitur Communicatio
Idiomatum: ut ea quæ sunt hominis rectè
de Deo, & contrà, quæ Dei sunt, de homine
dicantur. Verè dicitur, iste homo creavit
mundum, Et, Deus iste est passus, mor-
tuus, sepultus &c. Non tamen hæc rata
sunt in abstractis (ut dicitur) humanæ na-
turæ. Unde illa damnatur, Christus est
humanitas, etiamsi dicatur, Christus est
divinitas. Et paulò pòst: Rectè docetur, in
hac causa valere usum loquendi in scriptu-
ris & Patribus Orthodoxis servatum. Quin
& Patribus (quos constat orthodoxos esse)
conceduntur, quæ nobis non liceat imitari.

Et paulò pòst: Patrum dicta, (sicubi opus est) commodè interpretemur. Vide in hunc sensum virum de Ecclesia optimè meritum Philippum Mèlanchtonem sub initium responsionis in controversia Stancari.

52 Observandum tamen, Lutherum hoc loco strictius accipere vocabulum communicationis Idiomatum, quando sc. personæ ab altera natura concretivè denominantur, tribuuntur proprietates alterius naturæ propter unitatem personæ, ita ut naturæ humanæ proprietates tribuantur Deo, & divinæ homini, ut: Filius hominis est in cælo Ioan. 3. v. 13. Filius Dei factus est ex muliere Gal. 4. v. 4. Verbum vitæ oculis vidimus, & manus nostræ contrectaverunt. I. Ioh. 1. v. 1. Dominus gloriæ est crucifixus. I. Cor. 1. v. 8.

53 Et hunc modum speciali nomine Damascenus vocat τρόπον τῆς ἀντιδόσεως de Orthodox. fid. lib. 3. cap. 4. Quando, inquit, ex una naturarum Filius Dei & Deus nominatur, suscipit consustentata naturæ, id est, carnalis propria, Deus passibilis nominatur, & Dominus gloriæ crucifixus, non secundum quod Deus, sed secundum quod homo idem est. Et quando dicitur homo & Filius hominis, suscipit divinæ substantiæ propria, & glorificationis, puerulus ante secula, & homo

sine principio: non secundum quod puer & homo, sed secundum quod Deus (qui est ante secula) factus est in novissimis puer parvulus. Et iste modus est alternationis, alternataque attributionis utriusque naturae, alterutri propria vicissim reddentis propter hypostaseos identitatem, & ipsarum invicem immanentiam, ac in seffionem. Secundum hoc possumus dicere de Christo, hic Deus noster in terra visus est, & cum hominibus conversatus: & homo iste increatus est, impassibilis & incircumscriptus.

Ista August. docuit contra Pelag. libr. I. de 54 peccat. mer. & remiss. cap. 31. Quamvis in terra factus sit Filius hominis, divinitatem tamen suam, quā in cœlo manens, descendit in terram, non indignam censuit nomine Filii hominis, sicut carnem suam dignatus est nomine filii Dei, ne quasi duo Christi ista accipiantur, unus Deus, & aliter homo, sed unusaque idem Deus, quia in principio erat verbum, & Deus erat verbum: homo, quia verbū caro factum est, & habitavit in nobis. Ac per hoc per distantiam divinitatis & infirmitatis filius Dei manebat in cœlo, filius hominis ambulabat in terra: per unitatem vero personæ, qua utraque substantia unus Christus est, & filius Dei ambulat in terra,

terra, & idem ipse filius hominis manebat in cælo.

55 Aliàs latiùs hoc vocabulo utuntur Theologi: quomodo Philippus definit, quod Communicatio Idiomatum sit prædicatio in qua proprietas uni naturæ conveniens tribuitur personæ, in concreto. In qua generaliori significatione Lutherus de novissimis verbis Davidis dicit: Sicut ambæ naturæ in una persona Filii Dei copulatæ sunt, seu unitæ: ita & vocabula in sermone seu formis loquendi in Ecclesia receptis, quæ tribuuntur naturis, & vulgò vocantur prædicata, conveniunt & quasi copulantur cum iis, quæ de integra persona dicuntur. Quas formas loquendi usitatè vocant communicationem Idiomatum, hoc est, cum id quod proprium est alteri naturæ, & de ea seorsim in abstracto dicitur, tamen in concreto tribuitur personæ.

56 Hinc Damasc. de Orthod. fid. lib. 3. cap. 4. hypostasi, siue ex utraque, siue ex una naturarum eam nominamus, utriusque naturarum propria illi adjicimus: Ita Christus dicitur mortuus & resuscitatus. Rom. 1. vers. 34. Christus est in forma Dei Phil. 2. v. 5, 6.

57 In quem modum docet de Orthod. fid. lib. 4. c. 19. eorum quæ de Christo post unionem

nem dicuntur, modos esse tres: Primus, inquit, divinæ naturæ est insinuativus, ut illud: Ego in Patre, & Pater in me, & Ego & Pater unum sumus. Secundus est humanæ naturæ insinuativus, quid me quæritis interficere hominem, qui veritatem locutus sum vobis? Et hoc: Sic oportet exaltari filium hominis, & similia. Tertius modus est unius hypostaseos indicativus, & utriusque naturæ simul designativus, ut: nullus ascendit in cælum, nisi qui ex cælo descendit, Filius hominis qui est in cælo.

Hic enim priores duo modi tribuuntur 58 personæ, sed ratione naturæ alterius tantum, ut à persona non liceat ad utramque naturam argumentari: tertius personam, & utramque simul naturam designat. *Vide Cone. Ephes. Canon.*

Ad communicationem Idiomatum latius ita dictam, quidam etiam referunt locutiones, quibus vel personæ ab altera natura denominatæ ἀποτελέσματα utriusque naturæ: vel etiam ἀποτελέσματα utriusque naturæ humanæ tribuitur. Illius exemplum: Deus redemit Ecclesiam. Act. 20. v. 28. Hujus: Sanguis Jesu Christi Filii ejus emundat nos ab omni peccato. 1. Ioh. 1. v. 7. Sed minus propriè: ἀποτελέσματα enim & Idioma seu proprietas multum differunt:

sed de verbis non multum litigabimus,
dummodò de re constet.

60 Itaque Communicatio Idiomatum est
in persona, ad quod utraque natura ad uni-
tatem personæ concurrat, & seipsam simul
& proprietates suas personæ communicat.
Hinc rectè dicitur, Deus est homo: Deus
est passus. Filius hominis est in cælo. Do-
minus gloriæ est crucifixus. *Vide Aug. lib. 1. de
Trinit. cap. 13.*

61 Inter se verò naturæ quia unum quæ
non sunt, divinitas enim humanitas non est.
hinc quemadmodum naturæ inter se, ita &
proprietates manent distinctæ. *Inde De-
mas. de Orthod. fid. libr. 4. cap. 4. dicit: Divi-
nitatem dicentes, non de illa nominamus
ea, quæ humanitatis sunt propria: non enim
dicimus Deitatem aut passibilem, aut crea-
tam. Neque de carne, id est, humanitatem
prædicamus ea, quæ Deitatis sunt propria:
nam neq; dicimus carnem, id est, humani-
tatem increatam.*

62 Et quemadmodum naturæ, & proprie-
tates, ita & operationes inter se manent di-
stinctæ, tametsi ad unum & per se quæ con-
ficiendum concurrunt. Hinc Tertullianus
in lib. adversus Praxean: adeò, inquit, salus
est utriusque proprietatis substantiæ: ut &
Spiritus res suas egerit in illo, id est, virtutes
& opes

& opera & signa: & caro passiones suas fundat' sit, esuriens sub diabolo, sitiens sub Samaritide, flens Lazarum, anxia usque ad mortem, denique & mortua est. Et huc perinet illud Leonis Epist. 10. Agit utraque forma cum alterius communione, quod proprium est, verbo sc. operante quod verbi est, & carne exequente quod carnis est.

Quod clavis admodum verbis docet 63
Cyrillus thes. lib. 10. cap. 2. Quemadmodum, inquit, quando per carnem miracula efficiebat, (spuito enim cœcum curavit: & manu extensâ, feretroque tacto unigenitum viduæ filium è mortuis revocârît: & voce instrumentis corporis emissâ, Lazare, dixit, veni forâs) non ipsi ut homini hæc, sed ut Deo attribuimus: sic quando humano more aliquid de seipso dicit, quod alienum à Deitate sua videatur, carni id ipsum accommodare debemus. Sicn. singula factorum atque dictorum commodè distribuentes à vera cognitione Salvatoris non aberrabimus. Unum enim Christum Scripturæ prædicant. Unus enim Deus Pater, & unus Dominus Jesus Christus. Sicut igitur ab operibus verus Deus cognoscitur, sic necesse erat à convenientibus homini dictis atque operibus, addo etiam passionibus,

nibus, in quibus nulla delicti suspicio invenitur, ut verus homo cognosceretur. Utrumque enim in ipso cernimus. Interrogabat enim ut homo, ubi Lazarus possum esset: imperabat autem ut Deus, ut è mortuis rediret. Et matri: quid mihi & tibi omnia, ut homo dicebat, & aquam in vinum ut Deus convertibat. Duarum igitur naturarum suarum cognitio & dictis & factis facienda erat. Quare ipsi quoque nos debemus, quæ Deo vero conveniunt, divinitati suæ: quæ homini vero, humilitati nostræ, quam propter nos assumpsit, accommodare. *Vide Damasc. lib. 3. de Orthod. fid. c. 15.*

64 Nullum verò communicationis genus agnoscimus, quo natura naturæ, divina, nempe humanæ suas proprietates, imprimis Ubiquitatem, omnipotentiam, & omniscientiam communicet: quemadmodum quidam hanc communicationem cum communione hypostatica ita conjunctam esse volunt, ut ejus sit vel differentia specifica, vel eam saltem immediatè in modum effectus proprii consequatur, *ut videri potest in colloq. Mulbrun. act. 1. & Colloq. Mompelg. d. 26. Martii.*

65 Namq; hoc dogma à Scriptura est alienum & eruditæ vetustati ignotum.

Scriptura nusquam docet, Deitatem hu-⁶⁶
manitati suas proprietates communicare,
sed tradit Christum per omnia fratribus si-
milari, excepto peccato, *Heb. 2. v. 17. & 4.*
v. 15. Quam sententiam non de sola natu-
ræ infirmitate, sed & de naturæ essentia o-
mnino intelligendam esse, ex antecedenti-
bus manifestum est: ubi fratres nomina-
mur, & pueri ratione carnis & sanguinis,
quibus similiter participaverit, ut & nos:
quodque semen Abraham apprehenderit,
quæ omnia non infirmitatem solum, sed &
substantiam eandem nobiscum per omnia
esse docent. Quomodo per omnia fra-
tribus similis? Nusquam sublata essentia
naturæ, magisque salva proprietate naturæ,
docet *Concil. Chalced. Hinc August. Tom. 10.*
sermon. 191. de tempore, qui est tertius de Trinit.
ita loquitur: Illorum quoque execramur si-
militer blasphemiam, qui novo sensu asse-
rere conantur, à tempore acceptæ carnis,
omnia quæ erant divinitatis, in hominem
demigrasse, & rursus quæ humanitatis e-
rant, in Deum esse transfusa: ut quod nulla
unquam hæresis ausa est dicere, vincatur
hac confusione utraque exinanita esse sub-
stantia, & Deitatis scil. & humanitatis, &
amisso proprio statu in aliud esse mutata,

ut

ut qui tam Deum perfectum in Filio, quam hominem confitemur.

67 August. iudicat è demigratione & transfusione proprietatum nasci confusionem naturarum: quomodo ergò verum, unum nem esse factam inconfuse? è transfusione amitti statum naturæ: quomodo ergò salva natura, & magis salvæ proprietates.

68 Ejusmodi verò transfusionem & effusionem agnoscit *Brentius contra lib. Bulling. capit. est, tractatio verborum Domini, In domo Patris mei, pag. 8. dicit: Et si tota Deitas habitat etiam in aliis creaturis prælenter, essentialiter & potenter, ac in sanctis cleme[n]ter & feliciter, tamen non habitat in ipsis corporaliter, ut in eas omnem suam maiestatem & gloriam effundat, sed habitat in ipsis tantum umbratilitate. pag. 9. In solo Domino nostro Jesu Christo habitat tota plenitudo Deitatis corporaliter. In Christo enim Deitas non tantum habitat sua præsentia, essentialia, potentia, gratia, & nonnullis singularibus donis, verum etiam ita le totam, in eum hominem (quem assumpsit in unitatem personæ) effudit, ut non quidem substantia Deitatis mutata sit in substantiam humanitatis, sed alioqui omnem maiestatem & gloriam ejus habeat. Et*

hanc

hanc quidem maiestatem habuit jam inde ab initio assumptionis, seu incarnationis. Et paulo post: Cum igitur Deitas in Christo effuderit omnem suam maiestatem & gloriam, sine ulla mensura in humanitatem à se assumptam, *Ioan. 3*: necessariò sequitur, quòd & humanitas Christi, quæ à Deitate assumpta est in unitatem personæ, facta sit omnipotens & omnia impleat. Et discipulus ejus *Iacobus Andrea in Colloq. Momp. pag. 213. λόγος* inquit, non tantum unitus est cum humana natura, sed in eam quoque effudit omnem plenitudinem divinitatis. Si enim de Spiritu Sancto effudit Dominus in sanctos speculabilia dona, quomodo non effudisset in Christum illam plenitudinem omnis Deitatis, cui Spiritus non ad mensuram datus est?

Ad cuius opinionis patrocinium quia 69 duo potissimum dicta adducunt: quorum alterum est *Ioan. 3. v. 34.* non ad mensuram dat Deus Spiritum: alterum *Col. 2. v. 9.* in ipso inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter: quid de his Patres sentiant, videamus.

Priorem locum ita explicat *August. in 70 Ioh. tract. 14.* Quid est hoc, inquit, non enim ad mensuram dat Deus Spiritum? Invenimus quia ad mensuram dat Deus Spiritum. Homini bus ad mensuram dat, unico Filio

non dat ad mensuram. Eph. 4. 1. Cor. 12. Homi-
nibus ad mensuram datur, & concordia
ibi unum corpus facit. Quomodo aliud
accipit manus ut operetur, aliud oculus ut
videat, &c. sic sunt etiam dona diversa fide-
lium, tanquam membris ad mensuram uni-
cuique propriam distributa. Sed Christus
qui dat, non ad mensuram accepit. Audi
enim adhuc quid sequitur, quia de Filio
dixerat: Non enim ad mensuram dat Deus
Spiritus. Pater diligit Filium, & omnia
dedit in manu ejus. Adjecit, omnia dedit
in manu ejus: ut nōsses & hic quā distin-
ctione dictum sit, Pater diligit Filium. Qua-
re enim? Pater non diligit Johannem? Et
tamen non omnia dedit in manu ejus.
Pater non diligit Paulum? Et tamen non
omnia dedit in manu ejus. Pater diligit
Filium, sed quomodo Pater Filium, non
quomodo Dominus servum: quomodo
unicum, non quomodo adoptatum. Itaque
omnia dedit in manu ejus. Quid est o-
mnia? Ut tantus sit Filius, quantus est
Pater. Ad æqualitatem enim sibi genitum
eum.

71 Cyrillus in Ioh. lib. 1. cap. 17. ad verba: Et re-
dimus gloriam ejus, gloriam quasi unigeniti, ple-
num gratie & veritatis: plenus inquit erat ve-
ritate ac gratia. Nam si quis Sanctorum
multi-

multitudinem consideret, & singulorum
mirificè gesta diligenter enumeret, non ne-
gabit illos gloria Dei plenos fuisse. Glo-
riam tamen & gratiam Filii longè absque
comparatione sublimiorem videbit: non
enim mensura ipsi datur ut cæteris, nec de-
foris accedit: sed ut in perfecto perfecta
substantialiter inest, à Patre naturaliter ha-
bita. *Et lib. 2. cap. 72.* Impossibile, *inquit*, est,
ut qui mensurâ Spiritum acceperunt, aliis
etiam illum largiantur: nunquam enim
sanctus vir alteri sancto Spiritus fuit largi-
tor, sed omnibus ex amplitudine sua Filius
largitur. Non ergò ad mensuram dat, nec
ut illi mensurâ & participatione Spiritum
habet. Quoniam igitur largitor Spiritus
est, nemo ambiget, quin substantialiter in
seipso Spiritum possideat. *Et cap. sequenti:*
Substantialiter bonorum Patris hæres esse
cognoscitur. Omnia Patris bona substan-
tialiter bona, non participatione data Filio
sunt. Sic enim Deitas Filii adventitia, non
naturalis inveniretur.

Et Theophylactus in Ioan. c. 3. ad hæc verba: 71.
Nos alii omnes, *inquit*, ad mensuram acce-
pimus operationem Spiritus: Ipsi autem
Christo non ad mensuram dedit unam vel
duas virtutes: sed ipsum Spiritum inte-
grum habet substantialiter. Igitur & Pro-
phetis

phetis dedit Deus Spiritum, hoc est, operationem Spiritus, & ad mensuram dedit Christo autem non ad mensuram, sed omninò dedit: habet enim illum Christus substantialiter.

73 Nulla hic communicationis vel effusionis proprietatum mentio per unionem nulla participatio admittitur: sed Filius per generationem, & naturam & substantiam, ratione naturæ divinæ æqualis Patri omnia in se habet, ut tantus sit Filius, quantum Pater.

74 Chrysostomus tom. 3. in hom. de Sp. Sancto de donis & charismatibus explicat, quæ Theologi alii multi sequuntur, de quibus rursus videbimus.

75 Posterioris loci duæ expositiones traduntur ab Aug. in epist. 57. ad Dard. & in Ps. 67. & in 3. in sent. decerp. 139. in ipso, inquit, inhabet omnis plenitudo divinitatis corporaliter, non idè corporaliter, quia corporeus est Deus non umbraliter, tanquàm in templo à tegulomone facto: umbraliter, id est, præfigurantibus signis: nam illas omnes observationes umbras futurorum vocat: sed corporaliter, id est, solidè atque veraciter, quoniam Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi. Sive, inquit, ita intelligamus Deus erat in Christo, verbum erat in homine

ne: sicerat utique verbum in carne, ut verbum etiam caro factum solum propriè diceretur, id est, homo verbum in unam Christi personam copularetur. Hanc posteriorem explicationem etiam sequitur *Philippus in controvers. Stancari*: Paulus inquit, huncmodum nominat *σωματικῶς* in Christo habitare Deitatem, id est, non effectivè tantum, sed ut sit unum *σῶμα*, id est, una persona, ut nos loquimur, quem alii Theologi sequuntur. Vide alias explicationes *Chrysostomi super h. loc. in comm. epist. ad Coloss. hom. 6.*

Ubi hoc obiter noto: Augustinus umbratile opponit corporali, sensu Scripturæ, ut umbra V. Testamenti opponuntur corporis veritati: *Col. 2. v. 17. & Hebr. 8. v. 5. & 10. v. 1.* Brentius inhabitationem Dei in creaturis & sanctis etiam umbratilem vocat, suo sensu sine Scriptura, quæ inhabitationem in sanctis non per umbram sed per illuminationem exprimit. *Ioh. 1. v. 9.* Utri credendum?

Potro quia Damascenum suum esse volunt in asserendo ejusmodi quodam genere communicationis naturæ ad naturam, id ipsum num verum sit videamus.

Damascenus libr. 4. cap. 19. (hoc enim caput allegant) quatuor modos generales ponit,

eorum quæ de Christo dicuntur: quædam enim ipsi conveniunt ante incarnationem, quædam post resurrectionem. Primus & quartus modus præsentis instituti propriè non sunt.

- 79 In unione dicitur modi sunt tres: Quandoque ex meliori sermonem facimus, & Deificationem carnis, & verbificationem, & superexaltationem dicimus, &c. quandoque ex inferiore, incarnationem Dei verbi, humanitatem, exinanitionem, & humiliationem dicimus. Quandoque ex utrisque simul, unionem, communionem, unctionem, conjunctionem, & similia proferimus: propter hunc enim tertium modum prædicti duo modi dicuntur. Et paulò post subiungit: Laudandum non est, quòd in primo & secundo modo eorum quæ in unione, conversio, reciprocatioque consideratur.

- 80 Hinc subiungit: Eorum quæ sunt post unionem, modi sunt tres: Primus divinæ naturæ est insinuativus, ut illud: Ego in Patre, & Pater in me. Secundus humanæ naturæ est insinuativus: ut, quid me queritis interficere hominem, qui veritatem locutus sum vobis? Tertius modus est unionis hypostaseos indicativus, & utriusque naturæ simul designativus. *Hac Damascenus.*

- 81 Hi tres modi posteriores propriè significant communicationem Idiomatum: ut

pote, qui unionem consequuntur, & ex ea nascuntur, in quibus nihil est, quod docere possit communicationem naturæ ad naturam. Priores verò modi tres, ipsam potius unionem, quàm Idiomatum communicationem concernunt: quæ tamen inter se distingui, in modum antecedentis & consequentis, non solum Damascenus autor est, sed & fatentur *Theol. Wirtemb. in thes. 10. de Pers. Christi d. 25. Martii*: Nos credimus, scribunt, quòd ex unionem personali sequatur talis proprietatum realis communicatio, quæ Filius Dei communicet assumptæ naturæ humanæ suam omnipotentiam, omniscientiam, &c. de qua unionem inter nos propriè controversia non est.

Sed nec inde præsidii quidquam petere possunt. Est quædam communicatio, inquit, naturæ ad naturam, nempe divinæ naturæ τὸ λόγος ad naturam humanam, vocatur ex Paulo *Philip. 2. v. 9. ὑπερῷωσις* exaltatio, quomodo etiam Damascenus vocat. Hoc autem genus *κοινωνίας* verè esse distinctum à superioribus. Patet: quia non est ut illa reciprocum. *Damasc. lib. 4. c. 19.*

Est omninò fatemur, communicatio naturæ ad naturam, si de unionem accipiarur: naturæ siquidem intimè inter se ununtur: quo sensu Damascenus docet exaltationem

denotare unionis sermonem ex meliori
sed nos de ea Idiomatum communicatio-
ne, quæ unionem consequitur, quære-
mus. Sed & in hoc error est, quod hanc
exaltationem negat esse in eo genere, in
quo conversio & reciprocatio considera-
tur. Latendum non est, inquit Damascenus,
quod in primo & secundo modo communi-
cationis quæ in unionem conversio reciprocatio
consideratur, h. e. hi duo modi inter se
convertuntur & reciprocantur. Ita enim
explicat: Cum de carne verbum facimus
Deificationem, verbificationem, superexalta-
tionem, unctionem dicimus. Et quando
de verbo, exinanitionem, incarnationem,
humanationem & humilitatem, & alia qua-
dam dicimus. Itaque primus & secundus
modus inter se debent converti. Ea verò
superexaltatio Damasceno est in primo
modo: & est diversa ab exaltatione Pauli
ad Philipp. quæ obedientiam & mortem pro
nobis sequitur, nec cum ipso assumptionis
& incarnationis initio cœpit. Ipsorum ergo
modus non convertibilis, idem esse cum
exaltatione Damasceni non potest.

84 *Dicitur:* Erit interim alius modus non con-
vertibilis. Terrium ab his duobus facit
utrisque simul unionem. Quæ unio quæ
utramque simul naturam includit, naturam

ad naturam conversio & reciprocatio non est. Nec dicit Damascenus, esse tertium modum non convertibilem, sed tantum duos priores modos inter se esse convertibiles tradit.

Argumentemur sic: Quicquid formaliter consistit in communicatione proprietatum essentialium, est commune toti Trinitati. Unio hypostatica & incarnatio non est communis toti Trinitati. Ergo unio hypostatica & incarnatio formaliter non consistit in communicatione proprietatum essentialium. Assumptionis oppositum redit ad Sabellium, Praxean, & Patripassianos. *Vide Tertullianum adversus Praxean.* Propositionis ratio expedita est: Quod est consequens essentiae divinae, commune est toti Trinitati. Quicquid formaliter consistit in communicatione proprietatum essentialium, est consequens essentiae divinae: nam quemadmodum proprietates essentielles essentiam consequuntur, ita & communicatio. Ergo Quoddam quod formaliter consistit in communicatione proprietatum essentialium est commune toti Trinitati. Hinc recte docetur in *quest. de Trinitate decerpris ex lib. de Trinitate tom. 3. Augustin.* Si una substantia est Pater & Filius & Spiritus Sanctus, quare solus Filius

incarnatus dicitur? R. Quia alia est persona Filii, alia Patris, alia Spiritus Sanctus. *Vide August. tom. 10. serm. 3. de tempore.* Secundum id sc. facta est incarnatio, secundum quod personæ inter se distinguuntur. Ratione proprietatum essentialium non distinguuntur. Ratione proprietatum essentialium ergo facta incarnatio non est.

86 In specie verò de ubiquitate humanæ naturæ nihil docet Scriptura, sed eam ad certum locum restringit, & Christum de loco in locum transisse docet. *Matth. 20. v. 17. & 21. v. 1.* legimus Christum qui non erat Hierosolymis, ascendisse Hierosolymam, & appropinquasse Hierosolymis: hæc distantia vel major vel minor cum ubiquitate consistere non potest. Ipse dicit discipulis: Lazarus mortuus est, & gaudeo propter vos, ut credatis, quia non eram ibi. *Ioh. 11. v. 15.* Angelus dicit: Scio quod Jesum, qui crucifixus est, quæritis, non est hic, sed surrexit. *Matth. 26. v. 5. & 6. Iohan. 6. v. 24.* scriptum est: cum vidisset turba, quia Jesus non esset ibi. Hæc absentia à certo loco cum ubiquitate seu præsentia in omni loco pugnat. *Summa:* Scriptura dicit (non est hic) expressis verbis, quod secundum humanitatem dictum esse nemo negat: doceant non consequenter

in consequentibus, quod sophisticari est, sed è scriptura, humana natura Christi est hic & ubique

Pugnat præterea cum articulis fidei, 87 Christi nativitate, crucifixione, resurrectione, ascensione ad cælum, reditu ad iudicium: quum enim singula ea secundum veritatem facta legamus, non secundum phantasiam & nudam apparentiam, cerroque loco & tempore definiantur, ubiquitatem non admittunt. Christus natus est in Bethlehem, crucifixus in monte Calvariae: post resurrectionem dicit angelus, non est hic: sublatus à terra, assumptus est in cælum, & quemadmodum dicit Epist. ad Hebr. 8. v. 1. & 4. ita in cælis, ut non sit in terra: & venturus est ad iudicium, hætenus ergò non præsens. Sed hoc argumentum alii frustra tractarunt.

Augustinus idem docet tract. 78. in Ioan: hinc 88 turbari & formidare poterat cor illorum, quòd ibat ab eis, quamvis venturus ad eos: ne forsan gregem lupus hoc intervallo invaderet, pastoris absentia: sed à quibus homo abscedebat, Deus non recedebat, & idem ipse Christus homo & Deus. Ergò & ibat per id quod homo erat, manebat per id quod Deus erat: ibat per id quod uno loco erat, manebat per id quod ubique erat.

Vide Epist. 57. ad Dardanum, ubi ex professo de hac ipsa questione disputat.

89 Et Cyrillus in *Ioh. lib. II. cap. 21.* putabam discipuli absentiam Christi, ut hominis dico (Deus enim ubique adest) multorum eis incommodorum causam futuram: cum non adesset, qui ab omnibus eos possit malis eruere. Sed oportebat (dicam enim etiam) si luminaria orbis postea facti sunt, non solum in carnem Christi, verum etiam in Deitatem respicere: quæ quamvis oculis non cernatur, adest tamen semper summa cum potestate. Nec quicquam est, quod prohibere possit, quin omnia repleat, & quod velit, peragat: non enim loci aut dimensionibus circumscriptibilis natura divina est. Quare cum Deus & homo Christus verè sit, oportuit eos intellexisse, ineffabili Deitatis potestate unà cum eo semper futurum, etiam si carne abesset.

90 Sed ita dices, salva manere non potest unio hypostatica naturarum, siquidem divina omnibus rebus præsens est, humana ad certum locum restricta. Respondet *Augustin. Epist. 57. ad Dardan.* Non est contemnens, ut quod in Deo est, ita sit ubique ut Deus. Nam & de nobis veracissima scriptura dicit, quod in illo vivimus, movemur & sumus, nec tamen sicut ille ubique sumus.

sumus: sed aliter homo in Deo, quoniam aliter est Deus ille in homine, proprio quodam & singulari modo. Una enim persona Deus & homo est, & utrumque est unus Christus Jesus, ubique per id, quod Deus est, in cœlo autem per id quod homo.

Argumentemur sic: Humana natura in utero virginis non fuit ubique sine dissolutione unionis personalis. Humana natura in utero virginis fuit personaliter unita λόγῳ. Ergo Q. quod fuit personaliter unum λόγῳ non fuit ubiq; sine dissolutione unionis personalis.

Item: Corpus Christi in morte non fuit 92 ubique. *Ratio:* fuisset enim cum anima unitum, cum hoc, quod est ubique, à nullo sic separatum, & ita mortuum, & non mortuū. Corpus Christi in morte fuit personaliter unum λόγῳ. *Ratio:* secus enim Deus non esset pro nobis mortuus. Ergo Q. personaliter unum λόγῳ non fuit ubique.

Quod verò magnus aliàs vir è Sophistis 93 adducit de triplici modo essendi alicubi, nempe circumscriptivo, definitivo, & repletivo: præter mentem Sophistarum adducit. Hi namque triplicem essendi modum assignarunt tribus diversis Entium generibus: corpori circumscriptivum, spiritui

tui definitivum, repletivum Deo: non e-
dem enti diversos simul modos. Quem-
admodum enim Deus non potest & simul
esse ubique, & circumscribi loco: ita nec
corpus quod circumscribitur loco, ubique
esse potest, nisi vel natura tollatur, hoc est,
nisi corpus finitum simul fiat infinitum,
corpus non corpus, vel contradictoria simul
vera esse dicantur. Absurdum. *Vide Cyrillum*
Iohan. lib. 9. cap. 40.

94 De omnipotentia eadem planè ratio est:
divinæ naturæ documentum est omni-
potentia: non creditis quia ego in Patre, &
Pater in me? alioquin propter opera ipsa
credite *Iohan. 14. v. 10. 11.* Et: vos dicitis,
quia blasphemas: quia dixi, Filius Dei sum.
Si non facio opera Patris mei, nolite crede-
re mihi: Si autem facio, & si mihi non vul-
tis credere, operibus credite, ut cognoscatis
& credatis, quia Pater in me est, & ego in
Patre. *Ioh. 10. v. 36. 37.* Humanæ ergò naturæ
tribui non potest.

95 Hinc *Damasc. de Orthod. fid. lib. 3. c. 3.* Unus
erat & idem Dominus gloriæ, qui naturæ
veritate Filius hominis, id est, homo factus
est: ejus miracula & passionēs cognosce-
mus, etsi secundum aliud miracula opera-
batur, & secundum aliud passionēs suste-
rebat. Scimus enim, quemadmodum

unam, eandemque hypostasim, sic & naturarum substantialem differentiam salvari. At quomodo salvabitur differentia, non salvatis iis, quæ ad invicem differentiam habent? nam differentia differentium est differentia. Hic potentiam faciendi miracula Divinitati tribuit.

Ita Cyrillo omnipotentia divinæ naturæ⁹⁶ argumentum est, in Iohan. lib. 9. cap. 35: Cognovimus, inquit, in Filio quis Pater sit: Neccognovimus solum, sed etiam vidimus. Cognitio enim mentis speculationem significat, quam mens humana de natura divinæ & quæ super omnia, & per omnia, & in omnibus est, habere potest. Visus autem miraculorum certitudinem denotat. Non enim tantummodò nudæ mentis agnitione, vitam esse Patrem cognovimus, mortuos vivificantem in Filio, & corruptos ad esse iterum reducentem: sed vidimus ipsum in Filio vitam naturaliter esse, & omnia illi esse subjecta, quando mari & ventis cum suprema potestate increpans, dicebat, Tace, obmutesce. Et clarius d. l. cap. 38: quoniam in humana forma cernebatur, sermones & opera sua naturæ Deitatis in psona Patris attribuit, ac si diceret: cavete ne humana hæc figura & habitus longè vos à convenienti de me opinione sedu-

seducat. Cavere ne hominis nudi verba
mea putetis, sed divina, & ipsi Patri con-
gruentia ducite.

97 Secus, *ais*, docet Scriptura: Omnia mihi
tradita sunt à Patre meo, dicit Christus,
Matth. 11. Data est mihi omnis potestas in
coelo & in terra. *Matth. 28*. Data vero in
tempore, humanæ naturæ data. Et hæc
referunt illud Athanasii: Quæcumque
Scriptura in tempore dicit Christum ac-
cepisse, propter humanitatem dicit, non
propter divinitatem.

98 At *Cbrysostomus in cap. Matth. 11. bom. 39*,
de divina natura utrumq; dictum explicat.
Omnia mihi tradita sunt à Patre meo. Ad-
jecit inquit, hæc ad eos, qui lætabantur,
quoniam demones sibi parerent. Quid ita
gaudetis frustra, inquit? Mea omnia, sunt
mihi à Patre meo tradita. Cum autem
audis tradita: nihil humano more factum
suspiceris, quæ dictio, ne duos ingenio
arbitrari quis possit, posita est. Filius enim
Dominus omnium nascitur, quod alibi
multis in locis significat. Majus quiddam
deinde adducit, ut mentem tuam ad sub-
limius erigat. Et nemo novit Filium, nisi
Pater, neque Patrem quis novit, nisi Filius.
Et videtur quidem id multis, qui hæc
altius non examinant, separatim atque

alienum

alienum à superioribus esse: quod certè plurimum illis convenit, atque cohæret. Nam quoniam dixit, tradita sunt mihi omnia: quid miramini intulit, si omnium ego sum Dominus, qui & aliud quid multò majus possideo: Patrem noverim, quòd ejusdem cum eo substantiæ sum?

Israh. hom. 79. ita docet: Quid est dedisti 99
ei potestatem omnis carnis? Quando hanc accepit potestatem (intetrogando hæreticos) ante, an post eorum formationem? Ipse enim, *inquit*, postquam crucifixus est & resurrexit: Data est mihi omnis potestas, ite & docete omnes creaturas. Quid ergò, non dixit potestatem operum suorum, sed fecit quidem eos habere: potestatem autem non habuit, postquam fecit? Atqui omnia ipsum fecisse apparet & superioribus temporibus: & alios quidem ut peccatores puniens, Non abscondam, *inquit*, à servo meo Abraham, quid debeo facere: alios ut bonos honorans. Inde tunc quidem habuit, nunc autem perdidit, & nunc accepit. Et quis hoc dæmon diceret? Quòd si eadem tunc & in præsentia potestas: *inquit* enim, sicut Pater suscitavit mortuos, & vivificavit: quid hoc significat? Misit ut erat eos ad gentes: ne ergò putarem rem novam esse, cum dixisset: non
mis-

missus sum, nisi ad oves, quæ perierunt domus Israël, ostendit hanc etiam esse Patris voluntatem. *Vide Chrysost. 1. Cor. hom. 40.*

100 Data ergò potestas, sed per generationem: Filius enim Dominus nascitur, sed data non post resurrectionem primum, sed ab æterno. *Quomodo Ioh. 5. v. 26.* Pater dedit Filio vitam habere in semetipso, scilicet per generationem: ita per generationem etiam communicando, potestatem simul, quæ cum essentiâ & vitâ eadem est, communicavit.

101 Alii explicant de potentia divina, quam acceperit natura humana, non per totalem collationem, sed per unionis gratiam: scilicet modo, quo Deitatis facta est particeps, non ut esset Deus, sed ut esset caro Dei, in sit omnipotentis caro, non omnipotens ipsa. *Quo sensu explico Cyrillum in lib. 2. cap. 73.*

102 Quòd verò Danæum quidam acculant, qui doceat Christi hominis potentiam esse cœli & terræ nominibus, velut certis limitibus definitam, huc facit: Siquidem omnino ad humanam Christi naturam hoc est etiam applicare velint, intelligendum esse de potentia collata Christi humanitati omnes creaturas, quæ tamen nec sit absolute omnipotentia, nec requirat omnipotentiam.

tiam. Nam solum illis verbis significari, omnibus creaturis Christi humanitatem præesse, & habere jus in omnes: nec tamen hinc sequi, quod possit, quicquid Deus potest, vel quod sit ubique, ut eam dicti explicationem inter alia adducit Bellarm. de Incarn. lib. 3. cap. 16.

De omniscentia idem est iudicium: Si 103
nihil derogat ejus gloriæ, quod prorsus exinanitus fuerit: neque hoc ab eo alienum, quod sicut adolescere, ita & secundum animam nostra causa proficere voluerit. In omnibus similem fuisse excepto peccato, dicit Apostolus Hebr. 4. v. 15. quis hinc excludet animæ ignorantiam eam, quæ cadere potest in Angelum & hominem omni peccati maculatum? Ita ipse sibi communem cum angelis ignorantiam tribuit, Marc. 12. v. 32. de die illo vel hora nemo scit, neque angeli in celo, neque Filius, nisi Pater. Quo sensu contra Arianos orat. 4. disputat Athanasius, quod ignorantia diei iudicii ultimi Christo secundum carnem tribuatur.

Unde rectè Lutherus in concione de natali 104
Domini locum Marc. 13. de die illo, &c. in hunc modum exposuit: Intempestivam, inquit, narrationem quidam hinc afferunt, dicentes, Filius nescit, id est, noluit scire. Quid opus est istis commentis? Christus

verus homo fuit, quare ut alius purus, & sanctus homo, non quolibet tempore cogitavit, dixit, voluit, intellexit omnia.

- 105 Præter hanc Idiomatum communicacionem ex unione hypostatica sequitur Donorum collatio. Ejusmodi verò sunt dona & charismata Spiritus omnia & summa quæ alii accipiunt ad mensuram donacionis Christi, id est, aliqua & in aliquo gradu. Christus v. tanquã caput, solus habet unita, & in summo gradu & perfectione, ut ex eius plenitudine omnes hauriamus. Eadem namque angelorum etiam & hominum intellectum & captum excedant, Deum tamen naturam non exæquant: utpote quæ non sunt ipsa essentia, sed essentia effectus & qualitates, ut in hunc modum multi graves Theologi explicant locum Job. v. 34.

- 106 Hinc Chrysost. tom. 3. in hom. de Spiritu dicit: Corpus Domini & caro sancta accepit Spiritus Sancti efficaciam: non accepit, sicut de aliquo Apostolorum dictum & Prophetarum, gratiam unam, vel aliam. Homo enim non est capax omnium. In carne autem Christi omnia dona fuerunt secundum substantiam carnis. attende, implevit primò proprium repletum omni gratia. Omnia posuit, &

huit donorum plenitudinem, quatenus impleta est caro ejus omnibus charismatibus. Unde opus fuit, ut inde omnes acciperemus ad mensuram & partes, &c.

Hoc sensu dixit *Damasc. de Orthod. fid. lib. 107*

3. cap. 7. Ipsa quidem (divina natura) proprias glorificationes carni tradit: cum ipsa maneat impassibilis & immunis passionum carnis.

Hoc sensu etiam vera est ea regula Patrum: Quæcunque data sunt in tempore Christo, humanitatis ejus respectu donata sunt: quia divina ejus natura nullum perfectionis augmentum admittit: humanae verò multum perfectionis accessit.

Hoc etiam sensu dixerunt Patres *τε δεω* 109
δαι τῇ σαρκὶ τῆ χρίστου, deificari carnem Christi: non tantum propter gratiam unionis, sed & propter divinas habituales gratias, ut loquuntur, divina, hoc est, Deo hmi-
limae facta, ut nihil ad divinam perfectionem propius accedat, quam humana Christi natura: non autem sit in Deum conversa, aut Deo exæquata. *Vide Damasc. in oratione contra Acephalos.*

Hoc etiam referimus locum *Ies. 11. v. 2.* 110
requiescet super eum (Christum) Spiritus Domini, Spiritus sapientiæ & intellectus, Spiritus consilii & fortitudinis, Spiritus

scientiæ & pietatis. Et replebit eum Spiritus timoris Domini.

111 Id voluit *Basilius in serm. de Nativ. Christi* quando dicit: Verbum corporis debile non est impletum: sed sicut ignis ferri proprietates non transumit (nigrum est ferrum & frigidum: sed tamen ignitum ignis formam induit, & ipsum illustratur & calidum non nigrefaciens ignem: & ipsum inflammatur, non frigefaciens flammam) sic etiam humana Domini caro, ipsa facta est particeps Deitatis, non suam propriam contulit Deitati imbecillitatem.

112 Hoc est; Natura divina, ex assumptione humanæ naturæ, non est facta imbecilla, infirma, passibilis. Sed contra naturam humanam, participatione, non essentialium proprietatum, sed donorum divinorum perfectior facta est: quemadmodum in doctrinam eleganter illustravit *Zanch.* in scripto de Incarnatione lib. 2. quest. 11. *Phil. larm. de Incarn. lib. 3. cap. 10.*

113 Summa: Hæc est recta Fides, ut credamus & confiteamur, quia Dominus noster Christus Dei Filius, Deus & homo. Deus ex substantia Patris ante secula genitus, & homo ex substantia matris, in seculo natus. Perfectus Deus, perfectus homo ex anima rationali & humana carne

stans. Aequalis Patri secundum divinitatem, minor Patre secundum humanitatem. Quilicet Deus sit & homo, non duo tamen, sed unus est Christus. Unus non conversione Deitatis in carnem, sed assumptione humanitatis in Deum: Unus omnino, non confusione substantiæ, sed unitate personæ, ut constitemur in Symbolo Athanasii. Vide August. serm. 6. de tempore, qui est 2. in natali Domini. Hactenus de persona Christi.

Officiū Christi est, ut sit Mediator inter Deum & hominem, hoc est, est functiō filii missi à Patre, facti sub lege, ut eos qui sub lege erant, redimeret, ut adoptionem Filiorum reciperemus. Gal. 4. vers. 4. & 5.

Namque omnino Mediatore nobis opus erat, qui post lapsum nos Deo reconciliaret: huic oneri ferendo pura creatura sufficere non poterat, quæ iræ divinæ sustinenda impar erat: nec satisfacere nisi creatura poterat, creatura enim peccaverat. Itaque Mediator esse non poterat, nisi homo, ut solveret, & Deus, qui solvendo par esset: una persona quæ & Deus & homo.

Hinc August. confess. lib. 10. cap. 42. & 43. Quem invenirem, qui me reconciliaret tibi? An eundem mihi fuit ad A. zelos?

qua prece? quibus Sacramentis? &c. Mediator autem inter Deum & homines, oportebat ut haberet aliquid simile Deo, aliquid simile hominibus, ne in utroque similis hominibus, longè esset à Deo: aut in utroque Deo similis, longè esset ab hominibus: atq; ita mediator non esset. Verum mediator, mediator ille Dei & hominum homo Christus Jesus, inter mortales peccatores & immortalem justum apparuit mortalis cum hominibus, justus cum Deo: ut quoniam stipendium justitiæ vita & pax est, per justitiam conjunctam Deo evacueret. mortem justificatorum impiorum, quam cum illis voluit habere communem. Hic demonstratus est antiquis sanctus, ut ita ipsi per fidem futuræ passionis ejus, sic nos per fidem præteritæ salvi fierent. *Vide Chrysost. 1. Tim. 2. hom. 7. & Cyrill. in laud. lib. 9. cap. 33.*

117 Officium Christi triplex est: Propheticum, Sacerdotale, & Regium.

118 Officium Propheticum in eo est, quod Patris voluntatem hominibus incognitam de redemptione humani generis & reconciliatione cum Deo nobis revelarit. Hinc Propheta dicitur *Luc. 7. v. 16. & 24. v. 19. & Act. 3. v. 22. & 23.* Petrus ad Christum applicat, quod Moses dixit *Deut. 18. v. 15.* Quo

niam Prophetam suscitabit vobis Dominus Deus vester de fratribus vestris tanquam me: ipsum audietis juxta omnia quæ dixerit vobis. Erit autem omnis anima, quæ non audierit Prophetam illum, exterminabitur de plebe. *Vide Hebr. I. v. 1. Ioh. I. v. 18.* Hinc & Doctor & magister noster dicitur, Unde *Chrysostomus ad Philipp. serm. 12.* Non habes exactum & strenuum Doctorem? Habes verum Doctorem, qui & solus Doctor est vocandus. Ab illo discite. Ille dixit, discite à me, quoniam mitis sum. Non observes Doctorem, sed hunc & hujus disciplinas. *Vide August. advers. Manich. lib. 16. cap. 19.*

Hoc officium in duobus consistit: In 119 promulgatione Evangelii, & interiori illuminatione per spiritum, ut prædicatio Evangelii sit efficax in cordibus hominum. Unde *August. in Ioan. tract. 96.* dicit: Sit ille magister interior, qui cum adhuc discipulis exteriorius loqueretur, ait, adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo, vellet nobis id quod de incorporea Dei natura dixi intrinsecus ita dicere, sicut sanctis angelis dicit, qui semper vident faciem Patris.

Porro Sacerdos noster Christus est, ordinatus ad hoc munus obeundum à Patre,

quemadmodum scriptum est, *Hebr. 5. 7. & 6.* Sic & Christus non semetipsum clarificavit ut Pontifex fieret, sed qui locutus est ad eum: Filius meus es tu, ego hodie genui te. Quemadmodum & in alio loco dicit: Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech.

121 Hoc officium consistit in satisfactione pro peccatis, & intercessione pro nobis.

122 Satisfecit autem pro peccatis, quando *ἀντὶ ἡμῶν* sufficiens persolvit pro peccatis, semetipsum victimam Deo Patri gratam offerendo. Quemadmodum docet *Epistola ad Hebr. cap. 10. v. 12. & 14.* hic unam pro peccato offerens hostiam in sempiternum sedet in dextra Dei. Una enim oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos. *Vide Eph. 1. v. 1.*

123 Hoc sacrificium aureis verbis nobis commendat *Chrysost. tom. 3. in hom. de uno & latrone*: Pascha nostrum, inquit, pro nobis immolatus est Christus, & immolatus in excelsa cruce. Novum altare constitutum est, quia & sacrificium novum, atque omnibus inopinarum: nam ipse & sacrificium secundum carnem, Sacerdos secundum Spiritum sanctitatis. Idem ipse & offerebat, & offerebatur. Offerebat secundum spiritum, offerebatur secundum carnem.

audi.

audi, quemadmodum Apostolus utrumque monstravit: omnis, inquit, Pontifex, qui ex hominibus accipitur, pro hominibus statuitur. Unde necessarium est & istum habere aliquid, quod offerat. Vide Sacramentum: Ecce ipse se offert. Et alibi ait: Quia Christus semel oblatus multorum abstulit peccata. Ecce hic oblatus est, ibi se obtulit. Vides quomodo fuerit sacrificium & sacerdos, & altare crux fuit?

Et *August. in lib. d. fid. ad Petr. cap. 2.* Ipse ve- 124
rus Deus & Pontifex, qui pro nobis non in sanguine auro-
rum & hircorum, sed in sanguine suo semel introiit in sancta. Iste
igitur est, qui in se uno totum exhibuit, quod esse necessarium ad redemptionis no-
strae sciebat effectum, idem scil. & sacerdos & sacrificium, idem Deus & templum. Sa-
cerdos, per quem sumus reconciliati: sacri-
fici-um quo reconciliati. Templum, in
quo reconciliati: Deus cui reconciliati. So-
lus tamen sacerdos, sacrificium & templum,
& hac omnia Deus secundum formam
servi. *Vide Augustin. de Civit. Dei lib. 10.
cap. 6.*

Itaque redemptio nostra verè facta est 125
per Christum, per preciosissimum *ἀντίγον*
sanguinis ejus, quo precio majus aliud nul-
lum intervenire poterat. Hoc ipsum multis
Y S in

in locis expressè docet Scriptura. Venit dare animam λύτρον precium redemptionis pro multis *Matth. 20. v. 28. Marc. 10. v. 45. Rom. 3. v. 24.* per redemptionem Christi sanguine factam *Eph. 1. v. 7. Col. 1. v. 14.* In quo habemus ἀπολύτρωσιν redemptionem per sanguinem ejus, h. e. remissionem peccatorum. *1. Tim. 2. 6.* dedit semetipsum ἀντίλυτρον precium liberationis satisfactorium pro omnibus. *Hebr. 9. v. 12.* æternam redemptionem nactus. Et: *v. 16.* In redemptionem prævaricationum earum per mortem suam. *1. Pet. 1. v. 18.* redempti estis non auro vel argento, sed precioso sanguine. *Apoc. 5. v. 9.* redemisti nos per sanguinem tuum, quem admodum Socino hos clarissimos scripturæ locos doctè opposuit *Clariss. Theol. D. Patru in comment. epist. ad Rom. cap. 3. dub. 10.*

126 Intercessio est actus officii sacerdotalis, quo Christus apud Patrem orat pro credentibus, ut propter meritum & satisfactionem suam eos in gratiam recipiat, & in ea conservet. Hinc advocatus noster dicitur. *1. Ioh. 2. v. 1.* Et *Esaias* conjungit meritum & intercessionem *53. cap. v. ult.* ipse peccata multorum tulit, & pro transgressoribus rogavit. *Vide Zach. 1. v. 12. Ioh. 17.*

127 Hinc *August. Confess. lib. 10. cap. 43:* Unus ille in mortuis liber, potestatem habens ponere

ponendi animam suam, & potestatem habens iterum sumendi eam: pro nobis tibi victor & victima: & ideò victor, quia victima: pro nobis tibi sacerdos & sacrificium, & ideò sacerdos, quia sacrificium, faciens tibi nos de servis Filios, de te nascendo, nobis serviendo. Meritò mihi spes valida in illo est, quòd sanabis omnes languores meos, per eum qui sedet ad dextram tuam, & te interpellat pro nobis, alioquin desperarem. *Vide August. in Ioan. tract. 21. & Chrysost. ad Rom. serm. 15.*

Deniq; Regium officium Christi & 128
Messie nostri non in V. T. solum nobis describitur, quando per Nathanem Prophetam Davidi ædificaturo domum Domino, dicit Deus: suscitabo semen tuum post te, quod erit de Filiis tuis, & stabiliam regnum ejus, ipse ædificabit mihi domum, & firmabo solium ejus in æternum. Et statuam eum in domo mea, & in regno meo usq; in sempiternum, & thronus ejus erit firmissimus in perpetuum, 1. Paralip. 17. v. 11. 12. 14. quemadmodum de Messia hanc promissionem intelligit David 2. Sam. 23. in verbis novissimis. Itemq; Ps. 2. v. 6. Ier. 30. v. 21. Ezech. 34. v. 24. & 37. v. 24. 25. Sed & in Novo Testamento Christus ipse coram Pilato affirmat, se esse regem. Ioh. 18. v. 37.

129 Hoc regnum Christi est dominium, quo non in univ[er]sum solum omnes res creatas regit, sed & Ecclesiam sibi colligit, quam ab hostibus defendit & liberat, omnibusq; bonis ditat & ornat, ut eam in fine seculi glorificet, vitamq; æternam largiatur, hostibus in æternum ignem coniectis.

130 Hinc Cyrillus in Ioan. lib. 12. cap. 12. ad hæc verba: tu dicis, quia Rex sum ego: Non negat, inquit, regni sui gloriam, qui Rex verus est, etiã si esse negetur. Sed veritatis vim rursus ostendit, quæ coëgit Pilatum regem ipsum dixisse. Tu enim dixisti, ait, quia rex sum ego. Natum autem se & venisse in hunc mundum, id est, hominem factum, ut testimonium veritati perhiberet, id est, ut falsitatem à mundo expelleret & diaboli tyrannide destructa veritatem, id est, Deum regnare faceret, qui rerum omnium natura rex est, non de foris, sed substantialiter, hoc ipsum possidens. Et omnes partes regni nostri eleganter descripsit August. tom. 10. serm. 56. ad fratres in eremo. Vide eund. tom. 8. Psal. 16. & lib. 83. qq. q. 69.

313 Summa: quis negat à Christo custodiri sanctos, lapsos autem in pristinum statum reparari, ignorantēs doceri, obliuiscen-
tes admoneri, peccantes argui, errantes ad viam adduci, infirmos sanari, cæcos illumi-

nari? ut scriptum est in tom. 4. Aug. in lib. de Trinit. & unit. Dei cap. 12, Hactenus de officio.

Hoc autem officium Christus exequitur 132
in duplici statu: Statu scil. humiliationis,
& exaltationis.

Status humiliationis consistit: in assump- 133
tione formæ servi, & obedientia seu passione
Christi. Phil. 2. v. 7. & 8.

Assumptio formæ servi est in Incarnatio- 134
ne. Verbum n. Dei, quod in forma & æqua-
litate Dei & Patris erat, semetipsum humi-
liavit, quando, ut Joannes loquitur, Caro
factum ex muliere natum est, æternam quo-
ex Patre originem obtinens, nostram quoq;
propter nos generationem experiri non re-
cusavit, ut docet Cyrill. in Epist. ad Pres. Diac.
ab. Concil. Ephes. tom. i. cap. 1. Et Augustin. in
Psal. 74. demutatus est ergò? diminutus
est? exilio redditus? In defectum lapsus?
Absit. Quid ergò? Semetipsum exinan-
ivit, formam servi accipiens: Exinanisse se
dicendus est, accipiendo inferiorem, non
degenerando ab æquali.

Incarnatio est assumptio humanæ natu- 135
ræ à verbo in unitatem suæ personæ. Et
consideratur in conceptione, & nati-
vitate.

Conceptio est formatio humanæ naturæ 136
in

in utero virginis, facta supra naturam cunctam
sine virili semine, virtute Spiritus Sancti
virginem inumbrante, & ex ejus sanguine
substantia eam creante. *Luc. 1. v. 3. Vide Au-
gust. tom. 10 de tempore serm. 17. qui est 14. in
natal. domini, & in Enchirid. ad Laur. cap. 38.*

137) Nativitas est fœtus maturi in lucem pro-
ductio à virgine quidem, sed quoad alia
secundum naturam Legem & consuetudi-
nem facta. *Luc. 2. Vide Orig. in Luc. hom. 14.
Tertull. in lib. de carne Christi ferè sub finem. Am-
br. in Luc. cap. 2.*

138) Passio verò complectitur universam
miseriam in cursu vitæ Christi ad mortem
usque, & ultimum exinanitionis gradum
descensum ad inferos. Quæ passio Fili-
dei fuit, eoque efficax: Deitate tamen
impassibili manente, ut definivit Conc.
Chalced.

139) De hac passione dicit *Aug. in Ps. 21. Op-
probriū hominū & abjectio plebis. Videre
quāta passus est. Dominus, flagellabatur, &
nemo subveniebat: sputis deturpabatur, &
nemo subveniebat: colaphis cadebatur, &
nemo subveniebat: spinis coronabatur, ne-
mo subveniebat: levabatur ligno, nemo
ruit, clamat: Deus me⁹, Deus meus, ut quid
me dereliquisti: nō subvenitur. Quare
tres mei? quare? quia mercede tanta passus
est.*

est: Omnia ista quæ passus est, precium est.
Status exaltationis est, in quo Christus 140
gloriam suam plenè perfectèq; manifestat,
& declarat. Ejus gradus primus est in re-
surrectione, quam sequitur ascensio in cœ-
lum, & sessio ad dextram Patris.

Resurrectio est carnis vivificatio, ejus- 141
demq; è sepulchro, mortalitate deposita, e-
ductio, ad declarandâ victoriam in mortem
& infernum facta. Act. 2. v. 32. & 3. v. 15.

Ascensio Christi est realis ejus translatio 142
è terra in cœlum locum beatitudinis, ut do-
cet Luc. Act. 1. v. 9. 10. 11.

Hinc Aug. in Ps. 46. Ecce ipse est Jesus. A- 143
scendit ante vos, sic veniet, quemadmodum
eum videtis euntē in cœlum. Tollitur quidē
corpus ab oculis vestris, sed non separatur
Deus à cordibus vestris. Videte ascendentē,
credite in absentem, sperate venientem, sed
tamen per misericordiâ oculorū etiam sen-
tire præsentem. Sed & super cœlos Christus,
& longi sunt cœli, & ipse qui ibi sedet, pro-
pè est. Vide August. de fide & symb. cap. 6.

Sessio ad dextram Patris est status Christi 144
maximè gloriosus in cœlo, secūdum quem
in summo felicitatis, beatitudinis, honoris,
gloriæ, dignitatis & majestatis gradu est:
simulq; mundi, & in primis cœlestis regni
moderationem & gubernationem obtinet.
Tum enim consequutus est supremum suæ

dignitatis & gloriæ gradum, & Deitatis prius in eo latentis, manifestationem, & imperii cœlestis in humana usurpationem, quando in cœlum evectus est. *Hebr. 1. v. 3. & 8. v. 1. 1. Pet. 3. v. 22. Marc. ult. v. 19. Eph. 1. 20. 21.*

145 Ea sessio ad dextram non infert naturæ humanæ cum divina exæquationem, nec naturæ humanæ ubiquitatem, ut ubicumque est dextra Dei, ibi sit humana quoque natura corporaliter & substantialiter præsentia. Sed est propria & summa dignitas Christi, quod videlicet Pater per ipsum immensè omnia operatur, & secundum humanam etiam naturam fecit, & declaravit, ut patet totius Ecclesiæ *Ephes. 1. & 4.* ut docet Theologi.

146 Quo sensu etiam hanc sessionem ad dextram Patris explicat *Augustana Confessio* in his verbis: ascendit ad cœlos, ut sedens ad dextram Patris, & perpetuò regnet & dominetur omnibus creaturis, sanctificet credentes in ipsum, misso in corda eorum spiritu sancto, qui regat, consoletur ac vivificet eos, ac defendat adversus Diabolum, & omne peccati.

147 Patres non eodem modo hic loquuntur, alii per dextram Dei intellexerunt statum beatitudinis æternæ: ut *Aug in lib. de christo*

Christi. cap. 26. quando dicit: nec eos audiamus, qui negant ad dextram Patris sedere Filium. Dicunt enim, nunquid Deus Pater habet latus dextrum aut sinistrum, sicut corpora? Nec nos hoc de Deo Patre sentimus. Sed dextra Patris est beatitudo perpetua, quæ sanctis datur: sicut sinistra ejus reclusione dicitur, miseria perpetua, quæ impiis datur. Alii gloriam, potentiam & majestatem divinam. Quomodo Cyrillus dicit thes. lib. 12. cap. 7: Christus est in dextris Dei sedens. Nulla certe creatura in eodem cum rege omnium solio sedet. Cui enim dixit unquam angelorum, sede à dextris meis? Solus autem Filius hanc dignitatem habet: Simul enim sedet cum patre, & regnat simul cum ipso. Non est igitur creatura, qui dignitate omnem creaturam excellit. Et hoc sensu simpliciter & absolute ad dextram Dei Patris sedet CHRISTUS ratione nature divinæ, quemadmodum ejus argumentum est è Ps. 110. v. 1. Matth. 22. v. 44. 45. De quæstionibus videri potest Bellarm. de Incarnat. lib. 3. cap. 15.

Hæc queritur, an status Exaltationis communis sit nature divinæ & humanæ? Undique nature convenit, sed aliter atque aliter. Divina omnis mutationis & incre-

Z

menti

menti in se expers est, sed tamen relati-
 ficari dicitur ratione manifestationis,
 ejus glorificatio nihil sit aliud, quàm di-
 naturæ in carne quasi latentis manifestatio
 & declaratio *Ioan. 17. v. 1. & 5.* Ita enim
 locum exposuit *Brentius*: glorifica me,
 declara & revela gloriam meam, reserua
 me, & per resurrectionem colloca ad
 tram tuam, ut æqualis sim tibi potentia
 majestate. Hæc autem est gloria, quæ
 Christus ab æterno à Patre possidet
 enim omnium rerum creator & adminis-
 tor, adeoq; semper sedet ab æterno ad Pa-
 tris dextram. *Proverb. 8.* Cur ergo
 Christus ut glorificetur, non rogat
 aliquid ipsi accedat: propterea quod tan-
 quam Deus omnia ab æterno possidet
 bona, & tanquam homo ab innu-
 merationis, à Deo omnia bona accepit
 sed ut vetera bona, quæ tempore crea-
 tionis suæ dissimulavit, in ipso declarantur
 & manifestentur.

149

In quem modum etiam explicat *Cy-
 Joan. lib. 11. cap. 14.* Et inter alia sic dicitur
 glorificatur, inquit, Pater in gloria Filii,
 ut modò dicebamus, dum intelligimus
 quo Patre natus est, tam Patri quæ
 gloria redditur. Gloria igitur à Patre

talem genuit, ad Filium : & à Filio qui Patri
similis est, ad Patrem omninò redundat. Si
quis autem humiliter propter assumptum
hominem, id quoque à Salvatore dici opi-
natur, rectè quidem dicet, nò tamen ita ex-
quire vim theorematism huj⁹ exponet. Nam
si Christus solùm clarificari à Patre peteret,
humilitati hoc attribueremus. Verùm quo-
niam vicissim clarificaturum se quoq; polli-
ceretur, necesse est ita locum interpretari, ut
dictum est.

Humana verò natura gloriam accepit 150
absolutè, quoad solutis mortis doloribus,
omnibus infirmitatibus depositis, ascen-
diti in locum beatitudinis, & glorià & ho-
norè omnium angelorum & hominum ca-
pit excedit, nobis etiam, carnique nostræ
adunum fecit, cœlestem hæreditatem oc-
cupando: imperii particeps facta est, & ac-
cepit potestatem faciendi judicii, quia Fili-
us hominis est, hoc est, visibili forma ve-
niet ad judicium. Quemadmodum docent
Angeli *Mat. 1. 7. 11.* hic *Jesus* qui assum-
ptus est à vobis in cœlum, sic veniet, quem-
admodum vidistis eum euntem in cœ-
lum.

Hinc August. serm. 174. de temp : Glorifica- 151
no Domini nostri Jesu Christi resurgendo

& ascendendo completa est. Habemus Dominum & Salvatorem nostrum Iesum Christum, prius pendentem in ligno, nunc sedentem in cœlo. Precium nostrum dedit, cum esset in ligno: collegit quod emit, cum esset in cœlo. Cum n. omnes collegerit in fine temporis veniet, & quomodo scriptum est, manifestus veniet: non quemadmodum primitus venit occultus: sed manifestus occultum enim oportebat eum venire, ut iudicaretur, manifestus autem venit, ut iudicet. *Et paulo post*: Jam quanta gloria, quod ascendit in cœlum, quod sedet ad dextram Patris: sed hoc oculis non videmus, quia nec pendentem in ligno vidimus. Totum hoc fide renemus, oculis credimus. Qui de cœlo descendit, non aliter videt cœlum: sed quodammodo dat. Mea membra estote, si ascendere velis cœlum. Hoc meditemur in terris, ut computamur in cœlis. Tunc exuturi mortalitatis, nunc exuamus animi vitia. Facile corpus levabitur in alta cœlum, si non premat Spiritum sarcina peccatorum.

152

*Et in lib. de visit. infirm. (si modò ille Angli-
ni est) cap. 2. dicit: Ad curiam Dei tui, Domine,
tuus, præcessit Deus tuus, homo tuus.*

c. 11.

tuâ, tunica polymita, quam sibi decentissime coaptavit: indutus illâ, assiduus interpellat pro nobis, non jam ab angelis minoratus, imò gloriâ & honore coronatus, & super opera manuum D E I constitutus.

Claudet hanc dissertationem elegans 153
admodum *Tertulliani* locus in lib. de resurrectione.

carnis, à te præsenti non admodum alienus:

Si tam abruptè, *inquit*, sine distinctione omnem passim carnem & sanguinem à

regno D E I volunt excludi, utique & ab ipsa regia cœlorum: cum illic adhuc sedeat Jesus

ad dextram Patris, homo etsi D E I: Adam novissimus etsi sermo primarius: caro &

sanguis; etsi nostris puriora: idem tamen substantiâ & formâ, quâ ascendit, talis

etiam descensurus (ut angeli affirmant) agnoscendus scilicet iis qui illum convulnera-

verunt. Hic sequester D E I atque hominum appellatur ex utriusque partis deposito com-

misso sibi, carnis quoque depositum servat in semetipso, arrhabonem summæ totius;

Quemadmodum enim nobis arrhabonem Spiritus reliquit, ita & à nobis arrha-

bonem carnis accepit, & vexit in cœlum pignus totius summæ, illuc quandoque

redigendæ. Securi estote caro & sanguis, utinam & cœlum & regnum D E I in

Christo. Aut si negent vos in Christo, negent & in cœlo CHRISTUM, qui vobiscum negaverunt.

154 Hæc est summa doctrinæ de persona & Officio Christi:

JESU CHRISTE FILI DEI VIVI, qui nostram carnem assumpsisti, teque pro nobis tradidisti, ut hæredes essemus vite æternæ: te supplex adoro, accende per Spiritum sanctum tuum. Fidem in nobis, & corda nostra præpara, ut memoria mortis tuæ in nobis sit perpetua, nosq; tibi fidei-ter serviamus, in spem adventus tui, quando ad nos redibis, nosq; assumes, ut tecum simus, & vivamus perpetuò. Veni Domine Iesu. Amen.

REGI SECLORUM IMMORTALI, INVISIBILI, SOLI DEO HONOR ET GLORIA IN SECLIS SECLORUM, AMEN.

GRATIAS TIBI DOMINE JESU.

INDEX RERUM ET Verborum in librum de Com- municatione Idomatum.

A

- A**bstractum, ejusq³ simplex significandi mo-
dus 13. à supposito proprio & alieno,
seu à supposito & à subjecto. 14. an ab-
stractum de abstracto possit predicari. 15
Actio, activum, actus & agens quomodo differant
apud Damasc. 104
Actiones & passionēs sunt Suppositorum Ibid.
Actiones Christi Deiviriles. 106
Adoratio Christi. 258. 262
Adoratio religiosa & civilis. Ib.
Adoratio Magorum. 260
Adoratio carnis Christi. 264
An adorandus Christus in Eucharistia. 267
Agere utramq³ Christi naturam cum commu-
nione alterius, quod cujusq³ proprium, quo-
modo intelligendum. 108
Agnus Apocal. 5. 13. quis sit, & quid illi detur. 169

INDEX.

- Ἀλλοίωσις quid sit. 90. & seq.
 Ex *Anime* potentius an possit doceri tertium genus
Communicationis Idiomatum. 113
Ascensio Christi argumentum ubiquitatis non
 est, sed repugnat ei. 131

B

- Baronius* citat *Capreoli Episc. Carthag. Epist. de*
Communicatione Idiomatum. 40
Beza agnoscit *Communicationem Idiomatum*
realem. 71
Brentius differentiam specificam unionis hyposta-
 tice ponit in *communicatione attributu-*
rum divinatorum facta humane nature. 46
refutatur. 49

C

- Calidum* per se & per accidens. 31
Caput physicum, mysticum, civile. 236
Χαρίσματος humane Christi nature utilitas. 130
Caro pro homine sapè accipitur. 23
Caro pro concreto. 189
De Christi persona doctrina variis modis à *Sana*
infestata. 1
Christus mediator secundum utramq; naturam. 108
Christi apparitiones non sunt argumentum ubi-
quitatis. 236
Christus

INDEX.

Christus quomodo visus à Paulo.	257
Christo quedam data & accepta pro nobis in sacris intelliguntur.	171
Christi caro quomodo vivifica.	186
Christo quomodo datum iudicium.	192
quomodo conveniat vel divina vel humane nature.	204
Christi humana natura convenire dona superna- lia non est controversum.	206
Christus omnia.	236
De Christo doctrina tria complectitur:	239
Christus describitur quoad personam & naturam.	1b.
Christus filius Dei per naturam, non per adoptionem & gratiam electionis.	290
Christus Deus.	291
Christi carni an conveniat adoratio.	264
Christificari an celestis.	296
Christi humana natura constat corpore & anima.	297
Christo conveniunt proprietates utriusq; nature	299
Christi humana natura proprietates vel essential- les, vel naturales tantum.	300
Christus non nisi una persona.	301
In Christo unionis modus.	304
Christi officium.	340
Christi officium triplex: Propheticum, sacerdo- tale, regium.	342

INDEX.

Christi status duplex : exinanitionis & exaltationis. 201. 349.

Communicationis vox varia significat.

Communicatio intrinseca, extrinseca, intentionalis, realis.

Communicabile ut Quod, & ut Quo.

De Communicatione propriorum sensus varii, & status controversia. 16

Communicatio κατὰ μέθεξιν & συνδυασιν. 10

Communicationis Idiomatum in persona Christi fundamentum personae unitas. 39.

Communicatio Idiomatum quomodo consequens unionis personalis. 43. an fiat per modum effusionis dissentiunt. 63. an sit realis. 77

Communicationis Idiomatum triplex genus. 70. primum genus non controversum si quidem sit 82. ejus ordo ad naturas. 84.

Communicationis Idiomatum secundum genus. 100 genus tertium 112. quod distinguitur à Chemnitio 114. nempe quoad dona finita & attributa essentialia. 119.

De Communicatione Idiomatum principalis controversia : an divina Christi natura communicaverit humana suas proprietates 118. quae veniant in considerationem. 121

Communicationem Idiomatum fieri non essentialiter, non formaliter, non subjective, non habitualiter, in qua schola doceatur. 122.

Concilium Ephesinum removeret varios modulationis. 44

INDEX.

Concretum quid, ejus materiale & formale, ejus modi.	16
Concreta ejusdem suppositi predicantur de se in- vicem.	18
Concretum in doctrina de persona Christi.	19
Concreta & abstracta vocabula sæpe cōmutari.	22
Corpus duobus modis accipitur.	128
Corporaliter quid.	328

D

Deriquomodo dicatur aliquid.	197
Data Christo in tempore.	208. 213
Dedit omnia Pater in manus ejus.	200
Deitas in Christo consideratur vel absolute & in se, vel in ordine ad officium mediatoris.	217
De Deo predicari abstracta.	16
Deus & homo in persona Christi non sunt dispa- rata.	22
Deitatis plenitudo habitat in Christo cōpati- tū, an sit argumentum ficta illius Com- municationis Idiomatum.	144
Ad dextram Dei collocari non est argumentum Communicationis Idiomatum.	179
Dextra quid significet. 180. triplex significatio. 183	
Divinorum Idiomatum quedam Ægyptiæ, quedam non: Illa communicari, non hæc, secundum Mentzerum, an verum. 130 131	
Dona habitualia humane Christi natura collata 152. eorumq; superabundantia & perfectio. 153. ea diversa à proprietatibus divinis 154.	

Dono-

INDEX.

Donorum collatio in Christo. 341

Dulia & latría quomodo distinguantur. 271

Dulia quid sit. 271

E

Essentiale à priori & à posteriori.

Essentiale & accidentale in naturis Christi.

Essentiales potentie anime sunt in composito conjunctim sumptæ, non divisim. 112

Evangelium quid. 231

F

De ferro ignito exemplum, quem habeat usus in doctrina de persona Christi 123. formalitatem non ita conjungitur ut non sit in formaliter, habitualiter, subjective. 33

Flamma calidum per se est. 34

Formam dans datæ, quæ formam consummat. 35

G

Generis propria communicari speciei ratione subordinationis. 26

Gloria Christo data quæ sit & qualis. 160. 171

Gloria Christi sese exerens per miracula. 174

Gloria ratione revelationis. 161

H

Honor qualis sanctis debeatur. 276. est cultus charitatis, non servitutis. 278

Honor sanctorum in hac vita & defunctorum differt gradu non specie. 279

Hypostasis τῆς λόγῃς an & quomodo communi-

INDEX.

tur humana Christi natura, & an inferat
communicationem priorū. 135. & seqq.

Hypostasis quid sit. 137

I

Innomata quæ & quoduplicia, 6

Innomatum Communicatio quid sit. 308

Innoatio omnium non est argumentum ubiquita-
tis. 234

L

Lata & dulia quomodo differant. 273

Locum non esse terminum ascensionis, non consen-
sit scriptura. 252

Locum & an sit extra carnē dictum ambiguit. 244

M

Mediator Christus secundum utramq; naturam. 341

Miracula Christi quomodo divina & humana
nature tribuantur. 174. 229. 315.

N

Nature divine propria non communicantur na-
ture humane, nec humane nature propria
terre. 19

Naturæ in Christo, divina & humana. 289

Nature divine priorum ad humanam com-
municationem non agnoscimus. 316

O

Officium Christi. 341. triplex. 341

Omniscientia an humane Christi natura collata. 233. 337

Omni-

INDEX.

Omniprasentia an sit universale dominium. 146
Omnipotentia divina natura argumentum. 37

P

Partes quicquid habent conferunt toti, non con-

Particule distinctivæ ad primum genus com-
municationis pertinentes in scripturis.

Πατριῶνος Damasceñi quæ sit in mysterio Tri-
nitatis & incarnationis.

Personæ multa conveniunt, quæ non dicuntur
partibus vel naturis. 141

Potentia animæ sunt in anima, non ut in subjecto,
sed ut in principio. 118

Potentia divina & infinita an data humanæ Cri-
stī natura. 121

Potestas Δαυματῶν καὶ ζωοποιτικῆς καὶ ἀνα-
κτικῆς, & ἀγίτης. 239

Q

Qualitates activæ habent vim quandam sese mu-
tiplicandi. 11

Qualitates finitæ creatas, excellentiores angeli-
rum & hominum donis humanæ Christi
natura convenire, non est controversum. 74

R

Regnum Christi duplex: ratione adoptionis &
familiaritatis, & ratione creationis. 218

Redemptionis necessitatem lex demonstrat. 281

INDEX.

S

- Sanctorum in hac vita & defunctorum honor dif-
 fert gradu, non specie. 279
 Sancti non sunt invocandi. 280
 Sanctus quis honor debeat 276. charitatis,
 non servitutis. 278
 Scientia plenus quid significet. 255
 Sanctus dicitur & ipse, & dona spiritualia. 157
 Syndesmos quid sit. 30
 De Syndesi locus Aristotelis explicatur. 31. &
 seqq.

T

- Theologia quid. 237. ea vel absoluta vel relativa.
 288
 Theologia & theologiae quid Damasceno. 310

V

- Veritas an conveniat Christo secundum huma-
 nam naturam. 241. & quis sit status con-
 troversia. 1b.
 De Ubiquitate dissensio inter Electorales, Brun-
 swicensis, Marburgenses & Tubingenses. 242
 Veritas à Spiritu S. an sit argumentum Commu-
 nicationis Idiomatum. 150
 Vnius modi varii 44. & quos modos. 11
 Vnius in persona Christi rejiciat Concilium
 Ephesinum. 1b.
 Vnius personalis quomodo definiatur à Brentio 46.
 examinatur. 49
 Ad

INDEX.

Ad unionem hypostaticam an requiratur
uam naturam implere Caelum &

Unio hypostatica consideratur vel ad
ad extra.

Unio personalis & Communicatio Ibi
non sunt idem.

Unione hypostatica differentiam specificam
sistere in reali communicatione id
divine nature cum humana falsum.

Unio in duobus est.

Unio personalis in quo consistat.

Unio Christi, nec est essentialis, nec acci
sed hypostatica.

Unionem hypostaticam sequitur Comm
Idiomatum & donorum collatio.

FINIS.

